

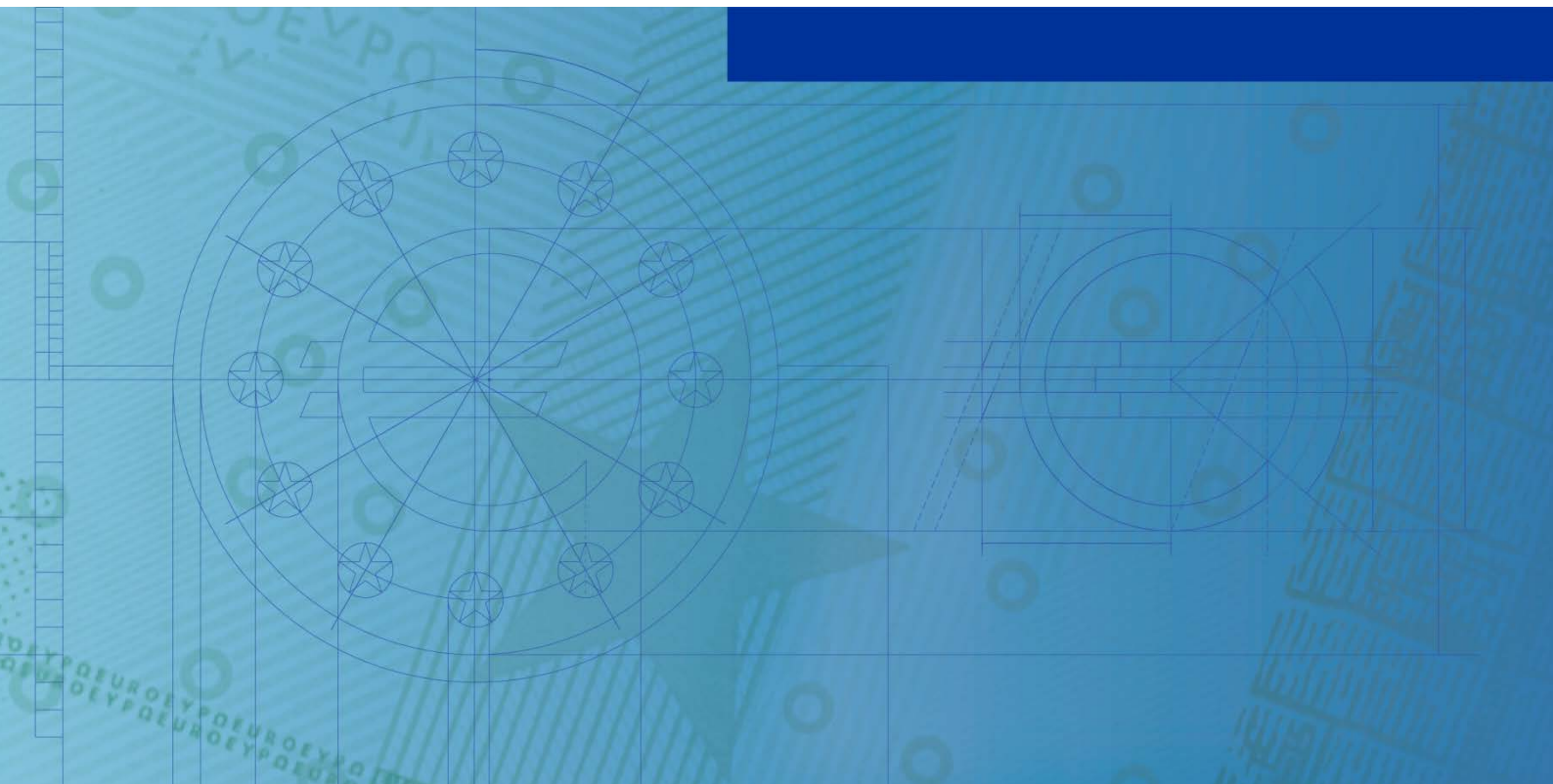

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

Gada pārskats

2016

Saturs

Priekšvārds	4
Euro zonas tautsaimniecība, ECB monetārā politika un Eiropas finanšu sektors 2016. gadā	6
1. Euro zonas tautsaimniecība	6
1.1. Pasaules makroekonomiskā vide	6
1.2. Finanšu norises	11
1. ielikums " Zemu procentu likmju ietekme uz bankām un finanšu stabilitāti	16
1.3. Plaši vērojama atveseļošanās	18
2. ielikums Ē Faktori, kas nosaka noturīgu atveseļošanos	21
1.4. Cenu un izmaksu dinamika	24
3. ielikums Ē Pamatā esošās inflācijas tendences: darba samaksas dinamikas nozīme	28
1.5. Naudas un kredītu atlikuma dinamika	31
1.6. Fiskālā politika un strukturālās reformas	34
4. ielikums Ē Uzņēmējdarbības vides un preču tirgu reformu prioritātes euro zonā	40
2. Monetārā politika euro zonas atveseļošanās un inflācijas kāpuma atbalstam	42
2.1. Turpmāku monetārās politikas pasākumu nepieciešamība 2016. gadā	42
5. ielikums Ē Monetārās politikas ietekme uz sadali	47
2.2. Monetārās politikas ietekme uz finansiālajiem un ekonomiskajiem apstākļiem	51
6. ielikums " Eurosistēmas bilances apjoms un sastāvs	55
3. Eiropas finanšu sektors – vājas pelnītspējas apstākļos noturība uzlabojas	57
3.1. Euro zonas finanšu sistēmas riski un ievainojamība	58
7. ielikums. Banku uzņēmējdarbības modeļu dažādība un pielāgošanās zemo procentu likmju videi	61

3.2.	ECB makroprudenciālās uzraudzības funkcija	63
3.3.	ECB mikroprudenciālās uzraudzības funkcija	66
3.4.	ECB ieguldījums regulējuma iniciatīvās	67
8. ielikums.	lenākumus nenesošie aizdevumi euro zonā	70
Citi uzdevumi un aktivitātes		73
1.	Tirgus infrastruktūra un maksājumi	73
1.1.	TARGET2 un T2S konsolidācija	73
1.2.	Norēķinu pakalpojumi ātro maksājumu veicināšanai	74
1.3.	Eurosistēmas nākotnes tirgus infrastruktūra un sadalītās palīgtechnoloģijas	74
1.4.	Droša finanšu tirgus infrastruktūra	75
2.	Citām institūcijām sniegtie finanšu pakalpojumi	75
2.1.	Aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšana	75
2.2.	Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumi	76
3.	Banknotes un monētas	76
3.1.	Banknošu un monētu apgrozība	77
3.2.	Jauna 50 euro banknote	78
3.3.	Viltotās euro banknotes	79
4.	Statistika	79
4.1.	Jauna un pilnveidota euro zonas statistika	79
4.2.	Citas statistikas norises	80
5.	Ekonomiskie pētījumi	81
5.1.	ECB pētniecības prioritātes un klasteri	81
5.2.	Eurosistēmas/ECBS pētniecības struktūras	82
5.3.	Konferences un publikācijas	83
6.	Juridiskās darbības un pienākumi	84
6.1.	ECB piedalīšanās ES līmeņa tiesvedībās	84
6.2.	ECB atzinumi un prasību neizpildes gadījumi	86

6.3.	Ar Vienoto uzraudzības mehānismu saistītās juridiskās norises	89
6.4.	Monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizlieguma ievērošana	89
7.	Starptautiskās un Eiropas attiecības	90
7.1.	Eiropas attiecības	90
7.2.	Starptautiskās attiecības	93
	9. ielikums. <i>Brexit</i> – ietekme un perspektīva	96
8.	Ārējā komunikācija	97
	Pielikumi	99
1.	Institucionālā struktūra	99
2.	Eurosistēmas/ECBS komitejas	109
3.	Organizācijas un cilvēkresursu norises	110
	Finanšu pārskati	A1
	Eurosistēmas konsolidētā bilance 2016. gada 31. Decembrī	C1
	Statistika (pieejama tikai angļu valodā)	S1

Priekšvārds

2016. gads daudzējādā ziņā bija grūts, taču bija vērojamas arī progresa pazīmes. Lai gan gada sākumu raksturoja ekonomiskā nenoteiktība, gada beigās tautsaimniecības stāvoklis bija stabilāks kopš krīzes.

Taču, mazinoties ekonomiskajai nenoteiktībai, pieauga politiskā nenoteiktība. Mēs saskārāmies ar virkni ģeopolitisku notikumu, kas turpmākajos gados ietekmēs mūsu politikas noteikšanas procesu. Šajā gada pārskatā aplūkots, kā ECB darbojās šajā nemierīgajā laikā.

2016. gada sākumu iezīmēja bažas par globālās lejupslīdes atsākšanos, ko atspoguļoja spēcīgs finanšu tirgus svārstīgums. Pastāvēja risks, ka vēl vairāk tiktu kavēta inflācijas atgriešanās mērķa līmenī, un, ņemot vērā jau tā ļoti zemo inflāciju, pastāvēja būtisks deflācijas risks. Tāpat kā 2015. gadā Padome saglabāja apņēmību mērķa sasniegšanai izmantot visus tās pilnvaru ietvaros pieejamos instrumentus.

Tāpēc martā mēs ieviesām vairākus jaunus pasākumus mūsu monetāro stimulu paplašināšanai, t.sk. turpinājām pazemināt mūsu galvenās monetārās politikas procentu likmes, palielinājām aktīvu iegādes programmas ietvaros veikto iegāžu apjomu no 60 mljrd. euro līdz 80 mljrd. euro mēnesī, pirmo reizi veicām uzņēmumu obligāciju iegādes un uzsākām jaunas ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas.

Kā norādīts gada pārskatā, šie pasākumi izrādījās ļoti efektīvi attiecībā uz finanšu nosacījumu atvieglošanu, stabilas atveseļošanās nodrošināšanu un, visbeidzot, pakāpenisku inflācijas korekciju mūsu mērķim atbilstošākā līmenī.

Mūsu politikas ietvaros decembrī aktīvu iegādes programma tika pagarināta par deviņiem mēnešiem, lai ilgāk atbalstītu finansēšanas nosacījumus un veicinātu noturīgu inflācijas atgriešanos līmenī, kas tuvs 2%, bet zemāks par to. Veikto iegāžu apjoms atgriezās sākotnējā līmenī (60 mljrd. euro mēnesī). Tas atspoguļoja mūsu gada sākumā īstenoto darbību sekmes – augošo uzticēšanos euro zonas tautsaimniecībai un izzūdošos deflācijas riskus.

Taču līdztekus šiem guvumiem monetārā politika vienmēr rada arī blakusietekmi, kas 2016. gadā bieži bija uzmanības centrā. Šajā gada pārskatā mēs pievēršamies dažiem jautājumiem un bažām par mūsu darbību neparedzētajām sekām.

Viens no tiem ir ietekme uz sadali, īpaši attiecībā uz nevienlīdzību. Mēs parādām, ka vidējā termiņā monetārajai politikai ir pozitīva ietekme uz sadali, ļaujot samazināt bezdarba līmeni un tādējādi vislabvēlīgāk ietekmējot tieši mazāk turīgās mājsaimniecības. Galu galā viens no spēcīgākajiem nevienlīdzības mazinātājiem ir darbvietu nodrošināšana.

Bažas rada arī banku, apdrošinātāju un pensiju fondu rentabilitāte. Mēs aplūkojam to, kā finanšu iestādes ietekmējusi zemo procentu likmju vide un kā tās uz to

reaģējušas. Mēs parādām, ka banku spēja pielāgoties ir atkarīga no to konkrētajiem uzņēmējdarbības modeļiem.

Pārskats aptver arī citas problēmas, ar kurām finanšu sektors saskārās 2016. gadā. Īpašu uzmanību pievēršam ienākumus nenesošo kredītu problēmai – kā to novērst un kādi šķēršļi vēl saglabājušies. Mēs īpaši aplūkojam arī sektora jaunākās tehnoloģijas un inovācijas – kā tās varētu ietekmēt šā sektora struktūru un darbību un ko tas nozīmē pārraugiem un regulatoriem.

2016. gada pārskats nebūtu pilnīgs, ja netiktu ņemti vērā nozīmīgie politiskie satricinājumi šajā gadā, īpaši attiecībā uz Apvienotās Karalistes lēmumu izstāties no Eiropas Savienības. Tādējādi pārskats sniedz *Brexit* novērtējumu no ECB viedokļa. Īpaši mēs uzsvēram to, ka ir būtiski saglabāt vienotā tirgus integritāti un tā noteikumu un šo noteikumu īstenošanas viendabīgumu.

Politiskā nenoteiktība, iespējams, būs vērojama arī 2017. gadā. Taču joprojām esam pārliecināti, ka ekonomiskā atveseļošanās, ko veicina mūsu monetārā politika, turpināsies. ECB ir skaidrs uzdevums – saglabāt cenu stabilitāti. Tas bija mūsu vadmotīvs 2016. gadā, un tas saglabāsies arī nākamajā gadā.

Frankfurtē pie Mainas 2017. gada aprīlī

Mario Dragi (*Mario Draghi*)
Prezidents

Euro zonas tautsaimniecība, ECB monetārā politika un Eiropas finanšu sektors 2016. gadā

1. Euro zonas tautsaimniecība

1.1. Pasaules makroekonomiskā vide

2016. gadā euro zonas tautsaimniecības norises noteica prasīgāka ārējā vide. Vēsturiskā skatījumā gan attīstīto valstu, gan jauno tirgus ekonomikas valstu tautsaimniecības izaugsme bija mērena; tika novēroti paaugstinātas nenoteiktības gadījumi un īslaicīgi finanšu tirgus svārstību kāpumi, īpaši pēc jūnijā notikušā Apvienotās Karalistes referenduma par dalību ES un ASV prezidenta vēlēšanām novembrī. Globālās inflācijas līmenis bija zems pakāpeniski sarūkošās nesenās naftas cenu lejupslīdes ietekmes un joprojām lielo brīvo globālo ražošanas jaudu dēļ.

Saglabājās mērena pasaules ekonomiskā izaugsme

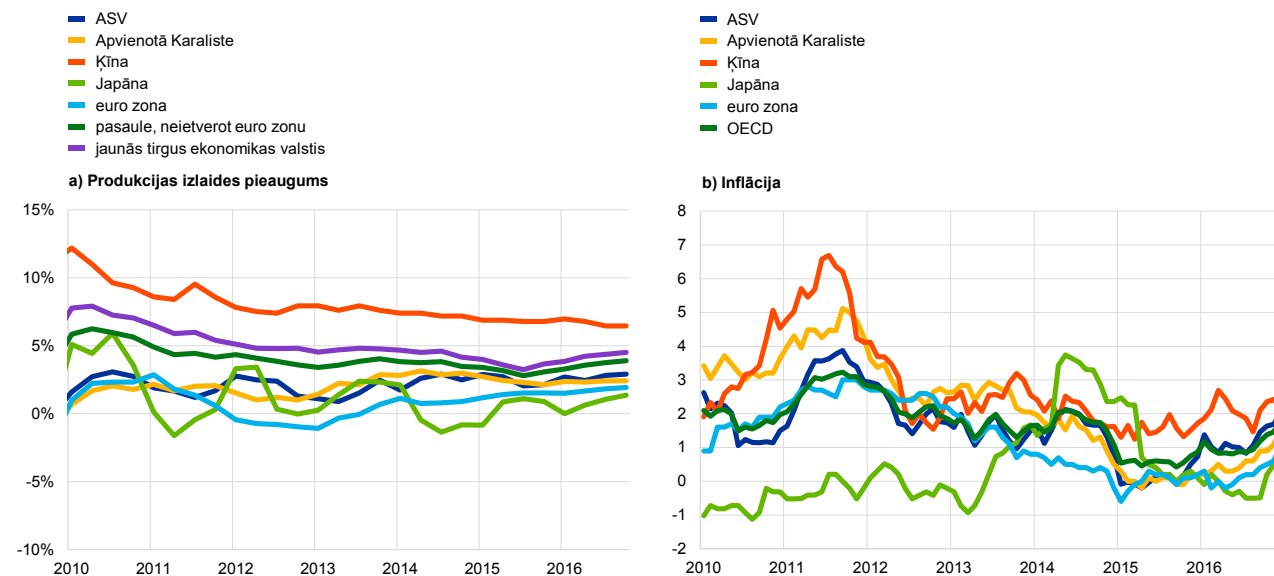
2016. gadā turpinājās pakāpeniska pasaules tautsaimniecības atveseļošanās, tomēr attīstīto valstu vājākas izaugsmes dēļ tā notika nedaudz lēnākā tempā nekā iepriekšējā gadā. 2. pusgadā ekonomiskā aktivitāte tikai pastiprinājās, īpaši jaunajās tirgus ekonomikas valstīs. Kopumā globālā IKP pieauguma temps bija lēnāks nekā pirms krīzes (sk. 1. att.).

2016. gadu raksturo daži nozīmīgi politiski notikumi, kas pasliktināja globālās tautsaimniecības attīstības perspektīvu. 2016. gada jūnijā Apvienotās Karalistes referenduma rezultāti radīja neskaidrību par tās ekonomiskās attīstības perspektīvu, tomēr tūlītēja finansiālā un ekonomiskā ietekme izrādījās īslaicīga un mērena. Vēlāk ASV prezidenta vēlēšanu rezultāti radīja pārmaiņas jaunās ASV administrācijas nākotnes politikas gaidās, kas izraisīja turpmāku saspringtās politiskās nenoteiktības saasinājumu.

1. attēls

Galvenās norises atsevišķās valstīs

(gada pārmaiņas; %; ceturkšņa dati; mēneša dati)

Avoti: Eurostat un valstu dati.

Piezīmes. IKP rādītāji ir sezonāli izlīdzināti. Par euro zonu un Apvienoto Karalisti sniegti SPCI dati; par ASV, Ķīnu un Japānu sniegti PCI dati.

Attīstītājās valstīs turpinājās izaugsme, tomēr tās temps bija lēnāks nekā iepriekšējā gadā. Ekonomisko aktivitāti veicināja joprojām stimulējošie finansēšanas nosacījumi un darba tirgus situācijas uzlabošanās. Gadā kopumā jauno tirgus ekonomikas valstu izaugsme arī bija mērena, perspektīvai būtiski uzlabojoties 2. pusgadā. Diviem faktoriem – joprojām notiekošajam pakāpeniskajam Ķīnas tautsaimniecības izaugsmes tempa samazinājumam un arvien lielākam dziļās recesijas sarukumam galvenajās izejvielu eksportētājvalstīs – bija īpaša ietekme. Tādējādi sakarā ar ģeopolitisko spriedzi, pārmērīgu aizņemto līdzekļu īpatsvaru, neaizsargātību pret kapitāla plūsmu samazināšanos un – izejvielu eksportētāju gadījumā – lēno pielāgošanos sarukušajiem ieņēmumiem izaugsme joprojām bija ierobežota.

2016. gadā pasaules tirdzniecības kāpums bija vājš, pasaules importa gada apjomam palielinoties tikai par 1.7% (2015. gadā – 2.1% kāpums). Vērojamas pazīmes, ka dažas strukturālās norises (piemēram, transportēšanas izdevumu samazināšanās, tirdzniecības liberalizācija, globālo vērtības ķēžu paplašināšanās un finanšu tirgu padziļināšanās), kuras iepriekš veicināja tirdzniecības paplašināšanos, vidējā termiņā vairs nesniegs tik lielu atbalstu. Tādējādi šķiet, ka pārredzamā nākotnē pasaules tirdzniecība nepieaugs straujāk kā globālā ekonomiskā aktivitāte.

Visu gadu saglabājās labvēlīgi globālie finansēšanas nosacījumi. Lielāko attīstīto valstu centrālās bankas saglabāja stimulējošas politikas nostāju, *Bank of England*, Japānas Bankai un ECB turpinot īstenot ekspansīvu monetāro politiku. ASV Federālo rezervju sistēma atsāka monetārās politikas normalizēšanu, 2016. gada decembrī par 25 bāzes punktiem paaugstinot federālo fondu mērķa likmi. Situācija finanšu tirgos liecināja par vispārēju stabilitāti, neraugoties uz politisko notikumu izraisītajiem paaugstinātas nenoteiktības periodiem. Ap gada beigām būtiski

paaugstinājās ASV ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes. Joprojām nav skaidrs, vai šāds kāpums atspoguļo lielākas izaugsmes un inflācijas gaidas vai drīzāk ASV valdības ilgtermiņa obligāciju termiņa prēmiju kāpumu. Vairākumam jauno tirgus ekonomikas valstu bija izdevīga ārējās finansēšanas nosacījumu uzlabošanās līdz ASV prezidenta vēlēšanām novembrī. Taču pēc tam kapitāla plūsmu iepriekšējais pieaugums uz jaunajām tirgus ekonomikas valstīm sāka sarukt, vairākās valstīs palielinoties valdības obligāciju peļņas likmju starpībai un spiedienam uz nacionālo valūtu.

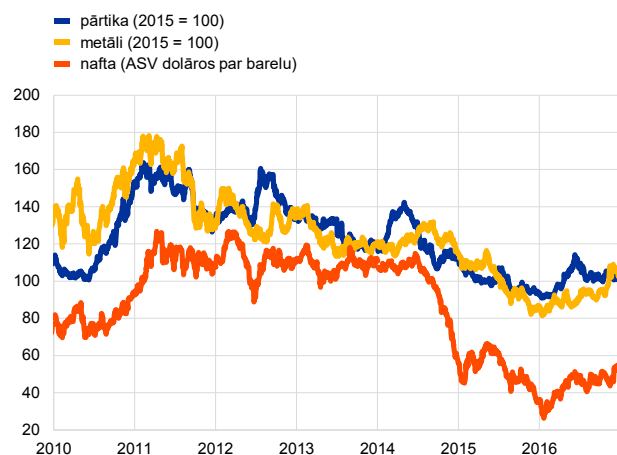
Lielās brīvās ražošanas jaudas turpināja ietekmēt globālo inflāciju

Globālo inflāciju 2016. gadā joprojām ietekmēja zemās naftas cenas un vēl arvien apjomīgās brīvās globālās ražošanas jaudas (sk. 2. att.). Gada kopējā inflācija OECD valstīs ap gada beigām pakāpeniski paaugstinājās un gadā kopumā sasniedza 1.1% (2015. gadā – 0.6%). OECD gada pamatinflācija (neietverot pārtiku un enerģiju) nedaudz pieauga (līdz 1.8%; sk. 1. att.).

2. attēls

Izejvielu cenas

(dienas dati)

Avoti: Bloomberg un Hamburg Institute of International Economics.

No zemā līmeņa 2016. gada janvāra beigās (33 ASV dolāri par barelu) naftas cenas decembra beigās paaugstinājās līdz 55 ASV dolāriem par barelu. Cenu kāpumu noteica ASV naftas kompāniju investīciju sarukums un globālo naftas piegāžu pārtraukumu skaita pēkšņā palielināšanās 1. pusgadā.¹ Tuvojoties gada beigām, naftas cenas nozīmīgi ietekmēja OPEC piegāžu stratēģija. Pēc 30. novembrī pieņemtā lēmuma 2017. gada 1. pusgadā ieviest ierobežojumus OPEC dalībvalstu naftas piegādēm (samazinājumu par 1.2 milj. barelu dienā), *Brent* jēlnaftas cena palielinājās. Cenu kāpumu veicināja arī OPEC dalībvalstu un dažu ārpus OPEC esošo ražotājvalstu 10. decembra vienošanās par tālāku naftas ieguves samazināšanu (par 0.6 milj. barelu dienā).

Nenaftas izejvielu cenas 2016. gadā atkal pieauga, tomēr pārtikas un metālu nozarē cenu rādītāji liecināja

par pretēju dinamiku. 1. pusgadā lauksaimniecības izejvielu cenas paaugstinājās laikapstākļu dēļ un vasaras gaitā pazeminājās bagātās kviešu un labības ražas dēļ. Metālu cenas 1. pusgadā joprojām bija zemā līmenī, jo Ķīna izziņoja vides politiku, kas ierobežo metālu izmantošanu. Saistībā ar potenciālām jaunām investīcijām infrastruktūrā Ķīnā un ASV uzlabojoties nākotnes pieprasījuma perspektīvai, pēc tam metālu cenas daļēji atgriezās iepriekšējā līmenī.

Lēni sarūkošā ražošanas apjoma starpība attīstītajās valstīs, apjomīgo brīvo ražošanas jaudu mērenais samazinājums atsevišķās jaunajās tirgus ekonomikas

¹ Plašāku informāciju sk. [ASV Enerģētikas informācijas administrācijas](#) interneta vietnē.

valstīs un agrākā naftas un citu izejvielu cenu krituma zūdošā ietekme 2016. gada 2. pusgadā kopumā radīja nelielu augšupvērstu spiedienu uz globālo inflāciju.

Lielākajās valstīs turpinājās izaugsme

ASV ekonomiskā aktivitāte 2016. gadā palēninājās. Pēc mērena pieauguma 1. pusgadā reālā IKP izaugsme 2. pusgadā samazinājās. Izaugsmi galvenokārt noteica patērētāju tēriņi, nodarbinātības kāpums un mājsaimniecību bilanču uzlabošanās. Spiediens, ko radīja krājumu korekcijas un sarūkošās investīcijas enerģētikas nozarē, kas nomāca izaugsmi 1. pusgadā, ap gada beigām vājinājās, veicinot spēcīgāku aktivitāti. IKP pieaugums no 2.6% 2015. gadā kopumā saruka līdz 1.6% 2016. gadā. Saglabājās spēcīga darba tirgus pamatā esošā dinamika, gada beigās vēl vairāk sarūkot bezdarbam (līdz 4.7%) un paātrinoties algu kāpumam. Inflācija joprojām bija daudz zemāka par Federālās atklātā tirgus komitejas (FOMC) noteikto mērķi. Kopumā patēriņa cenu indeksa gada inflācija 2016. gadā sasniedza 2.1%, bet patēriņa cenu indeksa pamatinflācija (neietverot pārtiku un enerģiju) pieauga līdz 2.2%.

2016. gadā monetārā politika joprojām bija ļoti stimulējoša. Decembrī ar finanšu tirgū plaši gaidīto lēmumu FOMC par 25 bāzes punktiem paaugstināja federālo fondu mērķa likmes diapazonu (līdz 0.5–0.75%). 2016. fiskālajā gadā fiskālā nostāja bija nedaudz ekspansīva, fiskālajam deficītam mazliet palielinoties (līdz 3.2% no IKP) veselības aprūpes izdevumu kāpuma un lielāku neto procentu maksājumu dēļ.

Japānā 2016. gadā notika spēcīga atveseļošanās, ko atbalstīja stimulējoša monetārā un fiskālā politika, atviegloti finansēšanas nosacījumi un ierobežots darbaspēka piedāvājums darba tirgū. 2016. gadā vidējais reālā IKP kāpums nedaudz palēninājās (līdz 1%; iepriekšējā gadā – 1.2%). Bezdarba līmenis kritās līdz 3.1%, bet algu pieaugums joprojām nebija straujš. Patēriņa cenu indeksa (PCI) kopējā gada inflācija 2016. gadā kļuva negatīva (–0.1%), galvenokārt atspoguļojot sarūkošās globālās izejvielu cenas un Japānas jenas vērtības palielināšanos. Japānas Bankas izvēlētais pamatinflācijas rādītājs – PCI, neietverot neapstrādātu pārtiku un enerģiju, – salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu nedaudz samazinājās un 2016. gadā bija 0.6%. Septembrī Japānas Banka ieviesa kvantitatīvi un kvalitatīvi veicinošus monetārās politikas pasākumus ar peļņas likmes līknes kontroli. Japānas Banka arī apņēmas paplašināt monetāro bāzi līdz laikam, kad esošais inflācijas līmenis pārsniegs cenu stabilitātes mērķi un stabili saglabāsies virs tā.

Apvienotajā Karalistē tautsaimniecība joprojām bija spēcīga, neraugoties uz nenoteiktību saistībā ar referendumu rezultātiem par valsts dalību ES. Saskaņā ar provizoriskiem aprēķiniem 2016. gadā reālais IKP palielinājās par 2.0%, un to galvenokārt veicināja spēcīgs privātais patēriņš.² Finanšu tirgū spilgtākā atbilde uz referendumu rezultātiem bija straujā Lielbritānijas sterliņu mārciņas kursa pazemināšanās. Inflācija paaugstinājās no ļoti zema līmeņa. 2016. gadā saglabājās

² Sk. arī ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 7 ielikumu *Economic developments in the aftermath of the UK referendum on EU membership* ("Tautsaimniecības norises pēc Apvienotās Karalistes referendumu par dalību ES").

stimulējoša monetārā politika. Augustā *Bank of England* Monetārās politikas komiteja par 25 bāzes punktiem (līdz 0.25%) samazināja galveno monetārās politikas procentu likmi, paplašināja aktīvu iegādes programmu un ieviesa Termiņfinansējuma plānu (*Term Funding Scheme*), lai veicinātu procentu likmju transmisiju tautsaimniecībā. Valdība novembrī paziņoja par jaunu fiskālo mandātu un mērķorientētiem politikas pasākumiem īpaši mājokļu un infrastruktūras investīciju jomā tautsaimniecības atbalstam pārejas periodā.

Ķīnas izaugsme 2016. gadā stabilizējās, un to noteica spēcīgs patēriņš un ieguldījumi infrastruktūrā. IKP gada pieaugums 2016. gadā bija 6.7% (iepriekšējā gadā – 6.9%). Investīcijas apstrādes rūpniecībā joprojām bija nelielas, bet investīcijas īpašumā nedaudz pieauga. Salīdzinājumā ar zemo līmeni 2015. gadā nedaudz pastiprinājās importa pieprasījums, tomēr tas bija vājāks nekā iepriekš. Samērā nelielais ārējais pieprasījums ietekmēja eksportu, kam savukārt ar apstrādes rūpniecības produkcijas tirdzniecības starpniecību bija negatīva ietekme uz importu. Patēriņa cenu gada inflācija paaugstinājās līdz 2%, bet ražotāju cenu gada inflācija, kas kopš 2012. gada marta bija negatīva, pieauga līdz –1.4%.

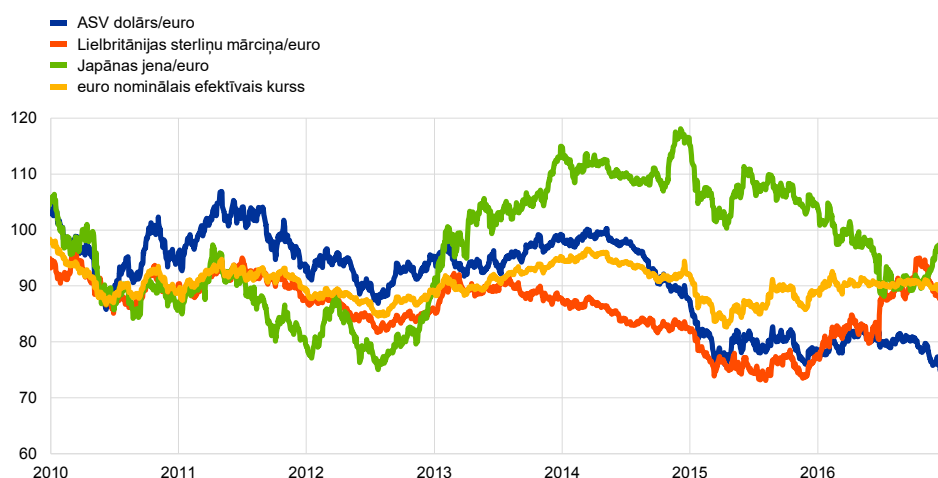
Euro efektīvais kurss joprojām kopumā bija stabils

2016. gadā nominālais efektīvais euro kurss kopumā bija stabils (sk. 3. att.). Tomēr euro divpusējais kurss attiecībā pret dažām citām nozīmīgām valūtām svārstījās. Euro kurss bija ļoti stabils attiecībā pret ASV dolāru gandrīz visu 2016. gadu, procentu likmēm Atlantijas okeāna abās pusēs pamatā nemainoties, bet ap gada beigām sarūkot. Euro kursa pazemināšanos attiecībā pret Japānas jenu daļēji kompensēja tā paaugstināšanās attiecībā pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu.

3. attēls

Euro kurss

(dienas dati)

Avots: ECB.

Piezīme. Nominālais efektīvais kurss attiecībā pret 38 lielāko tirdzniecības partnervalstu valūtām.

Dānijas krona pašlaik ir vienīgā Eiropas Valūtas kursa mehānisma II (VKM II) valūta. Dānijas kronas kurss bija tuvu VKM II centrālajam kursam, bet *Danmarks Nationalbank* 2016. gada janvārī paaugstināja monetārās politikas procentu likmi un neto izteiksmē 2016. gadā par Dānijas kronām iegādājās ārvalstu valūtu. *Česká národní banka* turpināja pirkt ārvalstu valūtu saskaņā ar tās apņemšanos veikt intervences ārvalstu valūtas tirgos, lai neļautu Čehijas kronas vērtībai paaugstināties virs noteikta līmeņa. Līdzīgi arī *Hrvatska narodna banka* turpināja veikt intervences ārvalstu valūtas tirgos regulēta peldoša valūtas kursa režīma apstākļos. Bulgārijas leva joprojām bija piesaistīta euro. Euro kurss kopumā saglabājās nemainīgs arī attiecībā pret Šveices franku, Ungārijas forintu un Rumānijas leju, bet tā vērtība paaugstinājās attiecībā pret Zviedrijas kronu un – mazāk – attiecībā pret Polijas zlotu.

1.2. Finanšu norises

Attīstību euro zonas finanšu tirgos 2016. gadā joprojām lielā mērā noteica ECB īstenotie turpmākie monetārās politikas stimulējošie pasākumi. Tas veicināja euro zonas valstu valdības obligāciju peļņas likmju pakāpenisku samazināšanos gada pirmajos trijos ceturkšņos. Tomēr globālu faktoru ietekmē, tuvojoties gada nogalei, euro zonas valstu valdības obligāciju peļņas likmju kāpums daļēji kompensēja 2016. gada iepriekšējos mēnešos vēroto kritumu. Naudas tirgus procentu likmes un nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma izmaksas turpināja sarukt, sasniedzot vēsturiski zemāko līmeni. Nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību finansēšanas nosacījumi vēl vairāk uzlabojās.

Euro zonas naudas tirgus procentu likmes samazinājās

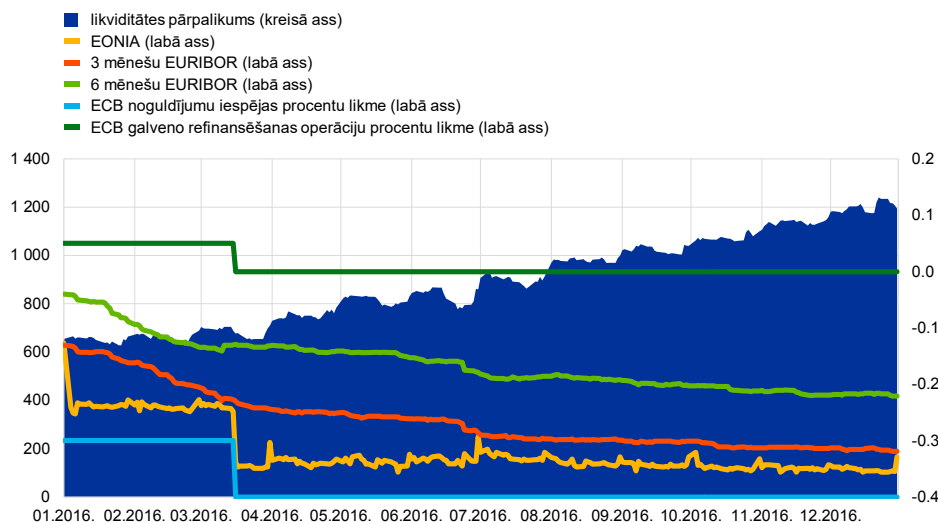
Naudas tirgus procentu likmes 2016. gadā turpināja sarukt, un to galvenokārt noteica ECB veiktie turpmākie stimulējošie monetārās politikas pasākumi.

Stimulējošie pasākumi sīkāk skaidroti 2.1. sadaļā. Noguldījumu iespējas procentu likmes samazinājums strauji un pilnībā atspoguļojās EONIA, kas vēlāk stabilizējās aptuveni –35 bāzes punktu līmenī (sk. 4. att.). Atbilstoši tā vēsturiskajai tendencei mēnešu beigās EONIA īslaicīgi palielinājās, taču šis kāpums bija mazāk spēcīgs salīdzinājumā ar to, kāds bija vērojams 2015. gada sākumā, pirms likviditātes pārpalikums sakarā ar aktīvu iegādes programmas (AIP) īstenošanu sāka krasi palielināties.

4. attēls

Naudas tirgus procentu likmes un likviditātes pārpalikums

(mljrd. euro; gadā; %; dienas dati)

Avoti: ECB un Bloomberg.

Piezīme. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2016. gada 30. decembrī.

3 mēnešu un 6 mēnešu EURIBOR negatīvā vērtība vēl vairāk palielinājās. EURIBOR likmju sarukums notika pēc turpmāku stimulējošo monetārās politikas pasākumu ieviešanas. Vienlaikus papildu lejupvērstu spiedienu noteica likviditātes pārpalikuma pieauguma tendence. Likviditātes pārpalikuma kāpumu par vairāk nekā 500 mljrd. euro gada laikā galvenokārt noteica AIP ietvaros veiktās iegādes un – mazāk – ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju jaunā sērija (ITRMO II). Gada beigās likviditātes pārpalikums sasniedza 1 200 mljrd. euro (sk. 4. att.).

Darījumu ar nodrošinājumu naudas tirgū *repo* līgumu procentu likmes arī turpināja sarukt. To noteica galveno ECB procentu likmju samazināšana, bagātīgas likviditātes apstākļi un augstas kvalitātes nodrošinājuma meklējumi. Atsevišķu euro zonas valstu emitētā nodrošinājuma *repo* procentu likmes gada lielāko daļu atradās līmenī, kas zemāks par noguldījumu iespējas procentu likmi, atspoguļojot augstas likviditātes nodrošinājuma pieprasījumu.

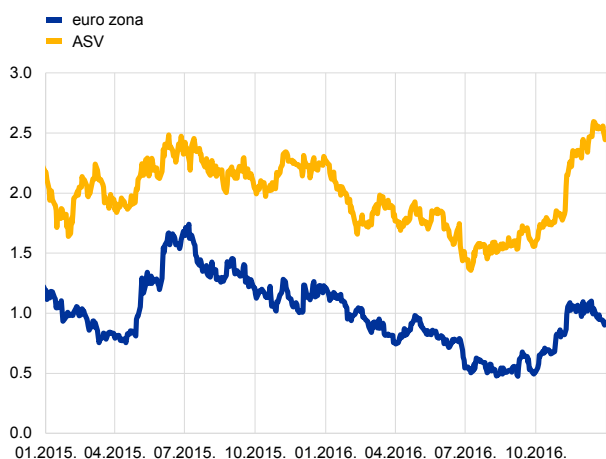
Pēc Apvienotās Karalistes referendumā par dalību ES jūnija beigās euro naudas tirgus nākotnes procentu likmes sasniedza zemāko līmeni, palielinoties tirgus gaidām attiecībā uz turpmāku ECB stimulējošo monetārās politikas pasākumu īstenošanu. Tomēr gada beigās nākotnes procentu likmju tendence bija kļuvusi pretēja, jo tirgus gaidas attiecībā uz monetārās politikas procentu likmju papildu samazinājumu saruka un EONIA nākotnes procentu likmju līkne kļuva stāvāka. Līknes slīpuma pastiprināšanās kopā ar euro zonas valstu valdības obligāciju peļņas likmju kāpumu atspoguļoja ilgāka termiņa peļņas likmju atīstību pasaulē, kas vispēcīgākā bija ASV.

Euro zonas valdības obligāciju peļņas likmes, tuvojoties gada beigām, palielinājās

5. attēls

Valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes

(gadā; %; dienas dati)

Avoti: Bloomberg, Thomson Reuters un ECB aprēķini.

Piezīmes. Euro zonas dati attiecas uz valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju vidējo ar IKP svēro rādītāju. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2016. gada 30. decembrī.

Euro zonas valstu valdības obligāciju peļņas likmes 2016. gadā kopumā bija zemākas nekā 2015. gadā, atspoguļojot turpmāko atbalstu, ko sniedza ECB veiktās euro zonas valstu valdības obligāciju iegādes un citi monetārās politikas pasākumi. Gan euro zonā, gan ASV notika peļņas likmju būtiska korekcija, ko noteica globālās norises (sk. 5. att.). Paaugstinātā nenoteiktība attiecībā uz pasaules izaugsmes perspektīvām gada sākumā radīja bezrisika procentu likmju ievērojamu sarukumu. Apvienotās Karalistes referenduma rezultāts vēl vairāk samazināja peļņas likmes, pirms optimistiskākas pasaules izaugsmes perspektīvas un ASV prezidenta vēlēšanu rezultātu ietekmē peļņas likmes gan euro zonā, gan ASV palielinājās. Kopumā euro zonas valstu valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju vidējais ar IKP svērtais rādītājs 2016. gadā samazinājās aptuveni par 30 bāzes punktiem, gada beigās sasniedzot aptuveni 0.9%. Euro zonas valstu valdības obligāciju peļņas likmju starpību dinamika bija samērā vāja, tomēr dažādās valstīs tā bija atšķirīga.

Euro zonas kapitāla vērtspapīru cenas pēc īslaicīgas samazināšanās kopumā nemainījās

6. attēls

Euro zonas un ASV akciju tirgus cenu indeksi

(indekss: 2016. gada 1. janvāris = 100; dienas dati)

Avots: Thomson Reuters.

Piezīmes. Euro zonai norādīts EURO STOXX indekss, bet ASV – S&P 500 indekss. 2016. gada 1. janvārī indeksi pielīdzināti 100. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2016. gada 30. decembrī.

Norisēm Ķīnā izraisot bažas par pasaules izaugsmi, 2016. gads sākās ar būtisku kritumu pasaules kapitāla vērtspapīru tirgos (sk. 6. att.). Bažām mazinoties, kapitāla vērtspapīru tirgi ap aprīli atgriezās tādā līmenī, kāds bija vērojams gada sākumā. Līdzīga tendence bija vērojama periodā ap Apvienotās Karalistes referendumu, kad kraso kritumu dienās pēc referenduma turpmākajos mēnešos nomainīja kāpums. 2. pusgadā euro zonas kapitāla vērtspapīru tirgus cenas uzlabotas perspektīvas apstākļos būtiski palielinājās. Neraugoties uz samērā lielajām svārstībām gada laikā, euro zonas kapitāla vērtspapīru tirgus kopumā daudz nemainījās, strukturētajam EURO STOXX indeksam palielinoties aptuveni par 1%. Kopējā indeksa nelielais kāpums slēpa banku kapitāla vērtspapīru cenu sarukumu (tos negatīvi ietekmēja arī ienākumus nenesošo aizdevumu atlikums bankās un joprojām zemā pelnītspēja).

Kapitāla vērtspapīriem ASV gada gaitā bija raksturīga līdzīga dinamika, tomēr kopumā to dinamika bija spēcīgāka (kāpums 2016. gadā – tuvu 10%). 2016. gada decembrī galvenie kapitāla vērtspapīru cenu indeksi ASV sasniedza jaunu rekordlīmeni.

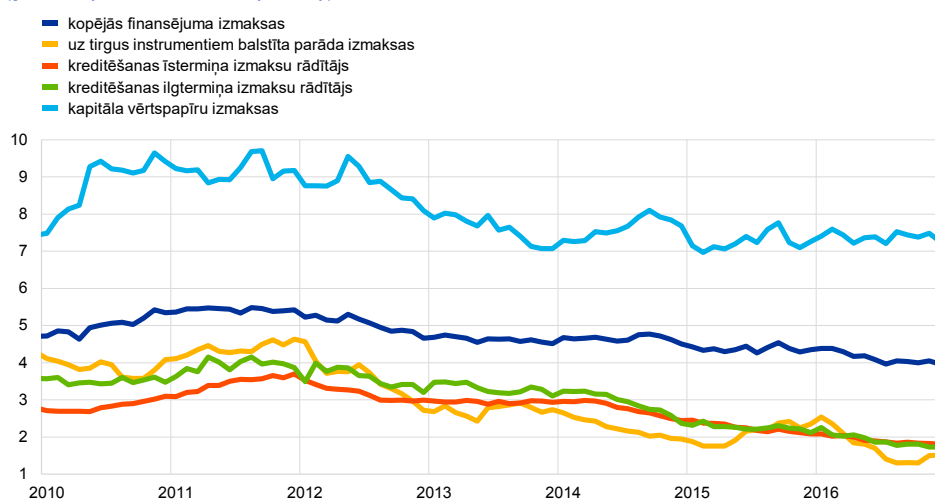
Nefinanšu sabiedrības izmantoja zemu ārējā finansējuma izmaksu priekšrocības

2016. gadā veiktie monetārās politikas pasākumi atspoguļojās arī nefinanšu sabiedrību (NFS) ārējā finansējuma kopējās nominālajās izmaksās, kas 2016. gada vasarā sasniedza vēsturiski zemāko līmeni (sk. 7. att.). Īpaši negatīvās noguldījumu iespējas procentu likmes un martā izziņotās jaunās ITRMO II operācijas veicināja NFS pieejamo banku aizdevumu izmaksu turpmāku sarukumu. Euro zonā dibinātu nebanku sabiedrību emitētu euro denominētu investīciju kategorijas obligāciju iegāžu ieviešana kopā ar citiem AIP elementiem noteica uz tirgus instrumentiem balstīta parāda izmaksu sarukumu līdz līmenim, kas būtiski zemāks par iepriekšējā gadā reģistrēto līmeni un arī zemāks par banku aizdevumu procentu likmēm. Tomēr, tā kā kapitāla vērtspapīru riska prēmijas joprojām bija augstas, kapitāla vērtspapīru finansējuma izmaksas 2016. gadā saruka tikai nedaudz. Augstais monetārās politikas stimulējošo pasākumu līmenis veicināja ārējā finansējuma izmaksu samazināšanos, kā arī ārējā finansējuma izmaksu atšķirības dažādās euro zonas valstīs un dažāda lieluma uzņēmumiem.

7. attēls

Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma kopējās nominālās izmaksas euro zonā

(gadā; %, triju mēnešu slīdošie vidējie rādītāji)

Avoti: ECB, Merrill Lynch, Thomson Reuters un ECB aprēķini.

Piezīmes. Nefinanšu sabiedrību kopējās finansējuma izmaksas aprēķina kā banku aizdevumu izmaksu, uz tirgus instrumentiem balstīta parāda izmaksu un kapitāla vērtspapīru izmaksu vidējās svērtās izmaksas, pamatojoties uz to attiecīgajiem atlikumiem euro zonas kontos. Kapitāla vērtspapīru izmaksas vērtē ar trīspakāpju dividendu diskonta modeli, izmantojot *Datastream* nefinanšu sabiedrību akciju tirgus indeksa informāciju.

Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2016. gada decembrī.

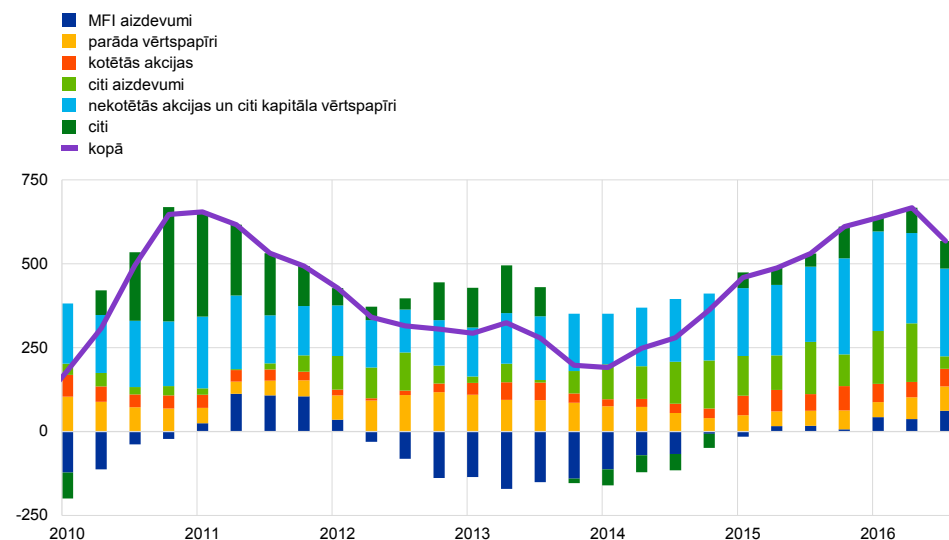
Ārējā finansējuma plūsmas 2016. gadā stabilizējās

2016. gada pirmajos trijos ceturkšņos NFS ārējā finansējuma plūsmas stabilizējās tuvu 2015. gadā reģistrētajam vidējam līmenim (sk. 8. att.). Ilgāka termiņa perspektīvā NFS ārējā finansējuma plūsmu uzlabošanas salīdzinājumā ar 2014. gada 1. ceturksnī sasniegto zemāko līmeni joprojām veicina: 1) finansēšanas izmaksu turpmāks sarukums; 2) kredītu ierobežojumu samazināšanās; 3) turpmāks ekonomiskās aktivitātes kāpums un 4) lielāka aktivitāte uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas jomā. Turklāt ECB īstenotā stimulējošā monetārā politika arī veicinājusi labvēlīgu apstākļu izveidošanos, nodrošinot NFS pieeju uz tirgus instrumentiem balstītam finansējumam. Īpaši AIP paplašināšana 2016. gada jūnijā, iekļaujot uzņēmumu obligācijas, veicināja parāda vērtspapīru emisijas gada turpmākajos mēnešos. Labāki kredītu nosacījumi³ un zemākas procentu likmes noteica nelielu NFS izmantotā banku finansējuma apjoma pieaugumu, bet aizdevumi no ne-MFI un pārējām pasaules valstīm gada gaitā būtiski saruka. Nekotētās akcijas un citi kapitāla vērtspapīri joprojām bija lielākā NFS ārējā finansējuma plūsmu sastāvdaļa, ko veicināja augsts nesadalītās peļņas līmenis. Kotēto akciju emisijas ierobežoja samērā augstās kapitāla vērtspapīru izmaksas. Turklāt NFS pieejas ārējam finansējumam vispārējā uzlabošanās slāpēja tirdzniecības kredītu un uzņēmumu savstarpējo aizdevumu dinamiku.

8. attēls

Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma neto plūsmas

(gada plūsmas; mljrd. euro)

Avoti: Eurostat un ECB

Piezīmes. "Pārējie aizdevumi" ietver ne-MFI (citu finanšu starpnieku, apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu) izsniegtos aizdevumus un pārējo pasaules valstu izsniegtos aizdevumus. MFI un ne-MFI izsniegtie aizdevumi korigēti atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darījumiem. "Citi" attiecas uz kopsummas un attēlā iekļauto instrumentu starpību. Šeit ietverti uzņēmumu savstarpējie aizdevumi un tirdzniecības kredīti. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2016. gada 3. ceturksnī.

³ Sīkāku informāciju par banku kreditēšanas nosacījumu atvieglošanu sk. arī 1. nodaļas 1.5. sadaļā, kurā aplūkoti euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojuma rezultāti.

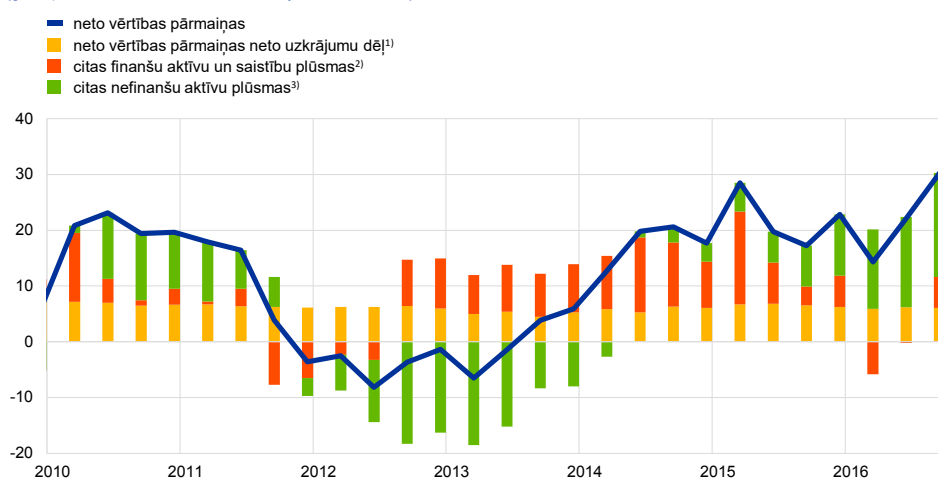
Mājsaimniecību aktīvu neto vērtības kāpums paātrinājās

2016. gada pirmajos trijos ceturkšņos mājsaimniecību aktīvu neto vērtība turpināja arvien straujāk palielināties (sk. 9. att.). Īpaši mājokļu cenu nepārtrauktais kāpums noteica būtisku kapitāla pieaugumu saistībā ar mājsaimniecību nekustamā īpašuma aktīvu turējumiem. Akciju cenu palielināšanās 2016. gadā izraisīja mājsaimniecību finanšu aktīvu turējumu vērtības pieaugumu un deva pozitīvu ieguldījumu neto aktīvu vērtības palielinājumā.

9. attēls

Mājsaimniecību aktīvu neto vērtības pārmaiņas

(gada plūsmas; % no bruto rīcībā esošajiem ienākumiem)

Avoti: Eurostat un ECB.

Piezīmes. Nefinanšu aktīvu dati ir ECB aplēses. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2016. gada 3. ceturksnī.

1) Šajā postenī iekļauti neto uzkrājumi, saņemtie neto kapitāla pārvedumi un nefinanšu konta un finanšu konta novirze.

2) Galvenokārt peļņa un zaudējumi saistībā ar akciju un citu kapitāla vērtspapīru turējumiem.

3) Galvenokārt peļņa un zaudējumi saistībā ar nekustamā īpašuma (t.sk. zemes) turējumiem.

Euro zonas mājsaimniecību aizņemšanās izmaksas sasniedza rekordzemu līmeni, tomēr dažādās valstīs un dažādiem aizdevumu termiņiem tās joprojām atšķirās, ilgtermiņa aizdevumu izmaksām sarūkot būtiskāk par īstermiņa aizdevumu izmaksām. Mājsaimniecību saņemto banku aizdevumu pieauguma temps 2016. gadā turpināja palielināties.

1. ielikums

Zemu procentu likmju ietekme uz bankām un finanšu stabilitāti

Visu 2016. gadu vērotās zemās procentu likmes noteica globāli un euro zonai raksturīgi faktori. Dažiem faktoriem bija ilgtermiņa raksturs, un tie bija saistīti ar strukturālām pārmaiņām, piemēram, pašreizējām demogrāfiskajām tendencēm un zemāku produktivitātes kāpumu, savukārt citus faktorus raksturoja aizņemto līdzekļu īpatsvara mazināšanās pēc finanšu krīzes, kā arī plānotie ietaupījumi, kas pārsniedza ieguldījumu veikšanai un patēriņam paredzētos izdevumus. Šajos apstākļos viens no faktoriem bija ECB stimulējošā monetārā politika, kuras galvenais mērķis ir nodrošināt cenu stabilitāti. Virzoties uz šo mērķi, ECB monetārā politika veicina euro zonas nominālo izaugsmi, un, pastiprinoties atveseļošanās tendencei, tam galu galā vajadzētu noteikt procentu likmju kāpumu.

Euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojums apstiprina, ka ECB aktīvu iegādes programma, ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (ITRMO) un negatīvā noguldījumu iespējas procentu likme 2016. gadā veicinājušas izdevīgākus kredītu noteikumus un nosacījumus, izraisot kreditēšanas pieaugumu.⁴ Papildus šiem pozitīvajiem aspektiem arī zemo procentu likmju vide radīja spiedienu uz finanšu iestādēm.⁵ ECB kopā ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģiju identificēja banku, apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu riskus, kas saistīti ar to uzņēmējdarbības modeļu ilgtspēju un riska uzņemšanos. Daži no šiem riskiem, iespējams, jāierobežo, īstenojot konkrētus makroprudenciālās un mikroprudenciālās uzraudzības pasākumus.⁶

Ilgstoši zemas procentu likmes, īpaši, ja tās vērojamas vienlaikus ar vāju tautsaimniecības izaugsmi, var radīt lejupvērstu spiedienu uz tādu iestāžu peļņitspēju un maksātspēju, kuras piedāvā ilgtermiņā garantētu peļņu. Zemās procentu likmes varētu ietekmēt ne vien banku sistēmu, bet arī apdrošinātājus un pensiju fondus, kuru piedāvātie tradicionālie garantētās peļņas produkti varētu kļūt neizdevīgi. Dati liecina, ka ilgtermiņa garantēto saistību samazināšanas nolūkā apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu sektorā jau pašlaik vērojama virzība no garantētās peļņas uzņēmējdarbības modeļa uz ieguldījumu fondiem piesaistītu uzņēmējdarbības modeli. Tādējādi finanšu sektorā sarūk ilgāka termiņa garantētās peļņas iespējas. Turklāt zemo procentu likmju vide var veicināt arī banku tīro procentu ienākumu samazināšanos, īpaši saistībā ar neto procentu likmju starpību sarukumu apstākļos, kad zemākā efektīvā robeža var ierobežot noguldījumu procentu likmes, kā arī samazināt peļņitspēju. Lai gan vairākiem banku tīrie procentu ienākumi ir galvenais ienākumu avots, banku peļņitspēju veido arī citi faktori, piemēram, komisijas maksu ienākumi vai relatīvā izmaksu efektivitāte salīdzinājumā ar citām bankām.

Lai atjaunotu rentabilitāti, finanšu iestādes sākušas izmantot alternatīvus ienākumu avotus, pakāpeniski pielāgojot savus uzņēmējdarbības modeļus. Komisijas maksu ienākumu īpatsvars kopējos ienākumos ir zemāks bankām, kuras specializējas kreditēšanā, bet augstāks bankām, kuras piedāvā depozitāros pakalpojumus.⁷ Konkrētāk, jaunākie novērojumi liecina, ka dažas bankas kļuvušas aktīvākas komisijas maksu iekasēšanā. Pēdējos gados nozīmīgu aizdevēju ienākumu daļu veidojušas ar hipotēku kredītu pirmstermiņa atmaksu un pārskatīšanu saistītās komisijas maksas. Aizdevuma ņēmēji izmantojuši pakāpeniski sarūkošās ilgtermiņa procentu likmes, īpaši valstīs, kurās dominē fiksētās procentu likmes hipotēku kredīti. Nākotnē ar kredītu pirmstermiņa atmaksu un pārskatīšanu saistītajiem ienākumiem, iespējams, būs mazāka nozīme, jo šādas maksas piemēro tikai vienu reizi pārskatīšanas brīdī. Tāpēc, lai saglabātu peļņitspēju, bankām jāturpina koriģēt uzņēmējdarbības modeļus un izmaksu efektivitāti. Bankas tiešām apsvērušas arī izmaksu samazināšanas pasākumus, piemēram, pārstrukturēšanu, darbinieku skaita samazināšanu, filiāļu slēgšanu un procesu digitalizāciju, taču dažādās valstīs un iestādēs izmaksu efektivitāte joprojām uzlabojas nevienmērīgi.⁸

⁴ Sk. ECB 2016. gada oktobra [Euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojumu](#).

⁵ Secināts, ka nestandarta monetārās politikas pasākumiem bijusi vien ierobežota ietekme uz banku peļņitspēju; sk. ECB 2016. gada novembra [Financial Stability Review](#) 4. ielikumu.

⁶ Sk. Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2016. gada novembra ziņojumu [Macprudential policy issues arising from low interest rates and structural changes in the EU financial system](#) ("Makroprudenciālās uzraudzības politikas jautājumi, ko nosaka zemās procentu likmes un ES finanšu sistēmas strukturālās pārmaiņas").

⁷ Sk. *Kok, C., Mirza, H., Móré, C. and Pancaro, C., Adapting bank business models: financial stability implications of greater reliance on fee and commission income*, [Financial Stability Review](#), Special Feature C, ECB, 2016. gada novembris.

⁸ Sk. ECB 2016. gada novembra [Financial Stability Review](#) 3. nodaļu.

Ņemot vērā samazinātos procentu ienākumus zemu procentu likmju vidē un ierobežoto progresu pelnītspējas uzlabošanās jomā, palielinās iespēja, ka finanšu iestādes (īpaši tās, kam tīrie procentu ienākumi agrāk veidojuši lielāko ienākumu daļu) uzņemsies plašu risku. Ieguldījumi riskantākas kategorijas aktīvos vai aktīvos ar ilgāku termiņu var radīt nopietnāku risku saistībā ar nelikvīdiem finanšu instrumentiem, kas pakļauj finanšu iestādes pastiprinātam pārvērtēšanas riskam un rada izplatīšanās risku.

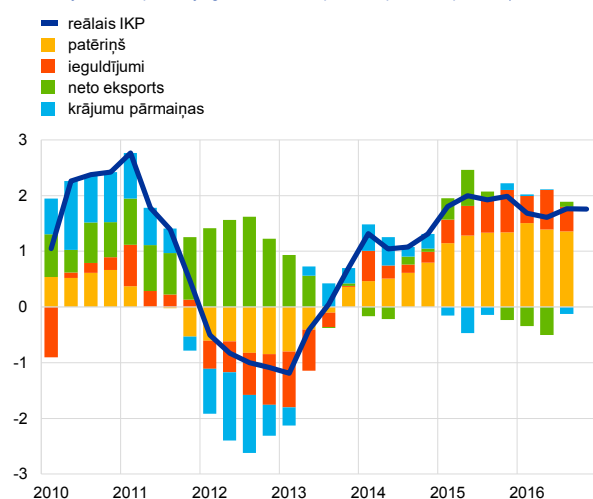
ECB kā banku uzraudzības un makroprudenciālās uzraudzības iestāde, ņemot vērā tās uzdevumu nodrošināt finanšu stabilitāti valstīs, uz kurām attiecas Eiropas banku uzraudzība, cieši monitorē finanšu iestāžu uzņēmējdarbības modeļu korekcijas. Šajā saistībā ECB var īstenot banku sektora uzraudzības pasākumus un makroprudenciālās uzraudzības politiku, lai nodrošinātu finanšu stabilitāti, kas joprojām ir stabilas tautsaimniecības atveseļošanās priekšnosacījums, ierobežojot sistēmiskos riskus.

1.3. Plaši vērojama atveseļošanās

10. attēls

Euro zonas reālais IKP

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; procentu punktos)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīme. 2016. gada 4. ceturksņa IKP gada pieauguma dati attiecas uz provizoriskajām ātrajām aplēsēm.

2016. gadā turpinājās iekšzemes pieprasījuma noteiktā euro zonas ekonomiskā atveseļošanās, kas sākās 2013. gada sākumā. Pievēršoties faktoriem, kas nosaka ekonomisko aktivitāti, pašreizējais pieauguma temps kļūst noturīgāks (sīkāku informāciju sk. 2. ielikumā). Vienlaikus euro zonas ekonomisko aktivitāti mazina joprojām vājais ārējā pieprasījuma kāpums paaugstinātās globālās nenoteiktības apstākļos. Tā rezultātā vidējais gada izaugsmes temps 2016. gadā bija 1.7% (sk. 10. att.). Tas ir tikai nedaudz mazāk nekā 2.0% 2015. gadā, ko veicināja īpaši spēcīgs IKP pieaugums Īrijā. Privātā patēriņa pieauguma temps bija līdzīgs 2015. gada pieauguma tempam; to atkal veicināja rīcībā esošo ienākumu kāpums, bet investīciju pieauguma temps bija nedaudz mazāks nekā iepriekšējā gadā, neraugoties uz būvniecības nozares atveseļošanās. Vienlaikus valdības patēriņa pieauguma temps 2016. gadā bija straujāks, tādējādi pozitīvi ietekmējot ekonomisko izaugsmi (sk. 1. nodaļas 1.6. sadaļu). Ekonomiskā atveseļošanās bija visai plaši vērojama euro zonas valstīs.

Euro zonas tautsaimniecība turpināja attīstīties

Turpinājās ļoti stimulējošās ECB monetārās politikas nostājas transmisija reālajā tautsaimniecībā, veicinot iekšzemes pieprasījumu. Uzņēmumu pelnītspējas uzlabošanās un ļoti labvēlīgie finansēšanas nosacījumi turpināja veicināt ieguldījumu atjaunošanos. Turklāt noturīgs nodarbinātības līmeņa pieaugums, ko veicināja arī agrākās strukturālās reformas, turpināja sekmēt atveseļošanos. Joprojām visai zemais naftas cenu līmenis deva papildu stimulu izaugsmei 2016. gadā. Vienlaikus

valsts un privātā sektora parāda līmenis, kas dažās valstīs saglabājās augsts, kā arī ar to saistītā vajadzība ierobežot aizņemto līdzekļu īpatsvaru samazināja iekšzemes pieprasījumu. Turklāt strukturālo reformu īstenošanas lēnais progress joprojām kavēja izaugsmi.

Euro zonas privātais patēriņš 2016. gadā turpināja nostiprināties (vidējais gada pieauguma temps – aptuveni 2.0%, kas pamatā atbilda iepriekšējā gada pieauguma tempam). Būtiskākie faktori, kas noteica privātā patēriņa pieaugumu, bija zemā naftas cena, īpaši gada sākumā, kā arī situācijas uzlabošanās euro zonas darba tirgos un ar to saistītais darba ienākumu kāpums. Šajā ziņā 2016. gadā lielāku ieguldījumu kopējā nominālajā darba ienākumu kāpumā deva darbvietu skaita pieaugums, nevis lielākas algas. Zemas procentu likmes joprojām veicināja privāto patēriņu, jo aizņemšanās kļuva lētāka un noguldījumi – neizdevīgāki. Turklāt, lai gan euro zonas mājsaimniecību tīrie procentu ienākumi 2016. gadā nedaudz saruka, zemākas procentu likmes galvenokārt noteica finanšu resursu pārdalīšanu no neto noguldītājiem neto aizņēmējiem, kam parasti ir lielākas patēriņa vajadzības nekā neto noguldītājiem.⁹

Pēdējo gadu laikā ECB īstenotie monetārās politikas pasākumi, t.sk. 2016. gada martā pieņemtā "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma", stimulējuši pieprasījumu, tādējādi veicinot investīcijas. Tā rezultātā 2016. gadā investīciju devums ekonomiskajā izaugsmē joprojām bija būtisks, atspoguļojot arī uzņēmumu peļņas kāpumu, mazāk ierobežotu pieprasījumu un jaudu noslodzes palielināšanos. Turklāt monetārās politikas pasākumi uzlaboja uzņēmumu konfidenci, mazināja uzņēmumu neto procentu maksājumus un atviegloja finansēšanas nosacījumus, t.sk. mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, tādējādi turpmāk stiprinot ieguldījumus uzņēmējdarbībā. Ieguldījumi transportlīdzekļos īpaši veicināja uzņēmējdarbībā veikto ieguldījumu atveseļošanu. Tomēr daži faktori, piemēram, euro zonas ilgtermiņa izaugsmes gaidu ilgstoša lejupslīde, notiekošā uzņēmumu bilanču korigēšana, kas saistīta ar uzņēmumu augsto parāda līmeni, un vājāka globālā tirdzniecība, iespējams, mazinājuši uzņēmumu ieguldījumu aktivitātes.

Pieauga arī ieguldījumi būvniecībā (lai gan no zema līmeņa), vienlaikus atveseļojoties euro zonas mājokļu tirgiem. Tas atspoguļoja lielāku pieprasījumu, ko savukārt veicināja reālo ienākumu pieaugums un labvēlīgas hipotēku kredītu procentu likmes un aizdevumu nosacījumi monetārās politikas pasākumu apstākļos, kā arī dažās valstīs īstenotie fiskālie stimuli. Turklāt saglabājās zems mājsaimniecību alternatīvo ieguldījumu ienesīgums, vairojot stimulus veikt ieguldījumus mājokļos. Mājokļu tirgus atveseļošanās bija plaši vērojama euro zonas valstīs.

Tautsaimniecības izaugsmes dinamiku 2016. gadā turpināja ierobežot nelabvēlīga ārējā vide, kas ar uzviju kompensēja 2014.–2015. gada būtiskā euro kursa krituma novēloto ietekmi (sk. 1. nodaļas 1.1. sadaļu). Euro zonas eksports uz ASV, Āziju (neietverot Ķīnu) un jaunajām tirgus ekonomikas valstīm 2016. gadā joprojām bija vājš. Vienlaikus tirdzniecības partneri Eiropā un Ķīnā pārvarēja šos šķēršļus un

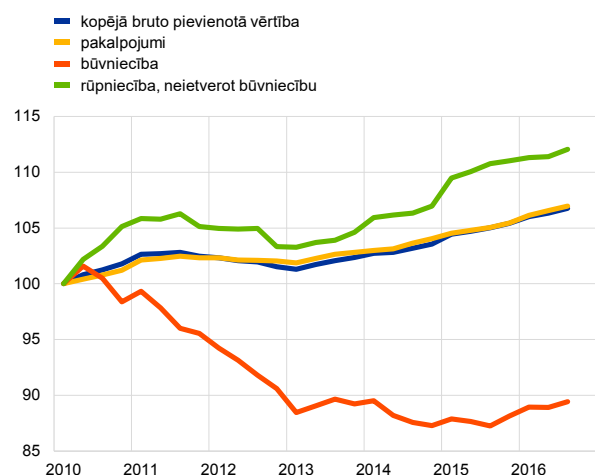
⁹ Sk. Jappelli, T. and Pistaferri, L., *Fiscal policy and MPC heterogeneity*, *American Economic Journal: Macroeconomics*, vol. 6, No 4, 2014, 107.–136. lpp.

arvien vairāk stimulēja euro zonas eksportu. 2016. gadā pieauga tirdzniecība euro zonā, atspoguļojot iekšzemes pieprasījuma pamattempu.

11. attēls

Euro zonas reālā bruto pievienotā vērtība saimnieciskās darbības veidu dalījumā

(indekss: 2010. g. 1. cet. = 100)

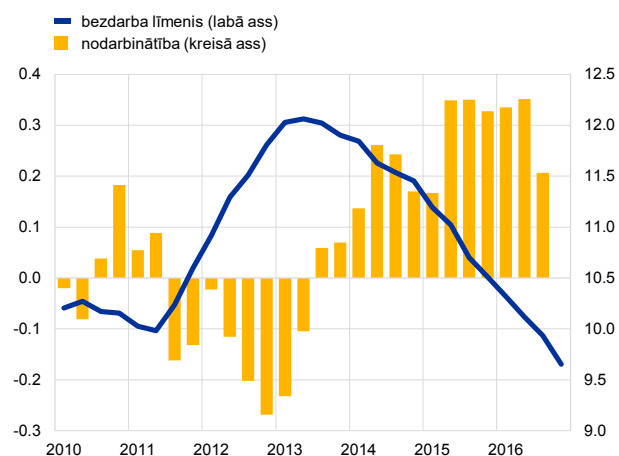
Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

2016. gadā nozaru dalījumā bija vērojams plašs produkcijas izlaides pieaugums (sk. 11. att.). Kopējā bruto pievienotā vērtība, kas 2015. gada 2. ceturksnī pārsniedza pirms krīzes sasniegto augstāko līmeni 2008. gada 1. ceturksnī, 2016. gadā vidēji pieauga aptuveni par 1.7%. Pievienotās vērtības palielināšanās rūpniecībā (izņemot būvniecību) 2016. gadā samazinājās līdz aptuveni 1.6%, bet pakalpojumu nozarē pieauga par 1.8% – nedaudz vairāk nekā 2015. gadā. Vienlaikus būvniecības pievienotās vērtības pieauguma temps, lai gan joprojām bija daudz zemāks nekā pirms krīzes, palielinājās aptuveni par 2.0% (augstākais kāpums kopš 2006. gada). Tas apstiprina, ka būvniecības dinamika kļūst arvien pozitīvāka, beidzoties ieilgušajam samazināšanās periodam vai vājai izaugsmei, kas sākās 2008. gadā.

12. attēls

Darba tirgus rādītāji

(kāpuma temps salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni; % no darbaspēka; sezonāli izlīdzināti dati)

Avots: Eurostat.

Euro zonas nodarbinātības līmenis turpināja augt

Darba tirgi 2016. gadā turpināja atveseļoties (sk. 12. att.). 2016. gada 3. ceturksnī euro zonā nodarbināto skaits bija par 1.2% lielāks nekā tajā pašā laikā iepriekšējā gadā vai par 3% lielāks nekā zemākais rādītājs 2013. gada 2. ceturksnī. Tomēr nodarbinātības līmenis joprojām bija aptuveni par 0.5% mazāks nekā pirms krīzes sasniegtais augstākais rādītājs 2008. gada 1. ceturksnī. Nozaru dalījumā nodarbinātība palielinājās galvenokārt pakalpojumu nozarē un (mazāk) rūpniecībā (neietverot būvniecību), bet būvniecībā nodarbināto skaits pamatā saglabājās stabils.

2016. gada pirmajos trijos ceturkšņos kopējā nostrādāto stundu skaita pieauguma temps atbilda kopējā nodarbināto skaita pieaugumam. Viena nodarbinātā gada produktivitātes kāpums joprojām bija zems, un tā vidējais ceturkšņa rādītājs 2016. gada pirmajos trijos ceturkšņos bija aptuveni 0.4% (2015. gadā – 1.0%, tomēr to veicināja IKP pieauguma pārskatīšana Īrijā).

Bezdarba līmenis 2016. gadā turpināja sarukt un decembrī bija 9.6% (zemākais līmenis kopš 2009. gada vidus). Kopš 2013. gada 2. pusgada novērotā bezdarba samazināšanās kopumā notika visās dzimuma un vecuma grupās. Kopumā 2016. gadā

bezdarba līmenis vidēji bija 10.0% (2015. un 2014. gadā – attiecīgi 10.9% un 11.6%).
Tomēr saglabājās paaugstināti plašāka darba tirgus atslābuma rādītāji.

2. ielikums

Faktori, kas nosaka noturīgu atveseļošanos

2016. gadā, neraugoties uz paaugstinātu globālo nenoteiktību, turpinājās euro zonas ekonomiskā izaugsme. IKP atveseļošanos kopš 2013. gada 2. ceturkšņa lielā mērā noteicis privāta patēriņa kāpums. Spēcīgs nodarbinātības pieaugums stimulēja reāli rīcībā esošo ienākumu stabilu kāpumu, kas veicināja gan spēcīgu patēriņa dinamiku, gan mājsaimniecību aizņemto līdzekļu apjoma noturīgu mazināšanos. Šie faktori liecina par pieauguma tempa zināmu noturīgumu. Turklāt euro zonas ekonomiskās izaugsmes noteicošo faktoru paplašināšanās, ko veicināja ECB ļoti stimulējošā monetārās politikas nostāja, arī norāda uz atveseļošanās noturīgumu.

Gandrīz pusi no euro zonas IKP kumulatīvās izaugsmes kopš 2013. gada 2. ceturkšņa var skaidrot ar patēriņa ieguldījumu (sk. A att. kreiso pusi)¹⁰. Zināmā mērā šādu stāvokli var uzskatīt par normālu, jo patēriņš ir lielākā izdevumu sastāvdaļa (aptuveni 55% no euro zonas IKP). Tomēr tas ir asā pretstatā 2009.–2011. gada atveseļošanās rādītājiem, kad tikai 11% kumulatīvā IKP pieauguma noteica patēriņš (sk. A att. labo pusi). Pašreizējā atveseļošanās daudz mazāk atkarīga no neto eksporta nekā iepriekšējā izaugsme, taču tā arī bijusi pakāpeniskāka un noturīgāka.

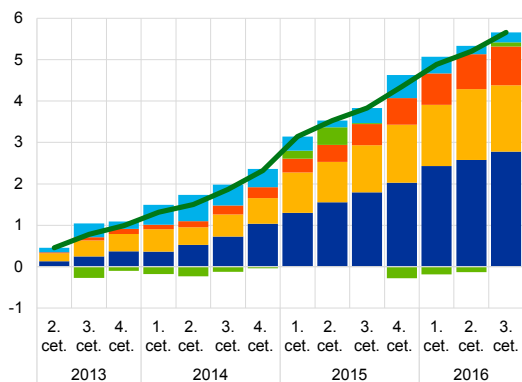
A attēls

Devums IKP

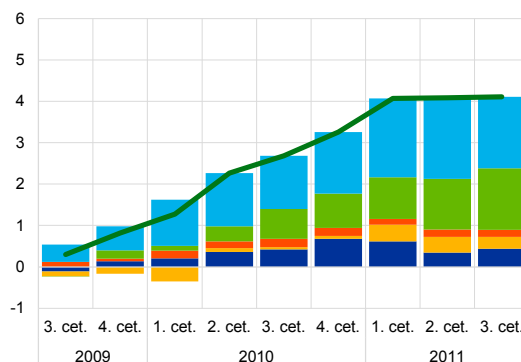
(kumulatīvi; procentu punktos)

- privātais patēriņš
- kopējā pamatkapitāla veidošana
- valdības patēriņš
- neto eksports
- krājumu pārmaiņas
- IKP

2013. gada 2. ceturksnis–2016. gada 3. ceturksnis

2009. gada 3. ceturksnis–2011. gada 3. ceturksnis

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Pašreizējās atveseļošanās noturīgumu noteicošais faktors saistīts ar bruto rīcībā esošo ienākumu pieauguma sastāvu, kas pašreizējā cikliskā kāpuma apstākļos ievērojami atšķiras no ienākumu

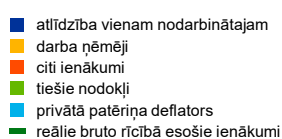
¹⁰ Secinājums, ka pašreizējās atveseļošanās noteicošais faktors ir patēriņš, nav atkarīgs no tā, kā noteikta patēriņa loma atveseļošanās procesā. Vienā gadījumā, lai to noteiktu, tiek izmantots patēriņa ieguldījums IKP kopējā pieaugumā; citā gadījumā tiek salīdzināts patēriņa pieauguma temps ar IKP pieauguma tempu. Šajā ielikumā izmantots pirmais risinājums, lai investīciju spēcīgākais cikliskums (t.i., straujāks kāpums atveseļošanās laikā) neietekmētu analīzi.

sastāva, kurš radīja šo pieaugumu laika posmā no 2009. gada 3. ceturkšņa līdz 2011. gada 3. ceturksnim (sk. B att.). Pašreizējā atvaseļošanās periodā rīcībā esošo ienākumu pieaugumu veicina samērā liela skaita jaunu darbvieta radīšana. Turpretī iepriekšējā atvaseļošanās periodā rīcībā esošo ienākumu pieaugumu gandrīz pilnībā noteica darba samaksas kāpums, bet nodarbinātības līmenis faktiski samazinājās. Turklāt, lai gan daļu nominālā ienākumu pieauguma samazināja inflācija, šī ietekme bija daudz mazāka nekā iepriekšējā atvaseļošanās periodā, jo naftas cenu sarukums kopš 2014. gada 2. pusgada nodrošinājis mājsaimniecības ar neparedzētiem guvumiem reālās pirkspējas izteiksmē.

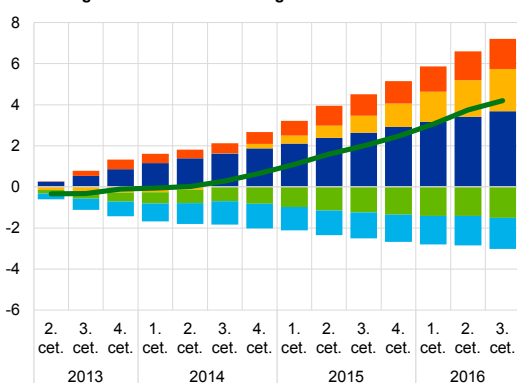
B attēls

Devums reāli rīcībā esošajos ienākumos

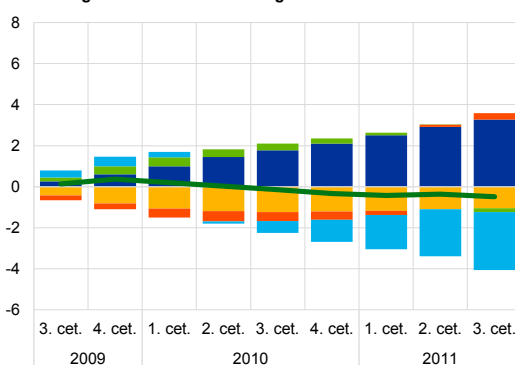
(kumulatīvi; procentu punktos)

2013. gada 2. ceturksnis–2016. gada 3. ceturksnis

2009. gada 3. ceturksnis–2011. gada 3. ceturksnis

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Ekonomikas teorijā norādīts, ka mājsaimniecību patēriņam jāreaģē spēcīgāk uz nodarbinātības kāpumu nekā uz reālo algu pieaugumu, īpaši tāpēc, ka pirmais rādītājs ir noturīgāks par otro.¹¹ Tādējādi pašreizējais nodarbinātības kāpums var norādīt uz lielāku pastāvīgo ienākumu palielināšanos nekā līdzīgu algu pieaugumu. Tas palīdz izskaidrot, kāpēc patērētāji spēcīgāk reaģē uz pašreizējā nodarbinātības pieauguma svārstībām nekā uz pašreizējām algu pieauguma svārstībām.¹² Turklāt mikroekonomiskā informācija liecina, ka bezdarbniekiem vai ekonomiski neaktīviem cilvēkiem ir lielāka nepieciešamība patērēt nekā nodarbinātajiem.¹³ Tā kā kopējo darba ienākumu kāpumu nodarbinātības līmeņa svārstību rezultātā lielā mērā nosaka ekonomiski neaktīvi cilvēki vai bezdarbnieki, šis fakts palīdz izskaidrot, kāpēc kopumā vienlaicīga patēriņa reakcija uz nodarbinātības līmeņa svārstībām ir lielāka nekā uz algu pieauguma svārstībām. Tāpēc lielāks

¹¹ Lai gan notiek nodarbinātības ceturkšņa pieauguma būtiska pozitīva automātiska korelācija (t.i., pieaugums ir noturīgs), algu ceturkšņa pieauguma automātiskā korelācija ir ļoti vāja. Turklāt nodarbinātības gada kāpums ir nedaudz noturīgāks nekā gada darba algas pieaugums.

¹² Campbell, J. and Deaton, A., *Why is consumption so smooth?*, *Review of Economic Studies*, vol. 56, 1989, 357.–373. lpp.

¹³ Plašāku pārskatu sk., piemēram, Jappelli, T. and Pistaferri, L., *Fiscal policy and MPC heterogeneity*, *American Economic Journal: Macroeconomics*, vol. 6, No 4, 2014, 107.–136. lpp.; Casado, J. M. and Cuenca, J. A., *La recuperación del consumo en la UEM*, *Boletín Económico*, Banco de España, 2015. gada novembris un *Annual Report 2015*, Banco de España.

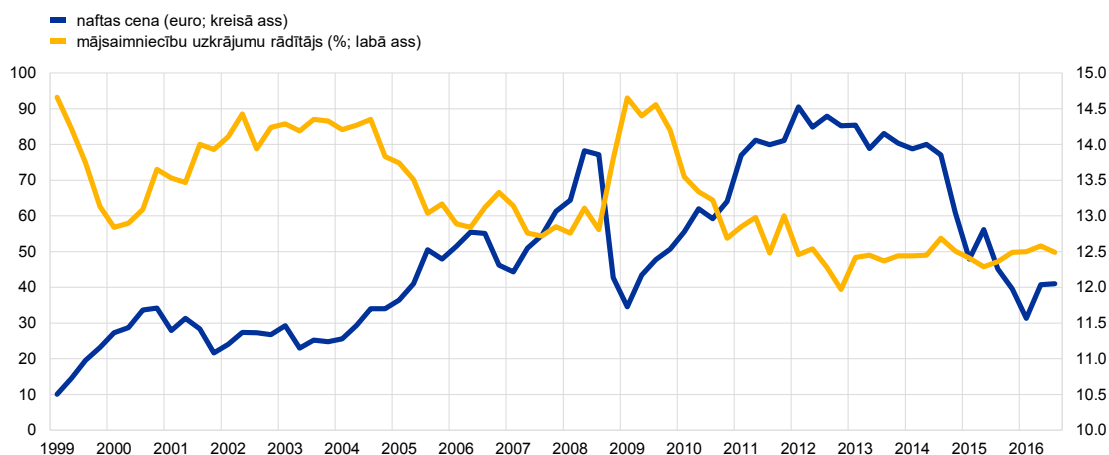
nodarbinātības devums reālajos rīcībā esošajos ienākumos pašreizējā atveseļošanās periodā atbilst spēcīgākam patēriņa pieaugumam.

Zemākas enerģijas cenas arī stimulējušas spēcīgu patēriņa kāpumu noturīgas atveseļošanās periodā. Kopējais naftas cenu kritums kopš 2014. gada 2. pusgada nodrošinājis mājsaimniecības ar neparedzētiem guvumiem reālās pirkspējas izteiksmē, veicinot gan stabilu patēriņa pieaugumu, gan mērenu mājsaimniecību uzkrājumu rādītāja kāpumu. Tomēr zemāku naftas cenu atbalsts patēriņa pieaugumam sāk mazināties, jo lielākā daļa neparedzēto guvumu tagad jau iztērēti. Vēsturiskā skatījumā patēriņš parasti ar laika nobīdi reaģē uz naftas cenu pārmaiņām. Tomēr pēdējā laikā, kā liecina mājsaimniecību uzkrājumu rādītāja relatīvi vājā reakcija uz neparedzētajiem guvumiem, patēriņš straujāk reaģējis uz naftas cenu sarukumu nekā agrākajos naftas cenu krituma gadījumos (sk. C att.).

C attēls

Uzkrājumu rādītājs un naftas cenas

(euro, %)

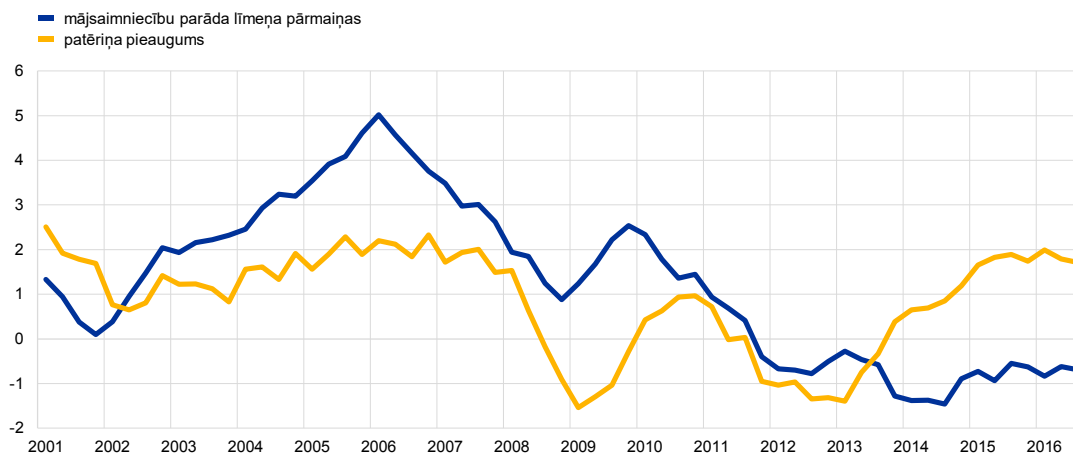

Avoti: Bloomberg Finance L.P., Eurostat un ECB aprēķini.

D attēls

Mājsaimniecību parāds un patēriņš

(procentu punktos un %; salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošu periodu, pamatojoties uz ceturkšņa datiem)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīme. Mājsaimniecību parāds ir definēts kā mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu attiecība pret mājsaimniecību kopējiem nominālajiem rīcībā esošajiem ienākumiem.

Vēl viens faktors, kas veicina pašreizējo noturīgo atveseļošanos, saistīts ar faktu, ka pašreizējo izaugsmi, ko nosaka patēriņš, nestimulē mājsaimniecību parāda pieaugums (to definē kā mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu attiecību pret mājsaimniecību kopējiem nominālajiem rīcībā esošajiem ienākumiem). Pretstatā periodam pirms krīzes euro zonas patēriņa pieaugums notiek vienlaikus ar mājsaimniecību parāda pakāpenisku samazināšanos (sk. D att.). Tas norāda uz patēriņa virzītas ekonomiskās atveseļošanās ilgtspējīgumu un noturību.

Ekonomiskā atveseļošanās, ko pēc būtības lielākoties nosaka patēriņš, kļūst arvien plašāka, pakāpeniski augot iekšzemes investīciju atbalstam, ko veicina ECB ļoti stimulējošā monetārās politikas nostāja. Kopējā pamatkapitāla veidošanas dinamikas devums bija gandrīz viena trešdaļa no kumulatīvā IKP pieauguma laikā no 2013. gada 2. ceturkšņa līdz 2016. gada 3. ceturksnim.

Vienlaikus 2016. gadā saruka eksporta kāpuma temps, paaugstinātās globālās nenoteiktības apstākļos saglabājoties vājam ārējam pieprasījumam un izsīkstot agrākā euro kursa krituma pozitīvajai ietekmei. 2016. gadā kopumā stabilā euro efektīvā kursa kontekstā samazinājās samērā zemo naftas cenu un euro kursa krituma, kas bija vērojams 2014.–2015. gadā, kopējais atbalsts ekonomiskajai aktivitātei. Tomēr, ņemot vērā nedaudz spēcīgākas globālās atveseļošanās pazīmes, gaidāms, ka eksports uz ārpus euro zonas esošajām valstīm palielināsies atbilstoši ārējā pieprasījuma kāpumam, tādējādi stimulējot spēcīgu tautsaimniecības izaugsmi.

Kopumā pašreizējās atveseļošanās noturīgumu nosaka mājsaimniecību ienākumu pieaugums, ko atbalsta nodarbinātības līmeņa kāpums, mājsaimniecību sektora aizņemto līdzekļu apjoma samazināšanās un ekonomiskās izaugsmes noteicošo faktoru paplašināšanās.

1.4. Cenu un izmaksu dinamika

Euro zonas kopējās inflācijas tendence, ko nosaka pēc SPCI, 2016. gadā lielākoties atspoguļoja enerģijas cenu ietekmi, kas 2016. gada pirmajos mēnešos noteica zemu vai pat negatīvu inflācijas līmeni, bet vēlāk, sarūkot enerģijas cenu negatīvajam devumam, tendence kļuva augšupvērstā. Pamatā esošā inflācija, ko nosaka pēc SPCI inflācijas (neietverot enerģiju un pārtiku), neliecināja par augšupvērstu tendenci un gada laikā svārstījās no 0.7% līdz 1.0%.

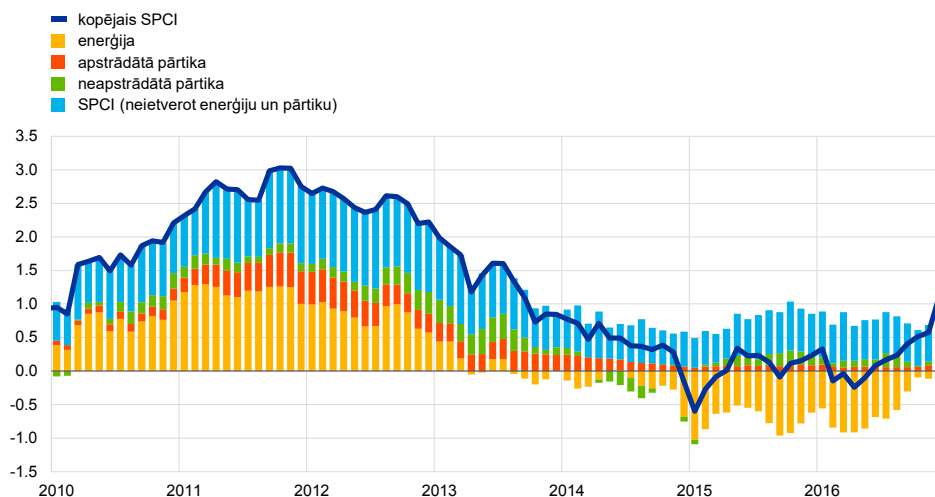
Kopējo inflāciju lielākoties noteica enerģijas cenas

Euro zonas kopējā SPCI inflācija 2016. gadā vidēji pieauga līdz 0.2% (2015. gadā – 0.0%). SPCI inflācijas tendenci galvenokārt noteica enerģijas cenu norises (sk. 13. att.). Kopējā inflācija pavasarī bija negatīva, bet pēc tam pakāpeniski pieauga, decembrī sasniedzot kāpumu vairāk nekā par 1.25 procentu punktiem salīdzinājumā ar aprīli reģistrēto zemo līmeni.

13. attēls

SPCI inflācija un komponentu devums

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošu periodu; %; devums; procentu punktos)

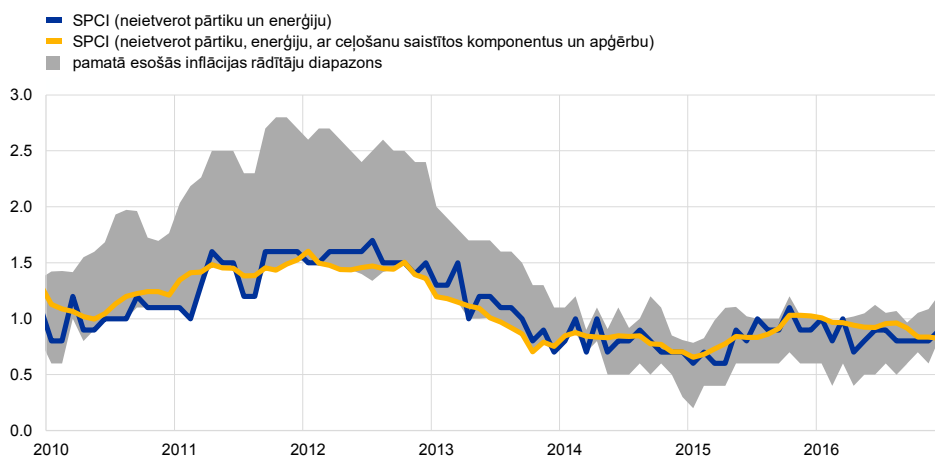
Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Turpretī vairāki alternatīvi pamatā esošās inflācijas rādītāji neliecināja par nepārprotamu augšupvērstu tendenci (sk. 14. att.). SPCI inflācija (neietverot enerģiju un pārtiku) visu 2016. gadu svārstījās no 0.7% līdz 1.0%. Tas, ka pamatā esošajai inflācijai nebija augšupvērstas tendences, daļēji skaidrojams ar iepriekš vēroto straujo naftas un citu izejvielu cenu kritumu radītu netiešu lejupvērstu ietekmi, kas izpaužas ar laika nobīdi. Plašākā skatījumā iekšzemes izmaksu, īpaši darba samaksas kāpuma, spiediens arī joprojām bija vājš (sīkāku informāciju sk. 3. ielikumā).

14. attēls

Pamatā esošās inflācijas rādītāji

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošu periodu; %)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīmes. Pamatrādītāju diapazonā ņemti vērā šādi rādītāji: SPCI (neietverot enerģiju), SPCI (neietverot neapstrādāto pārtiku un enerģiju), SPCI (neietverot pārtiku un enerģiju), SPCI (neietverot pārtiku, enerģiju, ar ceļošanu saistītos komponentus un apģērbu), skaitļu kopas vidējais, aprēķinā neietverot lielākās un mazākās vērtības (*trimmed mean*; 10%), skaitļu kopas vidējais, aprēķinā neietverot lielākās un mazākās vērtības (30%), SPCI mediāna un uz dinamisko faktoru modeli balstīts rādītājs. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2016. gada novembrī.

Aplūkojot SPCI galvenos komponentus sīkāk, 2016. gadā enerģijas cenu inflācijas devums kopējā inflācijā bija negatīvs (vidēji -0.5 procentu punkti). To galvenokārt noteica naftas cenu (euro izteiksmē) dinamika, kas visvairāk ietekmē šķidrā kurināmā patēriņa cenas. Tās atspoguļojas arī gāzes patēriņa cenās, taču šajā gadījumā ietekme ir netiešāka un vājāka, un tai ir lielāka laika nobīde.¹⁴

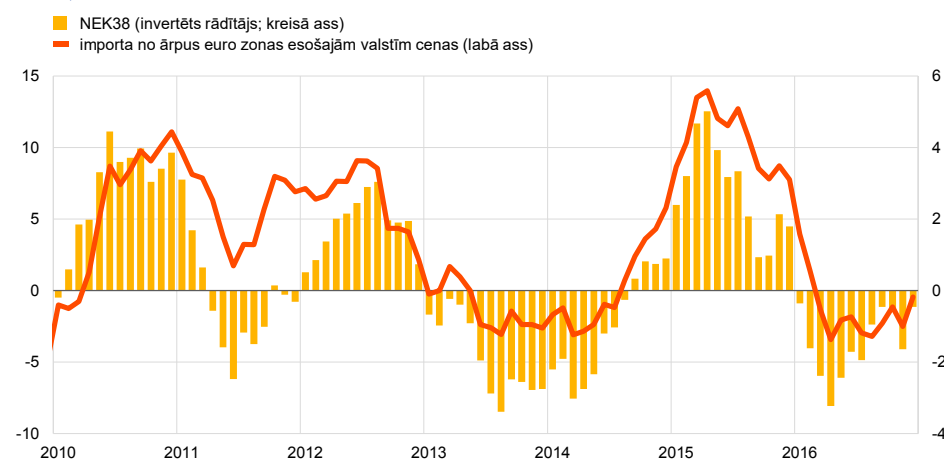
Pēc 2015. gadā reģistrētās augšupvērstās tendences (2015. gada 4. ceturksnī - 1.4%) 2016. gadā pārtikas cenu inflācija pazeminājās līdz vidēji 1.0%. Šis sarukums un gada laikā vērotās svārstības lielākoties bija saistītas ar neapstrādātas pārtikas (īpaši augļu un dārzeņu) cenu norisēm, atspoguļojot galvenokārt pārejošu ietekmi, piemēram, ar laikapstākļiem saistīto straujo pieaugumu jūlijā un augustā, kā arī krasi lejupvērsto korekciju septembrī un oktobrī. Turpretī apstrādātās pārtikas cenu inflācija gada laikā kopumā saglabājās stabila.

Neenerģijas rūpniecības preču cenu gada pārmaiņu temps janvārī un februārī pieauga līdz 0.7%, bet pēc tam samazinājās un no augusta līdz decembrim bija 0.3%. Sarukumu noteica ilglietojuma preču un preču ar ierobežotu lietošanas laiku cenas. Šīs preces ir divi neenerģijas rūpniecības preču komponenti ar augstāko importa īpatsvaru, kurus ar lielāku varbūtību ietekmē euro nominālā efektīvā kursa kāpums, kas sākās 2015. gada pavasarī. Īslaicīgi lietojamo preču cenu inflācija saglabājās kopumā stabila.

15. attēls

Nepārtikas patēriņa preču importa cenas un valūtas kursu norises

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīmes. Jaunākie dati par NEK38 atbilst stāvoklim 2016. gada novembrī un dati par importa cenām – stāvoklim 2016. gada oktobrī. NEK38 ir euro nominālais efektīvais kurss attiecībā pret euro zonas 38 nozīmīgāko tirdzniecības partnervalstu valūtām.

Šajā ziņā ar naftas piegādi saistītais spiediens 2016. gadā saglabājās vājš. Importa cenu gada pārmaiņu temps 2015. gadā būtiski saruka un kopš 2016. gada sākuma bija negatīvs, lielākoties atspoguļojot euro nominālā efektīvā kursa kāpuma tiešo ietekmi (sk. 15. att.). Vērtējot iekšzemes faktoros, nepārtikas patēriņa preču nozaru ražotāju cenu inflācija visu gadu svārstījās aptuveni nulles līmenī. Starppatēriņa

¹⁴ Sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 2 ielikumu "Naftas cenas un euro zonas enerģijas patēriņa cenas".

preču nozaru ražotāju cenu dinamika liecina, ka jēlnaftas un citu izejvielu cenām ir būtiska ietekme cenu noteikšanas ķēdes sākumposmā, kā arī vēlākajos posmos (nosakot pēc patēriņa preču cenām).

Pakalpojumu cenu inflācija visu 2016. gadu svārstījās aptuveni 1.1% līmenī, kas ir būtiski zemāks par tās ilgāka termiņa vidējo rādītāju. SPCI pakalpojumu komponenta posteņi parasti tiek nodrošināti iekšzemē, un tas nozīmē, ka pakalpojumu cenām vajadzētu būt ciešāk saistītām ar iekšzemes pieprasījuma un darbaspēka izmaksu dinamiku. Tādējādi ierobežotā dinamika, iespējams, atspoguļo joprojām būtisko atslābumu euro zonas preču un darba tirgū.

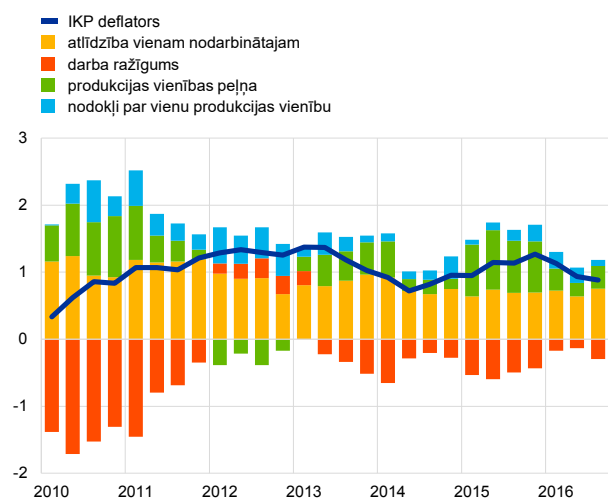
Iekšzemes izmaksu spiediens saglabājās ierobežots

Darbaspēka izmaksu noteiktais iekšzemes izmaksu spiediens 2016. gada pirmajos trijos ceturkšņos saglabājās ierobežots.

16. attēls

IKP deflatora dalījums

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %, devums; procentu punktos)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Atlīdzības vienam nodarbinātajam un vienības darbaspēka izmaksu vidējais kāpums euro zonā 2016. gada pirmajos trijos ceturkšņos bija attiecīgi 1.3% un 0.9% (sk. 16. att.). Nelielā vienības darbaspēka izmaksu uzlabošanās 2016. gadā salīdzinājumā ar 2015. gadu galvenokārt atspoguļoja lēnāku darba ražīguma kāpuma tempu, bet atlīdzības vienam nodarbinātajam kāpums joprojām bija zems. Ierobežotais darba samaksas spiediens skaidrojams ar joprojām lielo darba tirgus atslābumu, pēdējos gados darba tirgos veiktajām strukturālajām reformām, kuru rezultātā palielinājās lejupvērstā darba samaksas elastība dažās euro zonas valstīs, un zemo inflāciju.¹⁵

Peļņas norišu noteiktais iekšzemes izmaksu spiediens (bruto darbības ieņēmumu izteiksmē) 2016. gadā salīdzinājumā ar 2015. gadu nedaudz samazinājās. Tas, iespējams, liecina, ka tirdzniecības nosacījumu uzlabojumu radītā augšupvērstā ietekme uz peļņu, kas

bija saistīta ar zemajām naftas cenām un bija noteicošais peļņas kāpuma faktors 2015. gadā, mazinājās, naftas cenām arvien palielinoties salīdzinājumā ar zemo līmeni 2016. gada sākumā.¹⁶ Tādējādi no 2015. gada 4. ceturkšņa līdz 2016. gada 3. ceturksnim par produkcijas vienību gūtā peļņa bija galvenais faktors, kas noteica nelielu IKP deflatora gada pārmaiņu tempa sarukumu.

¹⁵ Sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 3 ielikumu [Recent wage trends in the euro area](#) ("Nesenās darba samaksas tendences euro zonā").

¹⁶ Sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 6 ielikumu ["Kas noteicis pēdējā laikā vērotās euro zonas IKP deflatora un SPCI \(neietverot enerģiju un pārtiku\) dinamikas atšķirības?"](#)

Ilgtermiņa inflācijas gaidas stabilizējās

Ilgtermiņa inflācijas gaidas, kuru pamatā ir apsekojumi, 2016. gadā stabilizējās. Saskaņā ar *Survey of Professional Forecasters* prognozēm visos četros 2016. gada posmos inflācijas gaidas pēc 5 gadiem nākotnē bija 1.8%. 2016. gada oktobra *Consensus Economics* apsekojumā ilgāka termiņa inflācijas gaidu līmenis bija nedaudz augstāks (1.9%). Pēc vēsturiski zemākā līmeņa sasniegšanas jūlijā inflācijas gaidas, ko atspoguļo 5 gadu inflācijai piesaistīto mijmaiņas darījumu procentu likme, kas aprēķināta pēc 5 gadiem nākotnē, uzlabojās. Tomēr uz tirgus instrumentiem balstītās ilgtermiņa inflācijas gaidas visu gadu saglabājās zemākas nekā uz apsekojumiem balstītās gaidas.

3. ielikums

Pamatā esošās inflācijas tendences: darba samaksas dinamikas nozīme

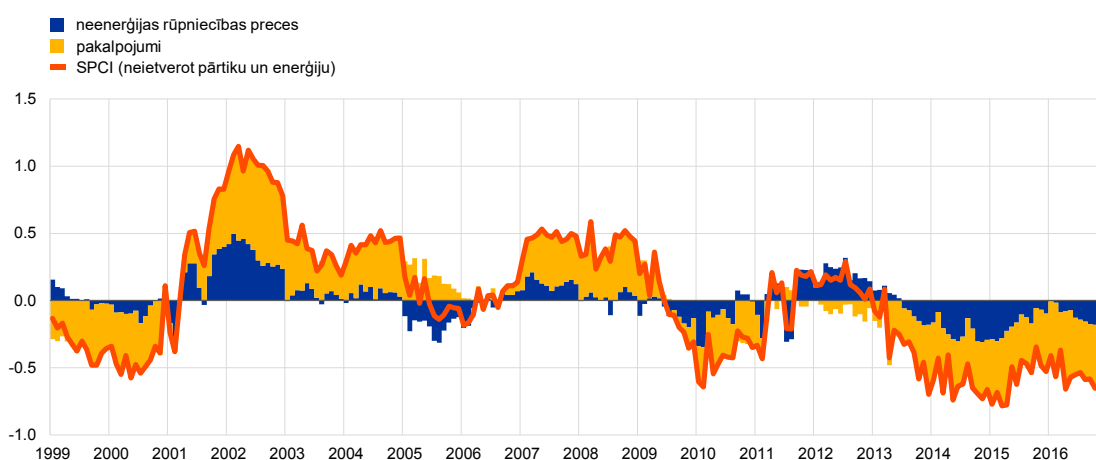
2016. gadā joprojām nebija pārliecinošu pazīmju, kas liecinātu par pamatā esošās inflācijas augšupvērstu tendenci. Šajā ielikumā, skaidrojot mērenās inflācijas tendences, aplūkoti dažī iespējamie dinamiku ierobežojošie faktori, īpaši darba samaksas nozīme.

SPCI inflācija (neietverot pārtiku un enerģiju) 2016. gadā turpināja svārstīties diapazonā no 0.7% līdz 1.0% – ievērojami zemākā līmenī nekā vēsturiskais vidējais rādītājs (sk. A att.). Tā īpaši atspoguļoja joprojām vērojamo mēreno pakalpojumu cenu inflāciju, turklāt to ietekmēja arī neenerģijas preču cenu inflācija, kas no 2015. gada līdz 2016. gada sākumam nedaudz pieauga, bet pēc tam atkal pazeminājās. Mēreno dinamiku daļēji var skaidrot ar zemo naftas un citu izejvielu cenu lejupvērstu netiešu ietekmi uz konkrētu pakalpojumu (piemēram, transporta pakalpojumu) un patēriņa preču (piemēram, farmācijas produktu) izejvielu cenām. Turklāt pasaulē vērojamā mērenā cenu dinamika ierobežoja tiešā veidā importētu patēriņa preču cenas.

A attēls

SPCI (neietverot pārtiku un enerģiju) novirze no ilgtermiņa vidējā līmeņa un galveno komponentu devums

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums; procentu punktos)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīmes. Sarkanā līnija norāda SPCI (neietverot pārtiku un enerģiju) gada pieauguma tempa novirzi no ilgtermiņa vidējā līmeņa kopš 1999. gada (1.4%). Devums norādīts kā novirze no devuma ilgtermiņa vidējā līmeņa.

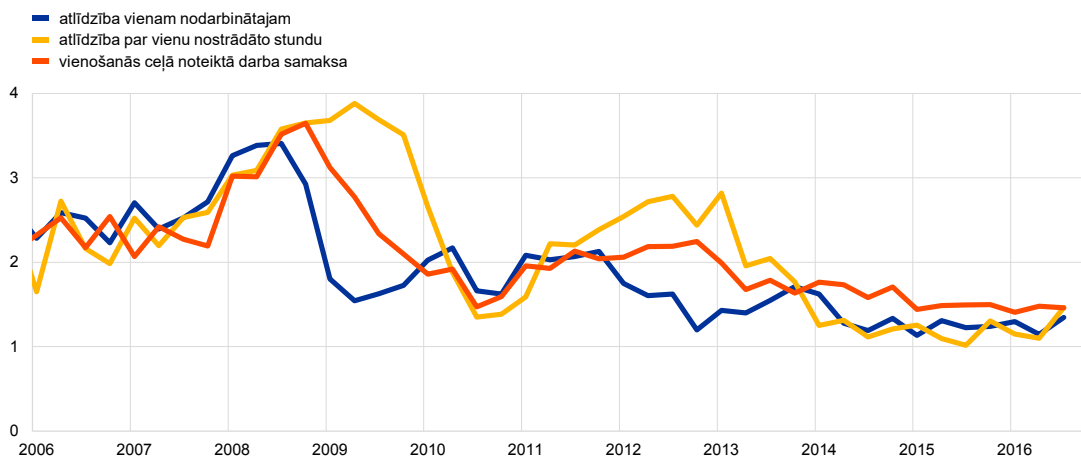
Tomēr galvenie ierobežotas pamatā esošās inflācijas iemesli saistīti ar mērenu iekšzemes cenu un izmaksu dinamiku. Darba samaksa veido lielu izejvielu izmaksu daļu, īpaši pakalpojumu nozarē, ko parasti raksturo lielāka darbietilpība. Tomēr nominālās darba samaksas pieauguma pārmaiņas, kuras veidojas, piemēram, darba ražīguma pārmaiņu rezultātā, ne vienmēr rada spiedienu, kas liek uzņēmumiem mainīt cenas. Tāpēc, novērtējot cenu spiedienu, bieži ir lietderīgi analizēt vienības darbaspēka izmaksu pārmaiņas, ko aprēķina kā starpību starp nominālās darba samaksas pieaugumu un darba ražīguma pārmaiņu tempu. Turklāt, reaģējot uz vienības darbaspēka izmaksu pārmaiņām, uzņēmumi var izvēlēties koriģēt peļņas maržu, nevis cenas. Neņemot vērā produktivitātes pārmaiņu īslaicīgo ietekmi, vienības darbaspēka izmaksu dinamika, šķiet, pēdējā laikā attīstījusies atbilstoši darba samaksas dinamikai.¹⁷

Dažādi rādītāji joprojām liecina par nelielu darba samaksas pieaugumu 2016. gadā. Konkrētāk, vienošanās ceļā noteiktās darba samaksas gada kāpuma temps svārstījās vēsturiski zemā līmenī, bet atlīdzības vienam nodarbinātajam vai atlīdzības par vienu nostrādāto stundu pieaugums bija pat zemāks (sk. B att.). Vienošanās ceļā noteiktās un faktiskās darba samaksas pieauguma starpība norāda uz negatīvu darba samaksas virzību, un šis rādītājs var liecināt par lejupvērstu spiedienu uz darba samaksu. Nozaru dalījumā darba samaksas kāpums būtiski saruka gan tirgojamo pakalpojumu nozarē, gan rūpniecībā (neietverot būvniecību). Kas noteicis tik zemu darba samaksas pieaugumu?

B attēls

Darba samaksas pieaugums euro zonā

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Darba samaksas pieaugumu parasti novērtē, pamatojoties uz standarta Filipisa līknes modeli. Šādā modelī darba samaksu nosaka inflācijas gaidas (retrospektīvās gaidas¹⁸), produktivitāte un bezdarba līmenis (sk. C att.). Darba samaksas kāpuma dalījums minētajos faktoros liecina, ka 2016. gadā zem vidējā rādītāja noslīdējušo darba samaksas pieaugumu lielākoties noteica agrākās

¹⁷ Vienības darbaspēka izmaksu gada pārmaiņu temps 2016. gada pirmajos trijos ceturkšņos salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinājās, galvenokārt atspoguļojot lēnāku darba ražīguma kāpumu. Neraugoties uz to, vienības darbaspēka izmaksu gada kāpums joprojām bija ievērojami zemāks nekā tā vēsturiskais vidējais rādītājs. Tomēr pašreizējā zemas inflācijas vidē vienības darbaspēka izmaksu kāpumu ierobežoja peļņas maržu korekcijas.

¹⁸ Ja inflācijas gaidas neietver retrospektīvo komponentu, tām ir maza skaidrojoša nozīme.

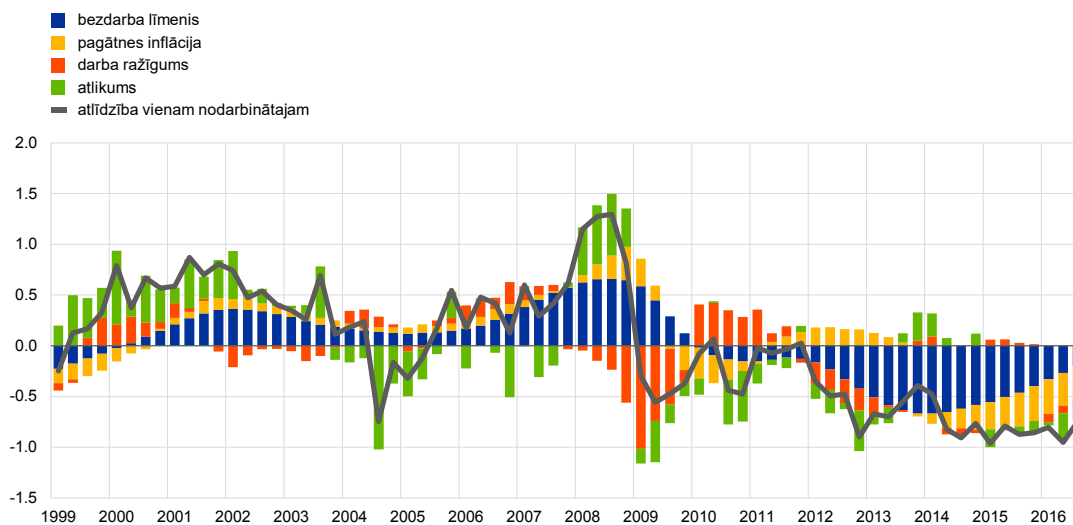
inflācijas devums, kas bija zemāks par vidējo rādītāju, un augstais bezdarba līmenis. Ņemot vērā nepieciešamību samazināt bezdarba līmeni, kā arī dažās valstīs īstenotās darba tirgus reformas, vienošanās par darba samaksu bija vairāk vērsta uz nodarbinātību nekā uz darba samaksu. Turklāt dati liecina, ka lejupvērstā darba samaksas neelastība euro zonā, īpaši valstīs, kas piedzīvoja spēcīgu negatīvu makroekonomisko šoku, kopumā mazinājusies.¹⁹ Dažos pēdējos gados vērotā zemā inflācija, iespējams, dažādos veidos ietekmējusi darba samaksas kāpumu. Patiesi, zemās naftas cenas noteica darba samaksas pirktspējas kāpumu, un tādējādi ar vienošanos par darba samaksu saistītais spiediens, iespējams, samazinājās. Arī darba ražīguma devums darba samaksas pieaugumā pēdējā laikā bijis negatīvs salīdzinājumā ar ilgtermiņa tendencēm.

Raugoties nākotnē, paredzams, ka visu minēto faktoru negatīvā ietekme uz darba samaksas pieaugumu pakāpeniski kļūs vājāka. Pirmkārt, gaidāms, ka, turpinoties tautsaimniecības atveseļošanās procesam un darba tirgus reformām stimulējot nodarbinātību, darba tirgus atslābums arvien mazināsies. Otrkārt, šķiet, ka agrākā naftas cenu krituma ietekme ir beigusies, nosakot turpmāku inflācijas kāpumu un mazāk ierobežojošu ietekmi uz vienošanos par darba samaksu. Kopumā gaidāmajam lielākam darba samaksas spiedienam vajadzētu ietekmēt arī pamatā esošo inflāciju.

C attēls

Darba samaksas pieauguma dekompozīcija, pamatojoties uz Filipisa līknes modeli

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums; procentu punktos; visas vērtības norādītas kā novirze no ilgtermiņa vidējā rādītāja)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīmes. Pelēkā līnija norāda atbilstības vienam nodarbinātajam gada pieauguma tempa novirzi no tā ilgtermiņa vidējā rādītāja. Devums (ietverot atlikumu) arī parādīts kā novirze no ilgtermiņa vidējā rādītāja. Novirzi aprēķina, pamatojoties uz vienādojumu, kurā tiek veikta atbilstības vienam nodarbinātajam (sezonāli izlīdzināto laikrindu ceturksņa pieauguma temps salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu) regresija attiecībā pret tās nobīdi, novēloto inflāciju, darba ražīgumu uz vienu nodarbināto, novēloto bezdarba līmeni un konstanti.

¹⁹ Sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 5 rakstu *New evidence on wage adjustment in Europe during the period 2010–13* ("Jauni dati par darba samaksas korekcijām Eiropā 2010.–2013. gadā"), un Anderton, R., Bonthuis, B., *Downward Wage Rigidities in the Euro Area*, Research Paper Series, No 2015/09, Nottingham University Centre for Research on Globalisation and Economic Policy, 2015.

1.5. Naudas un kredītu atlikuma dinamika

Zemās procentu likmes un ECB monetārās politikas pasākumu ietekme joprojām veicināja naudas un kredītu atlikuma dinamiku. Monetāro rādītāju pieaugums 2016. gadā stabilizējās nemainīgā līmenī, un kredītu atlikuma kāpums turpināja pakāpeniski atjaunoties.

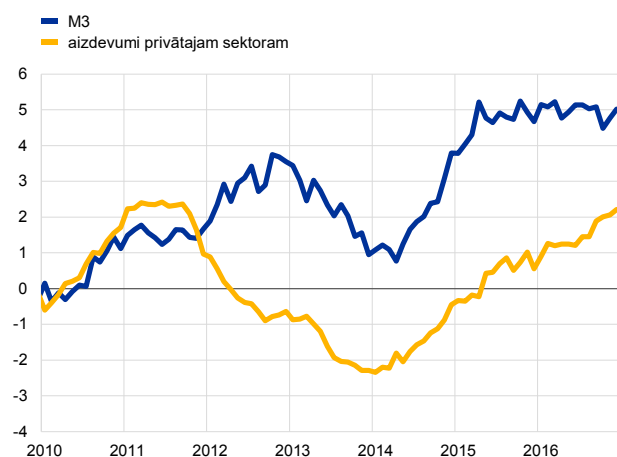
Monetāro rādītāju pieaugums kopumā saglabājās stabils

Plašās naudas pieaugums 2016. gadā kopumā saglabājās stabils, lai gan 2016. gada 2. pusgadā M3 dinamika nedaudz pavājinājās (sk. 17. att.). M3 gada kāpums 2016. gada decembrī bija 5.0% (2015. gada beigās – 4.7%). M3 pieaugumu joprojām noteica tā likvidākās sastāvdaļas, ņemot vērā likvīdo noguldījumu turēšanas zemās izvēles izmaksas ļoti zemu procentu likmju un lēzenas ienesīguma līknes apstākļos. ECB nestandarta pasākumi, īpaši tās aktīvu iegādes programma (AIP), bija būtiski papildu faktori, kas noteica euro zonas monetārās norises. M1 kāpums, ko labvēlīgi ietekmēja mājāsaimniecību un nefinanšu sabiedrību (NFS) noguldījumu uz nakti atlikuma straujais kāpums, bija spēcīgs, taču mērenāks salīdzinājumā ar 2015. gada vidū vēroto rekordaugsto līmeni. 2016. gada decembrī tas bija 8.8% (2015. gada decembrī – 10.7%).

17. attēls

M3 un aizdevumi privātajam sektoram

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

Avots: ECB.

Vērtējot citas M3 galvenās sastāvdaļas, zemā atlīdzība par mazāk likvīdiem monetārajiem aktīviem veicināja turpmāku īstermiņa noguldījumu, izņemot noguldījumus uz nakti (t.i., M2 – M1), atlikuma mazināšanos, kas joprojām kavēja M3 kāpumu. Tirgojamo finanšu instrumentu (t.i., M3 – M2), kas ir mazāk nozīmīgas M3 sastāvdaļas, kāpuma temps nedaudz pieauga, un to veicināja naudas tirgus fondu akciju un daļu stabilais kāpums un lielāki banku īstermiņa parāda vērtspapīru turējumi.

Naudas piedāvājuma kāpumu atkal noteica iekšzemes avoti

M3 neietilpstošie iekšzemes bilances posteņi (neietverot valdībai izsniegto kredītu) 2016. gadā

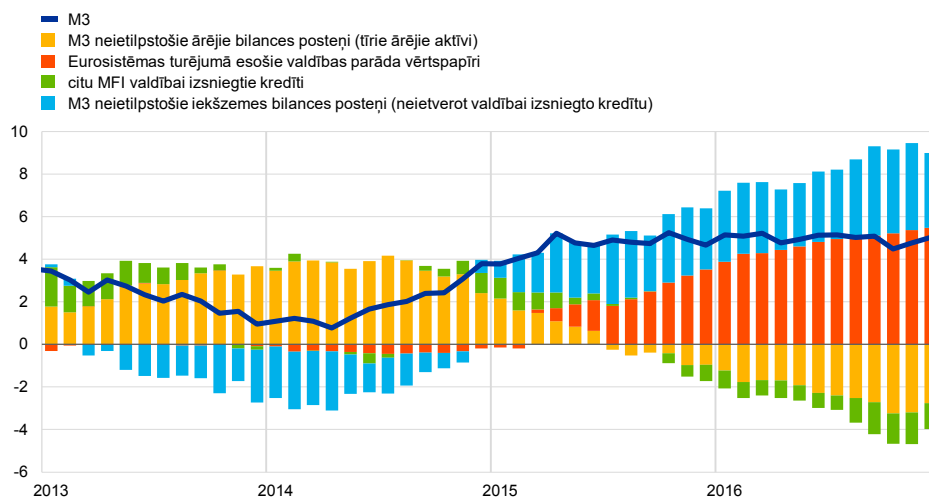
pozitīvi ietekmēja M3 pieaugumu (sk. 18. att. zilos stabiņus). No vienas puses, tas atspoguļoja privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma pieauguma pakāpenisku atjaunošanos. No otras puses, ļoti negatīvais MFI ilgāka termiņa finanšu saistību (neietverot kapitālu un rezerves) gada pārmaiņu temps joprojām veicināja M3 pieaugumu. Šīs norises daļēji skaidrojamas ar samērā lēzeno ienesīguma līkni, kura saistīta ar ECB monetārās politikas pasākumiem un kuras ietekmē ilgtermiņa noguldījumu un banku emitēto obligāciju turēšana investoriem kļuvusi mazāk izdevīga. Zināma nozīme bija arī ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju

(ITRMO) pievilcībai, jo tās var izmantot kā alternatīvu uz tirgus instrumentiem balstītajam ilgāka termiņa banku finansējumam.

18. attēls

M3 un tajā neietilpstošie bilances posteņi

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %, devums; procentu punktos)

Avots: ECB.

Piezīme. "M3 neietilpstošie iekšzemes bilances posteņi (neietverot valdībai izsniegto kredītu)" ietver MFI ilgāka termiņa finanšu saistības (t.sk. kapitālu un rezerves), privātajam sektoram izsniegtos MFI aizdevumus un citus M3 neietilpstošos bilances posteņus.

"Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" (VSAIP) ietvaros veiktās parāda vērtspapīru iegādes ļoti pozitīvi ietekmēja M3 pieaugumu (sk. 18. att. sarkanos stabiņus). Turpretī valdībai izsniegto MFI (izņemot Eurosistēmu) kredītu devums bija negatīvs (sk. 18. att. zaļos stabiņus). Vienlaikus euro zonas MFI tīro ārējo aktīvu pozīcija (spoguļattēls euro zonas ne-MFI tīro ārējo saistību pozīcijai ar bankās veiktu norēķinu) joprojām bija galvenais M3 gada kāpuma tempu ierobežojošais faktors (sk. 18. att. dzeltenos stabiņus). Šī norise īpaši atspoguļoja arvien vērojamas kapitāla aizplūdes no euro zonas un notiekošo līdzsvara maiņu portfeļos par labu ārpus euro zonas esošo valstu ieguldījumu instrumentiem. Nerezidentu VSAIP ietvaros pārdotās euro zonas valdības obligācijas būtiski pastiprināja šo tendenci, jo to ieņēmumi galvenokārt tika ieguldīti ārpus euro zonas esošo valstu ieguldījumu instrumentos.

Kredītu atlikuma kāpums turpināja atjaunoties mērenā tempā

Pakāpeniskā kredītu atlikuma pieauguma atsākšanās atspoguļoja privātajam sektoram izsniegto aizdevumu norises (sk. 17. att.). Euro zonas rezidenti (t.sk. valdībai un privātajam sektoram) izsniegto MFI kredītu atlikuma gada kāpuma temps 2016. gadā palielinājās un decembrī bija 4.7% (2015. gada decembrī – 2.3%). Dinamikas uzlabojums bija nozīmīgs, īpaši attiecībā uz NFS izsniegtajiem aizdevumiem. NFS izsniegto aizdevumu atlikuma kāpuma temps kopš zemākā punkta sasniegšanas 2014. gada 1. ceturksnī būtiski pieaudzis. Šīs norises veicināja nozīmīgs banku aizdevumu procentu likmju sarukums, kuru noteica turpmāka banku finansējuma izmaksu mazināšanās galvenokārt ECB nestandarta monetārās politikas pasākumu ietekmē. Tomēr banku bilanču konsolidācija un ienākumus nenesošo aizdevumu atlikuma ilgstoši augstais līmenis dažās valstīs turpina ierobežot aizdevumu atlikuma kāpuma tempu.

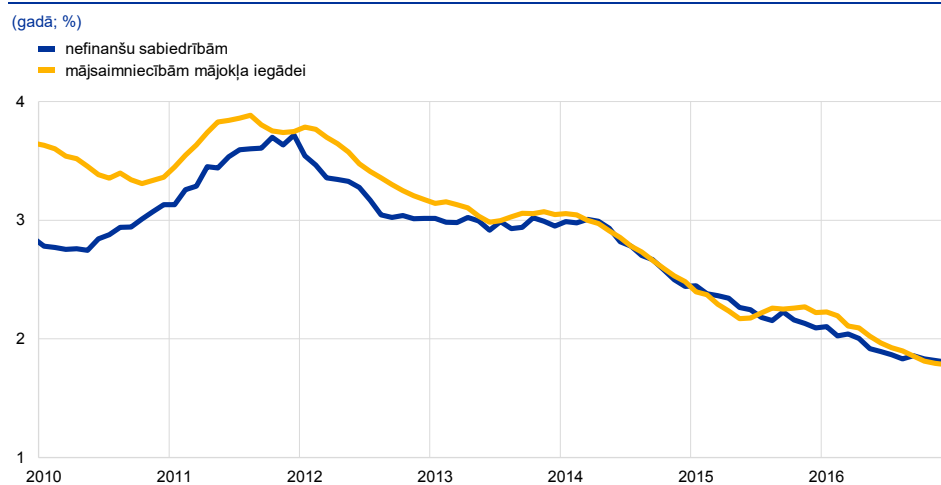
Turklāt, kā norādīts euro zonas banku veiktās kredītēšanas 2017. gada janvāra apsekojumā, aizdevumu pieprasījuma pārmaiņas visās aizdevumu kategorijās veicināja kredītu atlikuma pieauguma atjaunošanos, bet kredītu standarti uzņēmumiem izsniegtajiem aizdevumiem kopumā stabilizējās. Šajā apsekojumā konstatēts, ka aizdevumu pieprasījuma kāpumu būtiski veicinājis zems vispārējais procentu likmju līmenis, uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas darbības, uzņēmumu reorganizācija un mājokļu tirgus perspektīvas. Šādā kontekstā AIP veicināja neto izteiksmē mazāk stingru kredītu standartu un īpaši kredītu noteikumu un nosacījumu piemērošanu. Bankas arī ziņoja, ka AIP un ITRMO sniegtā papildu likviditāte tika izmantota kredītu nodrošinājumam, kā arī citu avotu sniegta finansējuma aizstāšanai. Turklāt bankas norādīja, ka ECB negatīvā noguldījumu iespējas procentu likme pozitīvi ietekmēja aizdevumu apjomu, vienlaikus veicinot aizdevumu procentu likmju uzcenojuma sarukumu.

Mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām izsniegto banku aizdevumu procentu likmes sasniedza vēsturiski zemāko līmeni

Stimulējošā ECB monetārās politikas nostāja, bilances stāvokļa nostiprināšanās un finanšu tirgus sadrumstalotības mazināšanās kopumā veicinājusi banku kopējo finansējuma izmaksu sarukumu, tām sasniedzot vēsturiski zemāko līmeni. Finansējuma izmaksu samazinājumu bankas kopš 2014. gada jūnija ietvērušas zemākās aizdevumu procentu likmēs (sk. 19. att.), kuras arī sasniedza vēsturiski zemāko līmeni. NFS un mājsaimniecībām izsniegto banku aizdevumu kopējās procentu likmes no 2014. gada jūnija sākuma (kad ECB sāka atvieglot kredītu nosacījumus) līdz 2016. gada decembrim samazinājās aptuveni par 110 bāzes punktiem. Turklāt turpināja sarukt dažādu valstu NFS un mājsaimniecībām izsniegto banku aizdevumu procentu likmju dispersija.

19. attēls

Nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto banku aizdevumu kopējās procentu likmes

Avots: ECB.

Piezīme. Banku izsniegto aizdevumu kopējo procentu likmi aprēķina, agregējot īstermiņa un ilgtermiņa procentu likmes, izmantojot jauno darījumu apjomu 24 mēnešu mainīgo vidējo rādītāju.

1.6. Fiskālā politika un strukturālās reformas

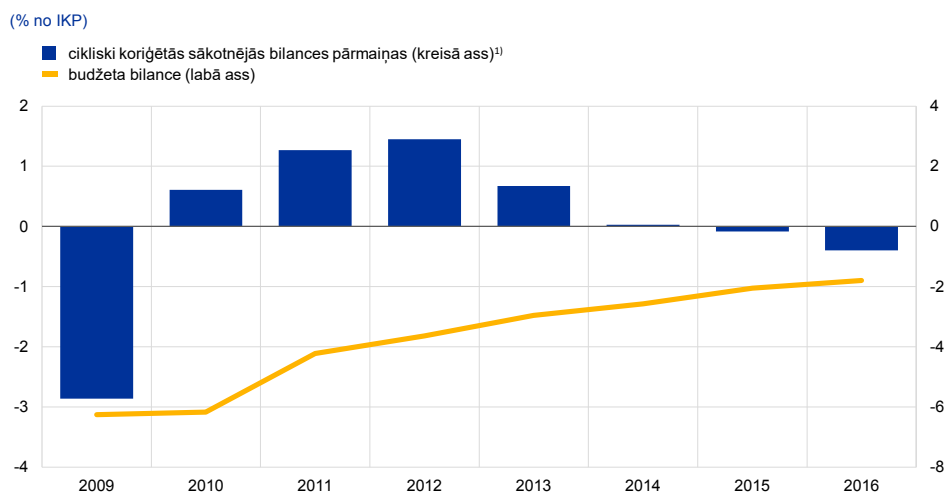
Euro zonas fiskālais deficīts 2016. gadā turpināja samazināties galvenokārt zemāku procentu maksājumu un labvēlīgas cikliskās pozīcijas ietekmē, un euro zonas fiskālā nostāja bija ekspansīva. Euro zonas valsts parāda rādītājs turpināja sarukt. Tomēr vairākās valstīs joprojām vērojams augsts parāda līmenis, tāpēc, lai nodrošinātu stabilu valsts parāda rādītāju sarukumu, nepieciešams īstenot turpmākus fiskālos pasākumus un izaugsmei labvēlīgāku fiskālo politiku. Straujāka uzņēmējdarbības un reglamentējošās vides reformu īstenošana palīdzētu kāpināt euro zonas izaugsmes potenciālu. Turklāt, lai palielinātu nodarbinātības līmeni, nepieciešams īstenot visaptverošas darba tirgus reformas.

Fiskālais deficīts 2016. gadā turpināja samazināties

Saskaņā ar Eurosistēmas speciālistu 2016. gada decembra makroekonomiskajām iespēju aplēsēm euro zonas valstu valdības fiskālais deficīts 2016. gadā saruka līdz 1.8% no IKP (2015. gadā – 2.1% no IKP; sk. 20. att.). Tas kopumā atbilst Eiropas Komisijas 2017. gada ziemas ekonomiskajai prognozei. Deficīta samazināšanos noteica zemāki procentu maksājumi un labvēlīga cikliskā pozīcija, kas ar uzviju kompensēja cikliski koriģētās sākotnējās bilances pasliktināšanos. Euro zonas kopējā fiskālā deficīta uzlabojumi atspoguļoja fiskālās situācijas uzlabošanu lielākajā daļā euro zonas valstu.

20. attēls

Budžeta balance un fiskālā nostāja

Avoti: Eurostat un Eurosistēmas speciālistu 2016. gada decembra makroekonomiskās iespēju aplēses.

1) Cikliski koriģētās sākotnējās bilances pārmaiņas (neietverot valdības finanšu sektoram sniegtās palīdzības ietekmi uz budžetu).

Euro zonas fiskālā nostāja, ko nosaka pēc cikliski koriģētās sākotnējās bilances pārmaiņām (neietverot valdības finanšu sektoram sniegtās palīdzības ietekmi uz

budžetu), 2016. gadā bija ekspansīva (sk. 20. att.).²⁰ To galvenokārt noteica diskrecionārie fiskālie pasākumi ieņēmumu daļā, piemēram, vairākās euro zonas valstīs veiktā tiešo nodokļu samazināšana. Ekspansīvu fiskālo nostāju veicināja arī samērā dinamisks sociālo maksājumu un starppatēriņa pieaugums. Dati liecina, ka vairākas valstis, iespējams, izmantojušas daļu procentu uzkrājumu, lai palielinātu sākotnējos izdevumus, nevis lai samazinātu valsts parāda līmeni vai veidotu drošības rezerves. Bēgļu ieplūdes ietekme uz valsts finansēm bija mazāka nekā iepriekšējā gadā.

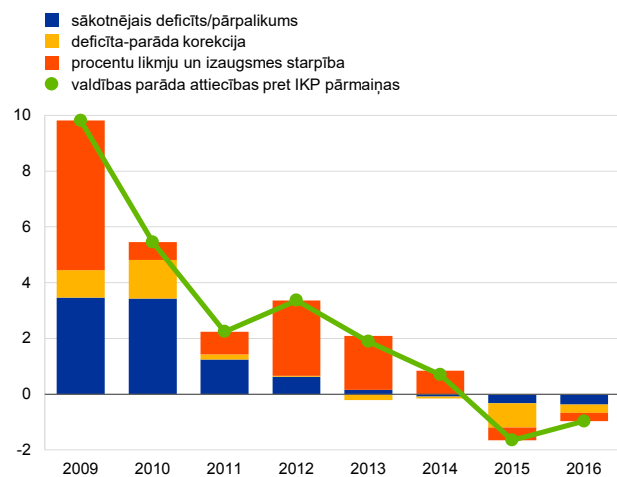
Euro zonas valsts parāda rādītājs turpināja samazināties

Euro zonas valstu valdības parāda attiecība pret IKP turpināja pakāpeniski samazināties no rekordaugstā līmeņa 2014. gadā. Saskaņā ar Eurosistēmas speciālistu 2016. gada decembra makroekonomiskajām iespēju aplēsēm parāda attiecība pret IKP 2016. gadā saruka līdz 89.4% (2015. gadā – 90.4%). 2016. gadā vērotos uzlabojumus noteica trīs samērā līdzvērtīgi faktori: 1) labvēlīga procentu likmju un izaugsmes starpības dinamika, ņemot vērā zemās procentu likmes un tautsaimniecības atveseļošanās, 2) neliels sākotnējais pārpalikums un 3) negatīva deficīta-parāda korekcija (sk. 21. att.).

21. attēls

Valdības parāda norišu virzītāji

(pārmaiņas; % no IKP)

Avoti: Eurostat un Eurosistēmas speciālistu 2016. gada decembra makroekonomiskās iespēju aplēses.

Tomēr dažās valstīs valsts parāda līmenis joprojām ir augsts un pat palielinās. Bažas vēl vairāk pastiprina tas, ka liels valdības parāda slogs vairo tautsaimniecības jutīgumu pret makroekonomiskiem šokiem un finanšu tirgus nestabilitāti, kā arī ierobežo fiskālās politikas šoku absorbētspēju.²¹ Tāpēc īpaši valstīm ar augstu parāda attiecību pret IKP jā rūpējas par valsts parāda rādītāja stabilu samazināšanu, nodrošinot pilnīgu atbilstību Stabilitātes un izaugsmes paktam (SIP). Raugoties ilgāka termiņa perspektīvā, būtiski ierobežot arī parāda atmaksājāmības riskus, ņemot vērā nopietnās ar sabiedrības novecošanu saistītās problēmas, kas atspoguļojas augošajās pensijās, kā arī veselības un ilgtermiņa aprūpes izmaksās. Eiropas Komisija 2016. gada veselības aprūpes ziņojumā noteica galvenās jomas, kurās ES valstīm jā īsteno reformas, lai ierobežotu veselības un ilgtermiņa aprūpes izdevumu spiedienu.²²

²⁰ Diskusiju par euro zonas fiskālās nostājas koncepciju sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 4 rakstā *The euro area fiscal stance* ("Euro zonas fiskālā nostāja"). Euro zonas fiskālās nostājas atbilstības novērtēšana nav vienkāršs uzdevums. Šādā novērtējumā jāpanāk līdzsvars starp dažādiem mērķiem, piemēram, starp ilgtermiņa un stabilizācijas vajadzībām, turklāt jāņem vērā vērtēšanas problēmas, īpaši saistībā ar ražošanas apjoma starpību.

²¹ Sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 3 rakstu *Government debt reduction strategies in the euro area* ("Valdības parāda samazināšanas stratēģijas euro zonas valstīs").

²² Sk. Eiropas Komisijas 2016. gada oktobra institūciju pētījumu Nr. 37 *Joint report on health care and long-term care systems and fiscal sustainability* ("Kopīgais ziņojums par veselības un ilgtermiņa aprūpes sistēmām un fiskālo ilgtermiņa").

Dažādām valstīm bija atšķirīgas fiskālās elastības iespējas

Lai panāktu fiskālo ilgtspēju, vairākām euro zonas valstīm jāīsteno turpmāki fiskālās konsolidācijas pasākumi, bet citas valstis var nodrošināt pilnīgu atbilstību SIP, izmantojot fiskālās elastības iespējas. SIP pieļauj zināmu elastību, kas spēj veicināt stabilizācijas vajadzību apmierināšanu valstu līmenī. Piemēram, SIP paredz zināmu rīcības brīvību attiecībā uz valsts ieguldījumiem un strukturālo reformu izmaksām.

Euro zonas valstu fiskālās elastības iespējas atšķirās gan apjoma, gan izmantošanas ziņā. Dažas valstis, piemēram, Vācija, izmantoja tām pieejamās fiskālās elastības iespējas, piemēram, lai segtu bēgļu ieplūdes būtisko ietekmi uz budžetu. Turpretī valstīm, kurām nebija fiskālās elastības iespēju, bija jāīsteno fiskālie pasākumi, lai nodrošinātu atbilstību SIP prasībām. Dažas valstis, piemēram, Itālija, Latvija un Lietuva, izmantoja iespēju palielināt deficītu, ko pieļauj SIP elastības nosacījumi attiecībā uz valsts ieguldījumiem, pensiju reformām un strukturālajām reformām.

Lai vislabākajā veidā izmantotu pieejamās fiskālās elastības iespējas, valstīm vajadzētu vērst politikas pasākumus uz to, lai panāktu precīzi plānotu valsts ieguldījumu izlietojumu, kas, domājams, nodrošinās ilgstošu ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmē vidējā termiņā. Lai gan makroekonomiskās ietekmes apjoms nav skaidri nosakāms, paredzams, ka valsts ieguldījumi pozitīvi ietekmēs pieprasījumu un nodrošinās potenciālā ražošanas apjoma kāpumu, palielinot valsts kapitālu.²³

Turklāt, lai veicinātu ekonomisko stabilizāciju, valstīm vajadzētu arī censties panākt izaugsmei labvēlīgāku fiskālās politikas saturu. Vērtējot izdevumus, tēriņu analīze ir daudzsoļošs veids, kā konstatēt maksājumtiesības, kas, iespējams, nemaz neveicina labklājības pieaugumu, tādējādi palīdzot nodrošināt efektīvāku valsts līdzekļu izmantošanu. Vērtējot ieņēmumus, vairākās valstīs svarīga reformu joma ir izaugsmei labvēlīgākas nodokļu sistēmas veidošana un izvairīšanās no nodokļu maksāšanas mazināšana. Konkrētāk, darbaspēka nodokļu likmju atšķirību mazināšana, t.i., iedzīvotāju ienākuma nodokļa un sociālās apdrošināšanas iemaksu radītā darba ienākumu nodokļu sloga samazināšana, var pozitīvi ietekmēt izaugsmi un nodarbinātību.²⁴

ES fiskālo noteikumu ievērošanas atšķirības

Valstīm stingri jāievēro SIP noteikumi un laikus jānovērš parāda atmaksājamības riski. 2016. gadā euro zonas valstu atbilstība SIP prasībām bija samērā atšķirīga, savukārt īstenošanas jomā, lai nodrošinātu, ka SIP arī turpmāk saglabā pilnīgu uzticamību, būtu bijis vēlams stingrāk ievērot fiskālos noteikumus.

Fiskālās konsolidācijas jomā panāktais progress arī ļāva dažām valstīm atcelt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras (PDP). 2016. gadā PDP noteiktajā termiņā tika atcelta attiecībā uz Īriju un Slovēniju, kā arī attiecībā uz Kipru, kuras PDP tika atcelta vienu gadu pirms termiņa. No visām euro zonas valstīm

²³ Sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 2 rakstu *Public investment in Europe* ("Valsts ieguldījumi Eiropā").

²⁴ Sk., piemēram, *Deutsche Bundesbank* 2016. gada diskusiju materiālu Nr. 26 *Attinasi et al., Budget-neutral labour tax wedge reductions: a simulation-based analysis for selected euro area countries*.

2017. gada sākumā PDP korektīvajai daļai joprojām bija pakļautas tikai Francija, Spānija un Portugāle.²⁵

Tomēr attiecībā uz PDP prasībām 2016. gadā un pēc tam Eiropas Komisija vairākās euro zonas valstīs konstatējusi lielas konsolidācijas atšķirības, bet attiecīgās PDP netika būtiski pastiprinātas.²⁶ Piemēram, attiecībā uz 2016. gada maijā publicētajiem konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem Komisija izskatīja 2015. gadā Beļģijā, Itālijā un Somijā konstatētos parāda kritērija pārkāpumus. Tomēr, pamatojoties uz skaitliskās parāda robežvērtības novērtējumu un/vai attiecīgajiem SIP aprakstītajiem faktoriem, Komisija nolēma neuzsākt PDP. Turklāt, neraugoties uz to, ka Spānija un Portugāle nav veikušas efektīvus pasākumus, Padome 2016. gada augustā ņēma vērā Komisijas ieteikumu nepiemērot naudas sodu. Tā vietā Spānijai tika piešķirts divu gadu PDP termiņa pagarinājums līdz 2018. gadam, būtiski samazinot arī nepieciešamās korekcijas. Portugālei, kam 2015. gadā bija fiskāli izdevumi saistībā ar finanšu sektoram sniegto atbalstu, PDP termiņš tika pagarināts par vienu gadu (līdz 2016. gadam). Turklāt Komisija neiesniedza priekšlikumu pārtraukt piešķirt daļu no Eiropas struktūrfondu un ieguldījumu fondu līdzekļiem.

Eiropas Komisija 2016. gada 16. novembrī publicēja 2017. gada budžeta plānu projektu novērtējumu. Tajā konstatēts, ka sešas valstis, uz kurām attiecas preventīvā daļa, t.i., Beļģija, Itālija, Kipra, Lietuva, Slovēnija un Somija, bija pakļautas SIP prasību neizpildes riskam.²⁷ No korektīvajai daļai pakļautajām valstīm Francija un – pēc aktualizēta budžeta plāna projekta iesniegšanas – arī Spānija tika novērtētas kā kopumā atbilstošas SIP noteikumiem. Bija paredzams, ka Portugāle pārsniegs būtiskas novirzes robežvērtību, taču tikai nedaudz. Eurogrupa 2016. gada 5. decembrī norādīja, ka SIP korektīvajā daļā joprojām iekļautajām dalībvalstīm laikus jānodrošina pārmērīga budžeta deficīta novēršana un pēc tam atbilstoša konverģence vidēja termiņa mērķu sasniegšanai, kā arī jāievēro parāda normas.²⁸

Iestāžu darbības uzlabošana ir būtisks potenciālās izaugsmes priekšnosacījums

Lai gan ekonomiskā atveseļošanās turpinās, euro zonā joprojām saglabājas strukturālas vidēja termiņa un ilgtermiņa problēmas. Vājais darba ražīguma kāpums, augstais parāda līmenis un strukturālais bezdarbs kavē spēcīgāku tautsaimniecības izaugsmi, radot jauna stimula nepieciešamību piedāvājuma puses politikā. Pastāv pietiekami pierādījumi tam, ka vājā IKP izaugsmes un nodarbinātības kāpuma tendence saistīta ar sliktāku valstu institucionālo kvalitāti (piemēram, korupcijas kontroles un tiesiskuma jomā), kā arī strukturāli neelastīgu darba un produktu tirgu.²⁹

²⁵ Grieķijai tiek piemērota finanšu palīdzības programma, tāpēc uz to neattiecas fiskālās uzraudzības novērtējumi par PDP atbilstību.

²⁶ Sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 4 ielikumu "Konkrētām valstīm 2016. gada Eiropas semestra ietvaros adresētie fiskālo politiku ieteikumi".

²⁷ Sk. Eiropas Komisijas 2016. gada 16. novembra paziņojumu. Sīkāku Komisijas novērtējuma analīzi sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības biļetena" Nr. 8 ielikumā "2017. gada budžeta plānu projektu pārskatīšana un budžeta stāvoklis euro zonā kopumā".

²⁸ Sk. Eurogrupas 2016. gada 5. decembra paziņojumu.

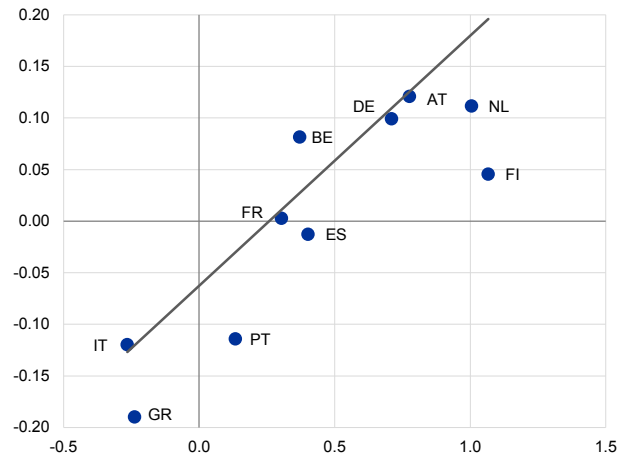
²⁹ Sk., piemēram, Masuch et al., *Institutions, public debt and growth in Europe*, Pētījumu sērija Nr. 1963, ECB, 2016. gada septembris.

Patiesi, iestāžu un tautsaimniecības struktūru stabilitāte ir nozīmīgs faktors euro zonas noturīguma un ilgtermiņa labklājības nodrošināšanai (sk. 22. att.).³⁰

22. attēls

Saikne starp iestādēm un izaugsmi Eiropā

(x ass: institucionālā kvalitāte 1999. gadā; y ass: faktiskā/paredzamā izaugsme 1999.–2016. gadā)

Avoti: Eurostat, Pasaules Banka un ECB aprēķini.
Piezīmes. Institucionālo kvalitāti nosaka, pamatojoties uz sešu Pasaules Bankas pasaules pārvaldības rādītāju (ietekme un atbildība, valdības efektivitāte, tiesiskums, regulējuma kvalitāte, korupcijas kontrole, politiskā stabilitāte un vardarbības neesamība) vidējo vērtību. Uz y ass attēlotā paredzamā izaugsme ir vienkāršas izlīdzināšanas regresijas rezultāts, kur vidējā IKP izaugsme uz vienu iedzīvotāju no 1999. gada līdz 2016. gadam atkarīga tikai no IKP uz vienu iedzīvotāju 1999. gadā un konstantes.

Vairāki rādītāji liecina, ka pēc 2013. gada reformu īstenošanas temps euro zonā būtiski sarucis un reformu īstenošanas rādītāji pazeminājušies līdz līmenim pirms krīzes.³¹ Reformu īstenošanas tempa palēnināšanās apbēdina, jo krīzes laikā tika īstenotas uzticamas un mērķtiecīgas reformas, kas nodrošināja būtisku pozitīvu devumu attiecīgajās euro zonas valstīs.³²

Lēnais reformu īstenošanas temps rada bažas par euro zonas izaugsmes un nodarbinātības perspektīvu, kā arī kavē turpmākos nepieciešamos monetārās savienības šoka absorbētspējas uzlabojumus. 1. tabulā parādīts Eiropas Komisijas 2016. gada konkrētām valstīm adresēto ieteikumu (KVAI) īstenošanā sasniegtais progress. Skaidrs, ka reformu īstenošana euro zonas valstīs bijusi samērā ierobežota. Piemēram, neviens no ieteikumiem netika pilnībā īstenots, un būtisks progress tika panākts tikai attiecībā uz diviem ieteikumiem.

Tomēr lielākajā daļā euro zonas valstu 2016. gadā bija vērojams zināms progress regulējuma nosacījumu

reformu īstenošanā (piemēram, uzlabota maksātspējas regulējuma efektivitāte, privātā sektora parāda pārstrukturēšana un mazo un vidējo uzņēmumu piekļuve finansējumam). Attiecībā uz fiskālajām un strukturālajām reformām galvenā uzmanība joprojām tika pievērsta darbaspēka nodokļu likmju plaisas mazināšanai, bet dažas euro zonas valstis centās uzlabot arī valsts pārvaldes un nodokļu iekasēšanas efektivitāti. Attiecībā uz darba tirgus reformām vai konkurences palielināšanas pasākumiem pakalpojumu nozarē lielākajā daļā euro zonas valstu panākts daudz mazāks progress vai arī nav panākts nekāds progress. Ja reformas tika īstenotas, tas parasti notika tikai daļēji. Tas nozīmē, ka nav ievēroti potenciāli būtiski papildfaktori dažādās reformu jomās un nav izmantotas iespējas pilnībā apgūt

³⁰ Sk. arī ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 5 rakstu *Increasing resilience and long-term growth: the importance of sound institutions and economic structures for euro area countries and EMU* ("Augošs noturīgums un ilgtermiņa izaugsme: stabili iestāžu un tautsaimniecības struktūru nozīmīgums euro zonas valstīm un EMS").

³¹ Sk., piemēram, OECD 2016. gada starpposma ziņojumu *Going for Growth*.

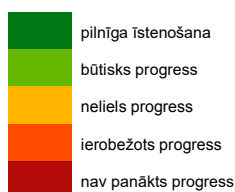
³² Sk., piemēram, ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 6 raksta *The employment-GDP relationship since the crisis* ("Saikne starp nodarbinātību un IKP kopš krīzes sākuma") ielikumu *Recent employment dynamics and structural reforms* ("Jaunākās nodarbinātības norises un strukturālās reformas"), kurā norādīts, ka valstīs, kas īstenoja reformas, atveseļošanās laikā IKP pārmaiņas vairāk ietekmēja nodarbinātības līmeni; vai ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 5 raksta *Increasing resilience and long-term growth: the importance of sound institutions and economic structures for euro area countries and EMU* ("Augošs noturīgums un ilgtermiņa izaugsme: stabili iestāžu un tautsaimniecības struktūru nozīmīgums euro zonas valstīm un EMS") ielikumu *Episodes of unemployment decline in the euro area and the role of structural reforms* ("Bezdarba līmeņa sarukuma periodi euro zonā un strukturālo reformu nozīme"), kurā norādīts, ka pazemināta bezdarba līmeņa periodi bieži saistīti ar iepriekš īstenojamiem strukturālajām reformām.

pieprasījumu stimulējošo ietekmi, ko rada augošas gaidas attiecībā uz augstākiem ienākumiem nākotnē.³³

1. tabula

Eiropas Komisijas novērtējums par konkrētai valstij adresētu ieteikumu izpildi 2016. gadā

Reformu ieteikumi	BE	DE	EE	IE	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	MT	NL	AT	PT	SI	SK	FI
1	Orange	Yellow	Yellow	Yellow	Orange	Orange	Yellow	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Dark Red	Yellow	Orange	Orange	Orange	Orange
2	Green	Orange	Yellow	Yellow	Orange	Green	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange
3	Orange	Orange	Yellow	Yellow	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange
4					Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange
5					Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange

Avots: Eiropas Komisija.

Piezīmes. Grieķija netika iekļauta 2016. gada Eiropas semestrī, jo tā ir iesaistīta ekonomisko korekciju programmā un tāpēc nav saņēmusi KVAI. Lai novērtētu 2016. gada KVAI īstenošanu, tiek izmantotas šādas kategorijas. Nav panākts progress – dalībvalsts nav ticami paziņojusi par kādiem pasākumiem KVAI īstenošanai vai tos apstiprinājusi. Ierobežots progress – dalībvalsts ir paziņojusi par konkrētiem pasākumiem, bet tie nodrošina tikai ierobežotu KVAI īstenošanu; un/vai tā iesniegusi tiesību aktus valdības vai likumdevējai struktūrai, taču šie tiesību akti vēl nav apstiprināti un pirms KVAI īstenošanas nepieciešams turpināt nozīmīgu ar likumdošanu nesaistītu darbu; un/vai tā iesniegusi nelegislatīvus aktus, tomēr nav veikti nekādi turpmāki KVAI īstenošanas pasākumi. Neliels progress – dalībvalsts ir apstiprinājusi KVAI daļējas īstenošanas pasākumus un/vai apstiprinājusi KVAI īstenošanas pasākumus, tomēr pilnīgai KVAI īstenošanai vēl nepieciešams veikt būtisku darbu, jo īstenoti tikai daži no apstiprinātajiem pasākumiem. Būtisks progress – dalībvalsts ir apstiprinājusi pasākumus, kuri ļoti veicina KVAI īstenošanu un kuru lielākā daļa ir īstenota. Pilnīga īstenošana – dalībvalsts ir īstenojusi visus pasākumus, kas nepieciešami, lai pienācīgi izpildītu KVAI. Šī ir kopsavilkuma tabula; sīkāku informāciju par konkrētām valstīm adresētiem reformu ieteikumiem dažādās politikas jomās sk. Eiropas Komisijas Eiropas semestra interneta vietnē.

Kopumā valdībām vajadzētu aktīvāk īstenot uzņēmējdarbību veicinošas reformas. Kā norādīts iepriekš, 2016. gadā tika veikti daži uzņēmējdarbības un reglamentējošās vides uzlabošanas pasākumi, taču euro zonas valstu progress pēdējos gados bijis pārāk lēns, lai panāktu atbilstību pasaules labākajai praksei. Kā aprakstīts 4. ielikumā, produktivitātes pieauguma un nodarbinātības veicināšanai joprojām netiek izmantots nozīmīgais reformu potenciāls. Papildus valsts infrastruktūras uzlabošanas pasākumiem arī maksātspējas regulējuma efektivitātes uzlabošanas un preču un pakalpojumu tirgus konkurences veicināšanas pasākumi palīdzētu palielināt ieguldījumus un visbeidzot arī kopējo pieprasījumu. Papildus šīm reformu prioritātēm nepieciešams īstenot visaptverošas darba tirgus reformas, lai palielinātu darba tirgus elastību, mazinātu dažādu darba līgumu veidu segmentāciju un risinātu prasmju neatbilstību. Lai pazeminātu augsto bezdarba līmeni, nepieciešams aktīvāk īstenot cilvēkkapitāla attīstības un darbaspēka mobilitātes politiku, kā arī aktīva darba tirgus programmas. Efektīvāka valsts pārvalde veicinātu arī darba ražīguma kāpumu un labvēlīgi ietekmētu privāto sektoru.

Turklāt ES līmenī nepieciešams jauns reformu īstenošanas stimuls. Eiropas Komisijas Eiropas semestrī ietvertajai jaunajai ekonomiskās pārvaldības struktūrai vajadzētu veicināt reformu īstenošanu euro zonā, tomēr iepriekš aprakstītais ierobežotais progress liecina, ka vēl ir daudz darāmā. Piemēram, kā norādīts 2015. gadā publicētajā piecu

³³ Sk., piemēram, *Fernández-Villaverde, J., Guerrón-Quintana, P. and Rubio-Ramírez, J. F., Supply-Side Policies and the Zero Lower Bound, IMF Economic Review, vol. 62(2), 2014, 248.–260. lpp.*

priekšsēdētāju ziņojumā³⁴, vidējā un ilgākā termiņā nepieciešama saistošāka konverģence virzībā uz elastīgākām tautsaimniecības struktūrām. Vienlaikus noturīgāku un izaugsmei labvēlīgāku euro zonu palīdzēs veidot arī lielāks progress virzībā uz vienoto tirgu, īstas kapitāla tirgu savienības izveide un banku savienības izveides pabeigšana.

4. ielikums

Uzņēmējdarbības vides un preču tirgu reformu prioritātes euro zonā

Euro zonā nepieciešamas plašas reformas, lai radītu uzņēmējdarbībai labvēlīgāku klimatu, uzlabotu maksātspējas regulējumu un palielinātu konkurētspēju preču un pakalpojumu tirgos. Šādas reformas ir būtiskas darba ražīguma kāpināšanai, ārvalstu tiešo investīciju piesaistei, uzņēmējdarbības dinamisma uzlabošanai un investīciju stimulēšanai euro zonā. Uzņēmējdarbību veicinošas prakses nozīmīgums uzsvērts arī investīciju plānā Eiropai.³⁵ Lai papildinātu un tālāk attīstītu dažas no idejām, kas izklāstītas šā ziņojuma pamattekstā, šajā ielikumā aplūkotas euro zonas prioritārās reformu jomas, novērtēts pašreizējais stāvoklis un apspriesta salīdzinošā novērtēšana kā iespējams instruments reformu īstenošanas procesa aktivizēšanai.

Vairākās euro zonas valstīs saglabājās nelabvēlīgi uzņēmējdarbības nosacījumi, ko noteica stingri regulēti preču un darba tirgi un nepietiekams maksātspējas regulējums. Pasaules Bankas 2017. gada ziņojumā *Doing Business*³⁶ 10 pasaules labāko valstu vidū kopvērtējumā nav nevienas euro zonas dalībvalsts. Līdzīgi euro zonas uzņēmējdarbības prakse joprojām zināmā mērā atpaliek no vislabākos rezultātus sasniegušajām pasaules valstīm. Piemēram, maksātspējas process euro zonā vidēji ilgst nedaudz mazāk par diviem gadiem – trīs reizes ilgāk nekā trijās vidēji vislabākos rezultātus uzrādījušajās pasaules valstīs. Turklāt līgumu izpildes panākšanai euro zonā vidēji nepieciešams vairāk nekā 600 dienu, bet trijās vidēji vislabākos rezultātus uzrādījušajās pasaules valstīs – tikai aptuveni 200 dienu. Joprojām pastāv arī būtiskas uzņēmējdarbības prakses atšķirības euro zonas valstu starpā. Piemēram, uzņēmējdarbības uzsākšanai Igaunijā nepieciešams mazāk nekā četras dienas, bet Maltā – gandrīz mēnesis (sk. A att.). Jaunzēlandē, kas ir šīs jomas līdere pasaulē, nepieciešama mazāk nekā viena diena. Vienlaikus uzņēmējdarbības uzsākšanai euro zonā vidēji jāveic piecas procedūras (no trim procedūrām Beļģijā, Igaunijā, Somijā un Īrijā līdz deviņām Vācijā un Maltā (sk. B att.)), bet valstī, kurai ir labākais rezultāts pasaulē, – tikai viena procedūra.

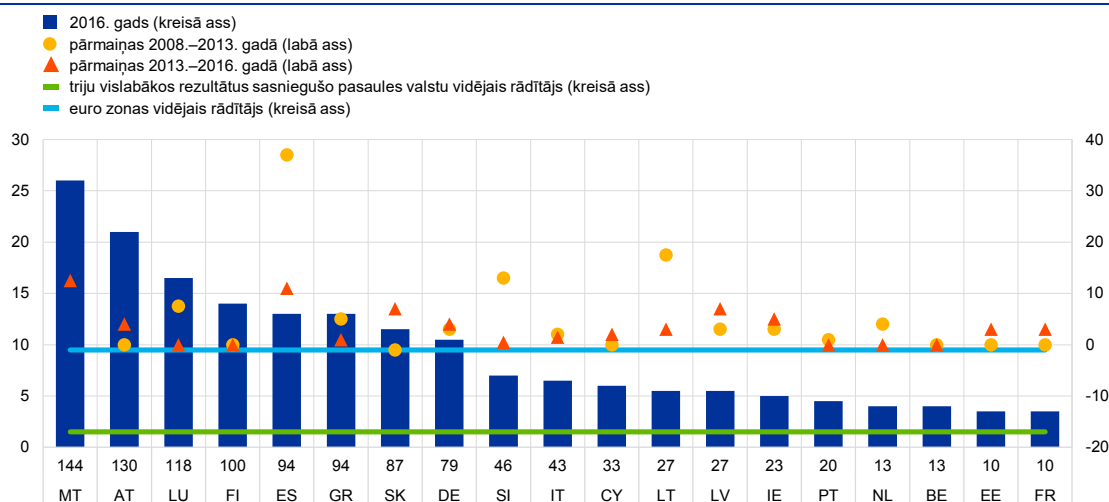
³⁴ Žans Klods Junkers, Donalds Tusks, Jerūns Deiseļblūms, Mario Dragi un Martins Šulcs "Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšana", Eiropas Komisija, 2015. gada jūnijs.

³⁵ Sk. arī ES Padomes secinājumus par ES investīciju plāna trešo pīlāru, kuros identificēti vairāki šķēršļi investīcijām.

³⁶ Ilustrācijai sniegts pārskats par dažu specifisku jomu rādītājiem, kas iekļauti Pasaules Bankas 2017. gada ziņojumā *Doing Business*. Līdzīgus secinājumus ļauj izdarīt arī dažādi citi rādītāji (piemēram, OECD nozaru regulējuma rādītāji vai Pasaules Ekonomikas foruma globālās konkurētspējas rādītāji).

A attēls

Uzņēmējdarbības uzsākšanai nepieciešamo dienu skaits

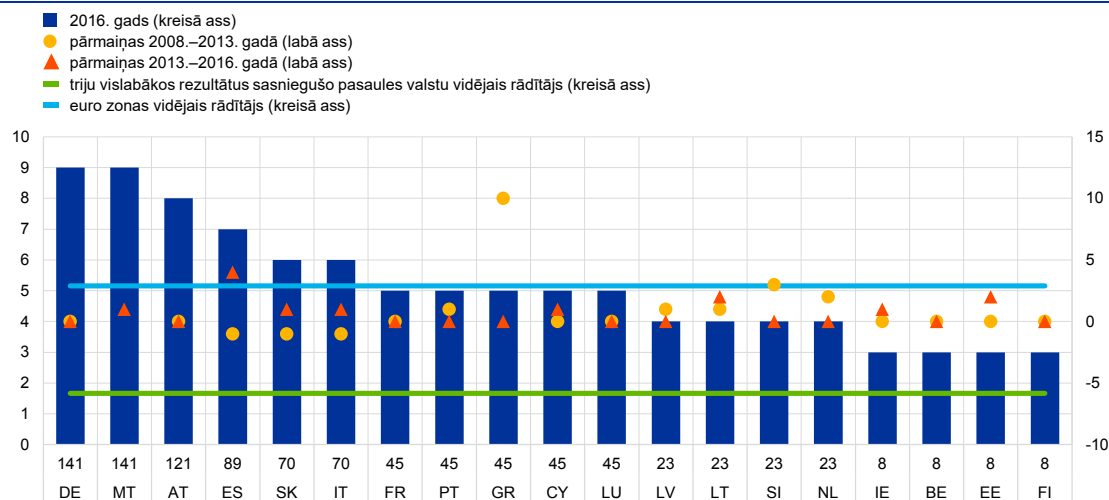

Avoti: Pasaules Bankas 2017. gada ziņojums *Doing Business* un ECB aprēķini.

Piezīmes. Uz kreisās ass augstāka vērtība nozīmē lielākas uzņēmējdarbības uzsākšanas izmaksas, ko nosaka uzņēmējdarbības uzsākšanai nepieciešamais laiks. Labā ass rāda īstenotās reformas un atspoguļo uzņēmējdarbības uzsākšanai nepieciešamo dienu skaita pārmaiņas 2008.–2013. gadā (dzeltenie punkti) un 2013.–2016. gadā (sarkanie trijstūri). Reformu īstenošanas pārmaiņa, kas lielāka (mazāka) par nulli, nozīmē, ka valsts tuvojas labākajai praksei (attālinās no tās). Skaitļi zem attēla norāda pašreizējo katras valsts ieņemto vietu pasaulē. Vērtība attiecībā uz Maltu par 2008. gadu nav pieejama.

B attēls

Uzņēmējdarbības uzsākšanai nepieciešamo procedūru skaits

Avoti: Pasaules Bankas 2017. gada ziņojums *Doing Business* un ECB aprēķini.

Piezīmes. Uz kreisās ass augstāka vērtība nozīmē lielākas uzņēmējdarbības uzsākšanas izmaksas, ko nosaka uzņēmējdarbības uzsākšanai nepieciešamo procedūru skaits. Labā ass rāda īstenotās reformas un atspoguļo uzņēmējdarbības uzsākšanai nepieciešamo procedūru skaita pārmaiņas 2008.–2013. gadā (dzeltenie punkti) un 2013.–2016. gadā (sarkanie trijstūri). Reformu īstenošanas pārmaiņa, kas lielāka (mazāka) par nulli, nozīmē, ka valsts tuvojas labākajai praksei (attālinās no tās). Skaitļi zem attēla norāda pašreizējo katras valsts ieņemto vietu pasaulē. Vērtība attiecībā uz Maltu par 2008. gadu nav pieejama.

Euro zonas reformu darba kārtībā kā prioritāras jānosaka reformas regulatīvās vides un tiesiskuma stiprināšanai, ienākumus nenesošu kredītu atgūšanas efektivitātes uzlabošanai un šķēršļu likvidēšanai uzņēmumu ienākšanai tirgū un izešanai no tā, kā arī pasākumi pārmērīgi sarežģītu administratīvo procedūru un neefektīva maksātspējas regulējuma novēršanai. Kā norādīts pamattekstā, uzņēmējdarbību veicinošu reformu īstenošana pēdējos gados bijusi īpaši vāja,

norādot uz jauna stimula nepieciešamību šādas politikas piemērošanai.³⁷ Papildus dažādajiem pasākumiem reformu stimulēšanai euro zonā, kas aprakstīti pamattekstā, salīdzinošā novērtēšana varētu arī veicināt uzņēmējdarbības vides un preču tirgus reformu īstenošanu. Strukturālie rādītāji galvenokārt uzskatāmi par uzņēmējdarbības vides ilustratīvu piemēru konkrētajā valstī, bet tie var arī palīdzēt izvēlēties labāko praksi un noteikt mērķus, un tādējādi tie var būt noderīgi salīdzinošās novērtēšanas procesā.

2. Monetārā politika euro zonas atvēršanās un inflācijas kāpuma atbalstam

2.1. Turpmāku monetārās politikas pasākumu nepieciešamība 2016. gadā

Ekonomisko un finansiālo apstākļu pasliktināšanās noteica stingru uzraudzību gada sākumā

Pēdējos gados ECB īstenotie monetārās politikas pasākumi vērsti uz atbalstu euro zonas tautsaimniecības atvēršanās procesam un uz inflācijas atgriešanos vidējā termiņā līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam. Šie pasākumi, kuri ietver ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (ITRMO), aktīvu iegādes programmu (AIP) un noguldījumu iespējas negatīvo procentu likmi, ieviesti vairākos posmos un bijuši ļoti efektīvi atvēršanās stiprināšanā un inflāciju pazeminošā spiediena mazināšanā. Tomēr 2016. gadā novērotās nelabvēlīgās norises kavēja inflācijas atgriešanos Padomes noteiktā mērķa līmenī, visu gadu radot nepieciešamību turpināt monetārās politikas pasākumus.

Paaugstināta nenoteiktība, ģeopolitiskie riski un finanšu un izejvielu tirgu lielāks svārstīgums noteica ekonomisko un finansiālo apstākļu pasliktināšanos 2016. gada sākumā. Konkrētāk, ņemot vērā leļupslīdi jaunajās tirgus ekonomikas valstīs (īpaši Ķīnā), auga bažas par globālās tautsaimniecības virzību. Turklāt inflācijas dinamika joprojām bija vājāka, nekā gaidīts, galvenokārt krasā naftas cenu krituma atjaunošanās un nelielā darba samaksas kāpuma dēļ. Tas viss un īstermiņa un vidēja termiņa inflācijas gaidu mazināšanās norādīja uz paaugstinātiem otrreizējas ietekmes riskiem, jo pastāvēja iespēja, ka vājas inflācijas gaidas varētu rosināt algu noteikšanā iesaistītās puses atlikt algu palielināšanu.

Šādos apstākļos Padome janvārī vēlreiz apstiprināja perspektīvas norādes, uzsverot, ka tā cer, ka galvenās ECB procentu likmes ilgāku laiku un daudz ilgāk par neto aktīvu iegāžu periodu saglabāsies pašreizējā līmenī vai būs zemākas. Turklāt, ņemot vērā nelabvēlīgo norišu spēku un noturības nenoteiktību, Padome uzskatīja

³⁷ Sk. arī ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 8 ielikumu "Euro zonas uzņēmējdarbības vides strukturālie rādītāji".

par nepieciešamu pārskatīt un, iespējams, no jauna izvērtēt monetārās politikas nostāju 2016. gada marta monetārās politikas sanāksmē, kad būs pieejama plašāka informācija, t.sk. jaunās speciālistu iespēju aplēses.

1. ceturksnī samazinājās izredzes noturīgi tuvināt inflācijas līmeni Padomes mērķim vidējā termiņā sasniegt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu tam. Konkrētāk, finansēšanas nosacījumiem kļūstot stingrākiem, īpaši kapitāla vērtspapīru un valūtas tirgos pastāvēja risks, ka šie nosacījumi kļūs stingrāki reālajai tautsaimniecībai. Saņemtā informācija arī liecināja, ka tautsaimniecības atveseļošanās temps bija palēninājies un inflācija atkal kļuvusi negatīva. Lai gan šādu situāciju lielākoties noteica sarūkošās naftas cenas, pamatā esošais cenu spiediens arī bija vājāks, nekā iepriekš gaidīts. Uz tirgus situāciju balstītas vidēja termiņa inflācijas gaidas arī samazinājās, vēl vairāk palielinot otrreizējās ietekmes riskus. ECB speciālistu 2016. gada marta inflācijas iespēju aplēses tika būtiski korigētas un pazeminātas. Tas nozīmēja, ka vēlreiz tika atlikts prognozētais brīdis, kad inflācijai vajadzēja sasniegt Padomes mērķim atbilstošu līmeni, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam.

Martā drūmāka perspektīva noteica iedarbīgu monetārās politikas pasākumu nepieciešamību

Šādos apstākļos Padomei bija nopietni jāpārskata monetārās politikas nostāja un jānodrošina turpmāks nozīmīgs monetārais stimuls, lai mazinātu ECB cenu stabilitātes mērķi apdraudošos paaugstinātos riskus. Tāpēc Padome 2016. gada martā ieviesa visaptverošu monetārās politikas pasākumu paketi.

Marta sanāksmē Padome nolēma 1) pazemināt galvenās monetārās politikas procentu likmes un īpaši samazināt noguldījumu iespējas procentu likmi (līdz -0.40%)³⁸; 2) ar 2016. gada aprīli paplašināt AIP ietvaros veikto vērtspapīru iegāžu apjomu līdz 80 mljrd. eiro mēnesī un palielināt emitenta un emisijas daļas limitu konkrētu vērtspapīru iegādēm; 3) iekļaut AIP jaunu "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmu" (USAIP) nebanku sabiedrību, kas izveidotas euro zonā, emitētu euro denominētu investīciju kategorijas obligāciju iegādēm; un 4) uzsākt jaunu četru ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju (ITRMO II) kopumu (katru mērķoperāciju ar termiņu 4 gadi), sākot ar 2016. gada jūniju. Turklāt perspektīvas norādēs Padome turpināja skaidrot, ka gaidāms, ka galvenās ECB procentu likmes ilgstošu laiku un daudz ilgāk par neto aktīvu iegāžu periodu saglabāsies pašreizējā līmenī vai būs zemākas. Tā vēlreiz apstiprināja, ka iegādēm jāturpinās līdz 2017. gada marta beigām vai, ja nepieciešams, ilgāk un jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad Padome būs pārliecinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija atbilstoši tās inflācijas mērķim.

Šā visaptverošā pasākumu kopuma mērķis bija vēl vairāk mazināt privātā sektora aizņemšanās nosacījumu stingrību un veicināt kredītu izsniegšanu privātajam sektoram, tādējādi paātrinot euro zonas atveseļošanās tempu un inflācijas atgriešanos vēlamajā līmenī. Šie pasākumi arī palīdzēja mazināt gada sākumā

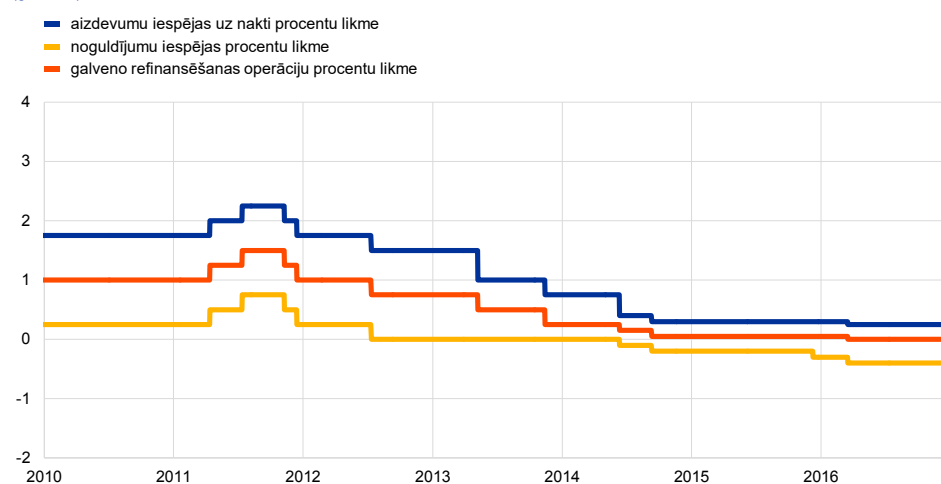
³⁸ Padome arī nolēma samazināt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi un aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi par 5 bāzes punktiem katru (attieciņi līdz 0% un 0.25%).

finanšu tirgū vērojamo spiedienu un neļāva tam vājināt stimulējošās monetārās politikas nostājas ietekmi (sk. 1. nodaļas 2.2. sadaļu). Noguldījumu iespējas procentu likmes pazemināšanai vajadzēja turpināt mazināt privātā sektora kredītu nosacījumu stingrību (sk. 23. att.). Tas nozīmē, ka bankas, kuru likviditāte pārsniedza obligāto rezervju prasības, tika mudinātas izmantot šo likviditāti citu aktīvu iegādei vai izsniegt vairāk aizdevumu reālajai tautsaimniecībai. Tādējādi noguldījumu iespējas negatīvā procentu likme veicināja AIP stiprināšanu, palielinot portfeļu sastāva pārmaiņu ietekmi.

23. attēls

Galvenās ECB procentu likmes

(gadā; %)

Avots: ECB.

Piezīme. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2016. gada 7. decembrī.

ITRMO II tika veidota kā svarīgs kredītu nosacījumu stingrības mazināšanas un kreditēšanas stimulēšanas elements, kas veicina monetārās politikas transmisiju, izmantojot banku aizdevumu kanālu. Lai gan maksimālā piemērojamā procentu likme tika noteikta tāda pati kā galveno refinansēšanas operāciju procentu likme, kas ir spēkā izsoles piešķiruma sadales laikā, faktiskā procentu likme varēja būt tikpat zema kā noguldījumu iespējas procentu likme, ja konkrētas bankas aizdevumi pārsniedza tās iepriekš noteikto etalonsummu.³⁹

USAIP ieviešana vēl vairāk stiprināja Eurosistēmas veikto aktīvu iegāžu ietekmi uz reālo tautsaimniecību. Lai labumu gūtu iespējami vairāk uzņēmumu un nozaru, tika saglabāts plašs atbilstošo aktīvu aptvēruma.⁴⁰ Iegādes USAIP ietvaros principā bija iespējamas gan sākotnējos, gan otrreizējos tirgos.⁴¹

³⁹ Pretstatā ITRMO pirmajam kopumam ITRMO II netika ieviesta pirmstermiņa atmaksa. Sīkāku informāciju sk. [Lēmuma \(ES\) 2016/810](#) 1. pielikumā un 2016. gada 10. marta [paziņojumā preseī](#) par ITRMO II.

⁴⁰ Eurosistēmas nodrošinājuma sistēma un konkrētas nebanku sabiedrību definīcijas tiek ņemtas par pamatu, nosakot USAIP ietvaros iegādājamo uzņēmumu sektora vērtspapīru atbilstību. Sīkāku informāciju sk. [Lēmumā \(ES\) 2016/948](#).

⁴¹ USAIP sistēmā tika iekļauti vairāki ar monetārās finansēšanas aizliegumu saistīti aizsardzības pasākumi. Piemēram, uzņēmumu, kas kvalificējas kā valsts sektora uzņēmumi, emitētos parāda instrumentus varēja iegādāties tikai otrreizējā tirgū.

2016. gada 2. pusgadā euro zonā bija vērojama noturība, bet bija ieildzis pamatā esošās inflācijas vājums

2016. gada martā pieņemtajai politikas paketei un būtiskajam monetārajam stimulam bija izšķiroša nozīme euro zonas tautsaimniecības spējas pretoties globālajai politiskajai nenoteiktībai veicināšanā. Pēc Apvienotās Karalistes referendumā par dalību ES rezultātu paziņošanas (2016. gada vidū) finanšu tirgus svārstīgums sākotnēji palielinājās, bet kopumā tirgos bija vērojama iedrošinoša noturība, un pēc tam svārstības atkal diezgan ātri pierima. Noturību veicināja pasaules valstu centrālo banku gatavība nepieciešamības gadījumā nodrošināt likviditāti, stingrs euro zonas banku normatīvais un uzraudzības regulējums, kā arī ECB stimulējošās monetārās politikas pasākumi.

Vienlaikus Apvienotās Karalistes referendumā rezultātu iespējamā turpmākā ietekme, citu veidu ģeopolitiskā nenoteiktība un jauno tirgus ekonomikas valstu nelielas izaugsmes perspektīvas turpināja nelabvēlīgi ietekmēt ārvalstu pieprasījumu, un sākotnēji tika uzskatīts, ka 2016. gada 2. pusgadā tās rada lejupvērstus riskus euro zonas ekonomiskajai perspektīvai. Šāda situācija atspoguļota arī ECB speciālistu 2016. gada septembra makroekonomiskajās iespēju aplēsēs, kurās tika pārskatītas euro zonas izaugsmes prognozes un salīdzinājumā ar jūnija makroekonomiskajām iespēju aplēsēm nedaudz samazinātas. Turklāt pamatā esošā cenu spiediena tendence joprojām nebija pārliecinoši augšupvērstā un vēl arvien radīja bažas. Konkrētāk, euro zonas izaugsmes un inflācijas perspektīva vēl joprojām bija atkarīga no ļoti labvēlīgiem finansēšanas nosacījumiem, kuri galvenokārt atspoguļoja stimulējošās monetārās politikas nostāju.

Tāpēc rudenī Padome ļoti rūpīgi turpināja monitorēt ekonomiskās un finanšu tirgus norises un uzsvēra savu apņemšanos saglabāt ļoti būtisko stimulējošo monetāro atbalstu, kas nepieciešams, lai vidējā termiņā nodrošinātu ilgtspējīgu inflācijas atgriešanos līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam. Turklāt, lai nepieciešamības gadījumā palielinātu savu gatavību un spēju rīkoties, Padome uzdeva attiecīgajām Eurosistēmas komitejām izpētīt iespējas AIP raitas īstenošanas nodrošināšanai līdz 2017. gada martam vai, ja nepieciešams, ilgāk.

Saistībā ar monetārās politikas pasākumu nepārtraukto spēcīgo ietekmi uz euro zonas reālo tautsaimniecību 2016. gada beigās euro zonas atveseļošanās joprojām bija noturīga pret valdošo nenoteiktību. Atveseļošanās norisēja mērenā, bet pārliecinošā tempā, un to galvenokārt noteica iekšzemes pieprasījuma nostiprināšanās, reāli rīcībā esošo ienākumu pieaugums, ilgtspējīga jaunu darbvietu radīšana un joprojām ļoti labvēlīgie finansēšanas nosacījumi. Augošās enerģijas cenas veicināja arī inflācijas kāpumu, un bija gaidāma tā nostiprināšanās.

Decembrī pieņemtās politikas paketes mērķis – saglabāt ļoti būtisko stimulējošās monetārās politikas ieviešanas pakāpi

Inflācijas pakāpeniska pieauguma scenārijs joprojām galvenokārt balstījās uz stimulējošo monetāro politiku. Ņemot vērā ieilgušo pamatā esošās inflācijas vājumu, nebija

pietiekamas pārliecības par to, vai būs iespējams panākt ilgtermiņīgu inflācijas atgriešanos vēlamajā līmenī. Šādos apstākļos ļoti būtiskās stimulējošās monetārās politikas ieviešanas pakāpes saglabāšana pēc 2017. gada marta tika atzīta par pamatotu.

Tāpēc decembra sanāksmē Padome nolēma: 1) pagarināt neto aktīvu iegādēm paredzēto beigu datumu pēc 2017. gada marta, paziņojot par AIP turpināšanos, vienlaikus atkārtoti ieguldot vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas.⁴² Aktīvu iegādes ar mēneša apjomu 60 mljrd. euro turpināsies no 2017. gada aprīļa līdz 2017. gada decembra beigām vai, ja nepieciešams, ilgāk, bet jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad Padome būs pārliecinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija atbilstoši tās inflācijas mērķim; un 2) ar 2017. gada janvāri koriģēt AIP parametrus, lai nodrošinātu tās raitu īstenošanu, "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" (VSAIP) ietvaros samazinot atbilstošu vērtspapīru minimālo atlikušo termiņu no 2 gadiem līdz 1 gadam un atļaujot nepieciešamajā apmērā iegādāties vērtspapīrus, kuru ienesīgums līdz dzēšanai atlikušajā termiņā ir zemāks par ECB noguldījumu iespējas procentu likmi.⁴³ Galvenās ECB procentu likmes netika mainītas, un Padome vēl arvien paredzēja, ka tās ilgāku laiku un daudz ilgāk par neto aktīvu iegāžu periodu saglabāsies pašreizējā līmenī vai būs zemākas. Turklāt Padome vēlreiz apstiprināja savu apņemšanos cieši sekot līdzi cenu stabilitātes perspektīvas attīstībai un, ja nepieciešams mērķa sasniegšanai, rīkoties, izmantojot visus savu pilnvaru ietvaros pieejamos instrumentus. Konkrētāk, Padome uzsvēra, ka tā plāno paplašināt programmas apjomu un/vai ilgumu, ja šajā laikā situācija kļūst mazāk labvēlīga vai ja finanšu nosacījumi neatbilst turpmākai virzībai uz noturīgu inflācijas līmeņa korekciju.

Šo lēmumu mērķis bija nodrošināt ļoti labvēlīgu finansēšanas nosacījumu, kas joprojām bija būtiski ECB cenu stabilitātes mērķa sasniegšanai, saglabāšanos euro zonā. Konkrētāk, AIP ietvaros veikto iegāžu termiņa pagarināšana bija paredzēta, lai nodrošinātu pastāvīgāku atbalstu finansēšanas nosacījumiem un tādējādi ilgstošākai stimulēšanas pasākumu transmisijai, lai veicinātu mērenu, bet pārliecinošu atveseļošanos. Vienlaikus mērķis noturīgākai Eurosistēmas dalībai tirgū bija stabilitātes avota nodrošināšana paaugstinātas nenoteiktības apstākļos, kas saistīti arī ar bažām par Apvienotās Karalistes referenduma rezultātu iespējamām ilgāka termiņa sekām un iespējamām politiskām sekām pēc ASV prezidenta vēlēšanām. Aktīvu iegādes mēneša apjoma samazinājums atspoguļoja Padomes veikto risku līdzsvara pārskatīšanu. Tā liecināja, ka konfidence euro zonas tautsaimniecības kopējai darbībai palielinājusies, savukārt deflācijas riski lielākoties izzuduši. Kopumā lēmuma mērķis bija aizsargāt euro zonas finansiālos nosacījumus un, neraugoties uz iespējamiem ārējiem vai iekšējiem šokiem, ļaut atveseļošanās procesam nostabilizēties un nostiprināties.

⁴² 2015. gada decembrī Padome nolēma, pienākot termiņam, atkārtoti investēt AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru pamatsummas tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams. Sk. 2015. gada decembra ECB preses konferences [ievadrunu](#).

⁴³ Vienlaikus tika ieviestas vērtspapīru aizdevumu sistēmas pārmaiņas, lai uzlabotu tās efektivitāti. Sk. 2016. gada 8. decembra [paziņojumu presi](#).

5. ielikums

Monetārās politikas ietekme uz sadali

ECB pēdējos gados veikusi vairākus monetārās politikas pasākumus, lai īstenotu cenu stabilitātes nodrošināšanas mērķi. Galvenās ECB procentu likmes samazinātas līdz vēsturiski zemākajam līmenim, un īstenoti turpmāki nestandarta pasākumi, piemēram, ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas un privātā un valsts sektora vērtspapīru iegādes, lai nodrošinātu papildu stimulējošas monetārās politikas pasākumus.⁴⁴ Šie pasākumi ļoti veiksmīgi palīdzējuši mazināt kopējo finansēšanas nosacījumu stingrību un stiprināt reālās ekonomiskās aktivitātes perspektīvu un inflāciju euro zonā. Tāpat kā visi standarta monetārās politikas pasākumi, pēdējos gados īstenotie pasākumi ietekmējuši visas tirgus procentu likmes un aktīvu cenas. Lai gan šādi pasākumi, stimulējot darbvietu radīšanu, labvēlīgi ietekmē visu tautsaimniecību kopumā, finanšu mainīgo pārmaiņu iespējamie guvumi var būt nevienmērīgi sadalīti starp dažādiem sektoriem un personām. Šā ielikuma mērķis ir aplūkot ECB pēdējos gados īstenoto monetārās politikas pasākumu ietekmētās sadales sekas, sākot ar tiešajiem finanšu kanāliem un pēc tam pievēršoties netiešākai ietekmei uz izaugsmi un darba tirgu.⁴⁵

Vispirms monetārās politikas ietekme uz sadali izpaužas caur finanšu kanāliem, ietekmējot finanšu ienākumus un bagātību. Kad centrālā banka samazina monetārās politikas procentu likmes vai iegādājas aktīvus un tādējādi pazemina procentu likmes visos tirgos un visiem darījumu termiņiem, nenovēršami notiek finanšu ienākumu pārdale starp sektoriem un mājsaimniecībām atbilstoši to neto finansiālajam stāvoklim, t.i., atkarībā no tā, vai tie ir neto noguldītāji vai neto aizņēmēji. Tādējādi pēdējos gados notikušo tīro procentu ienākumu pārmaiņu analīze var sniegt būtisku ieskatu par zemu procentu likmju ietekmi uz sadali, jo monetārā politika vistiešāk ietekmē tieši šo finanšu ienākumu sastāvdaļu. Sarūkošu procentu likmju ietekmi uz tīrajiem procentu ienākumiem (saņemtie procenti mīnus samaksātie procenti) var aplēst, analizējot, kā krīzes laikā mainījās tā brīža aktīvu un pasīvu kopuma atdeve. Euro zonā kopumā finanšu sabiedrības guva mazāk procentu ienākumu no 2014. gada 2. ceturkšņa līdz 2016. gada 3. ceturksnim, bet nefinanšu sabiedrības un valdības ietaupīja tīro procentu izdevumus (sk. A att.).⁴⁶ Bieži tiek uzskatīts, ka mājsaimniecību sektors, ņemot vērā tā neto noguldītāju pozīciju, cietis nozīmīgus zaudējumus, taču faktiski bija vērojami tikai nelieli tīro procentu ienākumu zaudējumi. Salīdzinājumam A attēlā sniegtas arī tīro procentu ienākumu pārmaiņas kopš 2008. gada, demonstrējot, ka galvenā ietekme faktiski norisinājusies pirms ECB negatīvās noguldījumu iespējas procentu likmes ieviešanas 2014. gada jūnijā un pirms valsts sektora vērtspapīru iegāžu sākuma 2015. gada martā.

Šādi sektoru kopējie rādītāji slēpj ietekmes plašo sadalījumu starp atsevišķām mājsaimniecībām. Katras ietekmes aprēķināšana nav vienkārša, bet Eurosistēmas Mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojuma rezultāti ļauj izdarīt dažus secinājumus. Līdz šim īstenoti divi apsekojuma posmi (2010. un 2014. gadā), ļaujot novērtēt neto finanšu ienākumu sadales starp dažādām mājsaimniecībām pārmaiņas, samazinoties procentu likmēm.⁴⁷ Euro zonā kopumā neto finanšu ienākumi kā mājsaimniecību kopējo ienākumu daļa nedaudz saruka, un to atspoguļo A attēlā

⁴⁴ Sīkāka informācija par būtiskajiem faktoriem, kas nosaka zemas procentu likmes, pieejama ECB 2015. gada pārskata ielikumā "Kāpēc procentu likmes ir tik zemas?".

⁴⁵ Sk. arī Mario Dragi (*Mario Draghi*) runu *Stability, equity and monetary policy*, 2. DIW Eiropas lekcija, Vācijas Ekonomiskās pētniecības institūts (DIW), Berlīne, 2016. gada 25. oktobris.

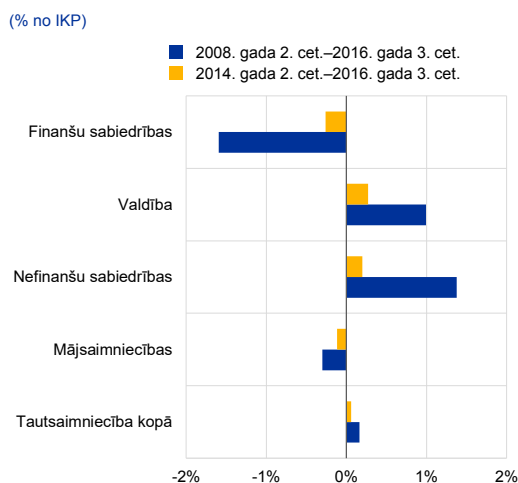
⁴⁶ Procentu likmju pārmaiņas norisinās dažādā tempā atkarībā no aktīvu vai pasīvu termiņa. Aprēķinu pamatā ir faktiskās procentu maksājumu/ienākumu plūsmas no sektoru kontiem, kas netieši atspoguļo sektoru bilanču termiņstruktūru.

⁴⁷ Neto finanšu ienākumi ir mājsaimniecību finanšu ieguldījumu ienākumi (procentu ienākumi un dividendes) mīnus to kopējie parādu maksājumi.

sniegtie dati sektoru dalījumā. Taču tā pamatā bija progresīva ietekme uz sadali attiecībā uz mājsaimniecībām. Mājsaimniecību ar mazāko neto bagātības līmeni pozīcija kopumā nemainījās, atspoguļojot parādu maksājumu un finanšu ieguldījumu ienākumu samazināšanos, bet lielākie zaudējumi bija turīgākajām mājsaimniecībām, jo to finanšu aktīvi būtiski pārsniedz parādu (sk. B att.).

A attēls

Neto procentu ienākumu pārmaiņas sektoru dalījumā

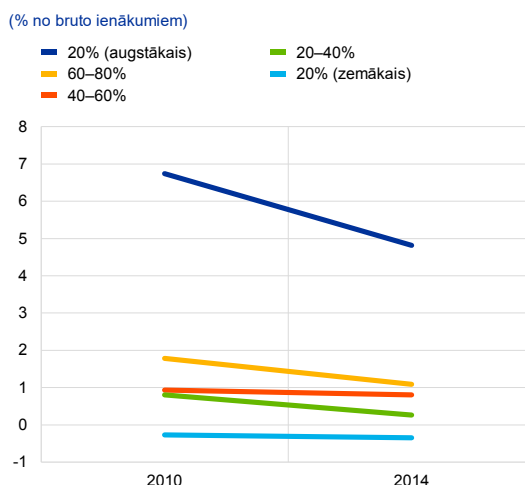

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīmes. Attēlā atspoguļotas neto procentu ienākumu četru ceturksņu mainīgās vidējās pārmaiņas no 2008. gada 2. ceturkšņa līdz 2016. gada 3. ceturksnim un no 2014. gada 2. ceturkšņa līdz 2016. gada 3. ceturksnim. Lai izslēgtu aktīvu/pasīvu atlikumu atšķirību ietekmi uz neto procentu ienākumiem, pārmaiņas aprēķinātas, piemērojot aktīvu un pasīvu ienesīguma likmes nosacītajiem aktīvu un pasīvu atlikumiem attiecīgi 2008. gada 1. ceturksnī un 2014. gada 1. ceturksnī. Neto procentu ienākumu pārmaiņas izteiktas procentos no IKP, nosakot IKP līmeni attiecīgajos sākumpunktos. Procentu maksājumi/ienākumi atspoguļoti pēc FISIM (netieši novērtētu finanšu starpniecības pakalpojumu) iedalīšanas.

B attēls

Mājsaimniecību neto finanšu ienākumi

Avots: Eurostat Mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojums (2010. un 2014. gads).

Piezīmes. Procentu diapazoni norāda neto bagātības kategorijas, piemēram, 20% ar zemāko ienākumu līmeni = piektdaļa mājsaimniecību ar mazāko neto bagātību. Neto finanšu plūsmas aprēķinātas kā finanšu ieguldījumu ienākumi minū kopējie parādu maksājumi. Daļas aprēķinātas kā mājsaimniecību neto finanšu plūsmu summa katrā neto bagātības kategorijā, kas dalīta ar visu mājsaimniecību ienākumiem neto bagātības kategorijā.

Monetārās politikas ietekmes uz sadali sekas atkarīgas arī no otra finanšu kanāla, t.i., bagātības ietekmes. Mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojums sniedz informāciju arī par šo ietekmi. Euro zonas mājsaimniecības, kuru turējumā ir finanšu aktīvi, piemēram, akcijas un obligācijas, galvenokārt koncentrētas neto bagātības sadalījuma augšdaļā. Tādējādi tikai neliela iedzīvotāju daļa gūst labumu no kapitāla pieauguma kapitāla vērtspapīru un obligāciju tirgos; trīs ceturtdaļas iedzīvotāju no tā negūst nekādu labumu. Turpretī mājokļu īpašumtiesības ir vienmērīgāk sadalītas starp bagātības grupām. Tādējādi vidējo mājsaimniecību pozitīvi ietekmējis mājokļu cenu kāpums.⁴⁸

Būtiskākais periods bagātības ietekmes novērtējumam ir no 2014. gada vidus, jo tiek uzskatīts, ka aktīvu cenu inflāciju galvenokārt rada aktīvu iegādes. Ieskatu par absolūto un relatīvo bagātības ietekmi dažādajos bagātības līmeņos šajā periodā var gūt, aplēšot 2014. gada vidū (pēdējie pieejamie dati) turētās bagātības atlikuma vērtības dinamiku, ja to kopš tā laika būtu ietekmējušas tikai kapitāla vērtspapīru, obligāciju un mājokļu cenu pārmaiņas.⁴⁹ Euro zonā vērojams pieaugums

⁴⁸ Sk. Adam, K. and Tzamourani, P., *Distributional consequences of asset price inflation in the euro area*, *European Economic Review*, vol. 89, 2016, 172.–192. lpp.

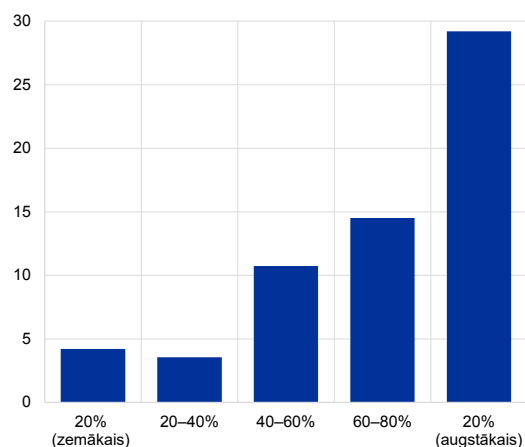
⁴⁹ Simulācijā pieņemts, ka bagātības sastāvdaļu pārmaiņas periodā no 2014. gada vidus līdz 2016. gada vidum noteica mājokļu cenu, akciju cenu un obligāciju cenu dinamika konkrētās valstīs. Pēc tam tiek iegūta atsevišķu mājsaimniecību neto bagātības pārmaiņu ietekme, ko nosaka katras mājsaimniecības katra turētā aktīva īpatsvars.

absolūtajā izteiksmē: mājsaimniecību bagātība visos bagātības līmeņos augusi kā daļa no to vidējiem ienākumiem. Tas skaidrojams ar mājokļu cenu kāpumu euro zonā šajā periodā, savukārt obligāciju cenu vidējais pieaugums bija neliels, bet akciju cenas caurmērā faktiski saruka. Turīgāku mājsaimniecību guvumi relatīvajā izteiksmē tomēr bija lielāki nekā nabadzīgākām mājsaimniecībām (sk. C att.).

C attēls

Mājsaimniecību neto bagātības aplēstās pārmaiņas

(vidējās neto bagātības pārmaiņas kā bruto vidējo ienākumu procentuālā daļa attiecīgajā bagātības kategorijā; procentu punktos; 2014. gada 2. ceturksnis–2016. gada 2. ceturksnis)

Avoti: ECB simulācijas un Eurosistēmas Mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojums.

Piezīme. Procentu diapazoni norāda neto bagātības kategorijas, piemēram, 20% ar zemāko ienākumu līmeni = piektdaļa mājsaimniecību ar mazāko neto bagātību.

konverģenci un kredītu apjoma kāpuma tendenci. To daļēji noteica 2011. un 2012. gadā novērotās finansiālās sadrumstalotības pārmaiņas. Tas arī atspoguļo otru faktoru: ECB pasākumi palīdzējuši pārtraukt banku aizdevumu procentu likmju, makroekonomisko rezultātu un kredītriska uztveres apburto loku mazāk aizsargātajās valstīs. Kredītu nosacījumu stingrības mazināšana palīdzējuši pavērst pretējā virzienā negatīvo ietekmi uz sadali saistībā ar piekļuvi finansējumam, un tas tagad veicina kopējo pieprasījumu.

Nostiprinoties tautsaimniecībai, krities bezdarba līmenis. ECB monetārās politikas pasākumu noteiktā finansēšanas nosacījumu uzlabošanās stimulē mājsaimniecību un uzņēmumu kreditēšanu, veicinot (ilglietojuma preču) patēriņu un investīcijas. Tas savukārt pozitīvi ietekmējis ekonomisko izaugsmi un nodarbinātību (sk. D att.). Darbvietu radīšanai īpaši labvēlīgi jāietekmē nabadzīgākās mājsaimniecības, jo to nodarbinātības situāciju visvairāk nosaka tautsaimniecības stāvoklis. Savukārt šis sadales elements papildus stimulē ekonomisko izaugsmi, tā kā mājsaimniecības ar zemāku ienākumu līmeni parasti marginālajām patēriņa vajadzībām tērē lielāku ienākumu daļu. Nesenā spēcīgā nodarbinātības līmeņa kāpuma periodā tiešām strauji auguši arī reāli rīcībā esošie ienākumi un patēriņš (sk. E att.).

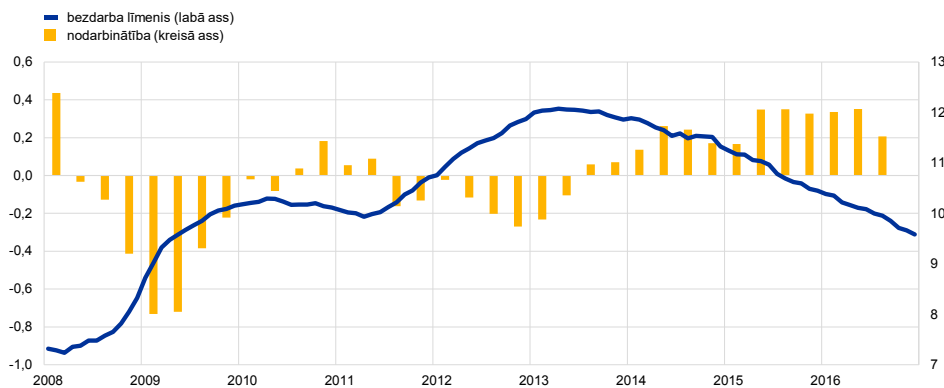
Monetārās politikas vispārējās ietekmes uz sadali sabalansētā novērtējumā jāiekļauj arī makroekonomiskā ietekme. Pat ja zemas procentu likmes un augstas aktīvu cenas nedod labumu visiem sektoriem un personām, vidējā termiņā vērojama pozitīva ietekme uz sadali saistībā ar kopējā pieprasījuma pieaugumu, bezdarba līmeņa samazināšanu un cenu stabilitātes veicināšanu – visiem šiem faktoriem ir tendence samazināt nevienlīdzību.

Kopš ECB kredītu nosacījumu stingrības mazināšanas pasākumu kopuma uzsākšanas 2014. gada jūnijā euro zonu pozitīvi ietekmējis iekšzemes pieprasījuma noteikta plaša atveseļošanās. Tas nebija vērojams 2009.–2011. gadā, kad atveseļošanās lielā mērā virzījās neto eksports (sk. 2. ielikuma A att.). Lai gan sarežģīti noteikt precīzu monetārās politikas devumu šajā aspektā, vērojams, ka kopš 2014. gada jūnija ECB pasākumi veicinājuši banku aizdevumu procentu likmju lejupvērstu

D attēls

Darba tirgus norises

(ceturkšņa pārmaiņas; % (nodarbinātība); % (bezdarba līmenis))

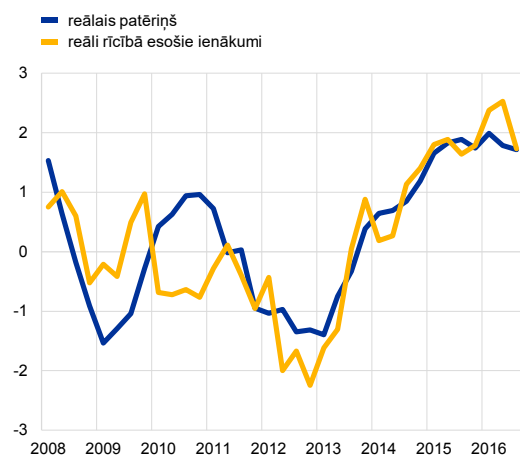
Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīme. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2016. gada 3. ceturksnī (nodarbinātība) un 2016. gada decembrī (bezdarba līmenis).

E attēls

Patēriņš un reāli bruto rīcībā esošie ienākumi

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu; %)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīme. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2016. gada 3. ceturksnī.

ECB monitorē monetārās politikas pasākumu ietekmes uz sadali sekas, jo tās ietekmē monetārās politikas transmisiju un tādējādi arī koriģē inflācijas līmeni. Tomēr jebkādas nevēlamas pārdales ietekmes novēršana nav monetārās politikas kompetencē, ņemot vērā tās galveno mērķi – cenu stabilitāti. Valdības, nosakot savu politiku, t.i., mērķtiecīgus fiskālos pasākumus, var ietekmēt ienākumu un bagātības sadali. Izlēmīgāka izaugsmei labvēlīga strukturālā un fiskālā politika ir būtisks papildinājums stimulējošai ECB monetārās politikas nostājai, lai paātrinātu euro zonas tautsaimniecības atgriešanos pie potenciālās IKP izaugsmes un veicinātu potenciālā ražošanas apjoma kāpuma tempu. Tas savukārt mazinātu slogu monetārajai politikai un ļautu tai atkal izmantot parasto instrumentu kopumu, t.sk. pozitīvas procentu likmes.

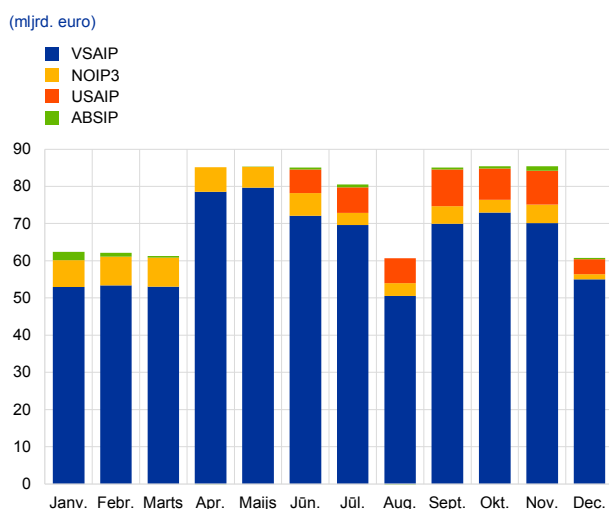
2.2. Monetārās politikas ietekme uz finansiālajiem un ekonomiskajiem apstākļiem

ECB visaptverošie politikas pasākumi joprojām efektīvi nodrošināja būtisku stimulējošās monetārās politikas ieviešanas pakāpi

Kopš 2014. gada vidus, kad ECB pirmo reizi ieviesa plašas labvēlīgākas politikas, t.sk. kredītu nosacījumu stingrības mazināšanas politiku, monetārās politikas pasākumi bijuši noteicošais faktors euro zonas atveseļošanās procesa veicināšanā. Visaptverošie politikas pasākumi, piemēram, aktīvu iegādes, ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (ITRMO) un zemas monetārās politikas procentu likmes, turpina ietekmēt reālo tautsaimniecību. Tāpēc mājsaimniecību un uzņēmumu kredītu nosacījumi kļuvuši daudz labvēlīgāki un jaunu kredītu izsniegšana nostiprinājusies, tādējādi veicinot kopējos izdevumus visā euro zonā.

24. attēls

Mēneša iegādes AIP ietvaros 2016. gadā programmu dalījuma

Avots: ECB.

Nozīmīgu stimulējošās monetārās politikas ieviešanas pakāpi noteica neto iegādes AIP ietvaros, kas aptver plaša privātā un valsts sektora vērtspapīru klāsta iegādes četrās apakšprogrammās: VSAIP, ABSIP, NOIP3 un USAIP. AIP īstenošana 2016. gadā joprojām norisēja raiti. Tās ietvaros sniegtais elastīgums ļāva nodrošināt kopējo vidējo mēneša iegāžu atbilstību Padomes noteiktajam mērķim, t.i., vidēji 60 mljrd. euro mēnesī no 2016. gada janvāra līdz martam un 80 mljrd. euro mēnesī pārējā gada daļā. Tomēr augustā un decembrī, kad tirgus likviditāte parasti samazinās, iegāžu bija nedaudz mazāk, bet pārējos mēnešos – nedaudz vairāk. VSAIP joprojām veidoja kopējo iegāžu lielāko daļu (sk. 24. att.).

ECB pasākumu ietekme veiksmīgi turpinājās ar finanšu tirgu un banku sistēmas starpniecību

ECB monetārās politikas pasākumi būtiski ietekmējuši nozīmīgākos finanšu aktīvus. Konkrētāk, Eurosistēmas veiktās aktīvu iegādes un zemo procentu likmju vide kopš 2014. gada vidus veicinājusi nozīmīgu naudas tirgus procentu likmju un valdības obligāciju peļņas likmju kritumu.⁵⁰ ECB monetārā politika arī palīdzēja daļēji pasargāt euro zonas obligāciju tirgus nosacījumus no ASV valdības obligāciju peļņas likmju kāpuma 2016. gada beigās. ECB pasākumi vēl vairāk ietekmējuši norises citos finanšu tirgu segmentos. Konkrētāk, līdzsvara maiņa portfeļos un pozitīva makroekonomiskā ietekme, kas saistīta ar ļoti nozīmīgo stimulējošās monetārās

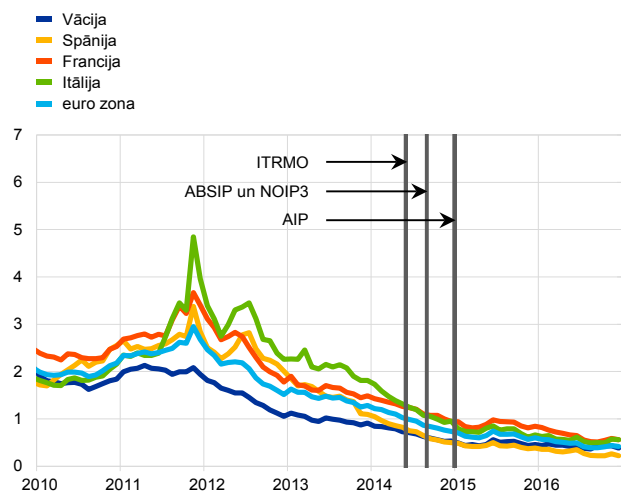
⁵⁰ Euro zonas valstu valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju vidējais ar IKP svērtais rādītājs kopš 2014. gada vidus samazinājies aptuveni par 90 bāzes punktiem. Kopējā lejupvērsta tendence mainījās 2016. gada beigās, kad valdības obligāciju peļņas likmes palielinātas politiskās nenoteiktības apstākļos piemērojās globālajai kāpuma tendencei.

politikas ieviešanas pakāpi, iespējams, veicinājusi akciju cenu atveseļošanās. Euro nominālais efektīvais kurss 2016. gadā kopumā kritās.

25. attēls

Kopējās banku parāda finansējuma izmaksas

(noguldījumu un uz beznodrošinājuma tirgus parāda balstītā finansējuma kopējās izmaksas; %, gadā)

Avoti: ECB, Merrill Lynch Global Index un ECB aprēķini.

ECB monetārās politikas pasākumi būtiski uzlaboja banku finansējuma nosacījumus divos veidos. Pirmkārt, banku finansējuma instrumenti ietilpa to aktīvu kategorijās, kurās bija vērojams nozīmīgs vidēja termiņa un ilgtermiņa peļņas likmju kritums. To veicināja portfeļu sastāva pārmaiņu ietekme, ko radīja Eurosistēmas aktīvu iegādes, un aktīvu nepietiekamības ietekme sakarā ar to, ka bankas emitēja mazāk obligāciju, tā vietā aizņemoties ITRMO ietvaros.⁵¹ Tādējādi kopējās banku parāda finansējuma izmaksas nozīmīgi samazinājās (sk. 25. att.). Otrkārt, bankas turpināja aizstāt dārgāku īstermiņa tirgus finansējumu ar ITRMO finansējumu (un turklāt izmantoja iespēju pārfinansēt ITRMO I ar lētākām ITRMO II).⁵² 2016. gadā tika veiktas trīs no četrām plānotajām ITRMO II; ceturtā ITRMO II paredzēta 2017. gada martā.⁵³ Kopējais izmantotais apjoms līdz 2016. gada beigām bija 506.7 mljrd. euro – aptuveni 43% no euro zonas banku kopējām ITRMO II aizņemšanās kvotām.

AIP un negatīvās noguldījumu iespējas procentu likmes kopējā ietekme uz banku peļņitspēju bijusi neliela, jo ietekmes uz banku ienākumu dažādiem komponentiem lielākoties kompensē viena otru (sk. 26. att.). No vienas puses, abi pasākumi samazināja daudzu finanšu aktīvu procentu likmes un procentu likmju starpības, tādējādi veicinot tīro procentu ienākumu sarukumu. No otras puses, banku turējumā esošo valdības obligāciju tirgus vērtības kāpums radīja kapitāla vērtspapīru peļņu. Turklāt jaunāko monetārās politikas pasākumu pozitīvā ietekme uz tautsaimniecības perspektīvu veicināja aizdevumu apjoma kāpumu un kredītu kvalitātes uzlabošanu.

⁵¹ Pirmais ITRMO kopums (ITRMO I) tika izziņots 2014. gada 5. jūnijā, bet otrais ITRMO kopums (ITRMO II) – 2016. gada 10. martā. Sīkāku informāciju par ITRMO I sk. [paziņojumā presei](#) un par ITRMO II – 1. nodaļas 2.1. sadaļā.

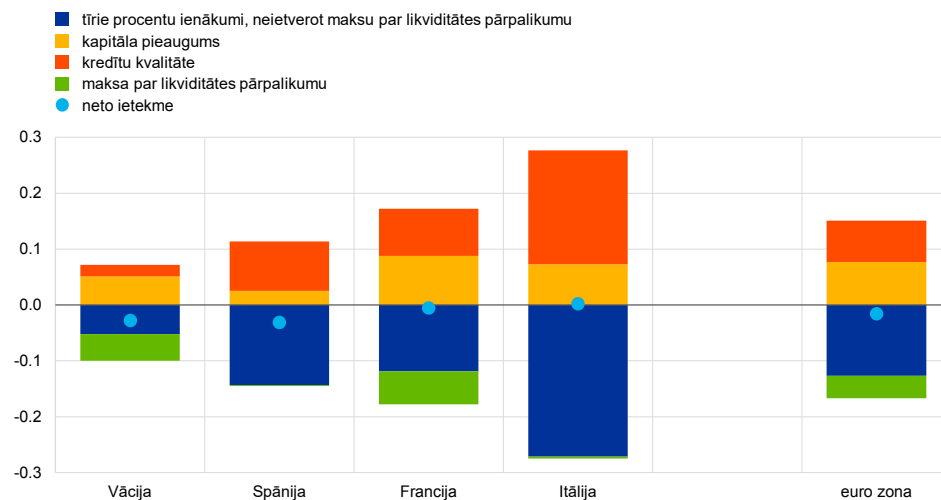
⁵² 2016. gadā 333 mljrd. euro ITRMO I līdzekļu tika aizstāti ar ITRMO II līdzekļiem. Pirmās trīs ITRMO II operācijas nodrošināja plānotā pieejamā finansējuma palielinājumu par 11 bāzes punktiem.

⁵³ ITRMO II operāciju norēķins bija paredzēts 2016. gada jūnijā, 2016. gada septembrī, 2016. gada decembrī un 2017. gada martā. Tādējādi pēdējās operācijas termiņš būs 2021. gada marts.

26. attēls

Banku peļņitēspēja, AIP un negatīvā noguldījumu iespējas procentu likme

(2014–2017; devums banku aktīvu atdevē; procentu punktos)

Avoti: Eiropas Banku iestāde, ECB un ECB aplēses.

Piezīmes. Kapitāla pieaugums balstīts uz konsolidētajiem datiem par 68 euro zonas banku grupām, kas ietvertas ECB tiešā uzraudzībā esošo nozīmīgo iestāžu sarakstā un 2014. gada ES mēroga stresa testā. Skaitļi par euro zonu aprēķināti kā izlasē iekļauto valstu svērtais vidējais, izmantojot konsolidētus banku datus par katras valsts banku sistēmas svaru euro zonā kopumā.

ECB stimulējošā monetārās politikas nostāja pozitīvi ietekmējusi euro zonas uzņēmumus

Monetārajam stimulam bijusi nozīmīga ietekme uz banku kredītu nosacījumiem un jaunu kredītu izsniegšanu. Kopš 2014. gada jūnija būtiski sarukušas daudzu aktīvu kategoriju un kredītu tirgu procentu likmes. Tāpēc kredītu nosacījumi euro zonas uzņēmumiem un mājsaimniecībām kļuvuši labvēlīgāki. Piemēram, no 2014. gada jūnija līdz 2016. gada decembrim uzņēmumiem izsniegto banku aizdevumu procentu likmes samazinājās vairāk nekā par 110 bāzes punktiem (sk. 19. att.).

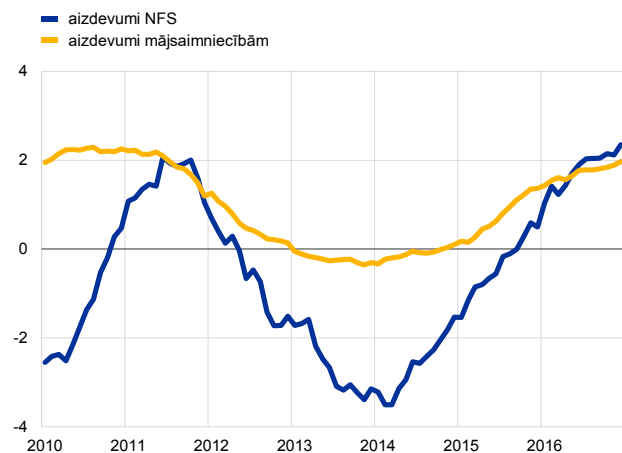
Kredītu nosacījumu stingrības mazināšana ietekmējusi arī no banku aizdevumiem ļoti atkarīgos mazos un vidējos uzņēmumus (MVU), kas ir euro zonas tautsaimniecības pamats. Banku kredītu nosacījumi MVU turpinājuši uzlaboties, t.i., kopš 2014. gada maija banku aizdevumu procentu likmes ļoti maziem aizdevumiem uzņēmumiem samazinājušies aptuveni par 180 bāzes punktiem. Turklāt "Apsējumā par finansējuma pieejamību uzņēmumiem euro zonā" MVU joprojām ziņoja par tālākiem kredītu pieejamības uzlabojumiem un lielāku banku gatavību izsniegt tos ar zemākām procentu likmēm.⁵⁴ Uzņēmumi jaunus banku kredītus joprojām galvenokārt izmanto ieguldījumu projektu, krājumu un apgrozāmā kapitāla finansēšanai.

⁵⁴ Sk. ECB 2016. gada novembra "Apsējumu par finansējuma pieejamību uzņēmumiem euro zonā 2016. gada aprīlī–septembrī".

27. attēls

MFI aizdevumi NFS un mājsaimniecībām

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

Avots: ECB.

Eurosistēmas aktīvu iegādes un zemo procentu likmju vide rosinājusi bankas piešķirt vairāk aizdevumu, piemēram, mazinot ieguldījumu zemāka ienesīguma vērtspapīros pievilcību. Vienlaikus ITRMO II izmaksu pazemināšana bankām, kuras aktīvi iesaistās kredīvēstāšanā, arī mudināja tās izsniegt vairāk kredītu (jo banka var lētāk aizņemt līdzekļus ITRMO II ietvaros, ja tās aizdevumu apjoms pārsniedz etalonsummu). Euro zonas banku veiktās kredīvēstāšanas apsekojums liecina, ka šādi nosacījumi veicināja mazāk stingru kredītu standartu piemērošanu un banku aizdevumu noteikumu un nosacījumu uzlabošanu.⁵⁵ Tāpēc augoša kredītu pieprasījuma apstākļos turpinājās euro zonas privātā sektora kredīvēstāšanas pakāpeniska atjaunošanās. No 2014. gada maija līdz 2016. gada decembrim mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps palielinājās no -0.1% līdz 2.0% un nefinanšu sabiedrībām (NFS) izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps – no -2.9% līdz 2.3% (sk. 27. att.).

Sākotnējie dati par USAIP ieguldījumu labvēlīgāku finansēšanas nosacījumu radīšanā uzņēmumiem bijuši iedrošinoši. USAIP izziņošana 2016. gada 10. martā būtiski veicināja NFS emitēto obligāciju peļņas likmju un bezriskā darījumu procentu likmes starpības sarukumu (sk. 28. att.).⁵⁶ Turklāt USAIP visu gadu veicināja euro denominētu uzņēmumu obligāciju emisijas kāpumu (sk. 29. att.). Visbeidzot, portfeļu sastāva maiņa noteica arī obligāciju, kas nav atbilstošas iegādei USAIP ietvaros, pieprasījuma palielināšanos, un tāpēc palielinājās to emisija. USAIP bija arī nozīmīga tālāka ietekme uz uzņēmumu finansēšanas nosacījumiem, jo bankas, saskaroties ar banku aizdevumu aizstāšanu ar uzņēmumu parāda vērtspapīru emisiju, ziņoja par spēcīgāku konkurences spiedienu un nozīmīgāku lielajiem uzņēmumiem izsniegto aizdevumu procentu likmju starpības samazināšanos.

USAIP īstenošana norisēja, kā bija paredzēts tās uzsākšanas brīdī, veicot iegādes, kas bija pietiekami diversificētas reitingu, sektoru, valstu un emitentu ziņā. Eurosistēmas turējumā 2016. gada 31. decembrī bija 225 dažādu emitentu nebanku uzņēmumu obligācijas aptuveni 51 mljrd. euro vērtībā.

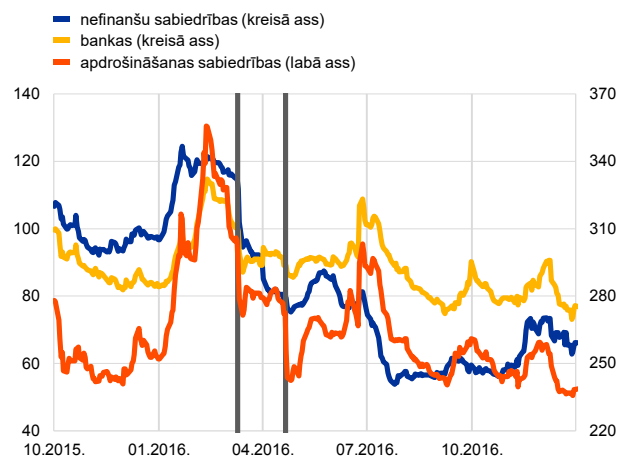
⁵⁵ Konkrētāk, bankas turpināja informēt, ka ITRMO, AIP un negatīvā noguldījumu iespējas procentu likme veicināja izdevīgākus kredītu noteikumus un nosacījumus. [Banku veiktās kredīvēstāšanas 2016. gada jūlija apsekojumā](#) bija ietverti konkrēti jautājumi par ITRMO ietekmi. [Banku veiktās kredīvēstāšanas 2016. gada oktobra apsekojumā](#) bija iekļauti konkrēti jautājumi par AIP un negatīvās noguldījumu iespējas procentu likmes ietekmi uz kredītu nosacījumiem un apjomiem.

⁵⁶ Empīriskās aplēses liecina, ka šo samazināšanos galvenokārt radīja USAIP uzsākšana. Sk. ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 5 ielikumu [The corporate bond market and the ECB's corporate sector purchase programme](#) ("Uzņēmumu obligāciju tirgus un ECB "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma").

28. attēls

Investīciju kategorijas uzņēmumu obligāciju peļņas likmju starpība

(bāzes punktos)

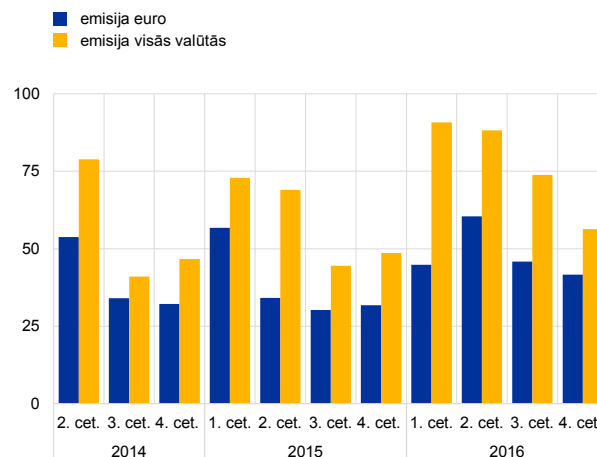
Avoti: Markit un Bloomberg.

Piezīmes. Uzņēmumu obligāciju ienesīguma likmju starpību mēra ar aktīvu mijmaiņas darījumu procentu likmju starpību. Vertikālās līnijas norāda Padomes 10. marta un 21. aprīļa sanāksmes. Rādītāji ietver arī pakārtotās obligācijas.

29. attēls

Euro zonas NFS veiktā bruto parāda instrumentu emisija

(mijrd. euro)

Avoti: Dealogic un ECB aprēķini.

Piezīmes. Dati ietver gan investīciju kategorijas, gan neinvestīciju kategorijas obligācijas. "Emisija euro" nozīmē jaunas euro denominētas emisijas, ko veikušas NFS, kuru galvenā mītne atrodas euro zonā. "Emisija visās valūtās" nozīmē visas jaunās emisijas, ko veikušas NFS, kuru galvenā mītne atrodas euro zonā.

ECB stimulējošā monetārā politika nozīmīgi veicināja euro zonas makroekonomiskās norises

ECB kopš 2014. gada jūnija ieviestajiem monetārās politikas pasākumiem kopumā bijusi liela makroekonomiskā ietekme. Ja netiktu veikti šie pasākumi, gan izaugsmes, gan inflācijas dinamika 2016. gadā būtu bijusi daudz vājāka. Konkrētāk, ECB pasākumu ietekmē deflācijas risks izzuda.

6. ielikums

Eurosistēmas bilances apjoms un sastāvs

Kopš finanšu krīzes sākuma 2007.–2008. gadā Eurosistēma izmanto savu bilanci dažādu monetārās politikas intervencu veikšanai, laika gaitā mainot tās apjomu un sastāvu. Šīs intervences ietver finansējuma nodrošināšanu darījuma partneriem, kā arī aktīvu iegādes dažādos tirgus segmentos, lai uzlabotu monetārās politikas transmisiju un atvieglotu finansēšanas nosacījumus euro zonā. 2016. gada beigās Eurosistēmas bilance sasniedza vēsturiski lielāko apjomu (3.7 trj. euro).

2014. gada jūnija sākumā pirms Padomes lēmuma pieņemšanas par vairākiem monetārās politikas pasākumiem monetārās politikas aktīvi veidoja 40% no Eurosistēmas bilances kopējiem aktīviem. Tie ietvēra aizdevumus euro zonas kredītiestādēm, kuri veidoja 30% no kopējiem aktīviem (sk. att. tālāk), un monetārās politikas vērtspapīrus ("Vērtspapīru tirgu programmas" (VTP) un pirmo "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros iegādātos aktīvus), kuri veidoja aptuveni 10% no kopējiem aktīviem. Pārējos finanšu aktīvus galvenokārt veidoja: 1) ārvalstu valūta un zelts Eurosistēmas turējumā; 2) euro denominētie portfeļi, kas netiek turēti monetārās politikas mērķiem, un 3) ārkārtas likviditātes palīdzība, ko dažas Eurosistēmas NCB nodrošināja maksāspējīgām iestādēm, kas nonākušas īslaicīgās likviditātes grūtībās. Uz šiem pārējiem finanšu aktīviem attiecas

dažādos tiesību aktos noteiktās Eurosistēmas iekšējās pārskatu sniegšanas prasības un ierobežojumi, ko rada monetārās finansēšanas aizliegums un prasība, lai tie nenonāk pretrunā ar monetāro politiku.⁵⁷

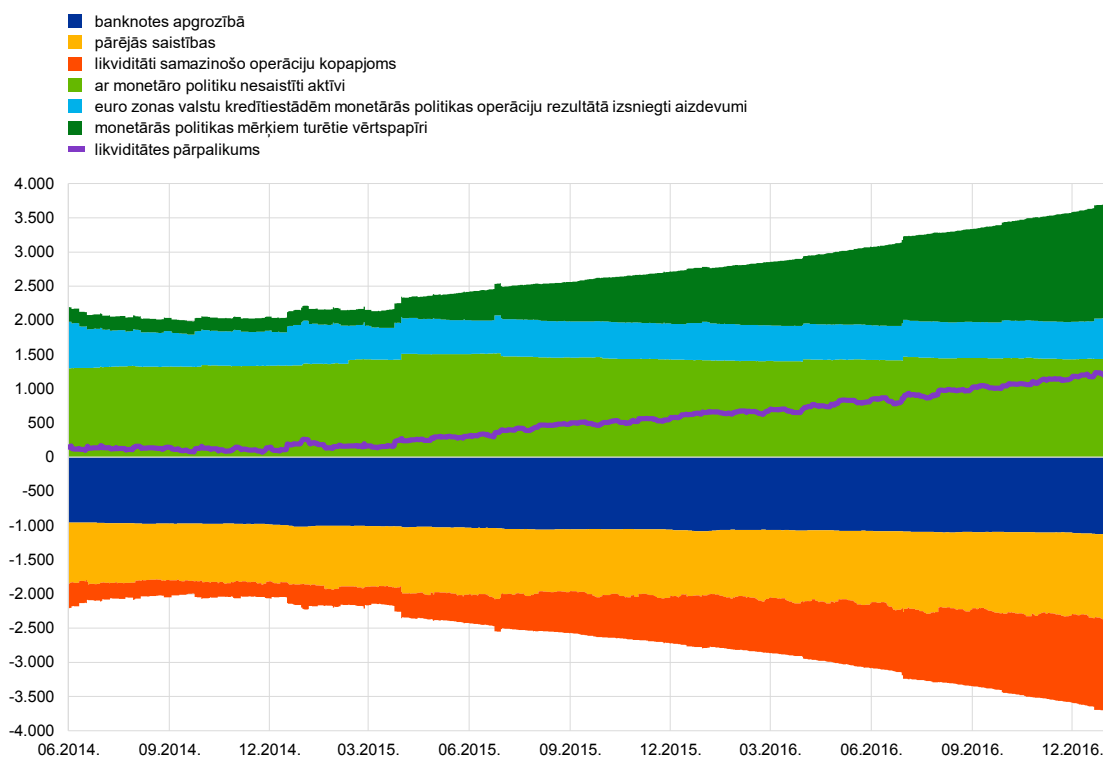
Pasīvu pusē banknotes apgrozībā, kas ir centrālās bankas pamatsaistības, 2014. gada jūnijā veidoja aptuveni 44% no kopējiem pasīviem. Darījuma partneru rezerves⁵⁸ veidoja 16%, bet pārējās saistības, t.sk. kapitāls un pārvērtēšanas konti, – 40%.

Padomes monetārās politikas pasākumi, kas pieņemti kopš 2014. gada jūnija, īpaši paplašinātā aktīvu iegādes programma (AIP), kas tika sākta 2015. gada 9. martā, izraisīja gan bilances paplašināšanu, gan tās sastāva pārmaiņas. 2016. gada beigās aktīvu pusē monetārās politikas instrumentu apjoms pieauga līdz 61%, bet pārējo finanšu aktīvu apjoms joprojām bija samērā stabils. Pasīvu pusē būtiskākā ietekme bija vērojama attiecībā uz darījuma partneru rezervju turējumiem, kas pieauga par 1 trlj. euro, 2016. gada beigās veidojot 36% no pasīviem, bet banknotes apgrozībā relatīvā izteiksmē saruka līdz 31%.

Attēls

Eurosistēmas konsolidētās bilances attīstība

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

Piezīmes. Pozitīvie skaitļi attiecas uz aktīviem un negatīvie skaitļi – uz pasīviem. Likviditātes pārpalikums norādīts kā pozitīvs skaitlis, lai gan tas attiecas uz šādu pasīvu posteņu summu: pieprasījuma noguldījumu konti, kas pārsniedz rezervju prasības, un noguldījumu iespējas izmantošana.

⁵⁷ Īpaši ECB Pamatnostādnē par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (ECB/2014/9) un Līgumā par neto finanšu aktīviem (ANFA).

⁵⁸ Darījuma partneru rezerves ietver pieprasījuma noguldījumu kontu un noguldījumu iespējas atlikumus NCB, kā arī termiņnoguldījumus, kas tika turēti monetārās politikas mērķiem periodā, kad Eurosistēma veica šādas operācijas.

Portfeļu vidējā termiņstruktūra aktīvu un jurisdikciju dalījumā

Kopš AIP uzsākšanas ECB reizi nedēļā publicē ar dažādu AIP veidojošām programmām saistīto turējumu attīstību. Turklāt tā reizi mēnesī publicē ar trešo "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" (NOIP3), "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmu" (ABSIP) un "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmu" (USAIP) saistītos turējumus sākotnējos un otrreizējos tirgos veikto iegāžu dalījumā un emisijas valstu dalījumā, t.sk. "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" (VSAIP) ietvaros turēto vērtspapīru vidējo svērto termiņu.⁵⁹

2016. gada beigās VSAIP veidoja AIP lielāko daļu – 82% no kopējiem AIP vērtspapīru turējumiem. VSAIP ietvaros iegādi NCB iekšzemes tirgu dalījumā nosaka saskaņā ar ECB kapitāla atslēgu. ECB un NCB tām piešķirto individuālo kvotu ietvaros var izvēlēties veikt centrālās, reģionālās vai vietējās valdības vērtspapīru, attiecīgajās valstīs reģistrētu noteiktu aģentūru emitētu vērtspapīru un, ja nepieciešams, starpvalstu iestāžu emitētu vērtspapīru iegādi.

VSAIP vidējais svērtais termiņš 2016. gada beigās bija 8.3 gadi (bija vērojamas nelielas atšķirības starp valstīm). Eurosistēmas iegādāto vērtspapīru termiņš ir būtisks divu iemeslu dēļ: no vienas puses, tas ļauj Eurosistēmai absorbēt tirgū esošo procentu likmju risku, stimulējot investorus mainīt ieguldījumu portfeļu sastāvu; no otras puses, Eurosistēmas mērķis ir attiecībā pret tirgu neitrāls aktīvu izvietojums, veicot visu atbilstošo termiņu aktīvu iegādes visās valstīs, tādējādi atspoguļojot euro zonas valdības obligāciju tirgus sastāvu. Kā tika **paziņots** 2015. gada decembrī, pienākot termiņam, AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru pamatsummas maksājumi tiks atkārtoti investēti tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, tādējādi saglabājot konstantus AIP turējumus arī pēc neto aktīvu iegāžu perioda beigām.

Eurosistēmas refinansēšanas operāciju norises

Kopš 2014. gada jūnija sākuma Eurosistēmas refinansēšanas operāciju atlikums samazinājies aptuveni par 84 mljrd. euro. Tolaik joprojām bija liels ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju ar termiņu 3 gadi apjoma atlikums, kas tika atmaksāts. Kopš tā laika Eurosistēmas kredītooperāciju termiņi kļuvuši ilgāki. Vidējais svērtais termiņš pieauga no aptuveni pusgada 2014. gada jūnijā līdz 3 gadiem 2016. gada beigās; to galvenokārt noteica divi ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju kopumi ar sākotnējo termiņu līdz 4 gadiem.

3. Eiropas finanšu sektors – vājas peļnītspējas apstākļos noturība uzlabojas

ECB regulārajā novērtējumā par jaunākajiem riskiem un finanšu sistēmas noturību 2016. gadā konstatēti vairāki euro zonas finanšu stabilitāti apdraudoši riski. Tomēr sistēmiskā riska kopējais līmenis euro zonā joprojām bija ierobežots. Lai gan finanšu iestāžu peļnītspēja bieži vien bija vāja, daudzos gadījumos tās uzlaboja noturību, piemēram, palielinot kapitalizācijas līmeni.

⁵⁹ Informācija par turējumu attīstību AIP ietvaros atrodama ECB interneta vietnē <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html>.

Pēc Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM), ko veido ECB un euro zonas valstu kompetentās iestādes (VKI), izveides 2014. gada novembrī 2016. gads bija otrais pilnais gads, kurā ECB veica tās makroprudenciālās un mikroprudenciālās uzraudzības uzdevumus. ECB sniedza ieguldījumu arī vairākās svarīgās regulējuma iniciatīvās un pasākumos, kas vērsti uz banku savienības trešā pīlāra – Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas – izveidi.

3.1. Euro zonas finanšu sistēmas riski un ievainojamība

ECB vērtē finanšu stabilitātes norises euro zonā un ES finanšu sistēmās, lai konstatētu ievainojamības momentus un sistēmiskā riska avotus. Tā šo uzdevumu veic kopā ar citām Eurosistēmas un Eiropas Centrālo banku sistēmas centrālajām bankām. Jautājumu par iespējamu sistēmisko risku parādīšanos finanšu sistēmā risina ar makroprudenciālās uzraudzības politikas palīdzību.

ECB veiktās finanšu stabilitātes analīzes rezultāti divreiz gadā tiek publicēti ECB *Financial Stability Review*.⁶⁰ Turklāt ECB sniedz Eiropas Sistēmisko risku kolēģijai analītisko atbalstu finanšu stabilitātes analīzes jomā.

Svārstību epizodes pasaules finanšu tirgos 2016. gadā un bažas par euro zonas banku pelnītspējas izredzēm

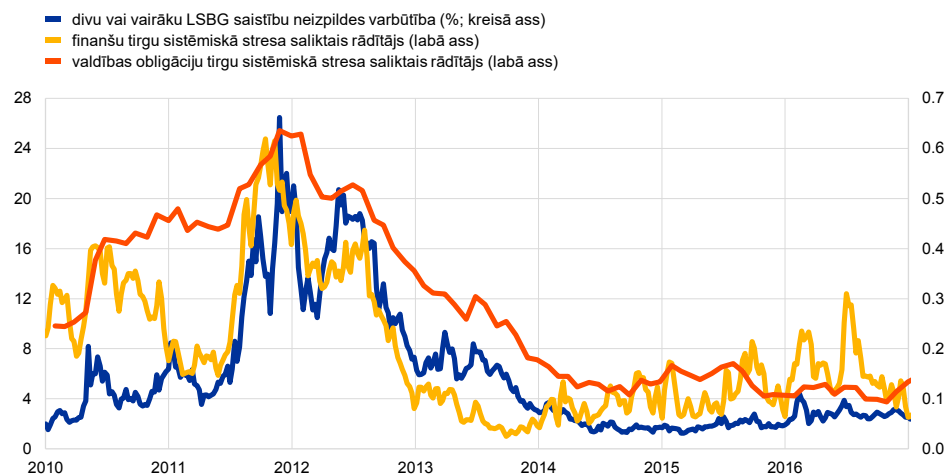
Sistēmiskā stresa kopējais līmenis euro zonā 2016. gadā saglabājās ierobežots, neraugoties uz īslaicīgām svārstību epizodēm pasaules finanšu tirgos. Šeit ietilpst tirgus noskaņojuma pasliktināšanās gada sākumā, ko izraisīja Ķīnas akciju cenu svārstīgums un bažas par jaunajām tirgus ekonomikas valstīm, kā arī vēlāk gada gaitā – politiskā nenoteiktība saistībā ar Apvienotās Karalistes referendumu par dalību ES un ASV prezidenta vēlēšanu rezultātiem. Euro zonas banku akciju cenām 2016. gadā bija raksturīgi spēcīga svārstīguma periodi, kas kopumā veicināja kapitāla vērtspapīru novērtēto izmaksu kāpumu. Viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc tas notika, joprojām bija tirgus bažas par euro zonas banku pelnītspējas izredzēm vājas izaugsmes un zemu procentu likmju vidē. Vienlaikus joprojām stimulējoša monetārā politika un tirgus bažu sarukšana attiecībā uz Ķīnu mazināja euro zonas sistēmiskā stresa kāpuma epizodes, banku, valsts un finanšu stresa standarta rādītājiem 2016. gada beigās saglabājoties zemā līmenī (sk. 30. att.).

⁶⁰ Sk. 2016. gada maija *Financial Stability Review* un ECB 2016. gada novembra *Financial Stability Review*.

30. attēls

Finanšu tirgu un valsts obligāciju tirgu sistēmiskā stresa saliktie rādītāji un divu vai vairāku banku grupu saistību neizpildes varbūtība

(2011. gada janv.–2016. gada dec.)

Avoti: Bloomberg un ECB aprēķini.

Piezīme: "Divu vai vairāku LSBG saistību neizpildes varbūtība" attiecas uz vienlaicīgas saistību neizpildes varbūtību viena gada laikā 15 lielu un sarežģītu banku grupu (LSBG) izlasē.

Šādos apstākļos 2016. gadā tika noteikti četri galvenie euro zonas finanšu stabilitātes riski (sk. 2. tabulu). Ņemot vērā lielāku politisko nenoteiktību, ievainojamības momentus jaunajās tirgus ekonomikas valstīs un samērā zemo riska cenu tirgos, pasaules mērogā riska pārcenošanas iespējamība pieaug. Vienlaikus investori zemo procentu likmju apstākļos joprojām palielināja riska līmeni savos portfeļos. Kas attiecas uz aktīvu cenām, uzņēmuma obligāciju ienesīguma likmes 2016. gadā joprojām bija zemas, bet atsevišķos akciju tirgos bija pazīmes, ka vērtība noteikta par augstu. Parādījās arī pazīmes, kas liecināja par to, ka atsevišķās valstīs mājokļu un komercīpašumu vērtība noteikta pārāk augsta.

2. tabula

2016. gada novembra *Financial Stability Review* noteiktie galvenie euro zonas finanšu stabilitātes riski

	Pašreizējais līmenis (krāsa) un nesēnās pārmaiņas (bulta)*
<p>■ būtisks sistēmiskais risks</p> <p>■ vidēja līmeņa sistēmiskais risks</p> <p>■ iespējams sistēmiskais risks</p>	
<p>Globāla mēroga riska pārcenošana, izraisot finanšu problēmu izplatīšanos, ko rada paaugstināta politiskā nenoteiktība attīstītajās valstīs un joprojām vērojams trauslums jaunajās tirgus ekonomikas valstīs</p>	
<p>Negatīva atgriezeniskā saikne starp vāju banku peļņitspēju un zemu nominālo izaugsmi apstākļos, kad vērojamas problēmas saistībā ar augstu ienākumus nenesošo aizdevumu līmeni dažās valstīs</p>	
<p>Atjaunojušās bažas par valsts un nefinanšu privātā sektora parāda atmaksājāmību zemas nominālās izaugsmes vidē, ja politiskā nenoteiktība izraisa reformu apturēšanu nacionālajā un Eiropas līmenī</p>	
<p>Iespējams stress ieguldījumu fondu sektorā, kas pastiprina likviditātes riskus un to izplatīšanos plašākā finanšu sistēmā</p>	

Avots: ECB.

* Krāsa norāda uz kumulēto riska līmeni, kas apvieno konstatētā riska iestāšanās varbūtību un aplēsi par tā paredzamo sistēmisko ietekmi nākamajos 24 mēnešos, pamatojoties uz ECB speciālistu vērtējumu. Bultas norāda, vai risks kopš iepriekšējā *Financial Stability Review* ir palielinājies.

Citus galvenos uzdevumus 2016. gadā daudzējādā ziņā noteica pagātnē notikušās banku un valsts parāda krīzes. Euro zonas banku sektorā, neraugoties uz iepriekš raksturoto noturību pret tirgus stresu, joprojām pastāvēja ievainojamība. Vājā tautsaimniecības izaugsme un ar to saistītā zemo procentu likmju vide apdraudēja banku pelnītspējas izredzes attīstītajās valstīs (sk. 31. att.). Neraugoties uz šīm problēmām, bankas pēdējos gados būtiski stiprinājušas savas kapitāla pozīcijas (to apstiprina arī Eiropas Banku iestādes 2016. gadā veiktā ES mēroga stresa testa rezultāti).

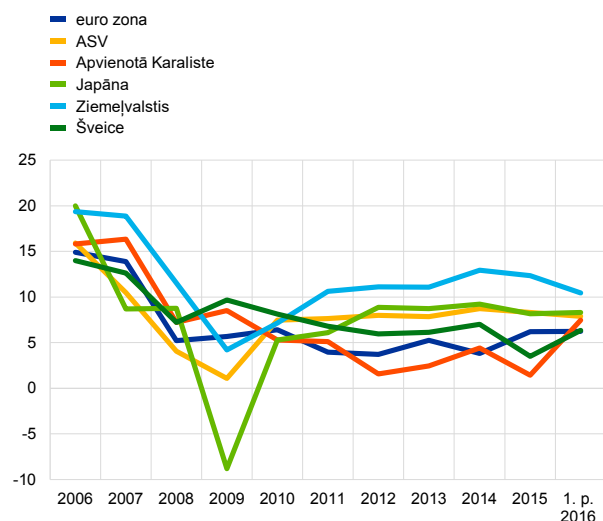
Dažās euro zonas valstīs pelnītspējas izredzes mazināja arī pārmērīgi lielā strukturālā kapacitāte un joprojām nepabeigtā uzņēmējdarbības modeļu pielāgošanās zemo procentu likmju videi (sk. 7. ielikumu).

Turklāt dažās euro zonas valstīs joprojām bija liels ienākumus nenesošo aizdevumu (INA) atlikums, kas izraisīja bažas par banku pelnītspēju un finanšu stabilitāti nākotnē (sk. 8. ielikumu). Arī progress saistībā ar INA līmeņa samazināšanu joprojām bija lēns. Banku līmenī iemesli tam bija arī neatbilstoša darbības kapacitāte, pieredzes trūkums darbā ar INA, kapitāla ierobežojumi un zema pelnītspēja. Turklāt ātru INA problēmas noregulējumu kavēja strukturālie faktori (piemēram, neefektīvi tiesību akti attiecībā uz maksātnespēju, tiesu sistēmu problēmas, ārpusstiesas aizsardzības shēmu neesamība, nepietiekami attīstīts INA tirgus un grāmatvedības un nodokļu jautājumi).⁶¹

31. attēls

Banku kapitāla atdeves mediāna lielākajos ekonomiski attīstītajos reģionos

(2006.–2016. gads, %, gadā)

Avoti: SNL Financial un ECB aprēķini.
Piezīme. 2016. gada dati ir 1. pusgada dati.

Finanšu stabilitāti apdraudošus riskus 2016. gadā izraisīja arī ārpus banku sektora esoši avoti. Pirmkārt, palielinājās bažas par valsts sektora un nefinanšu sektora parāda atmaksājamību. Otrkārt, palielinājās arī riska uzņemšanās līmenis strauji augošajā ieguldījumu fondu sektorā. Lai gan euro zonas ieguldījumu fondu joprojām bija noturīgi pret tirgus stresu, līdzekļu aizplūde no dažiem īpašuma fondiem Apvienotajā Karalistē pēc referenduma rezultātu paziņošanas liecināja par beztermiņa fondu (fondi, kas var emitēt neierobežotu akciju daudzumu un kura ieguldītāji var jebkurā laikā atgūt savus ieguldījumus) ievainojamību. Riskus pastiprināja sistēmiska skatījuma trūkums sektora regulējumā un no tā izrietošās grūtības aizkavēt sektora mēroga risku uzkrāšanos.

Plašākā euro zonas finanšu sektora analīze, iekļaujot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus un paralēlā banku sektora struktūras, apstiprināja, ka nebanku sektors 2016. gadā joprojām paplašinājies.⁶² Vienlaikus banku sektors 2016. gadā turpināja virzību uz tradicionālākiem darbības veidiem. Pāreja no

⁶¹ Sk. Fell, J., Grodzicki, M., Martin, R. and O'Brien, E., *Addressing market failures in the resolution of non-performing loans in the euro area*, *Financial Stability Review, Special Feature B*, ECB, 2016. gada novembris.

⁶² Sk. *Report on Financial Structures*, ECB, 2016. gada oktobris.

centrālās bankas un starpbanku finansējuma uz noguldījumu finansējumu notika vienlaikus ar aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanos.

7. ielikums

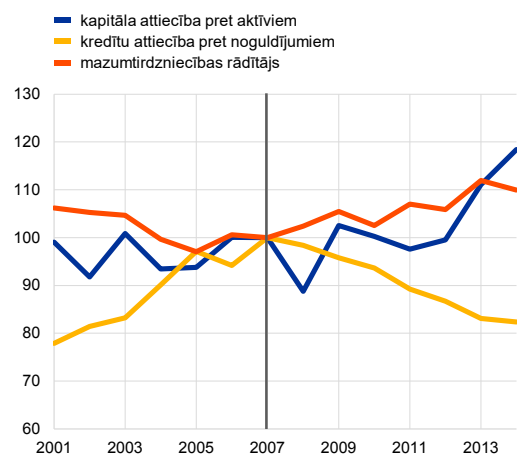
Banku uzņēmējdarbības modeļu dažādība un pielāgošanās zemo procentu likmju videi

Banku uzņēmējdarbības modeļu nepietiekama pielāgošanās zemo procentu likmju videi ir svarīgs faktors, kas nosaka banku zemo peļņitspēju euro zonā. Pirms finanšu krīzes banku peļņu veicināja liels aizņemto līdzekļu īpatsvars, lēts starpbanku finansējums un riska uzņemšanās darbību ar nekustamo īpašumu kreditēšanā vai vērtspapīrošanā. Krīze parādīja, ka dažas no šīm stratēģijām nebija ilgtspējīgas. Krīzes izraisītās pārmaiņas banku un ieguldītāju vēlmē uzņemties risku un regulējumā mudinājušas pārveidot banku uzņēmējdarbības modeļus. Bankas samazinājušas savu bilanču apjomu, palielinājušas kapitāla bāzi un samazinājušas riskantākas darbības par labu pamatdarbībai. Euro zonā tas kopumā nozīmē pāreju no ieguldījumu finansēšanas un starpbanku kreditēšanas darbībām uz tradicionālākiem privātpersonu un MVU apkalpošanas darījumiem (sk. A att.).⁶³

A attēls

ES nozīmīgo banku grupu uzņēmējdarbības modeļu galveno raksturlielumu pārmaiņas pēc krīzes

(2001.–2014. gads; indekss: 2007. gads = 100)

Avoti: Bloomberg, SNL Financial un ECB aprēķini.
Piezīmes. Indeksa pamatā ir katra rādītāja mediānas vērtība. Privātpersonu un MVU darījumu rādītājs aprēķināts kā klientu noguldījumu plus klientu (tīro) aizdevumu attiecība pret kopējiem aktīviem.

Bieži tiek apgalvots, ka turpmāka uzņēmējdarbības modeļu pielāgošana, palielinot komisijas maksu ienākumus, varētu veicināt banku peļņitspēju vājas izaugsmes un zemu procentu likmju vides apstākļos. Tomēr rūpīgāka izpēte liecina, ka šādas stratēģijas panākumi, visticamāk, būs atkarīgi no bankas konkrētā uzņēmējdarbības modeļa un attiecīgi no to komisijas maksu ienākumu veida, kādus banka spēj ģenerēt.⁶⁴

Bankas uzņēmējdarbības modeļus var klasificēt atkarībā no dažādu darbību svēruma banku bilancēs. ECB analīze liecina, ka uzņēmējdarbības modeļus galvenokārt nosaka bankas lielums, riska darījumi ārvalstīs un finansējuma profils (sk. B att.).⁶⁵ Turklāt tā norāda, ka tādas kategorijas kā vērtspapīru kontu turētājbankas, privātpersonu un MVU kreditētāji, universālas bankas, specializētie vai nozaru aizdevēji un lielās starptautiskās bankas, piemēram, globāli sistēmiski nozīmīgas bankas

⁶³ Sk. Kok, C., Moré, C. and Petrescu, M., *Recent trends in euro area banks' business models and implications for banking sector stability*, *Financial Stability Review, Special Feature C*, ECB, 2016. gada maijs.

⁶⁴ Sk. Kok, C., Mirza, H., Moré, C. and Pancaro, C., *Adapting bank business models: financial stability implications of greater reliance on fee and commission income*, *Financial Stability Review, Special Feature C*, ECB, 2016. gada novembris.

⁶⁵ Sk. Franch, F. and Żochowski, D., *A statistical approach to classify euro area banks according to business model characteristics*, *Financial Stability Review, Special Feature C*, 2. ielikums, ECB, 2016. gada maijs.

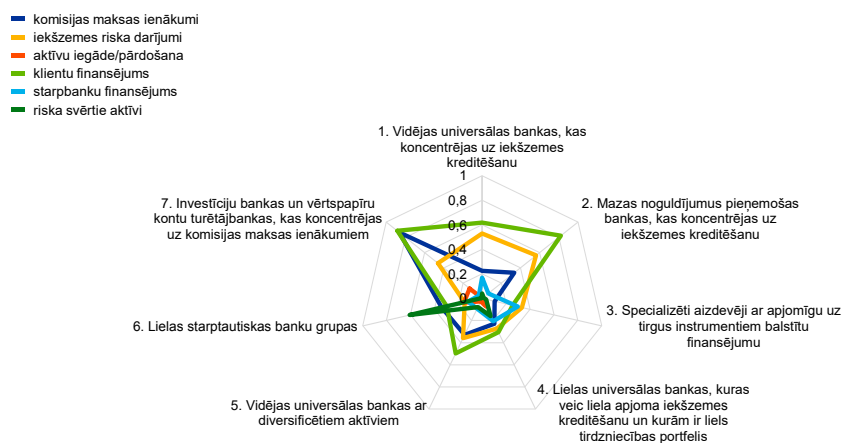
(G-SNB; sk. C att.) noder dažādu faktoru ietekmes uz banku sektoru mērīšanai vai dažādu uzņēmējdarbības modeļu banku grupu salīdzinošai vērtēšanai banku uzraudzības ietvaros.

Saistībā ar komisijas maksu ienākumu un uzņēmējdarbības modeļu savstarpējo atkarību, pamatojoties uz ECB jaunāko analīzi, var minēt vairākus punktus. Pirmkārt, vērtspapīru kontu turētājbankas un aktīvu pārvaldītāji visvairāk orientēti uz komisijas maksu ienākumiem, jo to nosaka viņu uzņēmējdarbības modeli raksturojošo attiecīgo darbību augstā koncentrācijas pakāpe (sk. B att.). Universālajām bankām un privātpersonas un MVU apkalpošajām bankām aptuveni ceturtdaļu ienākumu parasti veido komisijas maksas, turpretī specializētajiem aizdevējiem šādi ienākumi ir visnenozīmīgākie.⁶⁶ Šādi aizdevēji, iespējams, slīdāk piemēroti būtiski palielināt komisijas maksu ienākumus to konkrētā uzņēmējdarbības modeļa dēļ.

B attēls

Dažādu uzņēmējdarbības modeļu bilances struktūra

(2014. gads; attiecība un īpatsvars kopējos aktīvos un pasīvos vai kopējos pamatdarbības ienākumos)

Avoti: *Bankscope*, *Bloomberg*, *SNL Financial* un ECB aprēķini.

Piezīmes. Dati ņemti no 113 ECB uzraudzīto nozīmīgo iestāžu bilancēm. Attēls rāda daudzu lielumu mediānas, kuri izmantoti, lai noteiktu klasterus attiecībā uz katru no 2014. gadam noteiktajiem septiņiem klasteriem.

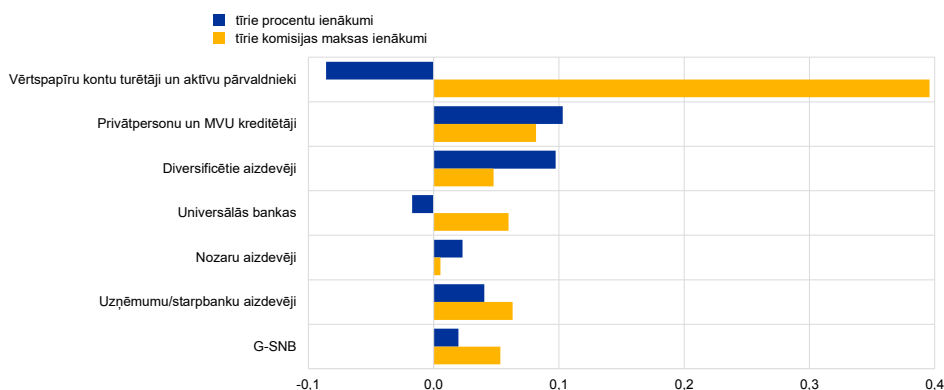
Otrkārt, kopš 2012. gada palielinājušies daudzu banku komisijas maksu ienākumi (sk. C att.). Vērtspapīru kontu turētājbankām un aktīvu pārvaldniekiem, kā arī universālajām bankām komisijas maksu ienākumu kāpums aplūkojamā periodā kompensējis zemākus tīros procentu ienākumus. Bankas ar citiem uzņēmējdarbības modeļiem reģistrēja gan pozitīvus tīros procentu ienākumus, gan komisijas maksu ienākumu pieaugumu, norādot uz to, ka komisijas maksu ienākumu ģenerēšana, iespējams, cieši saistīta ar to pamata uzņēmējdarbību. Tādējādi tas, vai tīros procentu ienākumus un komisijas maksu ienākumus var uzskatīt par papildinošiem vai par aizstājošiem elementiem, atkarīgs no bankas uzņēmējdarbības modeļa un ģenerēto komisijas maksu ienākumu avota.

⁶⁶ Sk. 2. att. Kok, C., Mirza, H., Moré, C. and Pancaro, C., *Adapting bank business models: financial stability implications of greater reliance on fee and commission income*, *Financial Stability Review, Special Feature C*, ECB, 2016. gada novembris.

C attēls

Tīro procentu ienākumu un tīro komisijas maksu ienākumu pārmaiņas nozīmīgajās iestādēs uzņēmējdarbības modeļu daļījumā

(tīro procentu ienākumu attiecība pret kopējiem aktīviem un tīro komisijas maksu ienākumu attiecība pret kopējiem aktīviem, pārmaiņas 2012.–2015. gadā; procentu punktos)

Avoti: ECB un SNL Financial.

Piezīmes. Izlasē ietilpst 94 ECB uzraudzītas nozīmīgās iestādes. "Universālās bankas" ietver arī tās G-SNB, kuras ir universālās bankas, savukārt "G-SNB" šādas bankas neietilpst.

Treškārt, aplūkojot šo norišu finanšu stabilitātes aspektus, redzams, ka komisijas maksu ienākumu noturība pret nelabvēlīgām makroekonomiskajām norisēm dažādos uzņēmējdarbības modeļos ir atšķirīga.⁶⁷ Dažādie veidi, kādos iespējams ģenerēt komisijas maksu ienākumus, liecina, ka tas ir potenciāli svārstīgāks ienākumu avots uzņēmumu/starpbanku aizdevējiem, nozaru un privātpersonu aizdevējiem un universālajām bankām salīdzinājumā ar labāk diversificētiem aizdevējiem un G-SNB. Tādējādi, lai gan komisijas maksu ienākumu kāpums pēdējos gados dažās šajās uzņēmējdarbības modeļu kategorijās veicinājis ienākumu avotu dažādošanu, nelabvēlīgākos apstākļos šie ienākumi varētu būtiski samazināties.

Visbeidzot, lai gan dažas bankas no 2007. gada līdz 2014. gadam mainīja dažādus uzņēmējdarbības modeļus, vairākums no tām palika tajā pašā grupā.⁶⁸ Tādējādi banku uzņēmējdarbības modeļiem ir tendence būt samērā noturīgiem, un tie nevar nevainojami pielāgoties vides pārmaiņām vai paredzot stresu. Konkrētas sekas finanšu stabilitātes kontekstā var izraisīt tas, ja daži banku klasteri vairāk pakļauti sistēmiskajam stresam nekā pārējie. Tas savukārt var noteikt sistēmiskā riska koncentrēšanos.

3.2. ECB makroprudenciālās uzraudzības funkcija

Atbildību par lēmumu pieņemšanu attiecībā uz makroprudenciālās uzraudzības pasākumiem euro zonā daļa valstu iestādes un ECB. Valstu iestādes saglabā pilnvaras veikt makroprudenciālās uzraudzības pasākumus, bet ECB pilnvarota papildināt valstu iestāžu veiktos pasākumus attiecībā uz tiem makroprudenciālās uzraudzības instrumentiem, kuri tai piešķirti ES tiesību aktos. Pilnvaru asimetriskais

⁶⁷ Sk. 66. zemsvītras piezīmi.

⁶⁸ Sk. 66. zemsvītras piezīmi.

raksturs atspoguļo lomu, kāda ECB jāīsteno, lai novērstu iespējamu nepamatotu bezdarbību valsts līmenī.

ECB un valstu iestādes 2016. gadā turpināja plaši apspriest makroprudenciālās uzraudzības instrumentu lietošanu gan tehniskajā, gan politikas līmenī. Šī apspriešanās ļāva novērtēt makroprudenciālās uzraudzības nostājas atbilstību visās Eiropas banku uzraudzības aptvertajās valstīs.

Makroprudenciālās uzraudzības politika 2016. gadā

ECB 2016. gadā nostiprināja savu makroprudenciālās uzraudzības politikas koordinatora lomu un ārējo komunikāciju par makroprudenciālās uzraudzības jautājumiem, lai uzlabotu caurredzamību un uzsvērtu makroprudenciālās uzraudzības politikas nozīmīgumu. Pēc apspriešanas Makroprudenciālās uzraudzības forumā, ko veido ECB Padomes un ECB Uzraudzības valdes locekļi, ECB Padome publicēja [pirmo makroprudenciālās uzraudzības paziņojumu](#). Turklāt martā un oktobrī tika publicēti pirmie divi ECB "Makroprudenciālās Uzraudzības Biļetena" numuri. Biļetena mērķis ir pastiprināt makroprudenciālās uzraudzības politikas caurredzamību, sniegt informāciju par notiekošajiem makroprudenciālās uzraudzības jautājumu pētījumiem un parādīt, kā tie tiek lietoti ECB attiecīgās politikas izstrādē. Biļetena pirmajā numurā bija apspriests arī ECB makroprudenciālās uzraudzības politikas regulējums un kā tas saistīts ar citiem ES makroprudenciālās uzraudzības forumiem un procesiem.⁶⁹

ECB arī īstenoja tiesību aktos noteiktās pilnvaras vērtēt valstu iestāžu pieņemtos makroprudenciālās uzraudzības lēmumus Eiropas banku uzraudzībai pakļautajās valstīs. Tā saņēma paziņojumus par vairāk nekā 100 šādiem lēmumiem, no kuriem vairākums bija saistīts ar pretcikliskās kapitāla rezerves noteikšanu un ar sistēmiski nozīmīgo kredītiestāžu identificēšanu un tām nepieciešamo kapitāla rezervju lieluma noteikšanu. Papildus tam ECB saņēma paziņojumus par sistēmiskā riska rezerves un riska svērumsa zemākās robežas ieviešanu dažās valstīs.

Katru ceturksni visas 19 euro zonas valstis vērtē cikliskos sistēmiskos riskus un nosaka pretcikliskās kapitāla rezerves līmeni. Cikliskie sistēmiskie riski vairākus euro zonas valstu joprojām ir ierobežoti. Padome piekrita valstu iestāžu pieņemtajiem lēmumiem attiecībā uz pretcikliskajām kapitāla rezervēm. Konkrēti būtisks cikliskā sistēmiskā riska kāpums Slovēnijā noteica lēmumu ar 2017. gada 1. augustu ieviest Slovēnijā pretciklisko kapitāla rezervi 0.5% apmērā.

2016. gadā ECB, valstu iestādes un Finanšu stabilitātes padome (FSP), konsultējoties ar Bāzeles Banku uzraudzības komiteju (BBUK), atjaunināja globāli sistēmiski nozīmīgo banku (G-SNB) novērtējumu euro zonas valstīs. Novērtējuma rezultātā astoņas bankas Francijā, Vācijā, Itālijā, Nīderlandē un Spānijā tika iekļautas starptautiski atzītajās 1. un 3. G-SNB grupās, kam piemēro kapitāla

⁶⁹ Sīkāku informāciju sk. [Macprudential Bulletin](#), Issue 1, ECB, 2016.

rezervju likmes attiecīgi 1.0% un 2.0% apmērā.⁷⁰ Šīs jaunās rezervju likmes piemērojamas ar 2018. gada 1. janvāri, un tām paredzēts pakāpeniskas ieviešanas periods. G-SNB un citu sistēmiski nozīmīgu iestāžu (C-SNI) saraksts un to rezervju likmes katru gadu tiek pārskatīti.

Valstu iestādes arī pieņēma lēmumu par 110 C-SNI kapitāla rezervēm. Rezervju likmes noteiktas saskaņā ar jaunieviesto ECB metodoloģiju attiecībā uz C-SNI rezervju novērtēšanu.⁷¹ Visām identificētajām C-SNI ar 2019. gadu būs izteikti pozitīva kapitāla rezervju norma.

Makroprudenciālās uzraudzības stresa tests

Pildot makroprudenciālās uzraudzības funkciju, papildus aktīvai dalībai ES mēroga uzraudzības stresa testa veikšanā 2016. gadā ECB šo stresa testu papildināja ar makroprudenciālu vērtējumu.⁷² Uzraudzības stresa testā novērtēta tiešā ietekme uz atsevišķo banku maksāspēju, turpretī makroprudenciālā vērtējuma mērķis bija kvantitatīvā izteiksmē noteikt potenciālo otrreizējo makroekonomisko ietekmi, stresam īstenojoties. Pētījuma pamatā bija ECB speciālistu izstrādātais konceptuālais satvars, kurš tiks izmantots makroprudenciālās uzraudzības politikas pasākumu kalibrēšanā.⁷³

Pirmais solis bija novērtēt bankas kopējā aizdevumu atlikuma pārmaiņu ietekmi uz bankas maksāspēju, tādējādi daļēji novēršot nekonekvenci, ko izraisa ES mēroga stresa testa veikšanas metodoloģijā izmantotais nemainīgās bilances pieņēmums. Papildu solī tika novērtēta otrreizējā ietekme uz makroekonomiskajiem mainīgajiem rādītājiem. Tā saistīta ar banku veiktām iespējamām korekcijām, ja to kapitāla rādītājs nelabvēlīga scenārija gadījumā kļūst zemāks par iepriekš noteikto kapitāla mērķrādītāju. Ietekmes apmērs atkarīgs no pieņemtās korekciju stratēģijas – jo lielāku korekciju daļu veido kapitāla vērtspapīru emisijas, jo mazāka ir otrreizējā makroekonomiskā ietekme.

Papildus banku sektora endogēnajai reakcijai uz stresu makroprudenciālajā vērtējumā aplūkoti divi papildu kanāli, caur kuriem grūtību izraisīta otrreizēja ietekme var vēl vairāk samazināt banku maksāspēju, t.i., banku savstarpējās saiknes un ietekmes paplašināšanās, aptverot vairākus sektorus, ko nosaka līdzdalība

⁷⁰ Identificētās G-SNB (ar pakāpeniski pilnībā ieviestām rezervju prasībām, sākot ar 2019. gadu, kā norādīts iekavās) ir *BNP Paribas* (2.0%), *BPCE Group* (1.0%), *Crédit Agricole Group* (1.0%), *Deutsche Bank* (2.0%), *ING Bank* (1.0%), *Banco Santander* (1.0%), *Société Générale* (1.0%) un *UniCredit Group* (1.0%). Prasības noteiktas saskaņā ar BBUK 2013. gada jūlija metodoloģiju.

⁷¹ ECB C-SNI metodoloģija iedala bankas vienā no četrām C-SNI grupām, pamatojoties uz banku sistēmiskā nozīmīguma vērtējuma rezultātu. Vērtējumu aprēķina saskaņā ar Eiropas Banku iestādes Pamatnostādni (EBA/PN/2014/10) par C-SNI novērtēšanu, kas nosaka būtiskos rādītājus atsevišķu iestāžu sistēmiskās nozīmes vērtēšanai. Sk. arī 2016. gada 15. decembra paziņojuma presei pielikumu.

⁷² Sīkāku informāciju sk. *Macprudential Bulletin*, Issue 2, ECB, 2016.

⁷³ Sk. *Henry, J. and Kok, C. (eds.), A macro stress testing framework for assessing systemic risks in the banking sector*, Occasional Paper Series, No 152, ECB, 2013. gada oktobris un *Constâncio, V., The role of stress testing in supervision and macroprudential policy*, runa Londonas Ekonomikas augstskolas konferencē par stresa testiem un makroprudenciālās uzraudzības regulējumu, 2015. gada 29. oktobris. Tas ir leģupējs analītiskais satvars, ko veido atsevišķi moduļi un instrumenti, ko iespējams kombinēt, lai nodrošinātu plašu makrofinansiālā stresa ietekmes analīzi.

pamatkapitālā. Vērtējumā secināts, ka tiešai kaitīgai ietekmei caur starpbanku naudas tirgiem vajadzētu būt ierobežotai, bet ietekmes paplašināšanās, aptverot vairākus sektorus, pārsvarā skartu nebanku finanšu iestādes, īpaši ieguldījumu fondus un pensiju fondus.

Sadarbība ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģiju

ECB turpināja sniegt analītisko, statistikas, loģistikas un administratīvo atbalstu ESRK Sekretariātam, kas ir atbildīgs par ESRK ikdienas darbību. ECB Finanšu stabilitātes komiteja kopā ar ESRK Konsultatīvo zinātnisko komiteju un Konsultatīvo tehnisko komiteju sagatavoja ziņojumu par makroprudenciālās uzraudzības politikas jautājumiem, ko nosaka zemās procentu likmes un ES finanšu sistēmas strukturālās pārmaiņas.⁷⁴ Ziņojumā aplūkoti iespējamie zemu procentu likmju vides noteiktie riski dažādos finanšu sektoros un norādīts uz iespējamiem makroprudenciālās uzraudzības politikas atbildes pasākumiem. Tas aptver ne tikai bankas, bet arī citus finanšu iestāžu veidus, finanšu tirgus un tirgus infrastruktūru, visai finanšu sistēmai kopīgus jautājumus un mijiedarbību ar tautsaimniecību plašākā nozīmē.

ECB sniedza atbalstu ESRK arī, publicējot astoņām konkrētām valstīm adresētus brīdinājumus attiecībā uz ievainojamības momentiem mājokļu nekustamā īpašuma jomā 2016. gada 28. novembrī, analizējot nelīdzsvarotības rādītājus un izstrādājot pārmērīgi augstas vērtības noteikšanas modeļus. Norādītie ievainojamības momenti bija saistīti ar mājsaimniecību parāda līmeņa kāpumu un mājsaimniecību spēju atmaksāt hipotēku parādu, kā arī ar mājokļu nekustamā īpašuma novērtējuma vai cenu dinamiku. Neraugoties uz šo analīzi, kā atspoguļots [ESRK ieteikumā](#), kurš sniedz saskaņotas definīcijas, kas vajadzīgas, lai veiktu datu apkopošanu saistībā ar mājokļu sektoru un komerciālo nekustamo īpašumu sektoru, nepieciešams turpināt novērst nepilnības nekustamā īpašuma datu jomā.

3.3. ECB mikroprudenciālās uzraudzības funkcija

2016. gads bija ECB banku uzraudzības funkcijas otrais pilnais darbības gads. Visu gadu aktivitātes šajā jomā turpināja veicināt Eiropas banku sektora stabilitāti un vienlīdzīgus noteikumus visām bankām euro zonā.

Publicējot augsta līmeņa prasības attiecībā uz banku [iekšējiem kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesiem](#) un [ieteikumu](#) par banku dividendžu sadales politiku, ECB precizēja vienoto uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesu (UPNP), kas paredzēts tās tiešajā uzraudzībā esošajām banku grupām. Tā ņēma vērā arī Eiropas Komisijas un Eiropas Banku iestādes (EBI) skaidrojumus. Uzraudzības kapitāla palielinājumu tagad veido divi komponenti – prasība, kura bankām jāievēro un jāpilda vienmēr, un ieteikumi, kuru pārkāpums automātiski nenoteiktu uzraudzības pasākumu piemērošanu, bet katrs gadījums tiktu vērtēts atsevišķi un, iespējams, tiktu veikti konkrētai bankai paredzēti pasākumi. 2016. gadā

⁷⁴ Sk. ESRK 2016. gada 28. novembra [paziņojumu preseī](#).

UPNP ieteikumi atspoguļoja EBI veiktā stresa testa rezultātus. Kopējais kapitāla pieprasījums pamatā bija stabils, to neietekmēja metodoloģijas pārmaiņas.

Mazāk nozīmīgo iestāžu uzraudzību ECB pārraudzībā veic valstu kompetentās iestādes (VKI). ECB mazāk nozīmīgo iestāžu pārraudzībā izmanto samērīgu, uz riskiem balstītu pieeju, kuru papildina sektoru monitorings, lai ņemtu vērā mazāk nozīmīgo iestāžu savstarpējās saiknes. ECB un VKI turpināja izstrādāt vienotus mazāk nozīmīgo iestāžu uzraudzības standartus, piemēram, izveidojot institucionālo aizsardzības sistēmu⁷⁵ vienotu monitoringu, kas aptver gan nozīmīgās, gan mazāk nozīmīgās iestādes.

Eiropas banku uzraudzība veica turpmāku Eiropas prudenciālās uzraudzības tiesību aktos paredzēto izvēles iespēju un rīcības brīvību piemērošanas saskaņošanu. Tas ir svarīgs solis, lai nodrošinātu konsekventu uzraudzību un vienlīdzīgus noteikumus nozīmīgajām un mazāk nozīmīgajām iestādēm. Tomēr regulējums euro zonā dažos gadījumos joprojām ir sadrumstalots. Ņemot vērā Eiropas banku savienības izveides mērķi, nepieciešama turpmāka saskaņošana.

Zemas Eiropas banku sektora pelnītspējas apstākļos ECB veica banku uzņēmējdarbības modeļu un pelnītspēju veicinošo faktoru izpēti un uzsāka tematisku pārbaudi. ECB sagatavoja arī ieteikumus bankām rīcībai ar ienākumus nenesošiem aizdevumiem, kuru atlikums dažos euro zonas rajonos joprojām ir liels. Jūnijā ECB publicēja [uzraudzības paziņojumu par banku pārvaldību un vēlmi uzņemties risku](#), izklāstot, ko uzraudzība vēlētos sagaidīt. Tā sāka arī banku iekšējo modeļu mērķpārbaudi, veica IT risku inventarizāciju un sagatavoja ieteikumus attiecībā uz darījumiem ar aizņemtiem līdzekļiem.

ECB banku uzraudzības funkcija palielināja arī dalību pasaules mēroga forumos, kļūstot par Finanšu stabilitātes padomes plenārsēdes dalībnieci.

Sīkāka informācija par ECB banku uzraudzību pieejama [ECB 2016. gada pārskatā par uzraudzības darbību](#).

3.4. ECB ieguldījums regulējuma iniciatīvās

ECB 2016. gadā sniedza ieguldījumu Eiropas un starptautiskā līmeņa regulējuma izstrādē. ECB galvenais mērķis bija nodrošināt, lai regulējumā būtu atbilstoši ņemti vērā gan makroprudenciālās, gan mikroprudenciālās uzraudzības apsvērumi, un izveidot satvaru, kas veicina atsevišķu iestāžu un visas finanšu sistēmas stabilitāti. Galvenie ECB risinātie regulējuma jautājumi 2016. gadā ietvēra: 1) starptautisko banku kapitāla un likviditātes standartu (Bāzele III) pabeigšanu; 2) mikroprudenciālās un makroprudenciālās uzraudzības regulējuma pārskatīšanu Eiropas Savienībā (Kapitāla prasību regula un direktīva – CRR/CRD IV); 3) "pārāk lielu, lai varētu atļauties to maksātspēju" banku problēmas novēršanu; un 4) kapitāla tirgu savienības (KTS) izveidi Eiropas Savienībai un regulējuma stiprināšanu arī ārpus

⁷⁵ Bija nepieciešama vienošanās par līgumisku vai likumisku atbildību, kas aizsargā tās dalības iestādes un īpaši nodrošina, ka tām vajadzības gadījumā ir bankrota novēršanai nepieciešamā likviditāte un maksātspēja.

banku sektora. Turklāt ECB 2016. gadā sniedza ieguldījumu turpmākajās diskusijās par banku savienības trešā pīlāra, t.i., Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas, izveidi.

3.4.1. Starptautisko banku kapitāla un likviditātes standartu izstrādes pabeigšana

ECB 2016. gadā sniedza ieguldījumu vairākās iniciatīvās ar mērķi pabeigt regulējuma sagatavošanu, reaģējot uz finanšu krīzi. Šeit ietilpa arī bankām paredzētā prudenciālās uzraudzības regulējuma visaptveroša pārskatīšana, ko pēdējos astoņos gados veica Bāzeles Banku uzraudzības komiteja (BBUK). Bāzele III ir pēc krīzes īstenoto reformu pamatelements, kura mērķis ir nodrošināt atbilstošus, starptautiski salīdzināmus standartus un sniegt bankām pietiekami skaidru regulējumu, lai palīdzētu pielāgot uzņēmējdarbības modeļus pašreizējai videi. Šajā kontekstā ECB sniedza ieguldījumu visaptverošā pārbaudē par iekšējo modeļu izmantošanu Bāzeles kapitāla regulējumā. Pārbaudes mērķis bija samazināt kapitāla prasību pamatā esošo riska svērto aktīvu pārmērīgo dažādību. Turklāt ECB palīdzēja arī BBUK un Eiropas Banku iestādes (EBI) darbā, pabeidzot sviras rādītāja kā uz risku balstīto kapitāla prasību atbalsta mehānisma izstrādē, īpaši attiecībā uz atbilstoša minimālā līmeņa kalibrēšanu, kā arī paaugstinātu kapitāla prasību noteikšanā globāli sistēmiski nozīmīgām bankām (G-SNB), pamatojoties uz starptautiski saskaņotu definīciju. 2017. gada janvārī Centrālo banku vadītāju un uzraugu grupa (BBUK pārraudzības struktūra) atzinīgi novērtēja panākto ceļā uz pēckrīzes perioda regulējuma reformu pabeigšanu. Tomēr tā atzīmēja, ka nepieciešams vairāk laika, lai pabeigtu reformu priekšlikumus, pirms Centrālo banku vadītāju un uzraugu grupa tos varēs izskatīt. Paredzams, ka šis darbs tiks pabeigts tuvākajā nākotnē.

3.4.2. Mikroprudenciālās un makroprudenciālās uzraudzības regulējuma pārskatīšana Eiropas Savienībā

Viens no sarežģītākajiem uzdevumiem regulējuma jomā 2016. gadā bija un arī turpmākajos gados būs saskaņoto starptautisko standartu ieviešana ES tiesību aktos, īpaši pārskatot CRR/CRD IV. CRR/CRD IV pārskatīšana ieviesīs ES regulējumā sviras rādītāju kā papildu uz kapitāla balstītu rādītāju, papildinot uz risku balstīto kapitāla regulējumu, kā arī neto stabila finansējuma rādītāju, kas ir ilgtermiņa likviditātes prasība, kura papildina esošās likviditātes seguma rādītāja noteiktās īstermiņa prasības. Turklāt, nosakot pienācīgus stimulus bankām un to darbiniekiem, jaunais regulējums veicinās arī finanšu pakalpojumu stabilāku sniegšanu reālajai tautsaimniecībai. Šī pārskatīšana, ko paredzēts pabeigt 2017. gadā, veido nozīmīgu regulējuma reformas posmu Eiropas Savienībā.

Vēl viena svarīga regulējuma iniciatīva, kurā ECB sniedza būtisku ieguldījumu, ir ES makroprudenciālās uzraudzības regulējuma pārskatīšana, kas sākās 2016. gadā. ECB atbalsta makroprudenciālās uzraudzības politikas regulējuma visaptverošu pārskatīšanu ar mērķi stiprināt tā efektivitāti, un 2016. gadā tika publicēts ECB

viedoklis par Eiropas Komisijas rīkoto pārskatīšanas apspriešanu.⁷⁶ Šajā sakarā svarīgi makroprudenciālās uzraudzības politikas regulējumā atspoguļot jauno institucionālo ainavu, īpaši Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) izveidi, kā arī pārskatīt un precizēt mikroprudenciālās un makroprudenciālās uzraudzības iestāžu konkrētās pilnvaras, sakārtot koordinācijas vienošanās starp iestādēm, paplašināt makroprudenciālās uzraudzības politikas instrumentus un vienkāršot to aktivizēšanas mehānismu, lai nodrošinātu, ka iestādes var laikus un efektīvi reaģēt uz sistēmiskajiem riskiem. Tam nepieciešama pašreizējo tiesību aktu pamatīga pārskatīšana, jo CRR/CRD IV, kā arī ESRK regulā⁷⁷ paredzētais makroprudenciālās uzraudzības satvars noteikts pirms banku savienības (konkrēti – VUM) izveides.

3.4.3. "Pārāk lielu, lai varētu atļauties to maksātspēju" banku problēmas novēršana

Vēl viena svarīga regulējuma iniciatīva, kurā ECB sniedza ieguldījumu 2016. gadā, bija sanācijas un noregulējuma satvara pārskatīšana. Pārskatīšanas mērķis ir nodrošināt, ka bankām ir pietiekama un uzticama zaudējumu absorbēšanas spēja un ka noregulējuma izmaksas sedz banku akcionāri un kreditori, nevis nodokļu maksātāji. Starptautiskā līmenī jau ir vienošanās par jaunu kopējās zaudējumu absorbēšanas spējas (TLAC) jēdzienu attiecībā uz G-SNB. Paralēli tam ES regulējums ievieša minimālo prasību attiecībā uz pašu kapitālu un atbilstīgajām saistībām (MREL), kas piemērojama visām kredītiestādēm Eiropas Savienībā neatkarīgi no to lieluma. Gan TLAC, gan MREL prasības uzlabo banku noregulējamību un tādējādi aizsargā finanšu stabilitāti un izvairās gan no morālā riska, gan valsts finanšu pārslogošanas. Tomēr abi jēdzieni atšķiras dažu pamatiezīmju ziņā, kas var izraisīt neatbilstības regulējuma satvarā un var arī radīt konkurences izkropļojumus. Šajā ziņā notiekošā Banku sanācijas un noregulējuma direktīvas un citu saistītu ES tiesību aktu pārskatīšana nodrošina iespēju Eiropā vismaz attiecībā uz G-SNB ieviest TLAC un turpināt saskaņot MREL piemērošanu ES dalībvalstīs, tādējādi nodrošinot, ka globālā mērogā aktīvām iestādēm dažādās jurisdikcijās piemēro konsekventu noteikumu kopumu.

3.4.4. Finanšu regulējums ārpus banku sektora

Svarīgi, lai arī nebanku finanšu iestādēm būtu izveidots atbilstošs regulējums. Šajā nolūkā ECB sniedza ieguldījumu vienotā finanšu pakalpojumu un kapitāla tirgus pabeigšanas apspriešanās, kas ietver turpmāku darbu vienlīdzīgu darbības nosacījumu izveidei banku sektoram un nebanku sektoram un reāla progresā panākšanu KTS rīcības plāna īstenošanā. Lielāka finanšu riska dalīšana, dažādošana un pastiprināta banku un nebanku iestāžu, kā arī pārrobežu konkurence nodrošina ekonomisku labumu. Kapitāla tirgi tiešām var būtiski papildināt bankas, nodrošinot finansējumu

⁷⁶ Sk. *ECB contribution to the European Commission's consultation on the review of the EU macroprudential policy framework*, ECB, 2016. gada decembris.

⁷⁷ Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības Padomes 2010. gada 24. novembra Regula (ES) Nr. 1092/2010 par Eiropas Savienības finanšu sistēmas makrouzraudzību un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidošanu.

tautsaimniecībai. Vienlaikus šādas norises neizbēgami ietekmē finanšu stabilitāti un var radīt jaunus riskus.

ECB 2016. gadā turpināja sniegt atbalstu pasākumiem, lai paātrinātu KTS izveidi. Lai izveidotu pilnvērtīgu KTS, jānovērš valstu un Eiropas līmeņa tiesību aktu bāzes atšķirības, kas kavē pārrobežu darbības, t.sk. attiecībā uz tiesību aktiem maksātspējas un nodokļu jomā. Svarīgi arī izveidot makroprudenciālās uzraudzības instrumentu tiesisko pamatu, ko var izmantot arī ārpus banku sektora.

3.4.5. Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēma

ECB 2016. gadā sniedza ieguldījumu turpmākā Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas izveides apspriešanā un atbalsta banku savienības izveides pabeigšanas plānu, t.sk. riska dalīšanu (ietilpst pati sistēma un Vienotā noregulējuma fonda atbalsta mehānisms) un ar to saistītos riska mazināšanas pasākumus.

ECB uzskata, ka svarīgi izveidot šādu sistēmu pēc iespējas ātrāk un ka jāturpina virzība riska mazināšanas jautājumu risināšanā. Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēma ir trešais un pēdējais banku savienības pīlārs, un tās izveide vēl vairāk stiprinās un palīdzēs sargāt finanšu stabilitāti. Noguldījumu apdrošināšana ir gan *ex ante* instruments uzticēšanās veicināšanai un tādu situāciju, kurās masveidā tiek izņemti banku noguldījumi, novēršanai, gan *ex post* instruments, kas pasargā no atsevišķu banku bankrota nelabvēlīgām sekām. Paralēli jāturpina virzība atlikušo reformu īstenošanā, kas veicinās banku sistēmas risku mazināšanu.

8. ielikums

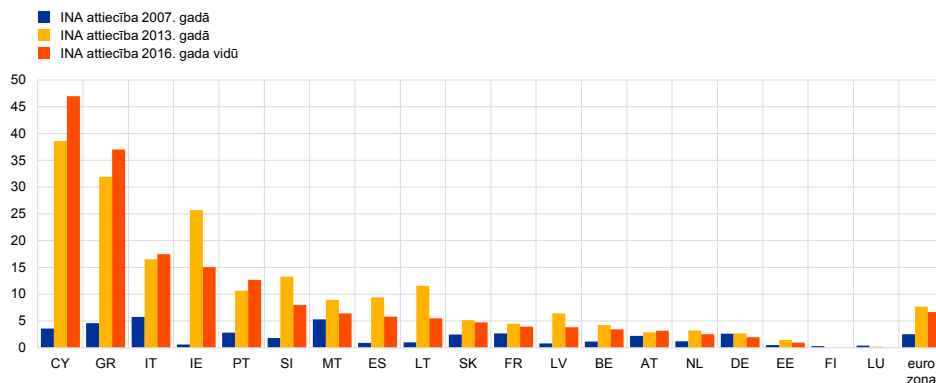
Ienākumus nenesošie aizdevumi euro zonā

Sākoties finanšu krīzei, banku aktīvu kvalitāte euro zonas valstīs būtiski pasliktinājās. Viens no aktīvu kvalitātes rādītājiem ir ienākumus nenesošo aizdevumu (INA) attiecība, t.i., tādu aizdevumu attiecība pret bankas kopējo aizdevumu portfeli, kuriem iestājusies vai tuvojas saistību neizpilde. Pēc zemākā punkta (2.5%) sasniegšanas 2007. gada beigās INA attiecība euro zonā kopumā 2013. gada beigās sasniedza maksimumu (7.7%), bet līdz 2016. gada vidum saruka līdz 6.7% sakarā ar vairākās valstīs (īpaši Īrijā, Slovēnijā un Spānijā) veiktiem saskaņotiem pasākumiem un nedaudz labāku makroekonomisko vidi (sk. A att.). Tomēr INA attiecība dažās valstīs pastāvīgi ir augsta, piemēram, Kiprā (47.0%), Grieķijā (37.0%), Itālijā (17.5%) un Portugālē (12.7%). Banku aktīvu kvalitātes pasliktināšanos euro zonā galvenokārt noteica uzņēmumu sektors, īpaši mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) un komerciālā nekustamā īpašuma sektors.

A attēls

Euro zonas INA attiecības dinamika

(%)

Avots: SVF (finanšu stabilitātes rādītāji).

Piezīmes. Vācijas un Itālijas 2016. gada vidus dati ir 2015. gada beigu dati. ECB datu vietā lieto SVF datus, jo tie ļauj vēsturiski salīdzināt INA līmeņus.

Gados pirms finanšu krīzes vairākās valstīs tika reģistrēts liels kredītu un privātā sektora parāda atlikuma pieaugums, ko bieži vien pavadīja īpašuma cenu kāpums, tādējādi pastiprinot krīzes ietekmi. Tomēr papildus šiem cikliskajiem komponentiem liela INA attiecība un tās līmeņa saglabāšanās atspoguļo virkni strukturālo faktoru dažādās valstīs. Augsts uzņēmumu sektora parāda līmenis, zema produktivitāte un vāja ārējā konkurētspēja kavē ieguldījumus uzņēmumos un uzņēmējdarbības paplašināšanos, bet vājā valdības finansiālais stāvoklis palielina valsts riska prēmiju. Vienlaikus gausas darba tirgus reformas (risinot segmentācijas un vājas elastības jautājumus) un vāji attīstīts nekustamā īpašuma (nodrošinājuma) tirgus dažās valstīs kavē INA normalizēšanos privātpersonu segmentā. Visbeidzot, normatīvās bāzes trūkumi (visbūtiskāk – neefektīvs regulējums attiecībā uz ieķīlātā īpašuma piespiedu atsavināšanu un maksātspēju, kā arī ierobežojumi datu apmaiņā starp kreditoriem un nodokļu noteikumi attiecībā uz norakstīšanu) kavē efektīvu INA uzlabošanu.

Augsts INA līmenis nelabvēlīgi ietekmē banku ienākumus, jo tas nozīmē zemākus procentu ienākumus un augstākas uzkrājumu veidošanas izmaksas. Vienlaikus palielinās arī banku kapitāla vajadzības un tiek tērēti banku administratīvie resursi. INA negatīvi ietekmē arī banku finansējuma izmaksas, jo nenoteiktība attiecībā uz aktīvu kvalitāti pasliktina banku riska profilu un nosaka augstākas finansējuma izmaksas. Tas var radīt negatīvu atgriezenisko saikni, jo bankas nespēj atrisināt INA problēmu, ja tās nevar piesaistīt pietiekamu kapitālu. Banku ar augstiem INA rādītājiem zemā pelnītspēja un vājā kapitalizācija ierobežo to iespējas, jo jaunu aizdevumu izsniegšanai nepieciešams vairāk kapitāla. Tā kā dažas euro zonas bankas aktīvi darbojas ārpus euro zonas un atsevišķos gadījumos tām ir svarīga nozīme ārvalstu banku sektoros, problēmas, ar kādām tās saskaras vietējā mērogā, var negatīvi ietekmēt citus banku sektorus (un otrādi).

Vājas banku bilances var ietekmēt tautsaimniecību kopumā, ja bankām ar augstu INA rādītāju ir zemāks aizdevumu atlikuma kāpums un tās nosaka augstākas aizdevumu procentu likmes. Tādējādi INA

samazināšana euro zonā uzlabotu tautsaimniecības izaugsmi.⁷⁸ Ņemot vērā to, ka paredzama lēna euro zonas tautsaimniecības atveseļošanās 2017. un 2018. gadā⁷⁹, kā arī joprojām augsto privātā sektora un valsts sektora parāda līmeni, nav gaidāms, ka INA vidējā termiņā būtiski saruks, ja netiks veikti papildu pasākumi. INA samazināšana prasa visaptverošu stratēģiju, kas koncentrējas uz INA kāpuma strukturālajiem virzītājspēkiem.⁸⁰ Aplūkojot vēsturiskos datus, redzams, ka valstis, kuras savlaicīgi vienlaikus īstenoja bilances un ārpusbilances pasākumus un izvēlējās pasākumus, kas konkrēti vērsti uz tiem portfeļa segmentiem, kuri uzskatāmi par nozīmīgākajiem INA kāpuma virzītājspēkiem, reģistrēja būtisku INA attiecības sarukumu (piemēram, Īrija, Slovēnija un Spānija, kur INA attiecība no 2013. gada līdz 2016. gada vidum samazinājās attiecīgi par 16.7 procentu punktiem, 5.3 procentu punktiem un 3.3 procentu punktiem).

ECB banku uzraudzības jomā velta būtiskas pūles, lai palīdzētu panākt INA noregulējumu. Sākot ar 2014. gada visaptverošo novērtējumu, ECB turpinājusi atbalstīt INA noregulējuma darbības, uzturot pastāvīgu uzraudzības dialogu ar attiecīgajām bankām. Lai apņēmīgi un iedarbīgi risinātu šo ietilgušo problēmu, ECB banku uzraudzība 1) veica uzraudzības, juridiskās un tiesu, kā arī ārpusstiesas prakses inventarizāciju vairākās euro zonas dalībvalstīs un 2) izstrādāja INA ieteikumu projektu⁸¹, kurš 2016. gada septembrī tika publicēts apspriešanai. Paredzams, ka ieteikumu galīgā versija tiks publicēta 2017. gada pavasarī. Kopējās uzraudzības komandas sākušas aktīvi kontaktēties ar uzraudzītajām bankām šo ieteikumu īstenošanas jautājumos, kas paredz, ka bankām ar augstu INA līmeni jānosaka stimulējoši un vērienīgi INA atlikuma samazināšanas mērķi. Ieteikumi veicina arī konsekvētāku kredītu atvieglojumu piešķiršanas, INA atzīšanas un uzkrājumu veidošanas praksi un informācijas atklāšanu, lai palielinātu tirgus konfidenci un nodrošinātu vienādus darbības noteikumus. Tomēr uzraugs un bankas vien nevar īstenot INA noregulējuma procesu. Nepieciešams ātri īstenot politikas pasākumus, lai novērstu strukturālos šķēršļus, kas kavē bankas panākt INA noregulējumu un problemātiskā parāda pārstrukturēšanu. Šādu pasākumu mērķis varētu būt uzlabot tiesu sistēmu efektivitāti, palielināt nodrošinājuma pieejamību, izveidot ātrākas ārpusstiesas procedūras un novērst fiskālos kavējošos faktorus. Turklāt jāattīsta problemātisko aktīvu tirgi un jāveicina problemātisko aizdevumu pārdošana nebanku investoriem. Šajā sakarā būs jāvelta pūles arī INA apkalpošanas nozares attīstības veicināšanai, datu kvalitātes un pieejamības uzlabošanai un parāda pārstrukturēšanas nodokļu un juridisko šķēršļu novēršanai.

⁷⁸ Aprēķins, kas skatāms Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas 2016. gada oktobra pētījumā Nr. 193 (*Balgova, M., Nies, M. and Plekhanov, A., The economic impact of reducing non-performing loans*), liecina, ka INA samazināšanas potenciālais guvums varētu būt IKP papildu pieaugums līdz pat par diviem procentu punktiem gadā. Tas attiecas uz 100 pasaules valstu izlasi. Tomēr līdzīgi rezultāti attiecībā uz euro zonu atrodami *Global Financial Stability Report*, Starptautiskais Valūtas fonds, 2016. gada oktobris; *Euro area policies: selected issues – Country Report No 15/205*, Starptautiskais Valūtas fonds, 2015. gada jūlijs; un *Unlocking lending in Europe*, Eiropas Investīciju banka, 2014. gada oktobris, 5. ielikums.

⁷⁹ Sk. "ECB speciālistu 2016. gada septembra makroekonomiskās iespēju aplēses euro zonai", ECB, 2016.

⁸⁰ Sīkāku aprakstu par INA kāpuma strukturālajiem virzītājspēkiem sk. *Fell, J., Grodzicki, M., Martin, R. and O'Brien, E., Addressing market failures in the resolution of non-performing loans in the euro area, Financial Stability Review, Special Feature B*, ECB, 2016. gada novembris.

⁸¹ Sk. *Draft guidance to banks on non-performing loans*, ECB Banku uzraudzība, 2016. gada septembris.

Citi uzdevumi un aktivitātes

1. Tirgus infrastruktūra un maksājumi

Finanšu sektors, t.sk. pamatā esošā tirgus infrastruktūra, jāpielāgo straujajām tehnoloģiskajām pārmaiņām un jauninājumiem, kas mūsdienās ietekmē visus dzīves aspektus. Digitalizācija, globalizācija un labāka starpsavienojamība nodrošina privātpersonām un uzņēmumiem jaunas informācijas ieguves, darījumu slēgšanas un saziņas iespējas. Tomēr, palielinoties lietotāju skaitam un datu apjomam digitālajās platformās, mākoņdatošanas sistēmās un tīklos, augusi arī dažādu kibernetisku uzbrukumu iespējamība. Kibernetiskā draudus rada draudus ne vien atsevišķiem tirgus dalībniekiem, bet arī darbības tīklam kopumā, tāpēc ECB un Eurosistēma 2016. gadā pievērsa īpašu uzmanību noturībai pret kibernetiskiem uzbrukumiem tirgus infrastruktūras un maksājumu jomā.

Eurosistēma vērtē arī turpmāko tās tirgus infrastruktūras stratēģisko attīstību. Tā pēta, kādā veidā varētu uzlabot likviditātes pārvaldības efektivitāti maksājumu, vērtspapīru norēķinu un Eurosistēmas nodrošinājuma pārvaldības jomā. Eurosistēma ciešā sadarbībā ar tirgus dalībniekiem pēta, kā apmierināt jaunas lietotāju vajadzības un izmantot tehnoloģiskos jauninājumus, lai novērstu iespējamus riskus, piemēram, kibernetisku uzbrukumu draudus.

Drošība un efektivitāte joprojām ir Eurosistēmas galvenās prioritātes nākotnes tirgus infrastruktūras izveidē. Tās tirgus infrastruktūras raita darbība ir ļoti būtiska, lai saglabātu uzticēšanos euro un atbalstītu monetārās politikas operācijas. Tai ir svarīga nozīme arī Eiropas finanšu sistēmas stabilitātes nodrošināšanā un ekonomiskās aktivitātes veicināšanā.

1.1. TARGET2 un T2S konsolidācija

TARGET2 – Eurosistēmas bruto norēķinu sistēma maksājumu darījumiem euro – 2016. gadā apstrādāja maksājumus, kuru vidējais dienas apjoms bija 1.7 trlj. euro. Lai sniegtu priekšstatu par šā rādītāja apjomīgumu, var minēt, ka TARGET2 sešās dienās apstrādātais apjoms salīdzināms ar euro zonas gada IKP.

TARGET2 vērtspapīriem (T2S) uzsāka darbību 2015. gada jūnijā, padarot integrētāku Eiropas vērtspapīru norēķinu tirgus infrastruktūru, kas agrāk bija ļoti sadrumstalota. Šī platforma ir nozīmīgs stūrakmens Eiropas Komisijas kapitāla tirgu savienības izveides projektā, un tās ietvaros uzsākta plaša [pēctirdzniecības pakalpojumu saskaņošanas programma](#).

Divos veiksmīgos migrācijas posmos 2016. gada martā un septembrī centrālo vērtspapīru depozitāriju (CVD) skaits T2S platformā palielinājās no pieciem līdz 12⁸² un apstrādātais apjoms – aptuveni līdz 50% no kopējuma, ko paredzēts

⁸² 2015. gada jūnijā platformai pievienojās četri CVD, t.i., Grieķijas, Maltas, Rumānijas un Šveices CVD. Itālijas CVD tika pievienots 2015. gada augustā. 2016. gada martā un septembrī tiem pievienojās vēl septiņi CVD – Portugāles, Beļģijas (divi CVD), Francijas, Nīderlandes, Luksemburgas un Dānijas CVD.

apstrādāt līdz brīdim, kad platformai tiks pievienoti atlikušie deviņi iesaistītie CVD. Paredzams, ka pēc migrācijas pilnīgas pabeigšanas 2017. gadā T2S apstrādās vidēji vairāk nekā 550 000 darījumu dienā.

TARGET2 un T2S funkcija ir nodrošināt efektīvu likviditātes pārvaldību maksājumu pārvedumu, vērtspapīru norēķinu un nodrošinājuma pārvaldības jomā. Tomēr, ņemot vērā, ka abas sistēmas izstrādātas dažādos laikposmos, to darbība tiek nodrošināta atsevišķās platformās un vidēs un tām tiek piemēroti atšķirīgi tehniskie risinājumi. Tāpēc likumsakarīgi meklēt iespējas, kā veidot abu sistēmu sinerģiju. Galvenie mērķi ir TARGET2 modernizēšana, T2S jau pieejamo iespēju izmantošana, kā arī TARGET2 un T2S pakalpojumu tehnisko un funkcionālo komponentu konsolidēšana. Turklāt konsolidēšana sniedz iespēju vēl vairāk stiprināt noturību pret kibernetiskiem uzbrukumiem, uzlabot lietotājiem piedāvātos pakalpojumus un izveidot vienotās piekļuves kanālu. Izpētes darbs šajā jomā turpināsies visu 2017. gadu.

1.2. Norēķinu pakalpojumi ātro maksājumu veicināšanai

Digitalizējot maksājumu pakalpojumu nozari, Eurosistēmas vissarežģītākais uzdevums ir nodrošināt, lai tirgū izstrādāto inovatīvo maksājumu produktu un pakalpojumu ieviešana neatjaunotu Eiropas tirgus sadrumstalotību.

2016. gadā ātrie maksājumi, t.i., maksājumi, kas saņēmējam nodrošina tūlītēju līdzekļu pieejamību, iespējams, bija visvairāk apspriestais temats neliela apjoma maksājumu pakalpojumu nozarē. Ātro maksājumu shēma tika ieviesta 2016. gada novembrī, nodrošinot galalietotājiem iespēju izmantot ātro maksājumu risinājumus. Eiropas finanšu tirgus infrastruktūras mērķis ir sagatavoties, lai ar 2017. gada novembri varētu nodrošināt ātro maksājumu apstrādi visā Eiropā.

Eurosistēma atbalstīs norēķinus starp neliela apjoma maksājumu infrastruktūrām, kas visā Eiropā piedāvā klīringa pakalpojumus ātrajiem maksājumiem euro, nodrošinot uzlabotu TARGET2 funkcionalitāti automatizētajiem klīringa centriem (ACH) un veicinot šo centru dialogu un sadarbību.

Turklāt saistībā ar Eurosistēmas veikto izpēti par tirgus infrastruktūras turpmāko attīstību tiek vērtēta iespēja izstrādāt reālā laika **TARGET ātro maksājumu norēķinu pakalpojumu**, kas ļautu veikt norēķinus, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, kuri pieejami jebkurā laikā visu gadu.

1.3. Eurosistēmas nākotnes tirgus infrastruktūra un sadalītās palīgtechnoloģijas

Stratēģiski izvērtējot turpmāko Eurosistēmas tirgus infrastruktūras attīstību, ECB apsvērusi vairākus **sadalīto palīgtechnoloģiju** modeļus, kas pašlaik tiek izstrādāti. Lai gūtu labāku priekšstatu par sadalīto palīgtechnoloģiju iespējamo ietekmi uz tirgus infrastruktūru, sk. **Īpašo rakstu** ECB interneta vietnē.

1.4. Droša finanšu tirgus infrastruktūra

Pildot pārraudzības funkciju, Eurosistēma veicina finanšu tirgus infrastruktūru drošību un efektivitāti un, ja nepieciešams, rosina pārmaiņas. ECB 2016. gada jūlijā publicēja [Eurosistēmas pārraudzības politikas regulējuma](#) pārskatīto versiju, kurā atspoguļotas pēdējo gadu regulatīvās un citas norises, kas ietekmējušas Eurosistēmas pārraudzības funkciju. ECB ir triju sistēmiski nozīmīgo maksājumu sistēmu (SNMS) – TARGET2, EURO1 un STEP2 – vadošā pārraudzības iestāde. ECB kopā ar euro zonas valstu centrālajām bankām (NCB) 2016. gadā pabeidza visaptverošu SNMS atbilstības SNMS regulas⁸³ pārraudzības prasībām novērtējumu. Turklāt, ņemot vērā aktīvāku CVD migrāciju uz vienoto norēķinu platformu 2016. gadā, ECB paplašināja ar T2S saistīto pārraudzības darbību.

Papildus ECB publicēja [ziņojumu](#) par Eurosistēmas pārraugu organizētu euro zonas finanšu tirgus infrastruktūru krīzes komunikācijas pārbaudi. Tirgus mērogā īstenotās pārbaudes mērķis bija izvērtēt Eurosistēmas gatavību krīzes situācijā efektīvi īstenot darbības un pārraudzības pienākumus un pārliecināties par dažādu iesaistīto pušu krīzes pārvaldības procedūru efektivitāti situācijās ar pārrobežu ietekmi. Vispār ECB sadarbojas ar citām centrālajām bankām, regulējošajām institūcijām un iestādēm, lai stiprinātu kopējā finanšu sektora noturību pret [kiberuzbrukumiem](#). Tā arī sniedza ieguldījumu 2016. gadā publicēto starptautisko norādījumu par noturību pret kiberuzbrukumiem⁸⁴ izstrādē.

Runājot par centrālajiem darījuma partneriem (CDP), ECB atbalstījusi [attiecīgo G20 valstu standartus nosakošo struktūru](#) vadībā īstenotos starptautiskos centienus pabeigt pasaules atvasināto finanšu instrumentu tirgu reformu.

ECB kā emitējošā centrālā banka turpināja iesaistīties pasaules un ES sadarbības mehānismos, kas attiecas uz konkrētām finanšu tirgus infrastruktūrām. Tādējādi ECB turpināja iesaistīties saskaņā ar Eiropas Tirgus infrastruktūras regulu (EMIR) reģistrēto CDP uzraugu kolēģiju darbā. ECB kopā ar euro zonas NCB veic sagatavošanās darbus saistībā ar CVD turpmāko autorizāciju saskaņā ar CVD regulu.

2. Citām institūcijām sniegtie finanšu pakalpojumi

2.1. Aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšana

ECB ir atbildīga par ES aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšanu [Vidēja termiņa finansiālās palīdzības mehānisma](#) (VTFPM)⁸⁵ un [Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma](#) (EFSM)⁸⁶ ietvaros. ECB 2016. gadā veica VTFPM ietvaros

⁸³ Eiropas Centrālās bankas 2014. gada 3. jūlija Regula (ES) Nr. 795/2014 par sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pārraudzību (ECB/2014/28).

⁸⁴ Maksājumu un tirgus infrastruktūru komitejas un Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas 2016. gada jūnija [Norādījumi par finanšu tirgus infrastruktūru noturību pret kiberuzbrukumiem](#).

⁸⁵ Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 141. panta 2. punktu, ECBS Statūtu 17., 21.2., 43.1. un 46.1. pantu un Padomes 2002. gada 18. februāra Regulas (EK) Nr. 332/2002 9. pantu.

⁸⁶ Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 122. panta 2. punktu un 132. panta 1. punktu, ECBS Statūtu 17. un 21. pantu un Padomes 2010. gada 11. maija Regulas (ES) Nr. 407/2010 8. pantu.

piešķirtu aizdevumu procentu maksājumu apstrādi. Kopējais atlikums šīs iespējas ietvaros 2016. gada 31. decembrī bija 4.2 mljrd. euro. ECB 2016. gadā veica arī dažādu EFSM ietvaros piešķirtu aizdevumu maksājumu un procentu maksājumu apstrādi. Kopējais atlikums šā mehānisma ietvaros 2016. gada 31. decembrī bija 46.8 mljrd. euro.

Līdzīgi ECB ir atbildīga par maksājumu, kas saistīti ar [Eiropas Finanšu stabilitātes fondu](#) (EFSF)⁸⁷ un [Eiropas Stabilitātes mehānismu](#) (ESM)⁸⁸, administrēšanu. ECB 2016. gadā veica dažādu EFSF ietvaros piešķirtu aizdevumu procentu un komisijas maksas maksājumu apstrādi. ECB veica arī ESM locekļu iemaksu un dažādu šā mehānisma ietvaros piešķirtu aizdevumu procentu un komisijas maksas maksājumu apstrādi.

Visbeidzot, ECB ir atbildīga par visu to maksājumu apstrādi, kuri saistīti ar aizdevuma iespējas līgumu Grieķijai.⁸⁹ Kopējais atlikums šā līguma ietvaros 2016. gada 31. decembrī bija 52.9 mljrd. euro.

2.2. Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumi

2016. gadā klientu euro denominēto rezervju aktīvu pārvaldīšanai izveidotās Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumu (ERPP) sistēmas ietvaros 2016. gadā joprojām tika piedāvāts daudzpusīgs finanšu pakalpojumu klāsts. Atsevišķas Eurosistēmas NCB (Eurosistēmas pakalpojumu sniedzējas) piedāvā ārpus euro zonas esošo valstu centrālajām bankām, monetārajām iestādēm un valdības aģentūrām, kā arī starptautiskajām organizācijām pilnu pakalpojumu kopumu, kas pamatojas uz saskaņotiem noteikumiem un nosacījumiem atbilstoši vispārējiem tirgus standartiem. ECB veic kopējās koordinācijas funkciju, veicinot sistēmas raitu darbību un informācijas sniegšanu Padomei.

ERPP darījumu attiecības ar Eurosistēmu 2016. gadā uzturēja 286 klienti (2015. gadā – 285 klienti). Attiecībā uz pašiem pakalpojumiem ERPP sistēmas pārvaldīto turējumu kopapjoms (kas ietver skaidrās naudas aktīvus un vērtspapīru turējumus) 2016. gadā pieauga aptuveni par 8% salīdzinājumā ar 2015. gada beigām.

3. Banknotes un monētas

ECB un euro zonas valstu centrālās bankas (NCB) ir atbildīgas par euro banknošu emisiju euro zonā un sabiedrības uzticēšanās euro saglabāšanu.

⁸⁷ Saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21. pantu (kopā ar EFSF lētvara vienošanās 3. panta 5. punktu).

⁸⁸ Saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21. pantu (kopā ar ESM Finanšu palīdzības vienošanās vispārējo noteikumu 5.12.1. pantu).

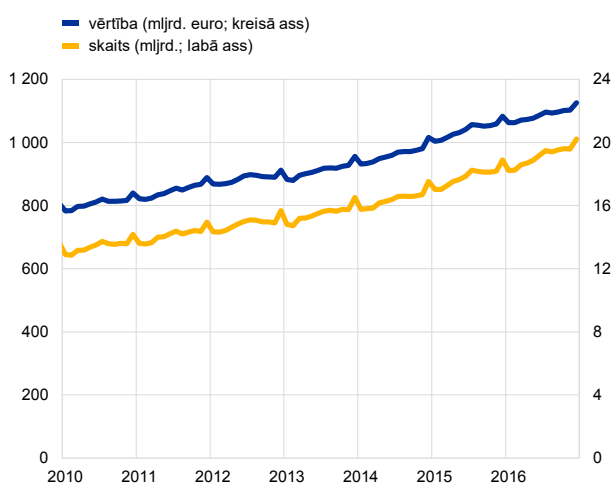
⁸⁹ Saskaņā ar vienošanos par aizdevuma iespēju starp dalībvalstīm, kuru valūta ir euro (izņemot Grieķiju un Vāciju), un *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (darbojas valsts interesēs, pakļauta Vācijas Federatīvās Republikas rīkojumiem un izmanto tās garantijas) kā aizdevējiem, Grieķijas Republiku kā kredītņēmēju un *Bank of Greece* kā kredītņēmēja aģentu un saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21.2. pantu un 2010. gada 10. maija [Lēmuma ECB/2010/4](#) 2. pantu.

3.1. Banknošu un monētu apgrozība

2016. gadā **apgrozībā esošo euro banknošu** skaits un vērtība pieauga attiecīgi aptuveni par 7.0% un 3.9%. Gada beigās apgrozībā atradās 20.2 mljrd. euro banknošu, kuru kopējā vērtība bija 1 126 mljrd. euro (sk. 32. un 33. att.). Vislielākais gada pieauguma temps 2016. gadā bija 100 euro un 200 euro banknotēm (attiecīgi 13.4% un 12.9%). 50 euro banknošu kāpums saglabājās dinamisks (9.9%), bet bija nedaudz lēnāks nekā iepriekšējā gadā.

32. attēls

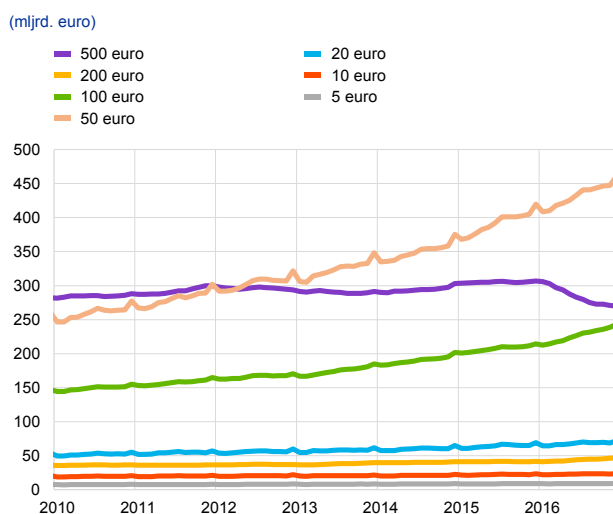
Apgrozībā esošo euro banknošu skaits un vērtība

Avots: ECB.

33. attēls

Apgrozībā esošo euro banknošu vērtība nominālvērtību daļījumā

Avots: ECB.

Pēc otrā izlaiduma (Eiropas sērijas) euro banknošu nominālvērtības struktūras pārskatīšanas Padome nolēma pārtraukt 500 euro banknotes izgatavošanu un neiekļaut to Eiropas sērijā, ņemot vērā bažas, ka šīs banknotes lietošana varētu veicināt nelikumīgas darbības. 500 euro banknotes emisija tiks apturēta aptuveni 2018. gada beigās gandrīz vienlaikus ar plānoto Eiropas sērijas 100 euro un 200 euro banknošu ieviešanu. Pārējo nominālvērtību banknotes (no 5 euro līdz 200 euro) joprojām tiks izlaistas. Euro banknošu izgatavošanu kopīgi veic euro zonas NCB, kurām 2016. gadā pavisam bija iedalīta 6.22 mljrd. banknošu izgatavošana.

Ņemot vērā euro starptautisko nozīmi un plašo uzticēšanos euro banknotēm, 500 euro banknote joprojām būs likumīgs maksāšanas līdzeklis, un tādējādi to var turpināt izmantot kā maksāšanas un vērtību uzkrāšanas līdzekli. Tāpat kā pārējo nominālvērtību euro banknotes, 500 euro banknote vienmēr saglabās vērtību, un to bez laika ierobežojuma varēs apmainīt euro zonas NCB.

Pēc lēmuma par 500 euro banknošu emisijas izbeigšanu to skaits apgrozībā 2016. gadā samazinājās. Šo sarukumu daļēji kompensēja lielāks pieprasījums pēc 200 euro, 100 euro un 50 euro banknotēm.

Euro banknošu apstrāde

Tiek lēsts, ka vērtības izteiksmē aptuveni trešā daļa apgrozībā esošo euro banknošu tiek turēta ārpus euro zonas. Šīs banknotes galvenokārt tiek glabātas kaimiņvalstīs un lielākas nominālvērtības banknotēs. Tās izmanto uzkrājumu veidošanai un norēķiniem par darījumiem starptautiskajos tirgos.

2016. gadā kopējais apgrozībā esošo euro monētu skaits palielinājās par 4.2% (2016. gada beigās – 121.0 mljrd.). 2016. gada beigās apgrozībā esošo monētu vērtība bija 26.9 mljrd. euro (par 3.6% lielāka nekā 2015. gada beigās).

Euro zonas NCB 2016. gadā pārbaudīja aptuveni 32.3 mljrd. banknošu autentiskumu un derīgumu

apgrozībai, aptuveni 5.4 mljrd. banknošu izņemot no apgrozības. Eurosistēma arī turpināja centienus palīdzēt banknošu iekārtu ražotājiem nodrošināt to iekārtu atbilstību ECB standartiem attiecībā uz euro banknošu autentiskuma un derīguma pārbaudi pirms to atkārtotas laišanas apgrozībā. Ar šīm iekārtām kredītiestādes un citi profesionālie skaidrās naudas apstrādātāji 2016. gadā pārbaudīja 33 mljrd. euro banknošu autentiskumu un derīgumu.

3.2. Jauna 50 euro banknote

Jauna 50 euro banknote

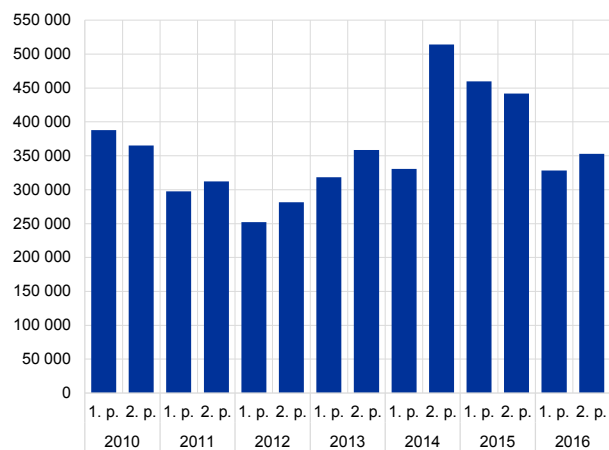
Jaunā 50 euro banknote, kura nonāks apgrozībā 2017. gada 4. aprīlī, tika nodota atklātībā 2016. gada 5. jūlijā. Jaunās banknotes ieviešana ir vēl viens pasākums, kas padara euro banknotes arvien drošākas. Jaunā 50 euro banknote ir ceturrtā (pēc 5 euro, 10 euro un 20 euro banknotēm) **Eiropas sērijas** banknote, kas tiks ieviesta. Tai ir uzlaboti pretviltošanas elementi, t.sk. smaragdzaļš skaitlis, kas, pagrozot banknoti, rada kustīgas gaismas efektu un maina arī krāsu. Hologramma ar portretu ir inovatīvs elements, kuru pirmo reizi izmantoja Eiropas sērijas 20 euro banknotei. Aplūkojot banknoti pret gaismu, hologrammas augšējā daļā redzams caurspīdīgs logs un tajā no abām banknotes pusēm saskatāms Eiropas (grieķu mitoloģijas tēla) portrets. Šis portrets parādās arī ūdenszīmē.

Gatavojoties jaunās 50 euro banknotes ieviešanai, ECB un euro zonas NCB informēja gan sabiedrību, gan profesionālos skaidrās naudas apstrādātājus par jauno banknoti un tās pretviltošanas elementiem. Tās arī veica vairākus pasākumus, lai palīdzētu banknošu apstrādes iekārtu nozarei sagatavoties jaunās banknotes ieviešanai.

3.3. Viltotās euro banknotes

34. attēls

No apgrozības izņemto viltoto euro banknošu skaits

Avots: ECB.

Kopējais viltoto euro banknošu skaits 2016. gadā samazinājās; no apgrozības tika izņemts aptuveni 685 000 viltojumu. Salīdzinājumā ar apgrozībā esošo īsto euro banknošu skaitu viltoto banknošu īpatsvars ir ļoti neliels. 34. attēlā atspoguļota no apgrozības izņemto viltoto banknošu skaita ilgtermiņa dinamika. Viltošanai parasti izraudzītas 20 euro un 50 euro banknotes (aptuveni 80% no kopējā konfiscēto viltojumu skaita 2016. gadā). Viltoto 20 euro banknošu īpatsvars 2016. gadā samazinājās.

ECB joprojām iesaka sabiedrībai rēķināties ar viltojumu iespēju, neaizmirst par naudas pārbaudi, to [aptaustot](#), [apskatot un pagrozot](#), un nekad nepaļauties tikai uz vienu pretviltošanas elementu. Turklāt profesionālajiem skaidrās naudas apstrādātājiem gan Eiropā, gan ārpus tās robežām pastāvīgi tiek piedāvātas apmācības un

tiek nodrošināti aktualizēti informatīvie materiāli, lai atbalstītu Eurosistēmas cīņu pret naudas viltošanu. Šim mērķim kalpo arī ECB sadarbība ar Eiropolu, Interpolu un Eiropas Komisiju.

4. Statistika

Ar NCB atbalstu ECB sagatavo, vāc, apkopo un izplata plašu statistisko datu klāstu, kas sniedz nozīmīgu atbalstu euro zonas monetārajai politikai, ECB uzraudzības funkcijai, dažādu citu ECBS uzdevumu un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas uzdevumu izpildei. Šos statistiskos datus izmanto arī valsts iestādes, finanšu tirgus dalībnieki, plašsaziņas līdzekļi un sabiedrība.

ECBS 2016. gadā turpināja regulāri, raiti un laikus sniegt euro zonas statistiskos datus. Turklāt tā veltīja vērā ņemamas pūles, lai izpildītu jaunās prasības ļoti savlaicīgi sniegt augstas kvalitātes un detalizētākus valstu, sektoru un instrumentu līmeņa statistiskos datus. Šādas prasības radījušas nepieciešamību "neaprobežoties ar apkopotajiem datiem", un šai tēmai bija veltīta ECB 8. statistikas konference 2016. gada jūlijā.⁹⁰

4.1. Jauna un pilnveidota euro zonas statistika

ECB 2016. gada jūlijā uzsāka transakciju līmeņa dienas datu vākšanu euro naudas tirgū no lielākajām euro zonas bankām, aptverot galvenos tirgus segmentus (t.i., nodrošināto, nenodrošināto, valūtas mijmaiņas darījumu un uz nakti izsniegto kredītu indeksa mijmaiņas darījumu segmentus) ar aptuveni 45 000 darījumu dienā. Šī informācija atbalstīs vairākas politikas funkcijas un radīs iespēju publicēt jaunus statistiskos datus.

⁹⁰ Sīkāku informāciju sk. [ECB interneta vietnē](#).

Saskaņā ar Regulu ECB/2014/50 (un Maksātspējas II direktīvu) savākti jauni, pilnveidoti apdrošināšanas sabiedrību 2016. gada 1. un 2. ceturkšņa statistiskie dati. Šie dati ir rezultāts gadiem ilgi sadarbībai starp ECB un Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādi, kā arī starp NCB un valstu kompetentajām iestādēm nolūkā mazināt nozares pārskatu sniegšanas slogu. Iegūtie dati pirms to plānotās publicēšanas 2017. gadā tiek izvērtēti un apkopoti.

Euro zonas starptautisko investīciju bilancē 2016. gada aprīlī pirmo reizi tika nodrošināta pilnīga krājumu un plūsmu datu saskaņošana un euro zonas ceturkšņa kontos papildus datiem par noguldījumiem un aizdevumiem tika iekļauti dati "kas kam" attiecībā uz vērtspapīriem.

ECB 2016. gada septembrī uzsāka ECB un Eurosistēmas starptautisko rezervju un ārvalstu valūtas likviditātes mēneša šablonu publicēšanu ar 15 dienu nobīdi, paātrinot to publicēšanu par 15 kalendārajām dienām.

2016. gada novembrī ECB uzsāka publicēt papildu un detalizētākus ceturkšņa datus par ECB tieši uzraudzītu nozīmīgu banku finansiālo stāvokli, sniedzot dažus statistiskos datus valstu un kategoriju dalījumā. Tas uzlabos banku aktīvu kvalitātes caurredzamību un veicinās tirgus disciplīnu.

ECB 2016. gada decembrī publicēja Eurosistēmas Mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojuma otrā posma rezultātus. Apsekojums aptvēra euro zonas valstu (neietverot Lietuvu), kā arī Ungārijas un Polijas vairāk nekā 84 000 mājsaimniecību (sk. arī 2. nodaļas 5. sadaļu). Apsekojumā iegūto ziņu analīze ļaus labāk izprast, kā mikroekonomiskais neviendabīgums ietekmē makroekonomiskos rezultātus.

4.2. Citas statistikas norises

ECBS turpināja izstrādāt jaunas vai būtiski uzlabot esošās mikrodatu platformas kā ECBS statistisko datu pamatavotu. Lai gan detalizēta informācija rada lielāku slogu ECBS statistikas funkcijai datu apstrādes un kvalitātes nodrošināšanas ziņā, šāda informācija neapšaubāmi mazina slogu pārskatu sniedzējiem. Turklāt tā ļauj elastīgi un ātri pielāgoties lietotāja vajadzībām un palielina savākto datu kvalitāti un iekšējo konsekvenci.

Centralizētās vērtspapīru datubāzes jauda tika palielināta arī nolūkā veicināt nodrošinājumu pārvaldību.

ECB 2016. gada maijā apstiprināja jaunu statistikas Regulu (ECB/2016/13), ar ko izveido mikrodatu datubāzi, kas ietver saskaņotus datus par Eurosistēmas kredītiem un kredītriskiem. Sākot ar 2018. gada beigām, *AnaCredit* datu kopā būs pieejama mēneša informācija par katru aizdevumu, ko euro zonas valstu bankas un to ārvalstu filiāles izsniegušas Regulā noteiktajiem uzņēmumiem un citām juridiskajām personām (fizisko personu dati netiks ietverti). Vienlaikus tiks palielināta ECBS leštāžu un saistīto uzņēmumu datubāzu reģistra (RIAD) ietilpība, lai tajā ietvertu nepieciešamo informāciju par nefinanšu sabiedrībām.

2016. gada augustā ECB grozīja Regulu un Pamatnostādni par vērtspapīru turējumu statistiku nolūkā iegūt no banku grupām papildu grāmatvedības un kredītriska datus. Turklāt pārskatu sniedzēju banku grupu saraksts tiks papildināts, ietverot tajā visas ECB tieši uzraudzītās nozīmīgās grupas. Grozītā Pamatnostādne arī izveido datu kvalitātes pārvaldības sistēmu izvaddatu kvalitātes novērtēšanai un nodrošināšanai.

ECBS piešķir lielu nozīmi tās statistikas kvalitātei, vienlaikus cenšoties līdz minimumam samazināt pārskatu sniegšanas slogu. Šajā ziņā statistikas un uzraudzības prasību integrēšana ir būtiska, lai pilnveidotu vispārējo procesu, kura ietvaros bankas sniedz pārskatus valsts un Eiropas iestādēm. Šajā jomā trīs galvenie darba virzieni saistīti ar: 1) Banku integrētās pārskatu sniegšanas vārdnīcas izstrādi sadarbībā ar nozari, nosakot kopējus noteikumus, ko bankas piemēro, sniedzot pārskatus iestādēm⁹¹; 2) Eurosistēmas un VUM Vienotas datu vārdnīcas izveidi; un 3) vienotas, saskaņotas Eiropas pārskatu sniegšanas sistēmas izveidi bankām.

2016. gada oktobrī ECB nolēma vēl vairāk uzlabot jaunajās ECB regulās par Eiropas statistiku garantēto novērtējuma caurredzamību un, ja nepieciešams, organizēt sabiedrisko apspriešanu papildus kopš 2000. gada īstenotajai priekšrocību un izmaksu procedūrai.

Eiropas Komisija un ECB 2016. gada novembrī parakstīja Saprašanās memorandu starp *Eurostat* un ECB Statistikas ģenerāldirektorātu par makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanas procedūras pamatā esošās statistikas kvalitātes nodrošināšanu.

ECB 2016. gadā turpināja arī padarīt statistiskos datus pieejamākus un lietotājiem draudzīgākus, piemēram, piedāvājot jaunu meklēšanas funkciju Statistisko datu noliktavā, dinamiskus grafiskos attēlus, atjauninātu lietotni *ECBstatsApp* un jaunus skaidrojuma ECB interneta vietnes sadaļā "Statistika".

5. Ekonomiskie pētījumi

Augstas kvalitātes zinātniskie pētījumi palīdz veidot stabilus un stingrus ECB politikas analīzes pamatus, tādējādi ar svarīgu ieguldījumu līdzdarbojoties politikas mērķu sasniegšanā. 2016. gadā ECB veiktie ekonomiskie pētījumi sniedza svaigu ieskatu daudzās rosinošās un mainīgās analītiskās prioritātēs. Turklāt triju pētniecības struktūru darbība veicināja spēcīgu pētnieku sadarbību visā ECBS.⁹²

5.1. ECB pētniecības prioritātes un klasteri

ECB pētījumi tiek veikti septiņās pētniecības grupās, kas aptver plašu ekonomisko un finansiālo problēmu loku (sk. 1. att.). Šīs pētnieku grupas palīdz koordinēt bankas pētījumu darba kārtību dažādās darbības jomās. Turklāt, lai labāk izmantotu ECB darbinieku daudzpusīgās pētnieciskās spējas, pētniecības grupas savstarpēji

⁹¹ Sīkāku informāciju sk. <http://banks-integrated-reporting-dictionary.eu/>.

⁹² Sīkāka informācija par ECB pētniecības darbu, t.sk. pētniecības norisēm, publikācijām un struktūrām, pieejama [ECB interneta vietnē](#).

sadarbojas kopīgo interešu jautājumos. 2016. gadā ECB pētniecības grupas pievērsās četrām svarīgākajām pētniecības prioritātēm (sk. 2. att.), sniedzot jaunas atziņas par monetārās politikas transmisiju, zema inflācijas līmeņa noteicošajiem faktoriem un jauno institucionālo režīmu darbību EMS. Papildus šīm galvenajām jomām pētījumi tika veltīti euro zonas mērenās izaugsmes rādītājiem, globālajai ekonomiskajai videi, banku sektoram un mikroprudenciālās uzraudzības politikai, kā arī modeļu izstrādei un pilnveidei. Attiecībā uz pēdējo jomu galvenā uzmanība tika pievērsta mūsdienīgāku valstu un euro zonas modeļu izveidei, kas pamatīgāk atspoguļotu tautsaimniecības finanšu un reālā sektora mijiedarbību.

1. attēls

ECB pētniecības grupas

2. attēls

2016. gada pētniecības prioritātes

<p>1. Nestandarta monetārā politika Aktīvu iegādes un refinansēšanas operācijas Procentu likmju efektīvā zemākā robeža Ilgtspējīga inflācijas korekcija</p>	<p>2. Inflācija mainīgā vidē Inflācijas gaidu stabilitātes zuduma risks Zemās inflācijas iekšzemes un globālie virzītājspēki</p>
<p>3. Jaunais makroprudenciālās uzraudzības ietvars Alternatīvas politikas efektivitāte Kapitāla un likviditātes noteikumi</p>	<p>4. EMS padziļināšana un konverģence EMS pārvaldība un fiskālā politika Konkurētspēja un konverģence</p>

5.2. Eurosistēmas/ECBS pētniecības struktūras

Eurosistēmas/ECBS pētniecības struktūru progress 2016. gadā bija nozīmīgs, visām trim pētniecības struktūrām sniedzot svarīgus secinājumus par ES un euro zonas valstu darbību.

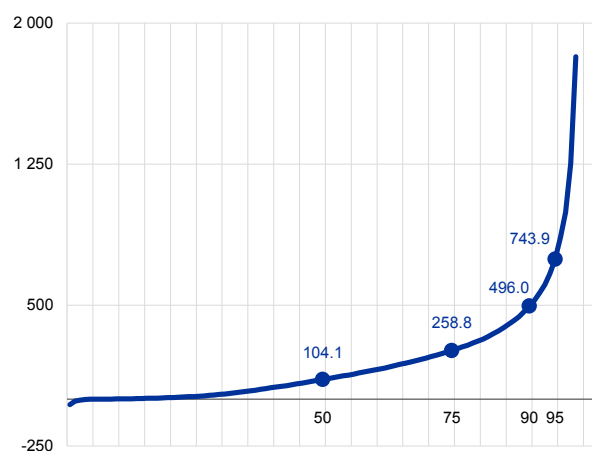
Algu dinamikas pētījumu struktūra (ADS) noslēdza apsekojuma trešo posmu, kura mērķis bija novērtēt, kā uzņēmumi ES reaģējuši uz dažādiem šokiem un strukturālajām reformām 2010.–2013. gadā. Apsekojums aptver vairāk nekā 25 000 uzņēmumu 25 ES valstīs un sniedz pilnībā saskaņotu datu kopu, kas ļauj

veikt precīzu daudzu valstu analīzi. Gada gaitā šī struktūra publiskoja valstu līmeņa ziņojumus par galvenajiem rezultātiem un ECB "Tautsaimniecības Biļetenā" publicēja rakstu ar izsmelšām jaunām liecībām par darba samaksas korekcijām. Viens no svarīgākajiem šā darba secinājumiem attiecas uz darba samaksas pārmaiņām, kuras salīdzinājumā ar periodu pirms krīzes (2002.–2007. gadu) ES valstīs 2010.–2013. gadā notika retāk, un, šķiet, to vismaz daļēji var saistīt ar uzņēmumu nevēlēšanos samazināt pamata darba samaksu, lai gan valstīs, kurās tika īstenota makroekonomisko korekciju programma, tā bija zemāka.

35. attēls

Euro zonas mājsaimniecību bagātības sadalījums

(y ass – tūkst. euro; x ass – neto bagātības procentiles)

Avots: Eurosistēmas Mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojums.

Mājsaimniecību finanšu un patēriņa pētniecības struktūra koordinē Mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojuma gaitu un analizē iegūtos datus (ES), par galveno mērķi nosakot izpratni par to, kā atšķirības starp patērētājiem var palīdzēt skaidrot kopējās tautsaimniecības norises. 2016. gadā šī struktūra publiskoja ziņojumu par apsekojuma otrā posma rezultātiem, kas aptvēra vairāk nekā 84 000 mājsaimniecību 20 valstīs. Galvenā uzmanība apsekojumā pievērsta mājsaimniecību bagātībai un tās sadalījumam starp mājsaimniecībām (sk. 35. att.). Vidēja lieluma mājsaimniecības bagātība noteikta 104 100 euro apjomā; sadalījuma 75. procentile ir 258 800 euro, 90. procentile – 496 000 euro un 95. procentile – 743 900 euro. Struktūras veiktie pētījumi attiecās uz vairākām plašām jomām, t.sk. patēriņa determinantiem, mājsaimniecību finansiālās ievainojamības izpēti, lai novērtētu makroprudenciālās

uzraudzības instrumentus, aktīvu cenu un monetārās politikas ietekmi uz sadalījumu⁹³; bagātības sadalījuma starp mājsaimniecībām noteikšanu, kā arī patērētāju izdevumu reakciju uz nodokļu politiku.

Konkurences izpētes struktūra 2016. gada laikā turpināja darboties kā ECBS pētnieku centrs konkurētspējas un produktivitātes analīzes jomā. Pētījumi starptautiskās tirdzniecības, ekonomisko šoku starptautiskās transmisijas un ES resursu sadalījuma efektivitātes jomās bija īpaši lielā skaitā. Viens no svarīgiem struktūras darba rezultātiem 2016. gadā bija ES 5. izlaiduma uzņēmumu līmeņa datu vākšana un datu kopas publiskošana. Šī datu kopa ietver plašu produktivitātes rādītāju kopumu un ir unikāla valstu salīdzinājuma un aptvēruma ziņā. Pētījumi, izmantojot šos jaunus datus, veidoja izpratni par produktivitātes uzlabojumu un jaunu darbvietu radīšanas sakarību euro zonā.

5.3. Konferenču un publikāciju

Augot ECB kompetencē esošo jautājumu apjomam un sarežģītībai, pēdējos gados īpaši svarīgi ir progresīvi pētījumi un dialogs ar augstskolās strādājošiem ekonomistiem. Tāpēc ECB 2016. gadā rīkoja vairākus augsta līmeņa zinātniskos

⁹³ Sk. arī 1. nodaļas 2.1. sadaļas 5. ielikumu.

pasākumus, kas bija veltīti vairākām problēmām, kas centrālajām bankām ir visbūtiskākās. Divi svarīgākie gada pasākumi bija ECB centrālo banku darbībai veltīts forums Sintrā un pirmā gadskārtējā ECB pētniecības konference. Citas svarīgas konferences bija Starptautiskais monetārās politikas izpētes forums, ECB 9. prognozēšanas metodēm veltītais darbseminārs un Konkurences izpētes struktūras 12. konference.

Daudzas ECB pētnieciskās aktivitātes atspoguļotas arī publicētajos pētījumos. 2016. gadā kopumā ECB Pētījumu sērijā tika publicēts 115 pētījumu. Turklāt 73 ECB speciālistu izstrādāti vai sadarbībā ar viņiem tapuši pētījumi tika publicēti starptautiskos recenzētos žurnālos. Šāds augstas kvalitātes zinātnisko pētījumu kopums veidoja pamatu arī plašākas sabiedrības padziļinātai iepazīstināšanai ar pētījumu secinājumiem, izmantojot, piemēram, ECB "Pētījumu Biļetenu".

6. Juridiskās darbības un pienākumi

ECB 2016. gadā piedalījās vairākās ES līmeņa tiesvedībās. ECB sniedza arī daudzus atzinumus, reaģējot uz Līguma prasību konsultēt ar ECB par katru ierosināto ES tiesību aktu vai nacionālā tiesību akta projektu, kas ir ECB kompetencē, kā arī monitorējot monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizlieguma ievērošanu. Visbeidzot saistībā ar uzraudzības uzdevumiem ECB pieņēma vairākus tiesību aktus un instrumentus.

6.1. ECB piedalīšanās ES līmeņa tiesvedībās

Eiropas Savienības Tiesa 2016. gada septembrī pieņēma nolēmumu par pārsūdzību divās lietu kopās, ko iesniedza Kipras banku, kurās tika īstenoti 2013. gada noregulējuma pasākumi, noguldītāji. Prasītāji apgalvoja, ka attiecīgos noregulējuma pasākumus piemēroja ECB un Eiropas Komisija, balstoties uz savu iesaisti Eurogrupas sanāksmēs un lomu Kipras Saprašanās memoranda apspriešanā un pieņemšanā.

Pirmajā lietu kopā⁹⁴ prasītāji lūdza atcelt Eurogrupas 2013. gada 25. marta paziņojumu par finansiālās palīdzības programmu Kiprai, īpaši par tās banku sektora pārstrukturēšanu. Tiesa apstiprināja Vispārējās tiesas konstatēto, ka apstrīdēto Eurogrupas paziņojumu nevar uzskatīt par Eiropas Komisijas un ECB kopēju lēmumu. Tiesa arī konstatēja, ka banku pārstrukturizēšanai nepieciešamo Kipras iestāžu pieņemto tiesisko regulējumu nevar uzskatīt par iespējamā kopējā Eiropas Komisijas un ECB lēmuma uzspiestu; tas tika konkrēti pausts Eurogrupas paziņojumā. Tāpēc lietas tika noraidītas kā nepieņemamas.

Otrajā lietu kopā⁹⁵ prasītāji lūdza kompensēt zaudējumus, kas, iespējams, radušies, iekļaujot Kipras Saprašanās memorandā punktus, kas attiecas uz divu Kipras banku noregulējumu, un/vai anulēt šos apstrīdētos punktus. Tiesa atcēla Vispārējās tiesas

⁹⁴ Apvienotās lietas C-105/15 P–C-109/15 P.

⁹⁵ Apvienotās lietas C-8/15 P–C-10/15 P.

pieņemtos nepieņemamības rīkojumus, balstoties uz to, ka ES iestāžu iespējamā nelikumīgā rīcība pat Līguma par Eiropas Stabilitātes mehānisma izveides (tālāk tekstā – ESM Līgums) tiesiskā regulējuma ietvaros teorētiski var radīt Eiropas Savienības atbildību saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 340. panta 2. un 3. punktu. Šis secinājums balstījās uz Līguma par Eiropas Savienību 17. panta 1. punktā noteikto Eiropas Komisijas pienākumu veicināt vispārējās Eiropas Savienības intereses un uzraudzīt Eiropas Savienības tiesību aktu piemērošanu, un saskaņā ar ESM Līguma 13. panta 3. un 4. punktu nodrošināt jebkura ESM noslēgta saprašanās memoranda atbilstību ES tiesību aktiem. Tiesa lēma pēc būtības, ka, ņemot vērā Eiropas Savienības īstenoto vispārējās intereses mērķi, t.i., nodrošināt euro zonas banku sistēmas finanšu stabilitāti, Kipras Saprašanās memorandā noteiktie noregulējuma pasākumi neradīja neizturamu un nesamērīgu iejaukšanos apelācijas sūdzību iesniedzēju īpašumtiesībās. Tādējādi nevarēja uzskatīt, ka Eiropas Komisija, atļaujot iekļaut strīdīgo punktu Kipras Saprašanās memorandā, veicinājusi apelācijas sūdzību iesniedzēju īpašumtiesību pārkāpumu. Tāpēc Tiesa noraidīja kompensācijas prasījumus kā juridiski nepamatotus.

ES Vispārējā tiesa 2016. gada jūlijā lēma par labu ECB lēmumu atcelšanas un zaudējumu atlīdzības lietā saistībā ar konkrētiem ECB Padomes lēmumiem par *Bank of Greece* ārkārtas likviditātes palīdzības (ĀLP) sniegšanu Grieķijas bankām. Lietā T-368/15 prasītājs apgalvoja, ka apstrīdētie lēmumi par ĀLP bija nelikumīgi un 2015. gada vasarā "neizbēgami noteica" īslaicīgas banku brīvdienas un Grieķijas iestāžu ieviestas kapitāla kontroles, kas savukārt prasītājam radīja "nopietnus un neatgriezeniskus zaudējumus". Attiecībā uz prasību par lēmumu atcelšanu Vispārējā tiesa konstatēja, ka prasījums par to, ka apstrīdētie lēmumi par ĀLP tieši skāruši prasītāju, acīmredzami nav apmierināms, un tāpēc noraidīja prasību kā nepieņemamu. Konkrētāk, Vispārējā tiesa lēma, ka, saglabājot ĀLP maksimālo apjomu, apstrīdētie lēmumi nekādā veidā nenoteica minēto pasākumu (t.i., kapitāla kontroļu) ieviešanu. Tādējādi Grieķijas iestādes pilnīgi brīvi varēja izvēlēties jebkādus citus pasākumus. Vispārējā tiesa kā nepieņemamu noraidīja arī prasību par zaudējumu atlīdzību.

Vispārējā tiesa 2016. gada maijā lēma par 150 ECB darbinieku iesniegto pārsūdzību (lieta T-129/14 P) attiecībā uz Civildienesta tiesas spriedumu lietā F-15/10 par ECB pensiju reformu. Pēc aptuveni divus gadus ilguša reformu procesa ECB 2009. gada maijā iesaldēja esošo jauktas sistēmas pensiju plānu un pieņēma jaunu pensiju shēmu, ko veido pirmais pīlārs ar noteiktu pabalstu shēmu un otrais pīlārs ar noteiktu iemaksu shēmu. Pensijas tiesības par nostrādātajiem periodiem no 2009. gada 1. jūnija ECB pensiju shēmā uzkrātas visiem darbiniekiem, t.sk. tiem, kuri bija uzsākuši darbu pirms reformas stāšanās spēkā vai tieši tajā pašā dienā. Bija tikai viens izņēmums, kas attiecās uz darbiniekiem, kuru vecums 2009. gada 31. maijā bija no 60 līdz 65 gadiem un uz kuriem turpināja attiekties ECB pensiju plāns saistībā ar iepriekšējo un turpmāko izdienu. 150 darbinieku ierosinātajā apelācijā tika kritizēti vairāki pirmās instances tiesas sprieduma punkti attiecībā uz astoņiem izvirzītajiem pamatiem. Vispārējā tiesa savā pārsūdzības spriedumā apstiprināja Civildienesta tiesas spriedumu, pilnā apjomā noraidot visus astoņus izvirzītos pamatus un tādējādi pilnībā apstiprinot ECB pensiju reformas likumību. Runājot par reformas īstenošanai izmantoto procedūru, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka ECB nebija

pārkāpusi tiesiskuma principus un juridisko noteiktību. Tā apstiprināja, ka lēmumi par pensiju noteikumu grozījumiem bija pieņemti saskaņā ar kompetences un procedūras noteikumiem. Attiecībā uz būtiskajiem jautājumiem šis spriedums bija iemesls pensiju tiesību rakstura padziļinātai analīzei. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Direktīvas 91/533⁹⁶ izpratnē pensijas tiesības nav jēdziena "atlīdzība" sastāvdaļa. Tādējādi tās nav darba līguma nemateriāls elements, un ECB ir tiesības pārveidot pensijas shēmu bez darbinieku piekrišanas. Saistībā ar iegūtajām tiesībām pensionēties no 60 gadu vecuma bez pabalstu samazināšanas, uz ko atsaucās prasītāji, Vispārējā tiesa atgādināja, ka saskaņā ar pastāvošo tiesu praksi darbinieks nevar pieprasīt iegūtās tiesības, ja vien fakti, kas izraisa šādas tiesības, nav radušies pirms noteikumu grozījumiem. Turklāt Vispārējā tiesa uzskatīja, ka reforma neietekmēja to darbinieku iegūtās tiesības, kuri reformas spēkā stāšanās brīdī bija sasnieguši 60 gadu vecumu, jo ECB reformu paketē bija iekļāvusi pārejas režīmu.

6.2. ECB atzinumi un prasību neizpildes gadījumi

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (tālāk tekstā – Līgums) 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu ar ECB jākonsultējas par katru ECB kompetencē⁹⁷ esošu ierosināto ES tiesību aktu vai nacionālā tiesību akta projektu. Visi ECB atzinumi tiek publicēti [ECB interneta vietnē](#). ECB atzinumi par ierosinātajiem ES tiesību aktiem tiek publicēti arī Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

ECB 2016. gadā pieņēma astoņus atzinumus par ierosinātajiem ES tiesību aktiem un 53 atzinumus par nacionālo tiesību aktu projektiem, kas ir ECB kompetencē.

ES līmenī vissvarīgākie ECB pieņemtie atzinumi⁹⁸ bija saistīti ar Eiropas regulējumu vienkāršai, caurredzamai un standartizētai vērtspapīrošanai, ar Kapitāla pietiekamības regulas grozījumiem ([CON/2016/11](#)), euro zonas vienotu pārstāvību SVF ([CON/2016/22](#)) un Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas ([CON/2016/26](#)) izveidi.

Vairākas valsts iestādes konsultējās par tiesību aktiem, kas saistīti ar banknotēm un monētām⁹⁹, maksājumu shēmu pārraudzību¹⁰⁰, dematerializētā grāmatojuma

⁹⁶ Padomes 1991. gada 14. oktobra Direktīva 91/533/EEK par darba devēja pienākumu informēt darbiniekus par darba līguma vai darba attiecību nosacījumiem.

⁹⁷ Saskaņā ar Protokolu (Nr. 15) par dažiem noteikumiem attiecībā uz Lielbritānijas un Ziemeļrijas Apvienoto Karalisti (pievienots Līgumiem) pienākums konsultēties ar ECB neattiecas uz Apvienoto Karalisti.

⁹⁸ Pārējie atzinumi: [CON/2016/10](#) par priekšlikumu regulai, ar ko groza Kapitāla pietiekamības regulu attiecībā uz atbrīvojumiem preču dīleriem; [CON/2016/15](#) par priekšlikumu regulai par prospektu, kas jāpublicē, publiski piedāvājot vērtspapīrus vai atļaujot to tirdzniecību; [CON/2016/27](#) par priekšlikumu regulai, ar ko groza Regulu par finanšu instrumentu tirgiem, Regulu par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu un Regulu par centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem, un priekšlikumu direktīvai, ar ko groza Direktīvu par finanšu instrumentu tirgiem; [CON/2016/44](#) par priekšlikumu regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 345/2013 par Eiropas riska kapitāla fondiem un Regulu (ES) Nr. 346/2013 par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem; un [CON/2016/49](#) par priekšlikumu direktīvai, ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvu 2009/101/EK.

⁹⁹ Sk. [CON/2016/2](#), [CON/2016/4](#), [CON/2016/25](#), [CON/2016/36](#) un [CON/2016/58](#).

¹⁰⁰ Sk. [CON/2016/38](#) un [CON/2016/61](#).

vērtspapīru sistēmu¹⁰¹, obligātajām prasībām kredīta pārvedumiem un tiešajam debitam¹⁰² un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanu¹⁰³.

ECB pieņēma atzinumus par valstu centrālajām bankām (NCB), t.sk. par NCB piemērojamām audita prasībām¹⁰⁴, NCB pārskatu sniegšanas pienākumiem valsts parlamentam¹⁰⁵, NCB lēmējinstītūcijas darbību¹⁰⁶, NCB augstāko amatpersonu saņemtās atbildības samazināšanu¹⁰⁷, NCB īpašumtiesību uz iestādi, kas veic monetārās politikas operācijas attālākajos reģionos un aizjūras teritorijās, iegūšanu¹⁰⁸, NCB ĀLP operācijām¹⁰⁹, NCB neregulējuma uzdevumiem¹¹⁰, NCB lomu saistībā ar noguldījumu apdrošināšanas sistēmu¹¹¹, NCB uzraudzību attiecībā uz maksas pakalpojumu sniegšanu¹¹², darījuma iestādēm¹¹³ un patēriņa kredīta pasākumiem¹¹⁴, NCB veikto centrālo kredītu reģistru un bankas kontu reģistru darbības nodrošināšanu¹¹⁵, NCB veikto finanšu statistikas datu vākšanu¹¹⁶, NCB lomu konkurences hipotēku kredītu tirgū izvērtēšanā¹¹⁷, NCB devumu SVF administrētā trastā¹¹⁸, NCB lomu pārskatu par apdrošināšanas prēmiju maksājumiem sniegšanā¹¹⁹, ārpus euro zonas esošo NCB monetārās politikas instrumentiem¹²⁰, ieskaita tiesību attiecībā uz prasību iesniegšanu kā nodrošinājumu ECBS centrālajās bankās izslēgšanu¹²¹ un NCB veikto piemiņas banknošu emitēšanu¹²².

ECB pieņēma atzinumus par dažādiem finanšu iestāžu darbības aspektiem¹²³, t.sk. par kredītiestāžu kreditoru maksātspējas hierarhiju¹²⁴, ierobežojumu noteikšanu hipotēku kredītu mainīgajām procentu likmēm¹²⁵, atbildības maksāšanu par

¹⁰¹ Sk. [CON/2016/46](#).

¹⁰² Sk. [CON/2016/13](#).

¹⁰³ Sk. [CON/2016/23](#).

¹⁰⁴ Sk. [CON/2016/24](#), [CON/2016/30](#), [CON/2016/33](#) un [CON/2016/52](#).

¹⁰⁵ Sk. [CON/2016/33](#), [CON/2016/35](#) un [CON/2016/52](#).

¹⁰⁶ Sk. [CON/2016/9](#), [CON/2016/33](#), [CON/2016/47](#) un [CON/2016/52](#).

¹⁰⁷ Sk. [CON/2016/32](#).

¹⁰⁸ Sk. [CON/2016/14](#).

¹⁰⁹ Sk. [CON/2016/55](#).

¹¹⁰ Sk. [CON/2016/5](#) un [CON/2016/28](#).

¹¹¹ Sk. [CON/2016/3](#) un [CON/2016/6](#).

¹¹² Sk. [CON/2016/19](#).

¹¹³ Sk. [CON/2016/16](#).

¹¹⁴ Sk. [CON/2016/31](#) un [CON/2016/34](#).

¹¹⁵ Sk. [CON/2016/42](#) un [CON/2016/57](#).

¹¹⁶ Sk. [CON/2016/29](#).

¹¹⁷ Sk. [CON/2016/54](#).

¹¹⁸ Sk. [CON/2016/21](#).

¹¹⁹ Sk. [CON/2016/45](#).

¹²⁰ Sk. [CON/2016/12](#), [CON/2016/40](#) un [CON/2016/56](#).

¹²¹ Sk. [CON/2016/37](#).

¹²² Sk. [CON/2016/60](#).

¹²³ Sk. [CON/2016/17](#), [CON/2016/41](#), [CON/2016/50](#), [CON/2016/1](#), [CON/2016/18](#) un [CON/2016/55](#).

¹²⁴ Sk. [CON/2016/7](#), [CON/2016/28](#) un [CON/2016/53](#).

¹²⁵ Sk. [CON/2016/54](#).

noguldījumu krājkontiem¹²⁶, hipotēku kredīta amortizācijas prasībām¹²⁷, konkrētu ar valūtas maiņu saistītu aizdevumu ienesīguma likmju starpības atmaksāšanu¹²⁸, aizdevumu ārvalstu valūtā pārstrukturēšanu¹²⁹, kooperatīvo banku reformu¹³⁰, ierobežojumiem kredītiestādēm iegādāties nekustamo īpašumu vai akciju kapitālu¹³¹, bankas Uzraudzības valdes locekļu iecelšanu amatā¹³², maksājumu attiecību pret ienākumiem un aizdevuma attiecību pret nodrošinājumu¹³³, ienākumus nenesošu aizdevumu vērtspapīrošanas garantiju shēmu¹³⁴, konkrētu finanšu iestāžu aplikšanu ar nodokli¹³⁵, centrālo kredītu reģistru darbību¹³⁶ un valsts noguldījumu apdrošināšanas sistēmu darbību¹³⁷.

ECB arī pieņēma atzinumu par valsts finanšu uzraudzības iestādes pārstāvja lomu ECB Uzraudzības valdē¹³⁸.

Tika konstatēti astoņi konsultēšanās ar ECB prasības neizpildes gadījumi saistībā ar nacionālo tiesību aktu projektiem; vairāki no šiem gadījumiem tika uzskatīti par skaidriem un nopietniem¹³⁹.

Itālijas Ekonomikas un finanšu ministrija nekonsultējās ar ECB par dekrētlīkumu par steidzamiem pasākumiem banku sektora uzkrājumu aizsardzībai nolūkā izveidot tiesisko regulējumu ārkārtas valsts finansiālā atbalsta sniegšanai Itālijas bankām. Grieķijas Finanšu ministrija nekonsultējās ar ECB par likumu par elektroniskiem maksājumiem.

Visbeidzot, Ungārijas Valsts ekonomikas ministrija nekonsultējās ar ECB par likumu par valsts ēku būvniecības kopienām¹⁴⁰, radot bažas par iespējamu centrālās bankas neatkarības prasību pārkāpumu.

Grieķijas, Ungārijas un Itālijas konsultēšanās ar ECB neizpildes gadījumi tika uzskatīti par skaidriem un nopietniem, kā arī atkārtotiem.

¹²⁶ Sk. [CON/2016/51](#).

¹²⁷ Sk. [CON/2016/18](#).

¹²⁸ Sk. [CON/2016/50](#).

¹²⁹ Sk. [CON/2016/39](#).

¹³⁰ Sk. [CON/2016/17](#) un [CON/2016/41](#).

¹³¹ Sk. [CON/2016/48](#).

¹³² Sk. [CON/2016/28](#).

¹³³ Sk. [CON/2016/8](#).

¹³⁴ Sk. [CON/2016/17](#).

¹³⁵ Sk. [CON/2016/1](#).

¹³⁶ Sk. [CON/2016/42](#).

¹³⁷ Sk. [CON/2016/3](#) un [CON/2016/6](#).

¹³⁸ Sk. [CON/2016/43](#).

¹³⁹ Tie ir šādi: 1) nacionālā institūcija nekonsultējās ar ECB par tās kompetences jomām atbilstošu tiesību aktu projektu nosacījumiem; un 2) nacionālā institūcija formāli konsultējās ar ECB, bet nedeva tai pietiekami daudz laika tiesību akta projekta nosacījumu analīzei un atzinuma sniegšanai pirms šo noteikumu pieņemšanas.

¹⁴⁰ Likums par valsts ēku būvniecības kopienām publicēts 2016. gada 11. aprīļa *Magyar Kozlony* (Ungārijas Oficiālais Vēstnesis), Nr. 49.

6.3. Ar Vienoto uzraudzības mehānismu saistītās juridiskās norises

ECB 2016. gadā pieņēma vairākus juridiskos instrumentus saistībā ar savu uzraudzības uzdevumu veikšanu, un tie tika publicēti Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī un ECB interneta vietnē. 2016. gadā pieņemto banku uzraudzības juridisko instrumentu saraksts atrodams [ECB 2016. gada pārskatā par uzraudzības darbību](#).

6.4. Monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizlieguma ievērošana

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 271. panta d) punktu ECB uzticēts uzdevums veikt monitoringu, kā ES valstu centrālās bankas (NCB) un ECB ievēro Līguma 123. un 124. pantā un Padomes Regulās (EK) Nr. 3603/93 un Nr. 3604/93 noteiktos aizliegumus. 123. pants aizliedz ECB un NCB nodrošināt konta pārtēriņa iespējas vai jebkāda cita veida kredīta iespējas valdībām un ES institūcijām vai struktūrām, kā arī iegādāties šo institūciju emitētus parāda instrumentus sākotnējā tirgū. 124. pants aizliedz jebkuru pasākumu (ja vien tā pamatā nav prudenciālu apsvērumu), kas nodrošina valdībām un ES institūcijām vai struktūrām privileģētu piekļuvi finanšu iestādēm. Vienlaikus ar ECB Padomi minēto nosacījumu ievērošanu dalībvalstīs uzrauga Eiropas Komisija.

ECB uzrauga arī ES valstu centrālo banku veiktās tādu parāda instrumentu iegādes otrreizējā tirgū, kurus izlaiž iekšzemes valsts sektors, citu dalībvalstu valsts sektors un ES institūcijas un struktūras. Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 3603/93 apsvērumu daļu valsts sektora parāda instrumentu iegādi otrreizējā tirgū nedrīkst izmantot Līguma 123. pantā noteiktā mērķa apiešanai. Šādas iegādes nedrīkst kļūt par valsts sektora netiešas monetārās finansēšanas veidu.

2016. gadā veiktais monitoringa apstiprināja, ka Līguma 123. un 124. panta un attiecīgo Padomes regulu noteikumi kopumā tika ievēroti.

Monitoringa rezultāti atklāja, ka ne visās ES NCB 2016. gadā darbojās atlīdzības par valsts sektora noguldījumiem politika, kas pilnībā ievēro atlīdzības maksimālās robežas. Konkrētāk, dažām NCB jānodrošina, lai atlīdzības par valsts sektora noguldījumiem likme nepārsniegtu maksimālo robežu, pat ja tā ir negatīva.

Saskaņā ar ECB novērtējumu *Magyar Nemzeti Bank* veiktā aktīvu pārvaldīšanas sabiedrības *MARK Zrt.* dibināšana un finansēšana uzskatāma par monetārās finansēšanas aizlieguma pārkāpumu, kas jānovērš.

2016. gada maijā *Magyar Nemzeti Bank* sniedza 3 mēnešu pagaidu likviditātes nodrošināšanas iespēju Ungārijas ieguldītāju kompensācijas sistēmai *Karrendezesi Alap*. Saskaņā ar ECB novērtējumu šī operācija potenciāli ir pretrunā ar monetārās finansēšanas aizliegumu, tā kā bija pieejami citi veidi, kā nodrošināt īstermiņa finansējumu šai ieguldītāju kompensācijas sistēmai, lai nebūtu nepieciešama *Magyar Nemzeti Bank* iesaistīšanās. Šim gadījumam nevajadzētu kļūt par precedentu.

Saistībā ar ECB 2014. un 2015. gada pārskatā paustajām bažām ECB turpināja monitorēt vairākas *Magyar Nemzeti Bank* 2014. un 2015. gadā uzsāktās programmas. Šīs programmas nebija saistītas ar monetāro politiku un potenciāli bija pretrunā ar monetārās finansēšanas aizliegumu, jo varēja uzskatīt, ka *Magyar Nemzeti Bank* pārņem valsts uzdevumus vai citādā veidā piešķir valstij finansiālus ieguvumus. Šīs programmas ietvēra *Magyar Nemzeti Bank* veiktās nekustamā īpašuma ieguldījumu iegādes, finansiālās lietpratības veicināšanas programmu, izmantojot sešu nodibinājumu tīklu un šo nodibinājumu ieguldījumu stratēģiju, Ungārijas Finanšu uzraudzības iestādes bijušo darbinieku pārceļšanu uz valsts centrālo banku, Ungārijas mākslas darbu un kultūras vērtību iegādes programmu un programmu, kas vērsta uz stimulu radīšanu bankām veikt atbilstošo vērtspapīru, konkrētāk, valdības obligāciju, iegādi. Ņemot vērā šo programmu lielo skaitu, mērogu un apjomu, ECB turpinās rūpīgi monitorēt šīs darbības, lai nodrošinātu, ka neveidojas pretrunas ar monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizliegumu. *Magyar Nemzeti Bank* arī jānodrošina, lai tās nodibinājumu tīklam piešķirtie centrālās bankas resursi ne tiešā, ne netiešā veidā netiktu izmantoti valsts finansēšanas mērķiem. Turklāt ECB turpinās monitorēt arī *Magyar Nemzeti Bank* līdzdalību Budapeštas Biržā, jo *Magyar Nemzeti Bank* veikto Budapeštas Biržas kontrolpaketes iegādi 2015. gada novembrī joprojām var uzskatīt par iemeslu bažām saistībā ar monetāro finansēšanu.

Banc Ceannais na hÉirean/Central Bank of Ireland 2016. gadā veiktā ar IBRC saistīto aktīvu samazināšana, galvenokārt pārdodot ilgtermiņa mainīgas procentu likmes parādzīmes, ir solis šo aktīvu nepieciešamās pilnīgās realizēšanas virzienā. Tomēr pastāvošās nopietnās bažas saistībā ar monetāro finansēšanu varētu mazināt vērienīgāks plānotās pārdošanas laika plāns.

7. Starptautiskās un Eiropas attiecības

7.1. Eiropas attiecības

ECB 2016. gadā uzturēja ciešu dialogu ar Eiropas institūcijām un forumiem, īpaši ar Eiropas Parlamentu, Eiropadomi, ECOFIN, Eurogrupu un Eiropas Komisiju. Gada laikā tika veikti turpmāki pasākumi, lai pabeigtu banku savienības izveidi un turpinātu euro zonas finanšu sektora sakārtošanu. Euro zonas ekonomiskā situācija un Grieķijas makroekonomisko korekciju programma arī noteica darba kārtību Eurogrupas un ECOFIN sanāksmēs, kurās piedalījās ECB prezidents un citi ECB Valdes locekļi. ECB prezidents piedalījās Eiropadomes sanāksmēs, kurās diskusiju tēma bija nepieciešamība nodrošināt saskaņotu fiskālās, finanšu un strukturālās politikas stratēģiju, lai stiprinātu tautsaimniecības atveseļošanos Eiropā.

7.1.1. Eiropas Ekonomikas un monetārās savienības izveides pabeigšana

Tika turpināts uzsāktais darbs nolūkā pabeigt EMS izveidi saskaņā ar 2015. gadā publicētajā t.s. piecu priekšsēdētāju ziņojumā "Eiropas Ekonomikas un monetārās savienības izveides pabeigšana" ietverto plānu.

Progress banku savienības izveidē tika panākts, īstenojot Banku sanācijas un noregulējuma direktīvu un Direktīvu par noguldījumu garantiju sistēmām. ECB visu gadu arī turpināja atbalstīt izšķirošu pasākumu īstenošanu, lai pabeigtu banku savienības izveidi, īpaši organizējot tehniskās diskusijas ar mērķi radīt uzticamu kopīgu Vienotā noregulējuma fonda un Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas atbalstu. Eiropas kapitāla tirgu savienība kopā ar banku savienību var padarīt finanšu sistēmu noturīgāku, uzlabojot pārrobežu riska dalīšanu un veicinot plašāku un vieglāku piekļuvi finansējumam.

Runājot par ekonomiskās pārvaldības sistēmu, darbību uzsāka Eiropas Fiskālā padome. Raugoties nākotnē, Eiropas Fiskālās padomes pilnvaras un institucionālā neatkarība jānostiprina, lai nodrošinātu tai svarīgu lomu caurredzamības palielināšanā un atbilstības fiskālajiem noteikumiem veicināšanā.¹⁴¹ ES Padome 2016. gada 20. septembrī publicēja ieteikumu, kurā aicināja euro zonas valstis izveidot nacionālās produktivitātes padomes. Tās varētu dot jaunu impulsu strukturālo reformu īstenošanai euro zonas valstīs. Padomju darbības efektivitāte būs atkarīga ne tikai no to gaidāmā augstā tehniskās erudīcijas līmeņa, bet arī no pilnīgas neatkarības. Produktivitātes padomju darbam būtu jānodrošina, lai pienācīgi tiktu ņemta vērā Eiropas dimensija, uzlabojot labākās prakses apmaiņu starp dalībvalstīm, un tiktu uzsvērta euro zonas dimensija, dalībvalstu līmenī vērtējot un risinot ar produktivitāti saistītus jautājumus.

Turklāt ECB regulāri uzsvērusi nepieciešamību konsekventi un precīzi piemērot pašreizējās pārvaldības sistēmas nosacījumus, ja līdz šim sasniegtais progress nav bijis pietiekams. Par to liecina konkrētai valstij adresētu Eiropas Komisijas ieteikumu ierobežotā īstenošana (sk. arī 1. nodaļas 1.6. sadaļu) un nepietiekama Stabilitātes un izaugsmes pakta prasību izpilde. Budžeta noteikumu pilnīga īstenošana un efektīvāka ekonomiskās politikas koordinācija būs priekšnoteikums nepieciešamās dalībvalstu uzticēšanās veidošanai, lai turpinātu EMS padziļināšanu. ECB uzsvēra, cik būtiski vēl vairāk paplašināt suverenitāti vidējā un tālākā perspektīvā, piemēram, virzoties no noteikumu sistēmas uz iestādēm, tādējādi uzlabojot pārvaldību.¹⁴²

Vienlaikus Eiropa saskaras ar problēmām ne tikai tautsaimniecībā, īpaši ņemot vērā ar migrāciju un drošību saistītās problēmas. Lai rastu ilgtspējīgus šo problēmu risinājumus, nepieciešama spēcīga tautsaimniecība. Tādējādi EMS izveides

¹⁴¹ Sīkāku informāciju sk. ECB 2015. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 7 ielikumā *The creation of a European Fiscal Board* ("Eiropas Fiskālās padomes izveide").

¹⁴² Sk. arī ECB 2016. gada "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 5 rakstu *Increasing resilience and long-term growth: the importance of sound institutions and economic structures for euro area countries and EMU* ("Augošs noturīgums un ilgtermiņa izaugsme: stabili iestāžu un tautsaimniecības struktūru nozīmīgums euro zonas valstīm un EMS").

pabeigšana ir svarīgs solis ceļā uz Eiropas nostiprināšanu. Eurosistēma ir gatava atbalstīt šo darbu.

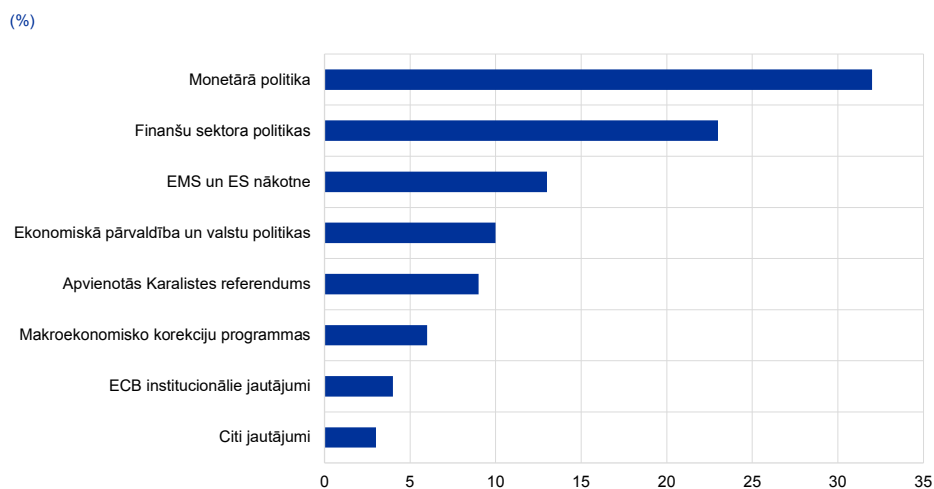
7.1.2. Demokrātiskas pārskatbildības īstenošana

ECB ir neatkarīga institūcija, kas savu pilnvaru ietvaros nepieciešamības gadījumā pilnīgi neatkarīgi izmanto savus instrumentus. Pārskatbildība ir šādas neatkarības nepieciešama sastāvdaļa, un Līgumā par Eiropas Savienības darbību noteikts, ka ECB ir pienākums sniegt pārskatus Eiropas Parlamentam – institūcijai, ko veido ES iedzīvotāju ievēlēti pārstāvji.

ECB prezidents 2016. gadā piedalījās četrās regulārajās Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sanāksmēs.¹⁴³ Šajās sanāksmēs Eiropas Parlamenta locekļi īpašu uzmanību pievērsa ECB monetārajai politikai, finanšu sektora politikai, makroekonomisko korekciju programmām un euro zonas pārvaldības reformai (sk. 36. att.).

36. attēls

Regulārajās Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sanāksmēs uzdoto jautājumu temati

Avots: ECB.

Reaģējot uz Eiropas Parlamenta lēmumā izteikto priekšlikumu par turpmāku pārskatbildības veicināšanu, ECB 2016. gadā nolēma pirmo reizi publicēt atsauksmes par Eiropas Parlamenta lēmumā par iepriekšējā gada pārskatu sniegto ieguldījumu.¹⁴⁴ Atsauksmes kopā ar gada pārskatu iepriekš tika sniegtas tikai Eiropas Parlamenta locekļiem.

¹⁴³ Ievadpaziņojumi pieejami [ECB interneta vietnē](#).

¹⁴⁴ Sk. [Eiropas Parlamenta interneta vietnē](#) pieejamā Eiropas Parlamenta lēmuma par ECB 2014. gada pārskatu 23. punktu.

3. tabula

Pārskats par Eiropas Parlamenta 2016. gada sanāksmēm

Sanāksme	Valdes loceklis	Datums	Apsprieštie temati
Ekonomikas un monetāro lietu komitejas (ECON) regulārās sanāksmes	Prezidents	15. februāris	Sk. 36. att.
		21. jūnijs	
		26. septembris	
		28. novembris	
Ar ECB gada pārskatu saistītās sanāksmes	Prezidents	1. februāris	Plenārsesijas debātes par ECB 2014. gada pārskatu
	Vīceprezidents	7. aprīlis	ECB 2015. gada pārskata iesniegšana (ECON sanāksme)
	Prezidents	21. novembris	Plenārsesijas debātes par ECB 2015. gada pārskatu
Citas sanāksmes	Sabīne Lautenšlēgere	25. janvāris	Kredītu datu vākšana (ECON sanāksme)
	Benuā Kerē	2. marts	Euro zonas fiskālā kapacitāte (ECON un Budžetu komitejas kopīgā sanāksme)
		12. oktobris	Grieķijas trešā makroekonomisko korekciju programma (Finansiālās palīdzības darba grupas sanāksme)

Avots: ECB.

ECB nodrošina pārskatu sniegšanas pienākuma izpildi, arī sagatavojot regulārus pārskatus un sniedzot atbildes uz Eiropas Parlamenta locekļu rakstiskajiem jautājumiem. ECB prezidents 2016. gadā saņēma vēstules ar šādiem jautājumiem, un atbildes uz tiem publicētas ECB interneta vietnē.¹⁴⁵ Vairākums jautājumu bija saistīti ar ECB nestandarta monetārās politikas pasākumu īstenošanu, tautsaimniecības perspektīvu un makroekonomisko korekciju programmām.

Tāpat kā agrāk ECB savas kompetences ietvaros sniedza ieguldījumu Eiropas Parlamenta un ES Padomes diskusijās par tiesību aktu priekšlikumiem. Ārpus pārskatatbildības regulējuma citi ECB pārstāvji piedalījās Ekonomikas un monetāro lietu komitejas publiskajās sanāksmēs, apspriežot tehniskos jautājumus saistībā ar ECB kompetences jomām un uzdevumiem.

ECB ir arī pienākums sniegt pārskatus par savām banku uzraudzības aktivitātēm gan Eiropas Parlamentam, gan ES Padomei.¹⁴⁶ Sīkāka informācija pieejama [ECB 2016. gada pārskatā par uzraudzības darbību](#).

7.2. Starptautiskās attiecības

Nemot vērā sarežģīto starptautisko vidi, ECB piedalījās starptautisko institūciju forumos notikušajās diskusijās, apkopoja informāciju un informēja par savu politiku, tādējādi stiprinot saiknes ar galvenajiem starptautiskajiem darījuma partneriem. Tas bija īpaši svarīgi gadā, kad monetārās iestādes visā pasaulē turpināja veicināt tikko sākušos tautsaimniecības atveseļošanās.

¹⁴⁵ Visas ECB prezidenta atbildes uz Eiropas Parlamenta locekļu jautājumiem publicētas attiecīgajā [ECB interneta vietnes](#) sadaļā.

¹⁴⁶ ECB Uzraudzības valdes priekšsēdētāja atbildes uz Eiropas Parlamenta locekļu jautājumiem publicētas ECB banku uzraudzībai veltītajā interneta vietnē.

7.2.1. G20

Vēl arvien lēnas pasaules tautsaimniecības atveseļošanās apstākļos Ķīnas G20 prezidentūras laikā uzmanība tika pievērsta pasaules tautsaimniecības izaugsmes tempa paātrināšanai un uzsvēta strukturālo reformu nozīme fiskālās un monetārās politikas papildināšanā, lai sasniegtu šo mērķi. Turklāt G20 prezidentūras laikā plašāk apsprieda arī ar izaugsmes virzītājspēkiem saistītos jautājumus, ietverot inovācijas un digitalizāciju. G20 valstis īstenoja turpmākus pasākumus, lai uzlabotas strukturālo reformu programmas ietvaros veiktu precīzāku strukturālo reformu salīdzinošo izvērtēšanu. Ņemot vērā antiglobalizācijas noskaņojuma pastiprināšanos, G20 valstis vairāk uzmanības pievērsa nevienlīdzībai un iekļaušanai un arī veicināja progresu taisnīgākas globālās nodokļu vides nodrošināšanā, no jauna pievēršoties ar beneficiārajām īpašumtiesībām un nodokļu jurisdikcijām, kas nevēlas sadarboties, saistītu jautājumu risināšanai. G20 valstu finanšu ministri un centrālo banku prezidenti, kuru sanāksmēs piedalās arī ECB prezidents, stingri apņēmas konsultēties par ārvalstu valūtas tirgiem un izvairīties no jebkāda veida protekcionisma tirdzniecībā un ieguldījumu politikas izvēlē. Sakarā ar nesenajiem teroristu uzbrukumiem pastiprinājušies terorisma finansēšanas novēršanas centieni. Atzinīgi tika novērtēta finanšu regulējuma sistēmas pamatelementu izstrādes pabeigšana, uzsverot savlaicīgas, pilnīgas un konsekventas saskaņotās finanšu sektora reformas programmas ieviešanas nepieciešamību. G20 samitā Handžou valstu vadītāji arī veicināja progresu, palielinot videi draudzīgu projektu finansēšanu un saistībā ar diskusiju par starptautisko finanšu arhitektūru novērtējot Speciālo aizņēmuma tiesību (SDR) plašāku izmantošanu, paplašinot dalību Parīzes klubā un palielinot jauno un esošo daudzpusējo attīstības banku lomu.

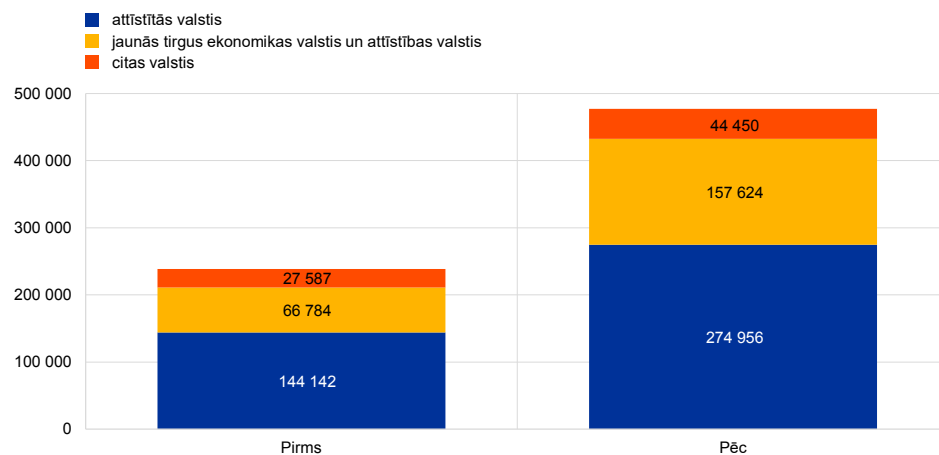
7.2.2. Ar SVF un starptautisko finanšu arhitektūru saistītie politikas jautājumi

ECB turpināja veicināt Eiropas kopējo nostāju Starptautiskajā Valūtas fondā (SVF) notikušajās diskusijās par fonda politiku un starptautisko finanšu arhitektūru kopumā. Runājot par SVF pārvaldību, 2010. gada ilgtermiņa fonda kvotu un pārvaldības reforma stājās spēkā 2016. gada sākumā pēc tam, kad vairākums SVF dalībvalstu bija to ratificējušas. Rezultātā vairāk nekā 6% kvotu daļu tika novirzīti uz dinamiskajiem jauno tirgus ekonomikas valstu tirgiem un attīstības valstīm, labāk atspoguļojot to augošo nozīmi pasaules tautsaimniecībā. Šīs reformu paketes ietvaros attīstītās Eiropas valstis apņēmas samazināt savu apvienoto pārstāvniecību Valdē par divām vietām.

37. attēls

SVF kvotu sadalījums pirms un pēc 2010. gada reformas

(milj. SDR)

Avoti: SVF un ECB speciālistu aprēķini.

ECB atbalsta spēcīgu SVF, kura darbība balstās uz kvotām un kuram ir pietiekami daudz resursu, starptautiskās monetārās sistēmas centrā, kur tas sniedz būtisku ieguldījumu pasaules tautsaimniecības un finanšu stabilitātes nodrošināšanā. Kopējais SVF kvotu resursu apjoms ar ES dalībvalstu atbalstu 2016. gadā palielinājās divas reizes (līdz 477 mljrd. SDR). Arī SVF dalībvalstis, t.sk. vairākas ES dalībvalstis, apņēmas piešķirt aptuveni 260 mljrd. SDR, lai nostiprinātās pārvaldības sistēmas ietvaros nodrošinātu fondam nepārtrauktu piekļuvi divpusējiem aizņēmumiem. Kvotu 15. vispārējās pārskatīšanas ietvaros rīkoto diskusiju laikā tika mainīts nolūka pabeigt pārskatīšanu ne vēlāk kā 2019. gada gadskārtējās sanāksmēs.

Tā kā ir svarīgi, lai SVF kredīšanas politika joprojām tiktu īstenota atbilstoši tā dalībvalstu vajadzībām, SVF izvērtēja pasaules finanšu drošības tīkla atbilstību, t.sk. tā aptvērumu, pieejamību, krīzes novēršanas izmaksas un noregulējuma instrumentus.

Pēc krīzes atsevišķās euro zonas valstīs un attiecīgo ES un SVF aizdevuma un korekciju programmu, kurās šīs valstis piedalās, īstenošanas [SVF Neatkarīgais novērtējuma birojs](#) (IEO) publicēja visaptverošu ziņojumu par fonda lomu krīzes laikā un dalību finansiālās palīdzības programmās Grieķijai, Īrijai un Portugālei. Lai gan ziņojumā uzmanība galvenokārt tika pievērsta SVF lēmumu pieņemšanas procesam, tajā tika izteiktas arī pārdomas par ekonomiskiem jautājumiem – krīzes cēloņiem un politikas nosacījumu raksturu un piemērotību.

7.2.3. Tehniskā sadarbība

ECB paplašināja tehnisko sadarbību ar ārpus ES esošo valstu centrālajām bankām, lai veicinātu pilnvērtīgu centrālo banku praksi un tādējādi sekmētu pasaules monetāro un finanšu stabilitāti. Sadarbības aktivitātes atspoguļo ECB – lielākās

centrālās bankas – nozīmi pasaules tautsaimniecībā. ECB turpināja sadarboties ar G20 jauno tirgus ekonomikas valstu centrālajām bankām (piemēram, Indijas un Turcijas centrālo banku), lai dalītos tehniskajās zināšanās un labākajā praksē. 2016. gadā tika parakstīts jauns Saprašanās memorands ar Brazīlijas Centrālo banku, kas būs pamats intensīvākai sadarbībai, ļaujot pievērsties centrālo banku darbības pamatjomām, t.sk. monetārajai politikai, finanšu stabilitātei un banku uzraudzībai. Ciešāka sadarbība ar starptautiskajām un reģionālajām organizācijām veicināja ECB izglītojošo darbību Latīņamerikā, Āzijā un Āfrikā.

ECB sadarbība ar to valstu centrālajām bankām, kuras plāno pievienoties Eiropas Savienībai, turpinājās galvenokārt reģionālo darbsemināru ietvaros. Īpaši organizētos pasākumos uzmanība tika veltīta institucionālajiem jautājumiem saistībā ar pievienošanos ES, makroprudenciālo un mikroprudenciālo uzraudzību, kā arī centrālo banku neatkarību – labas ekonomiskās pārvaldības pamatelementu. Tehniskā sadarbība ar ES kandidātvalstu un potenciālo kandidātvalstu centrālajām bankām tiek īstenota ciešā sadarbībā ar ES NCB, papildinot ECB veikto šo valstu ekonomisko un finanšu norišu regulāro monitoringu un analīzi, kā arī politisko dialogu ar to centrālajām bankām.

9. ielikums

Brexit – ietekme un perspektīva

Apvienotā Karaliste 2016. gada 23. jūnijā rīkoja referendumu par valsts dalību ES. Vairākums tā dalībnieku (51.9%) nobalsoja par Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības. Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 50. pantu pēc Apvienotās Karalistes oficiāla paziņojuma Eiropadomei par nodomu izstāties no Eiropas Savienības tiks sākts sarunu process par izstāšanās līgumu starp Eiropas Savienību un Apvienoto Karalisti. Pašlaik valda liela nenoteiktība par Apvienotās Karalistes turpmākajām ekonomiskajām attiecībām ar Eiropas Savienību.¹⁴⁷

Laiku tūlīt pēc referendumā raksturoja paaugstināta nenoteiktība, īslaicīgs svārstīgums un strauja Lielbritānijas sterliņu mārciņas vērtības samazināšanās. Tā kā centrālās bankas un uzraudzības iestādes bija sagatavojušās (centrālo banku likviditātes aizsargmehānismi un uzraudzības iestāžu veiktā banku likviditātes, finansējuma un darbības risku uzraudzība) un tika uzlabots tiesiskais regulējums, euro zona pārvarēja straujo nenoteiktības un svārstīguma kāpumu ar iedrošinošu elastīgumu.¹⁴⁸ Lai gan lielais likviditātes pārpalikums darīja ECB rezerves pasākumu nepieciešamību maz ticamu, bija nodrošināta iespēja, kā minēts ECB 2016. gada 24. jūnija paziņojumā presei, ja nepieciešams, piedāvāt papildu likviditāti, t.sk. izmantojot *pastāvīgos mijmaiņas darījumus* ar *Bank of England*. Turklāt pirms referendumā ECB, veicot banku uzraudzības funkciju, cieši sadarbojās ar riskam visvairāk pakļautajām bankām, lai nodrošinātu, ka tās rūpīgi monitorē riskus un sagatavojas iespējamajiem referendumā rezultātiem.

Raugoties nākotnē, sarežģīti prognozēt precīzu referendumā rezultāta ekonomisko ietekmi. To īpaši ietekmēs gaidāmo Eiropas Savienības un Apvienotās Karalistes sarunu laiks, norise un galarezultāts. Referendumā rezultāta ietekme uz euro zonas tautsaimniecības perspektīvu tika analizēta ECB speciālistu 2016. gada septembra makroekonomiskajās iespēju aplēsēs un ECB "Tautsaimniecības Biļetena" ielikumā, konstatējot tikai ierobežotu ietekmi uz euro zonas

¹⁴⁷ Sk. arī 1. nodaļas 1.1. sadaļu.

¹⁴⁸ Sīkāku analīzi sk. 1. nodaļas 1.2. sadaļā.

ekonomisko aktivitāti īstermiņā. Turklāt ECB 2016. gada novembra *Financial Stability Review* aplūkoti ar referendumu rezultātu saistītie finanšu stabilitātes aspekti. Tika secināts, ka vairākums tirgus segmentu, ko ietekmēja satricinājumi pēc Apvienotās Karalistes referendumu, ātri atguva lielāko daļu zaudējumu.

ECB prezidents arī vairākkārt skaidroja Eiropas Parlamentam ECB novērtējumu par Apvienotās Karalistes iespējamās izstāšanās no ES ietekmi, piemēram, 2016. gada 26. septembrī un 2016. gada 28. novembrī. Šajos gadījumos ECB uzsvēra priekšrocības, ko vienotais tirgus sniedz gan euro zonai, gan Apvienotajai Karalistei. Neatkarīgi no turpmākā Eiropas Savienības un Apvienotās Karalistes sadarbības formāta būs ļoti svarīgi saglabāt vienotā tirgus integritāti un vienādus noteikumus un to piemērošanu. 2016. gada septembrī 27 ES valstu vai valdību vadītāji neoficiālajā sanāksmē Bratislavā pirmo reizi apsprieda Eiropas Savienības kopējo nākotni pēc gaidāmās Apvienotās Karalistes izstāšanās. Reaģējot uz iedzīvotāju bažām, viņi vienojās par ceļvedi kopējo sarežģīto uzdevumu risināšanai attiecībā uz migrāciju, terorismu un ekonomisko un sociālo nedrošību. ECB vairākkārt uzsvēra, ka Eiropas projektam nepieciešami stingrāki ekonomiskie pamati, lai Eiropa stiprinātu kapacitāti šajās jomās.

8. Ārējā komunikācija

ECB politikas skaidrošana Eiropas pilsoņiem

Atvērta un caurredzama komunikācija veicina centrālās bankas politikas efektivitāti. Tā ļauj bankai nodrošināt plašākas sabiedrības un finanšu tirgu dalībnieku informēšanu par tās mērķiem un uzdevumiem, skaidrot darbības iemeslus un tādējādi virzīt to gaidas. ECB ir ilgstoša tradīcija uzturēt atvērtu komunikāciju, un 2016. gadā ECB turpināja to veicināt, īpaši arvien izvēršot informatīvo darbību un digitālo komunikāciju.

Informatīvā darbība

ECB 2016. gadā turpināja attīstīt iniciatīvas, lai sasniegtu plašāku sabiedrību un uzlabotu ECB politikas un lēmumu izpratni un tādējādi vairotu euro zonas valstu iedzīvotāju uzticēšanos.

ECB Frankfurtē uzņēma 522 apmeklētāju grupas, piesaistot vairāk nekā 15 000 ārvalstu viesu no 35 valstīm. Viesiem tika piedāvātas vispārējas un mērķtiecīgas prezentācijas, dodot iespēju sadarboties ar ECB speciālistiem. Viņi arī varēja apskatīt jauno ECB ēku un mākslas un euro izstādes gida vadībā. ECB 2016. gada jūlijā sāka uzņemt vietējos apmeklētājus mēneša pirmajās sestdienās, 2. pusgadā piesaistot vairāk nekā 3 000 viesu.

Lai euro zonas valstu gados jaunākajiem iedzīvotājiem skaidrotu savus uzdevumus, ECB sesto reizi organizēja Euro paaudzes skolēnu balvas izcīņas konkursu. Tas ir

bankas galvenais kanāls sadarbībai ar skolēniem vecumā no 16 līdz 19 gadiem un viņu skolotājiem. Šā kanāla izmantošanas mērķis ir izglītēt jauniešus par monetāro politiku un ECB. Skolēni piedalās lomu spēlēs, kurā viņi, izvērtējot euro zonas ekonomisko un monetāro situāciju, pieņem monetārās politikas lēmumus.

ECB velta uzmanību arī jaunāka vecuma bērniem. 2016. gada 3. oktobrī 230 bērnu vecumā no astoņiem līdz 10 gadiem kopā ar ģimenēm tika aicināti uz ECB, lai piedalītos Vācijā populārā bērnu TV šova *Die Sendung mit der Maus* otrajā atvērto durvju dienā. Programmā tika iekļauta ēkas apskate gida vadībā, prezentācijas, darbsemināri par ECB lomu un funkcijām un euro banknotēm un monētām, izglītojošas spēles un vairākas izstādes.

Informatīvā darbība tika īstenota arī ārpus Frankfurtes. Piemēram, ECB un *Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland* darbinieki apmeklēja Īrijas 2016. gada Nacionālo aršanas čempionātu – lielāko brīvdabas un lauksaimniecības produktu tirdzniecības izstādi Eiropā.

Digitalizācijas centienu palielināšana

ECB turpināja arī palielināt digitālās komunikācijas centienus, lai pielāgotos pašreizējiem informācijas patēriņa modeļiem.

ECB centās padarīt pieejamāku plašākai sabiedrībai informācijas saturu, mēģinot vienkāršā valodā caur digitālās komunikācijas kanāliem padarīt lēmumus labāk saprotamus, lai skaidrotu diezgan tehniskus jēdzienus. Piemēram, ECB interneta vietnes sadaļa "Noderīga informācija" pieejama daudzās ES valodās. Papildus digitālās komunikācijas kanāliem arvien plašāk tiek izmantotas infografikas.

Vērtējot no tehniskā viedokļa, banka turpināja modernizēt interneta vietnes. ECB un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas interneta vietnes kļuvas pilnībā pielāgoties spējīgas, nodrošinot iespēju interneta vietnes un svarīgas publikācijas apskatīt optimāli precīzi neatkarīgi no izvēlētās ierīces. Turklāt ECB apmierinājusi augošo pieprasījumu pēc augstas kvalitātes pasākumu pārraidīšanas tiešsaistē.

Banka turpināja piedalīties sociālo plašsaziņas līdzekļu platformās. ECB [Twitter konts](#) pašlaik piesaistījis vairāk nekā 360 000 sekotāju un tiek izmantots, lai aktualizētu informāciju par publikācijām un runu galveno vēstījumu. ECB 2016. gada decembrī [Twitter](#) kontā rīkoja pirmās debates tiešsaistē. Benuā Kerē, izmantojot tēmturi [#askECB](#), atbildēja uz plašākas sabiedrības uzdotajiem jautājumiem, tādējādi nodrošinot tiešu mijiedarbību reālajā laikā. Turklāt ECB izmanto [YouTube](#) kontu video satura publicēšanai un [Flickr.com](#) kontu – fotogrāfiju ievietošanai. ECB pārstāvēta arī [LinkedIn](#), kur kā tās konta sekotāji reģistrējušies aptuveni 43 000 iedzīvotāju.

Pielikumi

1. Institucionālā struktūra

ECB lēmējinstiūcijas un korporatīvā vadība

Eurosistēmu un Eiropas Centrālo banku sistēmu (ECBS) vada ECB lēmējinstiūcijas – [Padome](#) un [Valde](#). [Ģenerālpadome](#) izveidota kā trešā ECB lēmējinstiūcija, kas pastāvēs, kamēr būs ES dalībvalstis, kuras vēl nav ieviesušas euro. Lēmējinstiūciju darbību nosaka Līgums par Eiropas Savienības darbību, ECBS Statūti un attiecīgais reglaments.¹⁴⁹ Eurosistēmā un ECBS lēmumu pieņemšana notiek centralizēti. Tomēr gan stratēģijas izstrādē, gan darbībā ECB un euro zonas valstu centrālās bankas (NCB) vienoti veicina Eurosistēmas kopīgo mērķu sasniegšanu, ievērojot decentralizācijas principu saskaņā ar ECBS Statūtiem.

Ņemot vērā ECB ar banku uzraudzību saistītos pienākumus, Padome pieņem tiesību aktus, kas nosaka vispārējo sistēmu, kuras ietvaros tiek pieņemti uzraudzības lēmumi, un, pamatojoties uz iebildumu neizteikšanas procedūru, apstiprina [Uzraudzības valdes](#) sagatavotos uzraudzības lēmumu projektus.¹⁵⁰ Sīkāka informācija par ECB uzraudzības funkciju pieejama [ECB 2016. gada pārskatā par uzraudzības darbību](#).

Padome

[Padome](#) ir galvenā ECB lēmējinstiūcija. To veido ECB Valdes locekļi un euro zonas valstu NCB vadītāji. Padomes locekļu balsstiesības rotē saskaņā ar īpašu sistēmu, kas pieejama [ECB interneta vietnē](#).

Padome parasti tiekas [reizi divās nedēļās](#) ECB telpās Frankfurtē pie Mainas, Vācijā. 2016. gadā pavisam notika 23 sanāksmes. Monetārajai politikai veltītas sanāksmes notiek reizi sešās nedēļās. [Pārskats](#) par šīm monetārajai politikai veltītajām sanāksmēm tiek publicēts, un parasti tas notiek ar četru nedēļu nobīdi. Ar monetāro politiku nesaistītajās sanāksmēs Padome galvenokārt apspriež ar citiem ECB un Eurosistēmas uzdevumiem un pienākumiem saistītus jautājumus. Lai nodrošinātu

¹⁴⁹ Par ECB reglamentu sk.: ECB 2016. gada 21. septembra Lēmumu (ES) 2016/1717, ar ko groza Lēmumu ECB/2004/2, ar kuru pieņemts Eiropas Centrālās bankas Reglaments (ECB/2016/27; OV L 258, 24.09.2016., 17. lpp.) un Lēmumus ECB/2015/8, ECB/2014/1 un ECB/2009/5, 2004. gada 19. februāra Lēmumu ECB/2004/2, ar kuru pieņemts Eiropas Centrālās bankas Reglaments (OV L 80, 18.03.2004., 33. lpp.), 2004. gada 17. jūnija Lēmumu ECB/2004/12, ar kuru pieņemts ECB Ģenerālpadomes Reglaments (OV L 230, 30.06.2004., 61. lpp.), un 1999. gada 12. oktobra Lēmumu ECB/1999/7 par ECB Valdes Reglamentu (OV L 314, 08.12.1999., 34. lpp.). Šie reglamenti pieejami arī [ECB interneta vietnē](#).

¹⁵⁰ Papildu informācija par lēmumu pieņemšanu Vienotā uzraudzības mehānisma ietvaros atrodama [ECB banku uzraudzības interneta vietnē](#).

ECB monetārās politikas un citu uzdevumu nodalīšanu no uzraudzības pienākumiem, notiek atsevišķas uzraudzības jautājumiem veltītas sanāksmes.

Padome var arī pieņemt lēmumus, izmantojot rakstisko procedūru. 2016. gadā tika veiktas 1 400 rakstiskās procedūras, no kurām vairāk nekā 1 000 bija iebildumu neizteikšanas procedūru.

Padome

Mario Dragi ECB prezidents

Vitors Konstansiu ECB viceprezidents

Džozefs Bonniči *Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta* prezidents (līdz 2016. gada 30. jūnijam)

Benuā Kerē ECB Valdes loceklis

Karlušs Kosta *Banco de Portugal* prezidents

Kristalla Georgadži *Central Bank of Cyprus* prezidente

Ardo Hansons *Eesti Pank* prezidents

Boštjans Jazbecs *Banka Slovenije* prezidents

Klāss Knots *De Nederlandsche Bank* prezidents

Filips R. Leins *Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland* prezidents

Sabīne Lautenšlēgere ECB Valdes locekle

Erki Līkanens *Suomen Pankki – Finlands Bank* prezidents

Luis M. Linde *Banco de España* prezidents

Jozefs Makūhs *Národná banka Slovenska* prezidents

Īvs Meršs ECB Valdes loceklis

Ēvalds Novotnijs *Oesterreichische Nationalbank* prezidents

Peters Prāts ECB Valdes loceklis

Gastons Reinešs *Banque centrale du Luxembourg* prezidents

Ilmārs Rimšēvičs Latvijas Bankas prezidents

Jans Smets *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique* prezidents

Janis Sturnars *Bank of Greece* prezidents

Vīts Vasiļausks *Lietuvos bankos valdes priekšsēdētājs*

Mario Vella *Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta* prezidents (no 2016. gada 1. jūlija)

Fransuā Vileruā de Galo *Banque de France* prezidents

Ignacio Visko *Banca d'Italia* prezidents

Jenss Veidmanis *Deutsche Bundesbank* prezidents

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo): Janis Sturnars, Karlušs Kosta, Ēvalds Novotnijs, Vitors Konstansiu, Mario Dragi, Sabīne Lautenšlēgere, Benuā Kerē, Kristalla Georgadži, Filips R. Leins un Īvs Meršs

Vidējā rindā (no kreisās uz labo): Ilmārs Rimšēvičs, Fransuā Vileruā de Galo, Jenss Veidmanis, Erki Līkanens, Jozefs Makūhs un Ignacio Visko

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo): Gastons Reinešs, Boštjans Jazbecs, Ardo Hansons, Klāss Knots, Jans Smetss, Peters Prāts un Vīts Vasiļausks

Piezīme. Fotografēšanās brīdī nebija klāt Luisa M. Lindes un Mario Vellas.

Valde

Valdi veido ECB prezidents, viceprezidents un vēl četri locekļi, kurus Eiropadome pēc konsultēšanās ar Eiropas Parlamentu un ECB ieceļ ar kvalificētu balsu vairākumu. Valde atbildīga par Padomes sanāksmju sagatavošanu, euro zonas monetārās politikas īstenošanu saskaņā ar Padomes apstiprinātajām pamatnostādnēm un lēmumiem un ECB praktiskā darba vadīšanu.

Valde

Mario Dragi ECB prezidents

Vitors Konstansiu ECB viceprezidents

Benuā Kerē ECB Valdes loceklis

Sabīne Lautenšlēgere ECB Valdes locekle

Īvs Meršs ECB Valdes loceklis

Peters Prāts ECB Valdes loceklis

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo): Sabīne Lautenšlēgere, Mario Dragi un Vitors Konstansiu

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo): Īvs Meršs, Peters Prāts un Benuā Kerē

Ģenerālpadome

Ģenerālpadome veido ECB prezidents, viceprezidents un visu 28 ES dalībvalstu NCB vadītāji. Padome palīdz pildīt arī ECB padomdevēja funkcijas, vākt statistisko informāciju, izstrādāt nepieciešamos noteikumus, lai standartizētu grāmatvedības uzskaiti un ziņojumus par NCB veiktajām operācijām, veikt pasākumus saistībā ar ECB kapitāla parakstīšanas atslēgas izveidi, kas nav noteikti Līgumā, un noteikt ECB darbinieku nodarbināšanas kārtību.

Ģenerālpadome

Mario Dragi ECB prezidents

Vitors Konstansiu ECB viceprezidents

Mareks Belka *Narodowy Bank Polski* prezidents (līdz 2016. gada 20. jūnijam)

Džozefs Bonniči *Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta* prezidents (līdz 2016. gada 30. jūnijam)

Marks Kārnijs *Bank of England* prezidents

Karlušs Kosta *Banco de Portugal* prezidents

Kristalla Georgadži *Central Bank of Cyprus* prezidente

Adams Glapiņskis *Narodowy Bank Polski* prezidents (no 2016. gada 21. jūnija)

Ardo Hansons *Eesti Pank* prezidents

Stefans Ingves *Sveriges Riksbank* prezidents

Mugurs Konstantins Isaiesku *Banca Națională a României* prezidents

Boštjans Jazbecs *Banka Slovenije* prezidents

Klāss Knots *De Nederlandsche Bank* prezidents

Filips R. Leins *Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland* prezidents

Erki Līkanens *Suomen Pankki – Finlands Bank* prezidents

Luišs M. Linde *Banco de España* prezidents

Jozefs Makūhs *Národná banka Slovenska* prezidents

Ģerģs Matolči *Magyar Nemzeti Bank* prezidents

Ēvalds Novotnijs *Oesterreichische Nationalbank* prezidents

Dimitars Radevs *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālās bankas) prezidents

Gastons Reinešs *Banque centrale du Luxembourg* prezidents

Ilmārs Rimšēvičs Latvijas Bankas prezidents

Larss Rode *Danmarks Nationalbank* prezidents

Jirži Rusnoks *Česká národní banka* prezidents (no 2016. gada 1. jūlija)

Miroslavs Zingers *Česká národní banka* prezidents (līdz 2016. gada 30. jūnijam)

Jans Smets *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique* prezidents

Janis Sturnars *Bank of Greece* prezidents

Vīts Vasiļausks *Lietuvos bankos* valdes priekšsēdētājs

Mario Vella *Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta* prezidents (no 2016. gada 1. jūlija)

Fransuā Vileruā de Galo *Banque de France* prezidents

Ignacio Visko *Banca d'Italia* prezidents

Boriss Vujčiĉs *Hrvatska narodna banka* prezidents

Jenss Veidmanis *Deutsche Bundesbank* prezidents

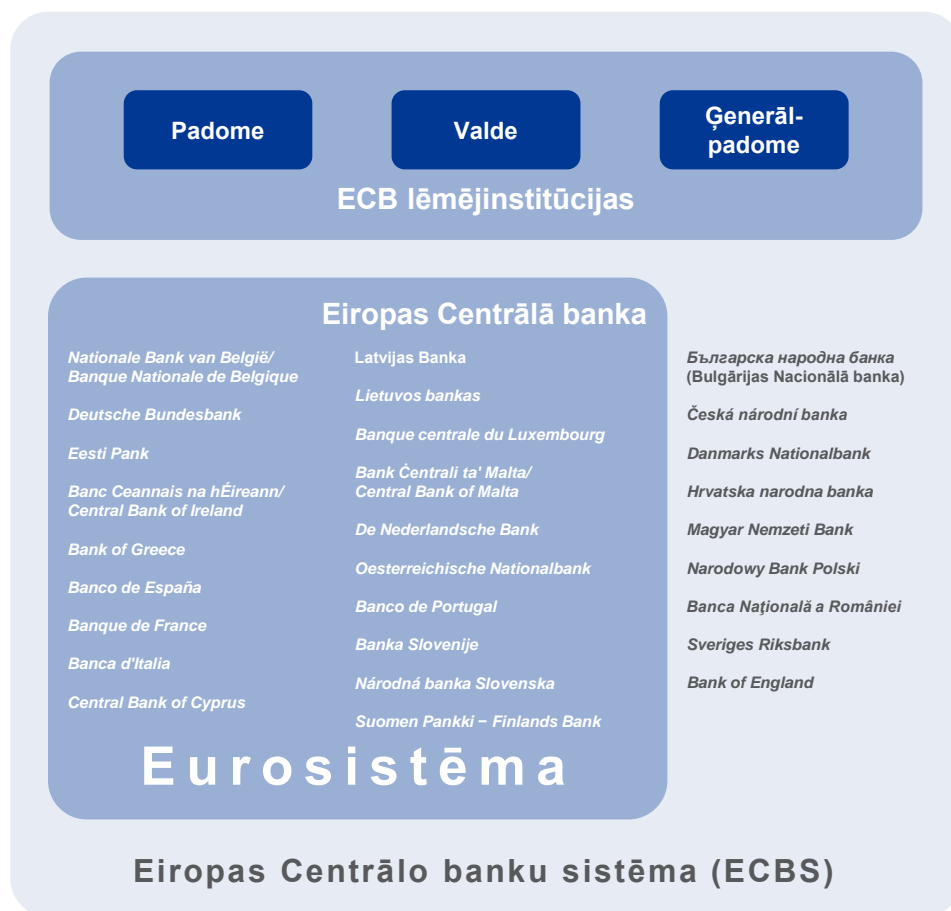

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo): Janis Sturnars, Karlušs Kosta, Ēvalds Novotnijs, Vitors Konstansiu, Mario Dragi, Marks Kārnijs, Kristalla Georgadži un Filips R. Leins

Vidējā rindā (no kreisās uz labo): Ilmārs Rimšēviĉs, Fransuā Vileruā de Galo, Jenss Veidmanis, Erki Līkanens un Ignacio Visko

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo): Gastons Reinešs, Boštjans Jazbecs, Larss Rode, Ardo Hansons, Klāss Knots, Jans Smetss, Jozefs Makūhs, Vīts Vasiļausks un Dimitars Radevs

Piezīme. Fotografēšanās brīdī nebija klāt Adama Glapiņska, Stefana Ingvesa, Mugura Konstantina Isaresku, Luisa M. Lindes, Ģerģa Matolĉi, Jirži Rusnoka, Borisa Vujĉiĉa un Mario Vellas.

Korporatīvā pārvaldība

ECB korporatīvās pārvaldības struktūra papildus lēmējinstiūcijām ietver divas augsta līmeņa komitejas – Audita komiteju un Ētikas komiteju, kā arī vairākus citus ārējās un iekšējās kontroles līmeņus. To papildina Ētikas regulējums, ECB Lēmums¹⁵¹ par noteikumiem un nosacījumiem, kurus piemēro izmeklēšanā krāpšanas apkarošanai, kā arī noteikumi par ECB dokumentu publisku pieejamību. Pēc Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) izveides ECB korporatīvās pārvaldības jautājumi kļuvuši pat vēl nozīmīgāki.

Audita komiteja

ECB Audita komiteja atbalsta Padomi, sniedzot konsultācijas un atzinumus saistībā ar 1) finanšu informācijas integritāti; 2) iekšējās kontroles uzraudzību; 3) atbilstību piemērojamiem likumiem, noteikumiem un ētikas kodeksam; un 4) audita funkciju izpildi. Tās pilnvaras pieejamas ECB interneta vietnē. Audita komiteju vada Erki

¹⁵¹ Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 4. marta Lēmums (ES) 2016/456 par noteikumiem un nosacījumiem izmeklēšanai, ko Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai veic Eiropas Centrālajā bankā, lai novērstu krāpšanu, korupciju un citas nelikumīgas darbības, kas ietekmē Savienības finanšu intereses (ECB/2016/3; OV L 79, 30.03.2016., 34. lpp.).

Līkanens, un 2016. gadā tajā bija vēl četri locekļi: Vitors Konstansiu, Džozefs Bonniči¹⁵², Patriks Honohans un Ēvalds Novotnijs.

Ētikas komiteja

Lai nodrošinātu ECB lēmumu pieņemšanas procesos iesaistīto iestāžu dažādo ētikas kodeksu atbilstošu un saskaņotu īstenošanu, Ētikas komiteja sniedz konsultācijas un skaidrojumus Padomes, Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem par ētikas jautājumiem. Tās [pilnvaras](#) pieejamas ECB interneta vietnē. Ētikas komiteju vada Žans Klods Trišē, un tajā ir vēl divi ārējie locekļi: Patriks Honohans¹⁵³ un Klauss Lībšers.

Ārējās un iekšējās kontroles līmeņi

Ārējās kontroles līmeņi

ECBS Statūtos paredzēti divi ārējās kontroles līmeņi, t.i., ārējais revidents, kuru pēc rotācijas principa ieceļ uz pieciem gadiem ECB gada finanšu pārskatu revīzijas veikšanai, un Eiropas Revīzijas palāta, kas pārbauda ECB vadības darbības efektivitāti.

Iekšējās kontroles līmeņi

ECB izveidota trīspakāpju iekšējās kontroles sistēma, kuru veido 1) pārvaldības kontroles, 2) dažādu risku un atbilstības uzraudzības funkcijas un 3) neatkarīga audita nodrošināšana.

ECB iekšējās kontroles sistēmas pamatā ir funkcionāla pieeja, ka katrai struktūrvienībai (daļai, nodaļai, direktorātam vai ģenerāldirektorātam) ir galvenā atbildība par savu risku pārvaldību, kā arī par savas darbības produktivitātes un efektivitātes nodrošināšanu.

Uzraudzības funkcijas ietver monitoringa mehānismus un efektīvus procesus pienācīgas finanšu un darbības risku, kā arī reputācijas un rīcības risku kontroles nodrošināšanai. Šīs otrā līmeņa kontroles funkcijas veic ECB iekšējās funkcijas (piemēram, budžeta un kontroles funkcija, darbības un finanšu riska vadības funkcijas, banku uzraudzības kvalitātes nodrošināšanas funkcija vai atbilstības funkcija) un/vai attiecīgi Eurosistēmas/ECBS komitejas (piemēram, Organizācijas attīstības komiteja, Riska vadības komiteja vai Budžeta komiteja).

Papildus un neatkarīgi no ECB iekšējās kontroles struktūras un risku monitoringa auditus, par kuriem tieši atbildīga Valde, veic iekšējā audita funkcijas ietvaros saskaņā ar ECB Revīzijas hartu. ECB iekšējie auditori stingri ievēro iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus". Turklāt

¹⁵² No 2016. gada 1. decembra, aizstājot Hansu Tītmeijeru.

¹⁵³ No 2016. gada 1. augusta, aizstājot Hansu Tītmeijeru.

Iekšējo auditoru komiteja, ko veido ECB, NCB un valstu kompetento iestāžu iekšējā audita eksperti, palīdz sasniegt Eurosistēmas/ECBS un VUM mērķus.

ECB ētikas regulējums

ECB Ētikas regulējumu veido Padomes locekļu Ētikas kodekss, Valdes locekļu Ētikas kritēriju papildkodekss, Uzraudzības valdes Ētikas kodekss un ECB Personāla reglaments. Ētikas regulējums nosaka ētikas normas un pamatprincipus, lai ECB uzdevumu veikšanā nodrošinātu visaugstāko integritāti, kompetenci, efektivitāti un caurredzamību. Tas ietver arī sīki izstrādātus nosacījumus par izvairīšanos no iespējamiem interešu konfliktiem un to pārvaldību, par ierobežojumiem, pārskatu sniegšanas pienākumiem un pārraudzības sistēmu saistībā ar privātiem finanšu darījumiem, par uzteikuma noteikumiem attiecībā uz turpmāko profesionālo darbību un par detalizētiem noteikumiem saistībā ar ārējo darbību un attiecībām ar ārējiem partneriem.

Krāpšanas un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas apkarošanas pasākumi

Eiropas Parlaments un ES Padome 1999. gadā pieņēma regulu¹⁵⁴, kas, citstarp, ļauj Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (OLAF) veikt iekšēju izmeklēšanu gadījumos, kad ir aizdomas par iespējamu krāpšanu ES iestādēs, institūcijās, birojos un aģentūrās. Padome 2004. gadā apstiprināja un 2016. gadā¹⁵⁵ pārskatīja tiesisko regulējumu, kas ietver noteikumus un nosacījumus izmeklēšanai, ko OLAF veic ECB, lai novērstu krāpšanu, korupciju un citas nelikumīgas darbības. Turklāt 2007. gadā ECB izveidoja iekšējos plānus cīņai pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu (AML) un pret terorisma finansēšanu (CTF). Iekšēja pārskatu sniegšanas sistēma papildina ECB AML un CTF ietvaru, lai nodrošinātu visas attiecīgās informācijas sistemātisku savākšanu un savlaicīgu iesniegšanu Valdei.

ECB dokumentu pieejamība

ECB Lēmums par publisku piekļuvi ECB dokumentiem¹⁵⁶ atbilst citu ES iestāžu un institūciju mērķiem un standartiem attiecībā uz to dokumentu publisku pieejamību. Tas veicina caurredzamību, vienlaikus ņemot vērā ECB un NCB neatkarību un nodrošinot konkrētu ar ECB uzdevumiem saistītu specifisku jautājumu konfidencialitāti. ECB jauno banku uzraudzības jomā veicamo pienākumu dēļ

¹⁵⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Regula (EK) Nr. 1073/1999 par izmeklēšanu, ko veic Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (OLAF); OV L 136, 31.05.1999., 1. lpp.).

¹⁵⁵ Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 4. marta Lēmums (ES) 2016/456 par noteikumiem un nosacījumiem izmeklēšanai, ko Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai veic Eiropas Centrālajā bankā, lai novērstu krāpšanu, korupciju un citas nelikumīgas darbības, kas ietekmē Savienības finanšu intereses (ECB/2016/3; OV L 79, 30.03.2016., 34. lpp.).

¹⁵⁶ Eiropas Centrālās bankas 2004. gada 4. marta Lēmums ECB/2004/3 par publisku piekļuvi Eiropas Centrālās bankas dokumentiem (OV L 80, 18.03.2004., 42. lpp.).

iedzīvotāju un valstu iestāžu pieprasījumu par piekļuvi dokumentiem skaits un sarežģītība ievērojami palielinājusies.

Savas apņēmtības nodrošināt caurredzamību un atbildību ietvaros ECB 2016. gada februārī sāka publicēt katra Valdes locekļa un Uzraudzības valdes priekšsēdētāja sanāksmju kalendārus trim nākamajiem mēnešiem.

Atbilstības un pārvaldības birojs

Atbilstības un pārvaldības birojs (APB) ir tieši pakļauts ECB prezidentam un palīdz Valdei aizsargāt ECB integritāti un reputāciju, veicināt uzvedības ētikas standartus un stiprināt ECB atbildību un caurredzamību. ECB korporatīvās vadības sistēmas vispārējās saskaņotības un efektivitātes veicināšanai APB nodrošina ECB Audita komitejas un Ētikas komitejas sekretariāta darbību un darbojas kā Eiropas Ombuda un OLAF koordinācijas punkts.

2. Eurosistēmas/ECBS komitejas

Eurosistēmas/ECBS komitejas turpināja sniegt nozīmīgu palīdzību ECB lēmējinstītūcijām to uzdevumu veikšanā. Gan pēc Padomes, gan Valdes lūguma komitejas nodrošināja ekspertu palīdzību savas kompetences jomās un veicināja lēmumu pieņemšanas procesu. Komiteju sastāvā parasti ir tikai Eurosistēmas centrālo banku darbinieki. Tomēr to dalībvalstu NCB, kuras vēl nav ieviesušas euro, piedalās komiteju sanāksmēs, ja tajās tiek izskatīti Ģenerālpadomes kompetencē esošie jautājumi. Turklāt gadījumos, kad jāpalīdz ECB risināt ar kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību saistītus politikas jautājumus, dažas komitejas tiek sastāvētas tā, kāds ir VUM (t.i., pa vienam loceklim no katras dalībvalsts centrālās bankas un nacionālās kompetentās iestādes). Ja nepieciešams, komiteju sanāksmēs var aicināt piedalīties arī citu kompetento institūciju pārstāvjus.

Eurosistēmas/ECBS komitejas, Budžeta komiteja, Cilvēkresursu konference un to priekšsēdētāji (stāvoklis 2017. gada 1. janvārī)

Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja (AMICO) Roberto Skjavi	Tirgus operāciju komiteja (MOC) Ulrihs Bindseils
Banknošu komiteja (BANCO) Tons Ross	Monetārās politikas komiteja (MPC) Volfgangs Šils
Kontroles komiteja (COMCO) Natālija Ofovra	Organizācijas attīstības komiteja (ODC) Stevens Kēnings
Eurosistēmas/ECBS komunikācijas komiteja (ECCO) Kristīne Grēfa	Tirgus infrastruktūras un maksājumu komiteja (MIPC) Marks Beils
Finanšu stabilitātes komiteja (FSC) Vitors Konstansiu	Riska vadības komiteja (RMC) Karloss Bernadeļs
Informācijas tehnoloģiju komiteja (ITC) Kunrāds de Gēsts	Statistikas komiteja (STC) Aurels Šūberts
Iekšējo auditoru komiteja (IAC) Klauss Gresenbauers	Budžeta komiteja (BUCOM) Šārona Donerija
Starptautisko attiecību komiteja (IRC) Franks Moss	Cilvēkresursu konference (HRC) Anna Silvija Katrēna
Juridiskā komiteja (LEGCO) Kjara Ciljoli	

Ir vēl divas komitejas. Budžeta komiteja palīdz Padomei risināt ar ECB budžetu saistītus jautājumus. Cilvēkresursu konference ir pieredzes, profesionālo zināšanu un informācijas apmaiņas forums Eurosistēmas/ECBS centrālajām bankām cilvēkresursu vadības jomā.

3. Organizācijas un cilvēkresursu norises

ECB organizācijas shēma (stāvoklis 2017. gada 1. janvārī)

1) Ziņo Valdei ar prezidenta starpniecību.
2) Ziņo ECB prezidentam kā Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) priekšsēdētājam.
3) Ietver datu aizsardzības funkciju.
4) Valdes, Padomes un Ģenerālpadomes sekretārs.
5) Ziņo Valdei ar prezidenta starpniecību par atbilstības jautājumiem.

ECB cilvēkresursi

2016. gada janvārī tika iecelts atbalsta funkciju vadītājs (AFV). Šis amats izveidots, lai turpinātu stiprināt darbības un analītisko izcilību, uzlabotu organizatorisko efektivitāti un vēl vairāk veicinātu atbalsta funkciju saskaņošanu un orientēšanu uz visas ECB vajadzībām. Turklāt AFV, kura darba pienākumos ietilpst administrēšanas un informācijas sistēmu jomas, noteica šādas prioritātes: izveidot visaptverošāku stratēģiskās plānošanas procesu, vēl vairāk veicināt sadarbību AFV darbības jomās un visās pārējās darbības jomās.

Tas, ka 2016. gada aprīlī tika izveidota jauna darbības joma, kas atbildīga par visiem ar finansēm saistītiem jautājumiem, ļāva pārveidotajai cilvēkresursu funkcijai pilnībā pievērsties augstas kvalitātes cilvēkresursu pakalpojumu sniegšanai, lai ECB darbinieki varētu attīstīt savu potenciālu mūsdienīgā un elastīgā organizatoriskā struktūrā. Viena no prioritātēm ir talantīgu darbinieku piesaiste un noturēšana, kā arī viņu snieguma pārvaldība. Turklāt ECB cilvēkresursu pakalpojumi īpaši vērsti uz ECB darbinieku veselības un labklājības nodrošināšanu.

2016. gadā tika likti pamati stratēģiskās darbības partnera funkcijas uzlabošanai, lai stiprinātu ECB cilvēkresursu pārvaldību, kā arī darbības prasību pārvēršanai cilvēkresursu politikas vajadzībās.

ECB spēju stiprināšana talantu pārvaldībā un līderības attīstībā, kā arī izcilības kultūras veicināšana saistībā ar profesionālo ētiku un ilgtermiņa organizatorisko noturību 2016. gadā bija vieni no svarīgākajiem ECB cilvēkresursu jomas darba kārtības jautājumiem. Īpaša uzmanība tika pievērsta 2017. un 2018. gadā pakāpeniski īstenojamās Līderības izaugsmes programmas izstrādei, "veselīgas vadīšanas" programmas īstenošanai un ECB nesen izveidotā Atbilstības un pārvaldības biroja centieni izstrādāt obligāto mācību pasākumus par ētikas jautājumiem atbalstam.

Turklāt tika īstenotas daudzas cilvēkresursu iniciatīvas, kuru mērķis ir stiprināt Eiropas banku uzraudzības funkciju. Tās ietvēra sistēmas mēroga Vienotā uzraudzības mehānisma uzraudzības mācību (kurās piedalījās vairāk nekā 1 900 dalībnieku) programmas tālāku stratēģisku attīstību, 28 komandas veidošanas pasākumu organizēšanu starpvalstu sadarbības stiprināšanai kopīgās uzraudzības komandās un pirmajā grupā ietilpstošo 33 gadus jaunu augstskolu absolventu, kuri izvēlēti Eiropas banku uzraudzības stažēšanās programmai, sekmīgi pabeiguši darbā ievadīšanu, mācību kursu un iekārtošanu nacionālajās kompetentajās iestādēs, veiksmīgu integrēšanu.

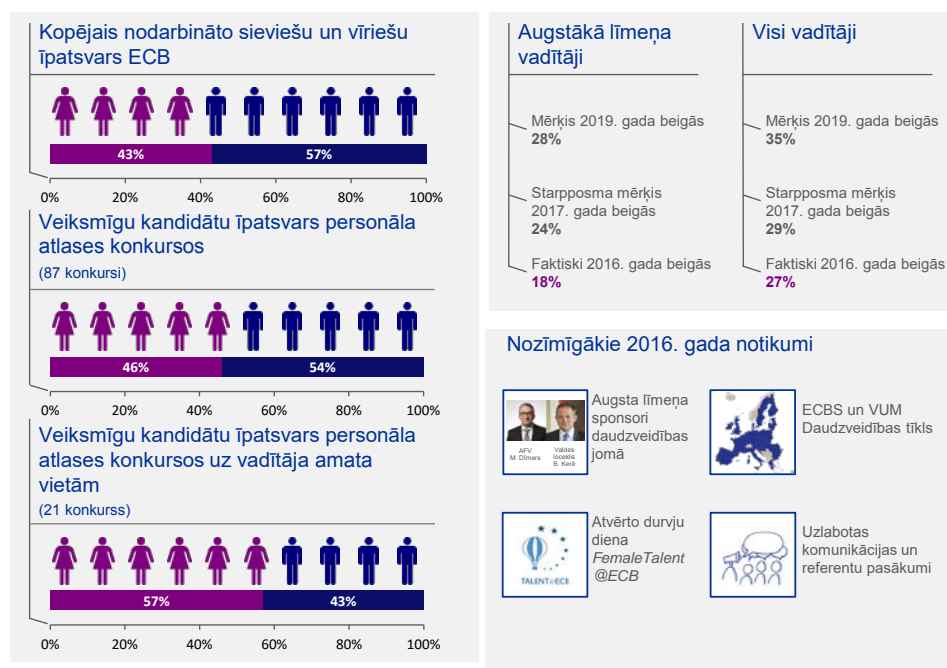
ECB 2016. gadā turpināja veicināt dzimumu dažādību, īpaši vadības līmeņa amatos. Panākusi to, ka 2016. gada beigās 27% vadītāju amatu un 18% augstākā līmeņa vadītāju amatu ieņēma sievietes, tagad ECB cenšas sasniegt attiecīgi 2017. un 2019. gada starpposma mērķi un galamērķi (sk. 3. att.). Kopš dzimumu dažādības mērķu izvirzīšanas un īpaša rīcības plāna izstrādes 2013. gadā dzimumu dažādības tēma ieņēmusi nozīmīgu vietu ECB darba kārtībā, jo šīs organizācijas mērķis ir atklāt, piesaistīt un attīstīt sievietes talantu. Turklāt ECB 2016. gadā īstenoja turpmākus daudzveidības pasākumus, t.sk. augsta līmeņa sponsorēšanu, ko veica Valdes loceklis Benuā Kerē un

AFV, uz augstskolu studentiem orientētu sievietes talantam veltītu atvērto durvju dienu un ECBS un VUM Daudzveidības tīkla izveidi.

Papildus dzimumu dažādības jautājumiem ECB apņēmusies veicināt visus dažādības aspektus ietverošu darba kultūru, balstoties uz sponsoru, ECB daudzveidības vēstnieku, Cilvēkresursu ģenerāldirektorāta, vadības līmeņa darbinieku un esošo daudzveidības tīklu (piemēram, Sieviešu tīkla, Varavīksnes tīkla un ECB Etniskās un kultūras grupas) kopīgu atbildību.

3. attēls

ECB dzimumu dažādības mērķi un līmeņi (2016. gada 31. decembra dati)

Avots: ECB.

2016. gada 31. decembrī ECB bija 2 898.5 pilna darba laika ekvivalenta amata vietas (2015. gada beigās – 2 650). Faktiskais pilna darba laika ekvivalenta darbinieku ar ECB darba līgumiem skaits bija 3 171 (2015. gada 31. decembrī – 2 871).¹⁵⁷ 2016. gadā kopumā piedāvāti 208 jauni fiksēta termiņa darba līgumi (ar ierobežojumiem vai nomaināmi ar pastāvīgajiem darba līgumiem). Turklāt tika noslēgti 304 īstermiņa darba līgumi un vairāki iepriekš noslēgti darba līgumi tika pagarināti, lai aizstātu darbiniekus par gadu īsākas prombūtnes laikā. Visu 2016. gadu ECB turpināja piedāvāt īstermiņa darba līgumus ar termiņu līdz 36 mēnešiem NCB un starptautisko organizāciju darbiniekiem. 2016. gada 31. decembrī 250 NCB un starptautisko organizāciju speciālistu veica dažādus uzdevumus ECB (par 11% vairāk nekā 2015. gada beigās). 2016. gada septembrī darbu ECB uzsāka Absolventu programmas 11. gada 14 dalībnieku, un 2016. gada 31. decembrī ECB bija 320 praktikantu (par 17% vairāk nekā 2015. gadā). ECB

¹⁵⁷ Šis skaitlis papildus līgumiem, kas noslēgti par pilna darba laika ekvivalenta amata vietām, ietver ar NCB un starptautisko organizāciju darbiniekiem un Absolventu programmas dalībniekiem noslēgtos īstermiņa līgumus.

piešķirta arī piecas stipendijas vadošajiem ekonomistiem *Wim Duisenberg Research Fellowship* programmas ietvaros un sešas *Lamfalussy Fellowship* programmas stipendijas jaunajiem pētniekiem.

Lai gan organizācija nedaudz paplašinājās, 56 darbinieki ar fiksēta termiņa vai pastāvīgu darba līgumu 2016. gadā beidza darbu vai aizgāja pensijā (2015. gadā – 53) un gada laikā beidzās 317 īstermiņa darba līgumu termiņš.

Finanšu pārskati

2016

Vadības ziņojums par 2016. gadu	A 2
ECB finanšu pārskati	A 18
Bilance 2016. gada 31. decembrī	A 18
Peļņas un zaudējumu aprēķins 2016. gada 31. decembrī	A 20
Grāmatvedības politika	A 21
Balances skaidrojumi	A 29
Ārpusbilances instrumenti	A 45
Peļņas un zaudējumu aprēķina skaidrojumi	A 48
Revidenta ziņojums	A 55
Peļņas vai zaudējumu sadales skaidrojums	A 59

Vadības ziņojums par 2016. gadu

1. ECB vadības ziņojuma mērķis

ECB ir daļa no Eurosistēmas, kuras galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Saskaņā ar ECBS Statūtiem ECB galvenie uzdevumi ietver Eiropas Savienības monetārās politikas īstenošanu, valūtas operāciju veikšanu, euro zonas valstu oficiālo ārvalstu valūtas rezervju pārvaldīšanu un maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanu.

Turklāt ECB ir atbildīga par iedarbīgu un konsekventu Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) darbību, lai veiktu visaptverošu un efektīvu banku uzraudzību, veicinot banku sistēmas drošumu un stabilitāti, kā arī finanšu sistēmas stabilitāti.

Ņemot vērā to, ka ECB aktivitātes un darbības tiek veiktas, lai veicinātu tās politikas mērķu sasniegšanu, tās finanšu rezultāti vērtējami saistībā ar tās politikas pasākumiem. Tādējādi vadības ziņojums ir neatņemama ECB gada finanšu pārskatu sastāvdaļa, jo tas sniedz lasītājiem kontekstuālu informāciju par ECB darbu un ECB pamatdarbību un aktivitāšu ietekmi uz tās riskiem un finanšu pārskatiem.¹

Šajā ziņojumā sniegta arī informācija par ECB finanšu resursiem, kā arī par galvenajiem procesiem, kas saistīti ar tās finanšu pārskatu sagatavošanu.

2. Galvenie procesi un funkcijas

ECB iekšējie procesi nodrošina šajos finanšu pārskatos sniegtās informācijas kvalitāti un precizitāti. Turklāt politikas lēmumu īstenošanā iesaistītas vairākas pamatfunkcijas, kurām ir būtiska ietekme uz pārskatos sniegtajiem datiem.

2.1. Kontrole struktūrvienību iekšienē

ECB iekšējās kontroles struktūrā katra struktūrvienība ir atbildīga par savu darbības risku pārvaldību un kontroles pasākumu īstenošanu, lai nodrošinātu savas darbības lietderību un efektivitāti, kā arī ECB finanšu pārskatos iekļaujamās informācijas precizitāti. Arī pienākumus un atbildību saistībā ar budžeta izpildi galvenokārt uzņemas attiecīgās darbības jomas struktūrvienības.

¹ Finanšu pārskati ietver bilanci, peļņas un zaudējumu aprēķinu un attiecīgos skaidrojumus, kā arī vadības ziņojumu, revidenta ziņojumu un peļņas vai zaudējumu sadales skaidrojumu.

2.2. Budžeta procesi

Finanšu ģenerāldirektorāta Budžeta un kontroles nodaļa (BCO) izstrādā, sagatavo un monitorē budžetu saskaņā ar Padomes un Valdes noteiktajām stratēģiskajām prioritātēm. Šie uzdevumi tiek veikti sadarbībā ar struktūrvienībām, vienlaikus piemērojot nodalīšanas principu.² BCO veic arī ECB projektu plānošanu, resursu kontroli, izmaksu izdevīguma analīzi un ieguldījumu analīzi un piedalās šajos procesos saistībā ar ECBS projektiem saskaņā ar apstiprināto regulējumu. Izdevumu atbilstības apstiprinātajam budžetam monitoringu regulāri veic Valde, ņemot vērā BCO ieteikumus atbalsta funkciju vadītāja vadībā, un Padome ar Budžeta komitejas (BUCOM) palīdzību. Saskaņā ar ECB Reglamenta 15. pantu BUCOM palīdz Padomei, sniedzot ECB gada budžeta priekšlikumu un Valdes iesniegto papildu budžeta finansējuma pieprasījumu novērtējumu, pirms tie tiek iesniegti Padomei apstiprināšanai.

2.3. Portfeļu pārvaldība

ECB turējumā ir "Vērtspapīru tirgu programmas" (VTP), "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas" (ABSIP), "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" (VSAIP) un triju "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" (NOIP) ietvaros iegādāti euro denominēti vērtspapīri, kas paredzēti monetārās politikas mērķiem.³ Šo iegādes programmu⁴ mērķis ir turpmāka monetāro un finansēšanas nosacījumu atvieglošana, tādējādi vidējā termiņā veicinot inflācijas atgriešanos līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam. Šo programmu ietvaros iegādes tiek veiktas, pamatojoties uz Padomes lēmumiem par Eurosistēmas iegāžu kopējo mēneša apjomu un saskaņā ar iepriekš noteiktiem atbilstības kritērijiem.

ECB ir arī ārējo rezervju portfelis, kuru veido ASV dolāri, Japānas jenas, zelts, Speciālās aizņēmuma tiesības un pašu kapitāla ieguldījumu portfelis, kas denominēts euro.

ECB ārējo rezervju mērķis ir finansēt iespējamās intervences valūtas tirgū. Šis mērķis nosaka portfeļu pārvaldīšanas augsta līmeņa mērķus, kas prioritārā secībā ir likviditāte, drošība un atdeve. ECB ārējo rezervju ieguldīšanu pārvalda centrāla riska vadības funkcija, savukārt ieguldījumu operācijas tiek veiktas decentralizēti. Atbilstoši ECB riska vadības funkcijas ieteikumam ASV dolāru portfelim un Japānas jenu portfelim ar Padomes lēmumu tiek noteikts stratēģisks neitrālais portfelis. Pēc tam ECB portfeļu pārvaldnieki veido taktiskos neitrālos portfeļus. Pamatojoties uz šiem portfeļiem, portfeļu pārvaldnieki nacionālajās centrālajās bankās (NCB) veido faktiskās pozīcijas.

² Nodalīšanas princips saistīts ar VUM Regulā paredzēto prasību, kas nosaka, ka ECB veic uzraudzības uzdevumus, neskarot monetārās politikas un visus citus uzdevumus un atsevišķi no tiem.

³ 2016. gada 8. jūnijā uzsāktās "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmas" (USAIP) ietvaros iegādātie aktīvi nav ECB turējumā. Iegādes USAIP ietvaros Eurosistēmas vārdā veic sešas NCB.

⁴ ECB pašlaik veic vērtspapīru iegādes trešās NOIP, ABSIP un VSAIP ietvaros. Iegādes pirmo divu NOIP un VTP ietvaros ir pārtrauktas.

ECB pašu kapitāla portfeļa, ko veido euro denominēti aktīvi, mērķis ir nodrošināt ienākumus, lai palīdzētu finansēt ECB ar uzraudzības uzdevumu izpildi nesaistītās darbības izdevumus.⁵ Šajā kontekstā pašu kapitāla portfeļa pārvaldīšanas mērķis ir nodrošināt maksimālu atdevi, ievērojot vairākus riska ierobežojumus.

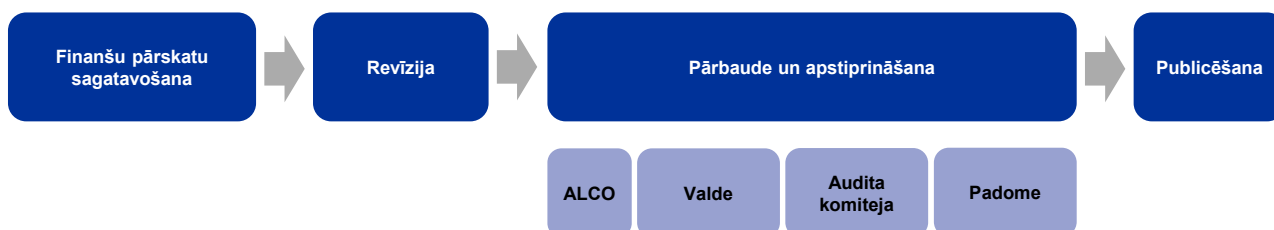
Papildus tam ar ECB pensiju plāniem saistītie līdzekļi ieguldīti portfelī, kas tiek pārvaldīts ārpus ECB.

2.4. Finanšu risku pārraudzības funkcijas

ECB Riska vadības direktorāts ierosina politiku un procedūras, kas nodrošina ECB atbilstošu aizsardzību pret finanšu riskiem saistībā ar tās monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru portfeļiem, ārējo rezervju portfeli un euro denominēto pašu kapitāla ieguldījumu portfeli. Turklāt Riska vadības komiteja (RMC), kurā ietilpst Eurosistēmas centrālo banku eksperti, palīdz lēmējinstīcijām nodrošināt atbilstošu Eurosistēmas, t.sk. ECB, aizsardzības līmeni. To nodrošina, pārvaldot un kontrolējot tirgus operāciju izraisītos finanšu riskus. Attiecībā uz šīm darbībām RMC *inter alia* palīdz veikt ar Eurosistēmas, t.sk. ECB, bilanci saistīto finanšu risku monitoringu, vērtēšanu un to atspoguļošanu pārskatos, kā arī sagatavot un pārskatīt attiecīgās metodoloģijas un regulējumus.

2.5. ECB finanšu pārskatu sagatavošana

ECB finanšu pārskati tiek sagatavoti saskaņā ar Padomes noteiktiem principiem. ECB finanšu pārskatu sagatavošanas un apstiprināšanas process pirms to publicēšanas atspoguļots tālāk attēlā.

Finanšu ģenerāldirektorāta Finanšu pārskatu sniegšanas nodaļa ir atbildīga par finanšu pārskatu sagatavošanu kopā ar citām struktūrvienībām, un tai arī jānodrošina, lai visi nepieciešamie dokumenti būtu laikus pieejami revidentiem un lēmējinstīcijām.

ECB finanšu pārskatus revidē neatkarīgi ārējie revidenti, kurus ieteikusi Padome un apstiprinājusi ES Padome.⁶ Ārējo revidentu pienākums ir sniegt atzinumu par to, vai finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par ECB finansiālo stāvokli un

⁵ ECB izmaksas saistībā ar tās uzraudzības uzdevumu izpildi tiek atgūtas, iekasējot no uzraudzītajām iestādēm gada maksu.

⁶ Lai sabiedrībai būtu pilnīga pārlicība par ECB ārējo revidentu neatkarību, ik pēc pieciem gadiem tiek piemērots auditorsabiedrību rotācijas princips.

darbības rezultātiem saskaņā ar Padomes noteikto grāmatvedības politiku. Šajā sakarā ārējie revidenti pārbauda ECB grāmatvedības dokumentus un pārskatus, vērtē finanšu pārskatu sagatavošanā un sniegšanā izmantotās iekšējās kontroles sistēmas atbilstību un novērtē lietotās grāmatvedības politikas piemērotību.

Finanšu pārskatu sniegšanas process un ECB finanšu pārskati var tikt pakļauti arī iekšējam auditam. Visi iekšējā audita direktorāta ziņojumi, kas var ietvert iesaistītajai struktūrvienībai adresētus ieteikumus, tiek iesniegti Valdei.

ECB Aktīvu un saistību komiteja (ALCO), kuras sastāvā ir dažādu ECB struktūrvienību pārstāvji, sistemātiski veic visu to faktoru monitoringu un novērtējumu, kuri var ietekmēt ECB bilanci un peļņas un zaudējumu aprēķinu. Tā pārbauda finanšu pārskatus un ar tiem saistītos dokumentus, pirms tie tiek iesniegti Valdei apstiprināšanai.

Kad Valde akceptējusi finanšu pārskatus publicēšanai, tos kopā ar ārējo revidentu atzinumu un visiem nepieciešamajiem dokumentiem iesniedz Audita komitejai⁷ izskatīšanai, pirms tie tiek iesniegti Padomei apstiprināšanai. Audita komiteja palīdz Padomei pildīt tās pienākumus saistībā arī ar finanšu informācijas integritāti un iekšējās kontroles pasākumu pārraudzību. Saistībā ar to Audita komiteja pārbauda ECB finanšu pārskatus un lem, vai tie sniedz patiesu un skaidru priekšstatu un ir sagatavoti saskaņā ar spēkā esošajiem grāmatvedības noteikumiem. Tā arī izskata visus svarīgos Eurosistēmas grāmatvedības vai finanšu pārskatu jautājumus, kas varētu ietekmēt ECB finanšu pārskatus.

Katru gadu februārī Padome apstiprina ECB finanšu pārskatus, vadības ziņojumu un peļņas vai zaudējumu sadales skaidrojumu, kas pēc tam tiek nekavējoties publicēti kopā ar revidenta ziņojumu.

3. Risku pārvaldība

Risku pārvaldība ir būtiska ECB darbības sastāvdaļa un tiek īstenota, veicot nepārtrauktu riska apzināšanas, novērtēšanas, mazināšanas un monitoringa procesu. Tabulā sniegti galvenie riski, kam pakļauta ECB, kā arī to avoti un atbilstošais riska kontroles regulējums. Sīkāks skaidrojums sniegts turpmākajās sadaļās.

⁷ Audita komiteju veido pieci pārstāvji – ECB viceprezidents, divi pieredzējuši euro zonas NCB vadītāji un divi ārējie locekļi, kurus izraugās no augsta līmeņa amatpersonu vidus, kam ir pieredze centrālo banku darbībā.

Riski, kam pakļauta ECB

Risks	Komponents	Riska veids	Riska avots	Riska kontroles regulējums
Kredītrisks ¹		Kredītsaistību neizpildes risks	<ul style="list-style-type: none"> ārējo rezervju turējumi euro denominēto ieguldījumu portfelis vērtspapīru turējumi monetārās politikas mērķiem 	<ul style="list-style-type: none"> atbilstības kritēriji riska darījumu limiti diversificēšana nodrošinājums finanšu risku monitorings
		Kredītu migrācijas risks	<ul style="list-style-type: none"> ārējo rezervju turējumi euro denominēto ieguldījumu portfelis 	
Finanšu riski		Valūtas risks un preču risks ²	<ul style="list-style-type: none"> ārējo rezervju turējumi zelta turējumi 	<ul style="list-style-type: none"> diversificēšana pārvērtēšanas konti finanšu risku monitorings
	Tirgus risks	Procentu likmju risks ³	<ul style="list-style-type: none"> ārējo rezervju turējumi euro denominēto ieguldījumu portfelis ECB bilance kopumā 	<ul style="list-style-type: none"> tirgus riska limiti aktīvu izvietošanas politika pārvērtēšanas konti finanšu risku monitorings aktīvu izvietošanas politika finanšu risku monitorings
		i) tirgus cenu kritums ii) tīro procentu ienākumu sarukums		
	Likviditātes risks ⁴	<ul style="list-style-type: none"> ārējo rezervju turējumi 	<ul style="list-style-type: none"> aktīvu izvietošanas politika likviditātes limiti finanšu risku monitorings 	
	Darbības risks ⁵	<ul style="list-style-type: none"> darbaspēks, cilvēkresursi, personāla politika iekšējās pārvaldības un darbības procesi sistēmas ārējie notikumi 	<ul style="list-style-type: none"> darbības risku apzināšana, novērtēšana, novēršana, atspoguļošana pārskatos un ziņojumos un monitorings darbības risku pārvaldības regulējums, t.sk. pieļaujamā riska līmeņa politika darbības nepārtrauktības pārvaldības regulējums krīzes vadības regulējums 	

1) **Kredītrisks** ir finanšu zaudējumu risks, kas rodas saistību neizpildes gadījumā, ko nosaka parādnieka (darījuma partnera vai emitenta) nespēja laikus pildīt savas finanšu saistības vai finanšu aktīvu pārcešana pēc tam, kad būtiski pasliktinājusies to kredītkvalitāte un reitings.

2) **Valūtas un preču risks** ir finanšu zaudējumu risks, kas var rasties a) ārvalstu valūtā denominētās pozīcijās valūtas kursu svārstību rezultātā un b) preču turējumos to tirgus cenu svārstību rezultātā.

3) **Procentu likmju risks** ir finanšu zaudējumu risks, kas var rasties sakarā ar procentu likmju nelabvēlīgām pārmaiņām, kuras izraisa a) finanšu instrumentu faktiskās vērtības kritumu vai b) nelabvēlīgu ietekmi uz tīrajiem procentu ienākumiem.

4) **Likviditātes risks** ir finanšu zaudējumu risks saistībā ar nespēju atbilstošā laika periodā atsavināt kādu aktīvu tā dominējošajā tirgus vērtībā.

5) **Darbības risks** ir negatīvas finanšu, darbības vai reputācijas ietekmes risks, ko rada cilvēki, iekšējās pārvaldības un darbības procesu nepietiekama īstenošana vai to trūkums, tādu sistēmu problēmas, uz kurām balstās procesi, vai ārējie notikumi (piemēram, dabas katastrofas vai ārējie uzbrukumi).

3.1. Finanšu riski

Finanšu riskus rada ECB pamatdarbība un ar to saistītie riska darījumi. ECB pieņem lēmumu par aktīvu izvietošanu un īsteno atbilstošu risku pārvaldības sistēmu, ņemot vērā dažādo portfeļu un finanšu riska darījumu nolūkus un mērķus, kā arī tās lēmējinstiūciju noteiktās risku prioritātes.

Finanšu riskus var vērtēt kvantitatīvi, izmantojot dažādus riska rādītājus. ECB piemēro tās izstrādātas risku aplēšu metodes, kuras balstās uz vienotu tirgus riska un kredītriska simulācijas sistēmu. Riska rādītāju pamatā esošās modelēšanas pamatkonceptijas, metodes un pieņēmumi izmanto tirgus standartus un pieejamos tirgus datus.

Lai iegūtu dziļu izpratni par potenciālajiem riska notikumiem, kuru biežums un nopietnības pakāpe var būt dažāda, un lai izvairītos no atkarības no viena riska rādītāja, ECB izmanto divu veidu statistiskos rādītājus – riska kvantitatīvo rādītāju (*Value at Risk*; VaR) un paredzamā deficīta rādītāju (*Expected Shortfall*; ES)⁸, kurus aprēķina vairākiem ticamības līmeņiem viena gada laikā. Šajos riska rādītājos nav ņemts vērā 1) likviditātes risks saistībā ar ECB portfeļiem, īpaši tās ārējo rezervju turējumiem, un 2) ECB gūto tīro procentu ienākumu samazināšanās ilgtermiņa risks. Šā iemesla dēļ un lai labāk saprastu un papildinātu šīs statistiskās riska aplēses, ECB regulāri veic jutīguma un stresa scenāriju analīzi un riska darījumu un ienākumu ilgāka termiņa iespēju aplēses.

Vērtējot ar VaR 95% ticamības līmeni viena gada laikā, 2016. gada 31. decembrī visi ECB portfeļi kopā bija pakļauti finanšu riskam 10.6 mljrd. euro apjomā, kas par 0.6 mljrd. euro pārsniedza riska aplēsi 2015. gada 31. decembrī. Šāds kāpums galvenokārt saistīts ar ECB zelta turējumu vērtības palielināšanos sakarā ar zelta cenas pieaugumu 2016. gadā. Šo papildu risku mazina attiecīgo pārvērtēšanas kontu pieaugums.

3.1.1. Kredītrisks

ECB sava kredītriska profila pārvaldībā dažādām operācijām izmanto atšķirīgu riska kontroles regulējumu un limitus, atspoguļojot dažādiem portfeļiem piemēroto politiku vai ieguldījumu mērķus un bāzes aktīvu riska raksturojumu.

Ar ECB ārējo rezervju turējumiem saistītais kredītrisks ir neliels, jo rezerves tiek ieguldītas aktīvos ar augstu kredītkvalitāti.

Euro denominētā pašu kapitāla portfeļa mērķis ir nodrošināt ECB ienākumus, lai finansētu tos darbības izdevumus, kuri nav saistīti ar uzraudzības pienākumu izpildi, vienlaikus saglabājot ieguldīto kapitālu. Tāpēc šiem turējumiem peļņas apsvērumi attiecībā uz aktīvu izvietojumu un riska kontroles regulējumu ir relatīvi nozīmīgāki nekā ECB ārējo rezervju portfelim. Neraugoties uz to, tiek saglabāts zems ar šiem turējumiem saistītā kredītriska līmenis.

Monētārās politikas mērķiem iegādātos vērtspapīrus novērtē saskaņā ar amortizētajām izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos, tāpēc ar šiem vērtspapīriem saistītais kredītu migrācijas risks tieši neietekmē ECB finanšu pārskatus. Taču šie vērtspapīri tomēr ir saistīti ar kredītsaistību neizpildes risku, kas

⁸ VaR definē kā maksimālos zaudējumus, kas saskaņā ar statistisko modeli netiks pārsniegti ar noteiktu varbūtību (ticamības līmeni). ES definē kā ar varbūtību svērtos vidējos zaudējumus scenārijos, kuros ar noteiktu ticamības līmeni tiek pārsniegti VaR sliekšņi.

ar izmantotā risku pārvaldības regulējuma palīdzību tiek noturēts ECB pieļaujamā riska līmenī.

3.1.2. Tirdzniecības risks

Galvenie tirdzniecības riska veidi, kam pakļauta ECB, pārvaldot savus turējumus, ir valūtas risks un preču (zelta cenas) risks. ECB pakļauta arī procentu likmju riskam.

Valūtas un preču risks

Valūtas un preču risks ir ECB finanšu risku profila noteicošais risks. To nosaka ECB ārējo rezervju (galvenokārt ASV dolāros) un zelta turējumu apjoms un valūtas kursu un zelta cenu lielais svārstīgums.

Ņemot vērā zelta un ārējo rezervju politikas nozīmi, ECB necenšas novērst valūtas un preču risku. Šie riski faktiski tiek mazināti, diversificējot turējumus dažādās valūtās un zeltā.

Atbilstoši Eurosistēmas noteikumiem zelta un ASV dolāru pārvērtēšanas konti, kas 2016. gada 31. decembrī bija attiecīgi 13.9 mljrd. euro (2015. gadā – 11.9 mljrd. euro) un 12.0 mljrd. euro (2015. gadā – 10.6 mljrd. euro), var tikt izmantoti, lai nākotnē kompensētu jebkādas nelabvēlīgas zelta cenu un ASV dolāra kursa svārstības, tādējādi mazinot vai pat novēršot jebkādu ietekmi uz ECB peļņas un zaudējumu aprēķinu.

Procentu likmju risks

ECB ārējo rezervju portfelis un euro denominētā pašu kapitāla portfelis galvenokārt ieguldīti vērtspapīros ar fiksētu ienākumu. Šie vērtspapīri tiek pārvērtēti pēc tirdzniecības cenām un tādējādi pakļauti tirdzniecības riskam, ko rada procentu likmju svārstības. Šis tirdzniecības vērtības procentu likmju risks tiek pārvaldīts, izmantojot aktīvu izvietojuma politiku un tirdzniecības riska ierobežojumus.

Ar ECB ārējo rezervju turējumiem saistītais procentu likmju risks ir neliels, jo šīs rezerves galvenokārt tiek ieguldītas aktīvos ar relatīvi īsu dzēšanas termiņu, lai vienmēr saglabātu iespējamo intervenču veikšanai turēto ārējo rezervju vērtību. Tā kā šādi apsvērumi tik lielā mērā neattiecas uz euro denominētā pašu kapitāla portfeli, šā portfeļa aktīviem parasti ir ilgāks dzēšanas termiņš, tāpēc ar to saistītais procentu likmju risks ir lielāks, bet tomēr ierobežots.

ECB pakļauta arī par aktīviem saņemtās procentu likmes un par saistībām maksātās procentu likmes neatbilstības riskam, kas ietekmē tās tīros procentu ienākumus. Šis risks nav tieši saistīts ar kādu konkrētu portfeli, bet gan attiecas uz ECB bilances struktūru kopumā, īpaši uz pastāvošo aktīvu un saistību termiņu un peļņas neatbilstību. Šo riska veidu pārvalda, izmantojot aktīvu izvietojuma politiku, t.sk. politiku un procedūras, kas nodrošina iegādes par atbilstošām cenām, ņemot vērā

monetārās politikas apsvērumus. Šo risku vēl vairāk mazina bezatlīdzības saistību esamība ECB bilancē.

ECB monitorē šo risku, veicot uz nākotni vērstu peļņas analīzi. Saskaņā ar šo analīzi paredzams, ka ECB arī turpmākajos gados turpinās gūt tīros procentu ienākumus, neraugoties uz monetārās politikas aktīvu, kam ir zems ienesīgums un ilgs termiņš, īpatsvara pieaugumu tās bilancē sakarā ar monetārās politikas aktīvu iegādes programmām.

3.1.3. Likviditātes risks

Sakarā ar euro kā būtiskas rezerves valūtas nozīmi, ECB kā centrālās bankas lomu un tās aktīvu un saistību struktūru ECB galvenā pakļautība likviditātes riskam saistīta ar tās ārējām rezervēm, jo, lai veiktu ārvalstu valūtas intervences, var būt nepieciešams atsavināt lielus šo turējumu apjomus īsā laika periodā. Lai pārvaldītu šo risku, aktīvu izvietojuma politika un ierobežojumi nodrošina, ka pietiekami liela ECB turējumu daļa ieguldīta aktīvos, kurus iespējams ātri atsavināt bez būtiskas ietekmes uz cenu.

ECB portfeļu likviditātes risks 2016. gadā saglabājās zems.

3.2. Darbības risks

ECB darbības riska pārvaldības sistēmas galvenie mērķi ir a) palīdzēt nodrošināt, ka ECB īsteno savu misiju un uzdevumus, un b) aizsargāt tās reputāciju un pārējos aktīvus no zaudējumiem, jaunprātīgas izmantošanas un kaitējumiem.

Darbības riska pārvaldības regulējumā katra struktūrvienība ir atbildīga par tās darbības risku un kontroles mehānismu apzināšanu, novērtēšanu, novēršanu, atspoguļošanu pārskatos un ziņojumos un monitoringa veikšanu. Struktūrvienības ar transversāliem uzdevumiem nodrošina specifisku kontroli visas bankas līmenī. Šajā kontekstā norādījumus attiecībā uz riska novēršanas stratēģiju un riska pieņemšanas procedūrām sniedz ECB pieļaujamā riska līmeņa politika. Tā piesaistīta riska matricai, pamatojoties uz ECB ietekmes un ticamības gradācijas skalām (kurās izmantoti kvantitatīvi un kvalitatīvi kritēriji).

Par darbības riska pārvaldības un darbības nepārtrauktības regulējumu un par metodoloģisko atbalstu attiecībā uz darbības riska pārvaldības un darbības nepārtrauktības nodrošināšanas darbībām tām struktūrvienībām, uz kurām attiecas risks un kontroles mehānismi, ir atbildīga Darbības riska pārvaldības un darbības nepārtrauktības vadības sekcija atbalsta funkciju vadītāja vadībā. Turklāt šī sekcija iesniedz arī gada un speciālos ziņojumus par darbības riskiem Darbības risku komitejai un Valdei, kā arī palīdz lēmējinstīcijām pildīt to pārraudzības lomu attiecībā uz ECB darbības riska pārvaldību un kontroli. Tā koordinē darbības nepārtrauktības pārvaldības programmu, regulārās darbības nepārtrauktības pārbaudes un darbības nepārtrauktības sistēmas pārskatīšanu attiecībā uz laika ziņā kritiskajām ECB operācijām. Visbeidzot, tā sniedz atbalstu Krīzes vadības grupai,

t.sk. tās atbalsta struktūrām, kā arī struktūrvienībām (ārkārtas) situācijās, kas var izraisīt darbības krīzi.

4. Finanšu resursi

ECB finanšu resursi 1) ir ieguldīti ienākumus nesošos aktīvos un/vai 2) tiek izmantoti, lai tieši kompensētu finanšu risku rezultātā radušos zaudējumus. Šos finanšu resursus veido kapitāls, vispārējais risku uzkrājums, pārvērtēšanas konti un gada tīrie ienākumi.

Kapitāls

ECB apmaksātais kapitāls 2016. gada 31. decembrī bija 7 740 milj. euro. Sīkāku informāciju sk. 15.1. bilances skaidrojumā "Kapitāls".

Uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam

Ņemot vērā ECB lielo pakļautību finanšu riskiem, kas aprakstīta 3.1. sadaļā, ECB tur uzkrājumu valūtas kursa (valūtas) riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas (preču) riskam. Šā uzkrājuma apjomu un turpmākās palielināšanas nepieciešamību katru gadu pārskata, ņemot vērā vairākus faktoros, t.sk. risku ietverošu aktīvu turējumu apjomu, paredzamos nākamā gada rezultātus un risku novērtējumu. Risku novērtējums aprakstīts 3.1. sadaļā, un to konsekventi piemēro ilgstošā laika periodā. Šis risku uzkrājums kopā ar jebkuru ECB vispārējo rezervju fondā turēto summu nedrīkst pārsniegt euro zonas NCB apmaksātā kapitāla vērtību.

2016. gada 31. decembrī uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam bija 7 620 milj. euro, kas atbilst euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtībai minētajā datumā.

Pārvērtēšanas konti

Zelta, ārvalstu valūtas un to vērtspapīru nerealizētos guvumus, uz kuriem attiecas cenu pārvērtēšana, neatzīst kā ienākumus peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet uzrāda tieši pārvērtēšanas kontos, kas sniegti ECB bilances pasīvu pusē. Šos atlikumus var izmantot, lai nākotnē kompensētu jebkādas nelabvēlīgas attiecīgo cenu un/vai valūtas kursu pārmaiņas, tādējādi stiprinot ECB noturību pret pamatā esošajiem riskiem.

Kopējais zelta, ārvalstu valūtas un vērtspapīru pārvērtēšanas kontu atlikums 2016. gada decembra beigās bija 28.8 mljrd. euro⁹ (2015. gadā – 25.0 mljrd. euro).

⁹ Turklāt bilances postenis "Pārvērtēšanas konti" ietver pārrēķinātos atlikumus saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem.

Sīkāku informāciju sk. grāmatvedības politikas skaidrojumos un 14. bilances skaidrojumā "Pārvērtēšanas konti".

Tīrie ienākumi

Tīros ienākumus no ECB aktīviem un saistībām attiecīgajā finanšu gadā var izmantot, lai absorbētu šajā gadā radušos potenciālos zaudējumus finanšu risku īstenošanās gadījumā. Tādējādi tīrie ienākumi palīdz nodrošināt ECB neto kapitālu.

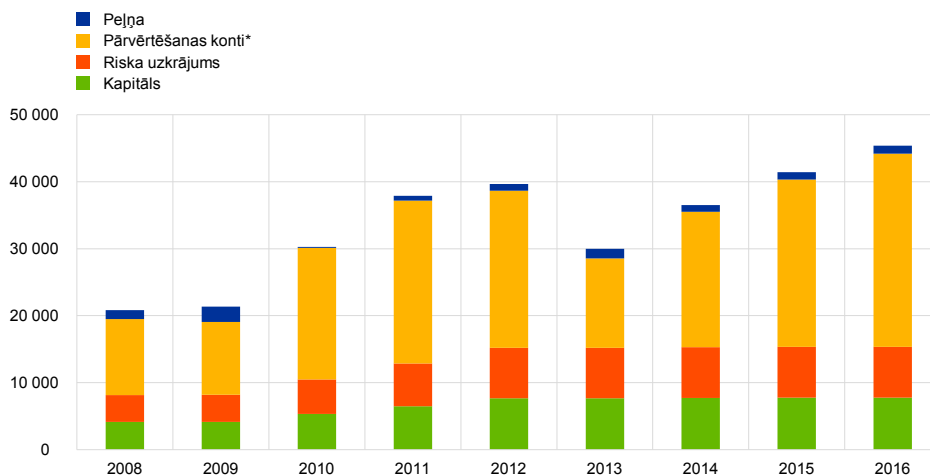
ECB finanšu resursu pārmaiņas

1. attēlā parādīta minēto ECB finanšu resursu un galveno valūtas kursu un zelta cenas attīstība 2008.–2016. gadā. Šajā periodā a) ECB apmaksātais kapitāls gandrīz divkāršojās saistībā ar Padomes 2010. gadā pieņemto lēmumu palielināt parakstīto kapitālu; b) riska uzkrājums palielinājās līdz apjomam, kas vienāds ar euro zonas valstu NCB apmaksāto kapitālu; c) bija vērojamas būtiskas pārvērtēšanas kontu svārstības, ko galvenokārt noteica valūtas kursu un zelta cenas svārstības; un d) tīrā peļņa bija 0.2–2.3 mljrd. euro robežās, un to ietekmēja vairāki faktori, t.sk. pārvedumi uz ECB riska uzkrājumu, procentu likmju dinamika un ar monetāro politiku saistītās vērtspapīru iegādes.

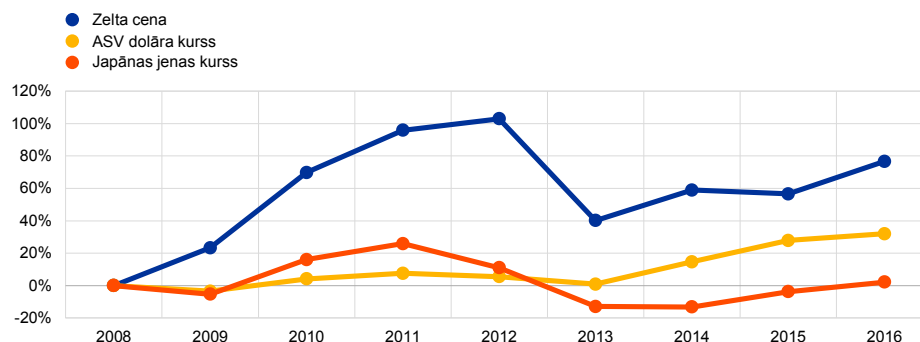
1. attēls

ECB finanšu resursi, galvenie valūtas kursi un zelta cena¹⁰ 2008.–2016. gadā

(milj. euro)

(pārmaiņas 2008. gadā; %)

Avots: ECB.

* Ietverot kopējos zelta, ārvalstu valūtas un vērtspapīru pārvērtēšanas guvumus.

5. Pamatdarbības ietekme uz finanšu pārskatiem

Tabulā sniegts pārskats par ECB galvenajiem darbības veidiem un funkcijām, kas vērstas uz tās uzdevumu izpildi, un to ietekmi uz ECB finanšu pārskatiem. Eurosistēmas monetārās politikas operāciju pilns apjoms sniegts ECB un euro zonas NCB finanšu pārskatos, atspoguļojot monetārās politikas decentralizētas īstenošanas principu Eurosistēmā.

¹⁰ Galveno valūtas kursu un zelta cenas dinamika attēlota kā procentuālās pārmaiņas salīdzinājumā ar valūtas kursiem un zelta cenu 2008. gada beigās.

Darbība/funkcija	Ietekme uz ECB finanšu pārskatiem
Monetārās politikas operācijas	Monetārās politikas operācijas, ko veic, izmantojot standarta instrumentu kopumu (t.i., atklātā tirgus operācijas, pastāvīgās iespējas un obligāto rezervju prasības kredītiestādēm), decentralizēti īsteno Eurosistēmas NCB. Attiecīgi šīs operācijas netiek atspoguļotas ECB bilanci.
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri (NOIP, VTP, ABSIP un VSAIP ietvaros) ¹¹	Vērtspapīri, kas iegādāti monetārās politikas mērķiem, tiek uzrādīti bilances postenī "Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri". Šajos portfeļos ietvertie turējumi tiek uzskaitīti saskaņā ar amortizētajām izmaksām, un vismaz reizi gadā tiek veikti vērtības samazināšanās testi. Uzkrātie kupona maksājumi un amortizētās prēmijas un diskonti ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā. ¹²
Ieguldījumu aktivitātes (ārējo rezervju un pašu kapitāla pārvaldīšana)	ECB ārējās rezerves uzrāda bilanci ¹³ vai atspoguļo ārpusbilances kontos līdz norēķinu dienai. ECB pašu kapitāla portfeli uzrāda bilanci, galvenokārt postenī "Pārējie finanšu aktīvi". Tīrie procentu ienākumi, t.sk. uzkrātie kupona maksājumi un amortizētās prēmijas un diskonti, ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā. ¹⁴ Peļņas un zaudējumu aprēķinā ¹⁵ ietverti arī nerealizētie zaudējumi no cenām un valūtas kursiem, kas pārsniedz iepriekš aprēķinātos nerealizētos guvumus no tiem pašiem posteņiem, kā arī realizētie guvumi un zaudējumi no vērtspapīru pārdošanas. Nerealizētos guvumus uzrāda bilanci postenī "Pārvērtēšanas konti".
Likviditāti palielinošās operācijas ārvalstu valūtās	ECB darbojas kā starpnieks starp ārpus euro zonas esošo valstu centrālajām bankām un Eurosistēmas NCB, veicot mijmaiņas darījumus, lai piedāvātu Eurosistēmas darījuma partneriem īstermiņa finansējumu ārvalstu valūtā. Šīs operācijas uzrādītas bilances posteņos "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem" un "Pārējās prasības/saistības Eurosistēmā", un tās neietekmē ECB peļņas un zaudējumu aprēķinu.
Maksājumu sistēmas (TARGET2)	Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas ir euro zonas NCB atlikumi attiecībā pret ECB saistībā ar TARGET2, uzrādīti ECB bilanci kā viena neto aktīvu vai saistību pozīcija. Atlīdzība par šiem atlikumiem ietverta peļņas un zaudējumu aprēķina posteņos "Pārējie procentu ienākumi" un "Pārējie procentu izdevumi".
Banknotes apgrozībā	ECB piešķirtā daļa no apgrozībā esošo euro banknošu kopējās vērtības ir 8%. Šī daļa nodrošināta ar prasībām pret NCB, par kurām tiek maksāti procenti atbilstoši galveno refinansēšanas operāciju procentu likmei. Šie procentu maksājumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā postenī "Procentu ienākumi no euro banknošu sadales Eurosistēmā". Izdevumus, kas veidojušies sakarā ar euro banknošu pārrobežu pārvadājumiem starp banknošu spiestuvēm un NCB saistībā ar jaunu banknošu piegādi un starp NCB saistībā ar banknošu trūkuma novēršanu, izmantojot banknošu pārpalikumu, centralizēti sedz ECB. Šos izdevumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Banknošu ražošanas pakalpojumi".
Banku uzraudzība	ECB gada izmaksas saistībā ar uzraudzības uzdevumiem tiek atgūtas, iekasējot no uzraudzītajām iestādēm gada uzraudzības maksu. Uzraudzības maksas uzrādītas peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Tīrie komisijas maksas ienākumi".

6. 2016. gada finanšu rezultāti

2016. gadā ECB tīrā peļņa bija 1 193 milj. euro (2015. gadā – 1 082 milj. euro).

2. attēlā parādīti ECB peļņas un zaudējumu aprēķina komponenti 2016. gadā salīdzinājumā ar 2015. gadu.

¹¹ ECB neiegādājas vērtspapīrus "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmas" ietvaros.

¹² Uzrāda neto izteiksmē postenī "Pārējie procentu ienākumi" vai postenī "Pārējie procentu izdevumi" atkarībā no tā, vai neto rezultāts ir pozitīvs vai negatīvs.

¹³ Uzrādīti galvenokārt posteņos "Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi", "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem" un "Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem".

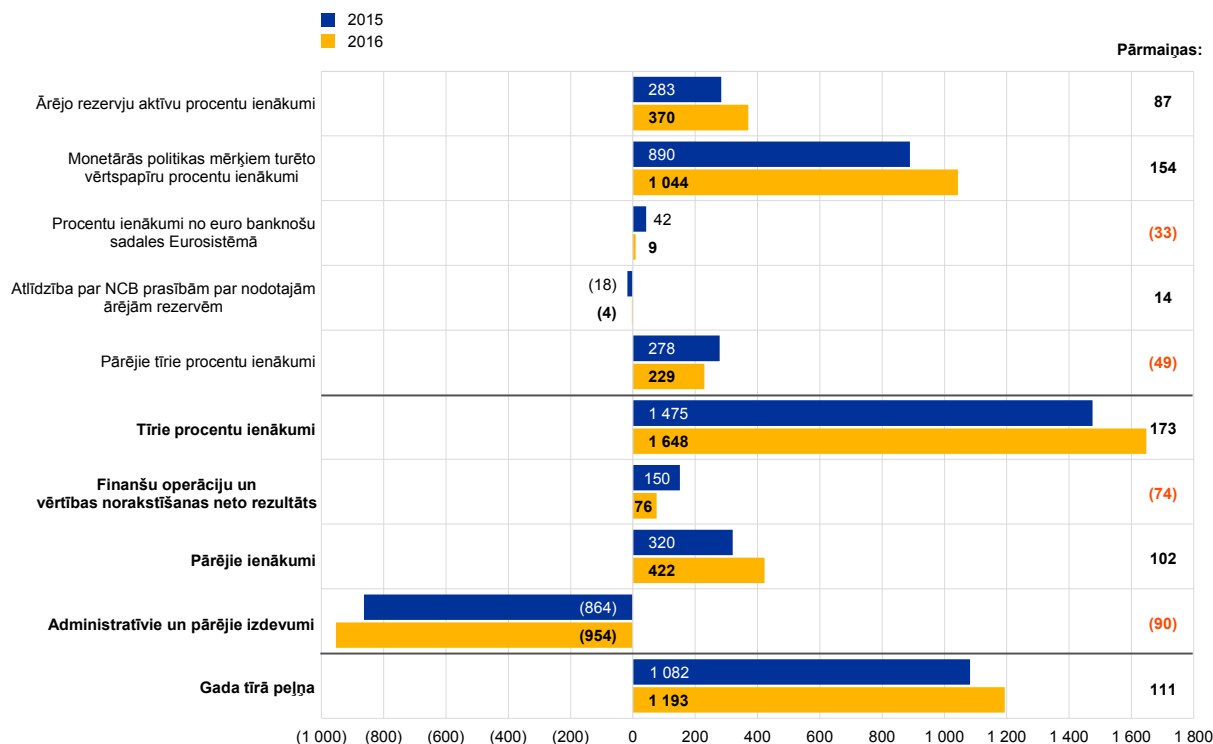
¹⁴ Ar ECB ārējām rezervēm saistītos ienākumus atspoguļo postenī "Ārējo rezervju aktīvu procentu ienākumi", savukārt pašu kapitāla procentu ienākumus un izdevumus uzrāda posteņos "Pārējie procentu ienākumi" un "Pārējie procentu izdevumi".

¹⁵ Uzrādīti attiecīgi posteņos "Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana" un "Realizētie finanšu operāciju guvumi/zaudējumi".

2. attēls

ECB peļņas un zaudējumu aprēķina sadalījums 2016. un 2015. gadā

(milj. euro)

Avots: ECB.

Svarīgākie punkti

- Ārējo rezervju aktīvu procentu ienākumi pieauga par 87 mljrd. euro, ko galvenokārt noteica lielāki ASV dolāros denominēto vērtspapīru procentu ienākumi.
- Monetārās politikas mērķiem iegādāto vērtspapīru procentu ienākumi 2016. gadā pieauga līdz 1 044 milj. euro (2015. gadā – 890 milj. euro). Procentu ienākumu samazināšanos sakarā ar VTP un pirmās un otrās NOIP ietvaros iegādāto vērtspapīru dzēšanu ar uzviju kompensēja aktīvu iegādes programmas (AIP) ienākumi.¹⁶
- Procentu ienākumi no ECB kopējā apgrozībā esošo euro banknošu apjoma daļas un procentu izdevumi saistībā ar euro zonas NCB nodotajām ārējām rezervēm samazinājās attiecīgi par 33 milj. euro un 14 milj. euro sakarā ar zemāku galveno refinansēšanas operāciju vidējo procentu likmi 2016. gadā.

¹⁶ AIP veido NOIP3, ABSIP, VSAIP un "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma" (USAIP). ECB neiegādājas vērtspapīrus USAIP ietvaros. Sīkāka informācija par AIP atrodama [ECB interneta vietnē](#).

- Pārējie tīrie procentu ienākumi samazinājās galvenokārt sakarā ar mazākiem pašu kapitāla portfeļa procentu ienākumiem saistībā ar zemu peļņas likmju vidi euro zonā.
- Finanšu operāciju neto rezultāts un finanšu aktīvu norakstītā vērtība samazinājās par 74 milj. euro, un tas galvenokārt skaidrojams ar augstāku norakstīto vērtību gada beigās sakarā ar ASV dolāru portfeli turēto vērtspapīru vispārējo tirgus cenas kritumu.
- ECB kopējās administratīvās izmaksas, ietverot nolietojumu, bija 954 milj. euro (2015. gadā – 864 milj. euro). Šis pieaugums skaidrojams ar lielākām izmaksām, kas radās saistībā ar Vienoto uzraudzības mehānismu (VUM). Ar VUM saistītās izmaksas pilnībā tiek segtas, iekasējot maksu no uzraudzītajām iestādēm. Tādējādi pārējie ienākumi palielinājās līdz 422 milj. euro (2015. gadā – 320 milj. euro).

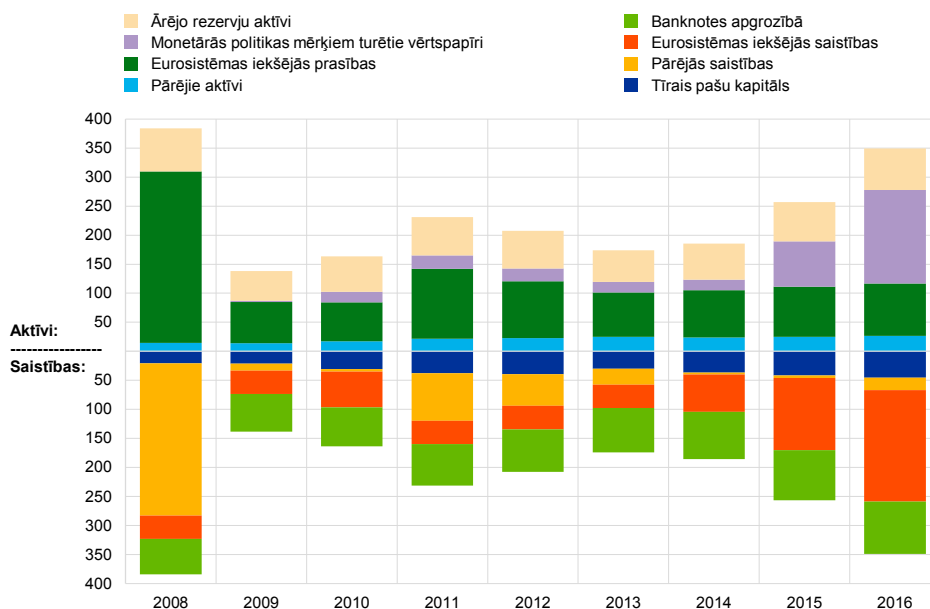
7. ECB finanšu pārskatu ilgtermiņa pārmaiņas

3. un 4. attēlā parādīta ECB bilances un peļņas un zaudējumu aprēķina, kā arī to komponentu attīstība 2008.–2016. gadā.

3. attēls

ECB bilances attīstība 2008.–2016. gadā¹⁷

(mijrd. euro)

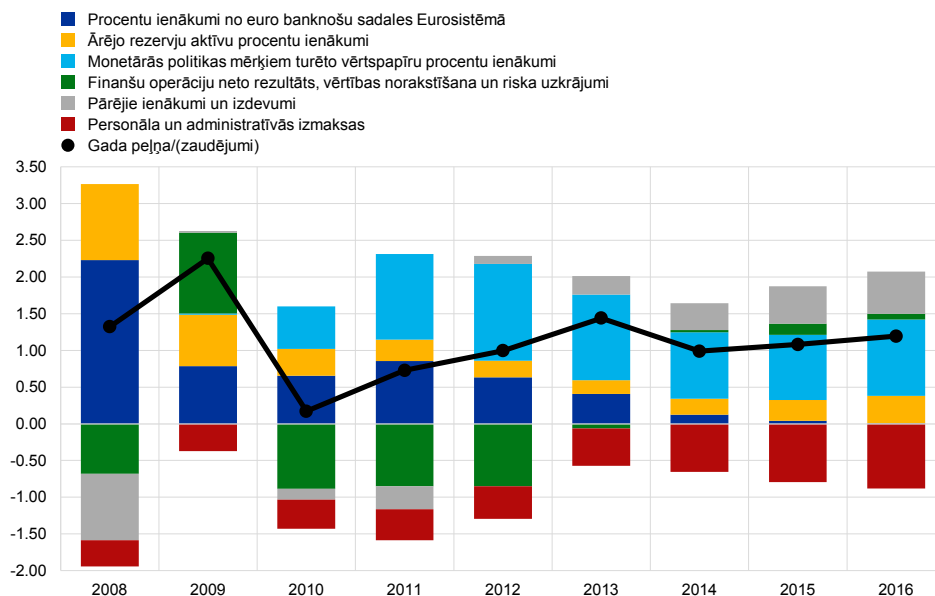
Avots: ECB.

¹⁷ Attēlā atspoguļoti gada beigu dati.

4. attēls

ECB peļņas un zaudējumu aprēķina attīstība 2008.–2016. gadā

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

ECB bilances sarukumu 2008.–2014. gadā galvenokārt noteica ASV dolāru finansējuma situācijas uzlabošanās Eurosistēmas darījuma partneriem un ar to saistītā Eurosistēmas piedāvāto likviditāti palielinošo operāciju ASV dolāros apjoma pakāpeniskā samazināšanās. Tāpēc saruka ECB Eurosistēmas iekšējās prasības un tās pārējās saistības. 2014. gada 4. ceturksnī ECB bilance sāka palielināties, un to noteica nodrošināto obligāciju un ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" (NOIP3) un ABSIP ietvaros. Bilances pieaugums turpinājās 2015. un 2016. gadā sakarā ar euro zonas centrālo, reģionālo un vietējo valdību un atzītu aģentūru emitēto vērtspapīru iegādi saistībā ar VSAIP. Norēķini par visu šo programmu ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem notika, izmantojot TARGET2 kontus, tāpēc attiecīgi palielinājās Eurosistēmas iekšējās saistības.

ECB tīro peļņu šajā periodā ietekmēja šādi faktori.

- Galveno refinansēšanas operāciju procentu likmes pazemināšana būtiski samazināja ECB emisijas ienākumus. 2016. gadā procentu likme vidēji bija 0.01% (2008. gadā – 4%), tāpēc procentu ienākumi no apgrozībā esošajām banknotēm 2016. gadā samazinājās līdz 0.01 mljrd. euro (2008. gadā – 2.2 mljrd. euro).
- Īpaši 2010.–2012. gadā palielinājās pārvedumi uz vispārējo risku uzkrājumu valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam. Šajā laikā uz risku uzkrājumu kopumā tika pārvesti 3.5 mljrd. euro, par attiecīgu summu samazinot uzrādīto peļņu.

- Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem pakāpeniski samazinājās no 1.0 mljrd. euro 2008. gadā līdz 0.2 mljrd. euro 2013. gadā, galvenokārt sarūkot ar ASV dolāriem saistītajai peļņai un attiecīgi samazinoties ASV dolāru portfeļa procentu ienākumiem. Taču šī tendence pēdējos trijos gados pavērsta pretējā virzienā, un 2016. gadā šie ienākumi sasniedza 0.4 mljrd. euro.
- No vērtspapīru turējumiem, kas iegādāti aktīvu iegādes programmu ietvaros monetārās politikas mērķiem, kopš 2010. gada gūti vidēji 57% no ECB kopējiem neto procentu ienākumiem.
- VUM izveide 2014. gadā veicinājusi personāla un administratīvo izdevumu būtisku pieaugumu. Taču ar VUM saistītās izmaksas tiek segtas, katru gadu iekasējot maksu no uzraudzītajām iestādēm.

ECB finanšu pārskati

Bilance 2016. gada 31. decembrī

AKTĪVI	Skaid- rojums	2016 (euro)	2015 (euro)
Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	1.	17 820 761 460	15 794 976 324
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2.		
SVF debitoru parādi	2.1.	716 225 836	714 825 534
Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	2.2.	50 420 927 403	49 030 207 257
		51 137 153 239	49 745 032 791
Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	2.2.	2 472 936 063	1 862 714 832
Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	3.	98 603 066	52 711 983
Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri	4.		
Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	4.1.	160 815 274 667	77 808 651 858
Eurosistēmas iekšējās prasības	5.		
Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā	5.1.	90 097 085 330	86 674 472 505
Pārējie aktīvi	6.		
Materiālie un nemateriālie pamatlīdzekļi	6.1.	1 239 325 587	1 263 646 830
Pārējie finanšu aktīvi	6.2.	20 618 929 223	20 423 917 583
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība	6.3.	839 030 321	518 960 866
Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi	6.4.	2 045 522 937	1 320 068 350
Dažādi	6.5.	1 799 777 235	1 180 224 603
		26 542 585 303	24 706 818 232
Kopā aktīvi		348 984 399 128	256 645 378 525

PASĪVI	Skaid- rojums	2016 (euro)	2015 (euro)
Banknotes apgrozībā	7.	90 097 085 330	86 674 472 505
Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	8.	1 851 610 500	0
Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	9.		
Pārējās saistības	9.1.	1 060 000 000	1 026 000 000
Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	10.	16 730 644 177	2 330 804 192
Eurosistēmas iekšējās saistības	11.		
Saistības par nodotajām ārējām rezervēm	11.1.	40 792 608 418	40 792 608 418
Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)	11.2.	151 201 250 612	83 083 520 309
		191 993 859 030	123 876 128 727
Pārējās saistības	12.		
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība	12.1.	660 781 618	392 788 148
Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi	12.2.	69 045 958	95 543 989
Dažādi	12.3.	1 255 559 836	891 555 907
		1 985 387 412	1 379 888 044
Uzkrājumi	13.	7 706 359 686	7 703 394 185
Pārvērtēšanas konti	14.	28 626 267 808	24 832 823 174
Kapitāls un rezerves	15.		
Kapitāls	15.1.	7 740 076 935	7 740 076 935
Gada peļņa		1 193 108 250	1 081 790 763
Kopā pasīvi		348 984 399 128	256 645 378 525

Peļņas un zaudējumu aprēķins 2016. gada 31. decembrī

	Skaid- rojums	2016 (euro)	2015 (euro)
Ārējo rezervju aktīvu procentu ienākumi	22.1.	370 441 770	283 205 941
Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā	22.2.	8 920 896	41 991 105
Pārējie procentu ienākumi	22.4.	1 604 648 023	1 732 919 191
<i>Procentu ienākumi</i>		<i>1 984 010 689</i>	<i>2 058 116 237</i>
Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm	22.3.	(3 611 845)	(17 576 514)
Pārējie procentu izdevumi	22.4.	(332 020 205)	(565 387 082)
<i>Procentu izdevumi</i>		<i>(335 632 050)</i>	<i>(582 963 596)</i>
Tīrie procentu ienākumi	22.	1 648 378 639	1 475 152 641
Realizētie finanšu operāciju guvumi/zaudējumi	23.	224 541 742	214 433 730
Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana	24.	(148 172 010)	(64 053 217)
Pārvedumi uz/no uzkrājumiem valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredīriskam un zelta cenas riskam		0	0
Finanšu operāciju, vērtības norakstīšanas un riska uzkrājumu neto rezultāts		76 369 732	150 380 513
Tīrie komisijas maksas ienākumi/izdevumi	25.	371 322 769	268 332 261
Kapitāla akciju un līdzdalības kapitālā ienākumi	26.	869 976	908 109
Pārējie ienākumi	27.	50 000 263	51 023 378
Kopā tīrie ienākumi		2 146 941 379	1 945 796 902
Personāla izmaksas	28.	(466 540 231)	(440 844 142)
Administratīvie izdevumi	29.	(414 207 622)	(351 014 617)
Materiālo un nemateriālo pamatlīdzekļu nolietojums		(64 769 605)	(64 017 361)
Banknošu ražošanas pakalpojumi	30.	(8 315 671)	(8 130 019)
Gada peļņa		1 193 108 250	1 081 790 763

Frankfurtē pie Mainas, 2017. gada 7. februārī

Eiropas Centrālā banka

Mario Dragi (*Mario Draghi*)
Prezidents

Grāmatvedības politika¹⁸

Finanšu pārskatu forma un sniegšana

ECB finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar šādu grāmatvedības politiku¹⁹, kura, pēc ECB Padomes domām, sniedz patiesu informāciju par finanšu pārskatiem, vienlaikus atspoguļojot centrālās bankas darbību raksturu.

Grāmatvedības principi

Ievēroti šādi grāmatvedības principi: ekonomiskā būtība un caurredzamība, piesardzība, notikumu pēc bilances datuma atzīšana, būtiskums, darbības turpināšanas pieņēmums, uzkrāšanas princips, konsekvence un salīdzināmība.

Aktīvu un saistību atzīšana

Aktīvu vai saistības atzīst bilancē tikai tad, ja ir ticams, ka jebkurš ar to saistīts nākotnes saimnieciskais labums plūdīs uz ECB vai no tās, visi ar to saistītie riski un atbildība būtībā ir nodoti ECB un aktīva izmaksas vai vērtību vai saistību apjomu var ticami novērtēt.

Uzskaites pamats

Šie pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu principu, kas atbilstoši pielāgots, lai iekļautu tirgojamo vērtspapīru (izņemot monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus), zelta un visu pārējo bilances un ārpusbilances aktīvu un saistību ārvalstu valūtās novērtējumu tirgus vērtībā.

Darījumi ar finanšu aktīviem un saistībām pārskatos atspoguļoti, ievērojot datumu, kad veikts norēķins.

Darījumus ar ārvalstu valūtā denominētiem finanšu instrumentiem, izņemot tagadnes darījumus ar vērtspapīriem, grāmato ārpusbilances kontos darījuma datumā. Norēķinu datumā ārpusbilances grāmatojumus reversē un darījumus uzrāda bilancē. Ārvalstu valūtas pirkšana un pārdošana ietekmē ārvalstu valūtas tīro pozīciju darījuma datumā. Pārdošanas realizētie guvumi vai zaudējumi arī tiek aprēķināti šajā datumā. Uzkrātos procentus, prēmijas un diskonta summas, kas saistītas ar ārvalstu

¹⁸ ECB grāmatvedības politika detalizēti izklāstīta ECB 2016. gada 3. novembra Lēmumā (ES) 2016/2247 par Eiropas Centrālās bankas gada pārskatiem (ECB/2016/35; OV L 347, 20.12.2016., 1. lpp.).

¹⁹ Šī politika, kura pēc vajadzības regulāri tiek pārskatīta un koriģēta, atbilst ECBS Statūtu 26.4. panta noteikumiem. Tie paredz saskaņotu pieeju noteikumiem, kas regulē Eurosistēmas operāciju uzskaiti un finanšu pārskatu sniegšanu.

valūtā denominētiem finanšu instrumentiem, aprēķina un grāmato katru dienu. Šie uzkrājumi arī katru dienu ietekmē ārvalstu valūtas pozīciju.

Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības

Aktīvi un saistības ārvalstu valūtā izteikti euro saskaņā ar valūtas kursu bilances datumā. Ienākumi un izdevumi izteikti saskaņā ar valūtas kursu uzskaites dienā. Ārvalstu valūtu aktīvu un saistību pārvērtēšanu veic katrai valūtai atsevišķi, iekļaujot gan bilances, gan ārpusbilances instrumentus.

Aktīvu un saistību ārvalstu valūtās pārvērtēšanu, pamatojoties uz tirgus cenām, veic atsevišķi no pārvērtēšanas saskaņā ar valūtas kursu.

Zeltu novērtē, pamatojoties uz tā tirgus cenu bilances datumā. Zeltam netiek veikta atšķirīga pārvērtēšana, pamatojoties uz cenu un valūtas kursu. Tā vietā uzrāda vienu zelta vērtību, pamatojoties uz zelta cenu euro par vienu Trojas unci, ko gadam, kas noslēdzās 2016. gada 31. decembrī, aprēķināja saskaņā ar euro kursu attiecībā pret ASV dolāru 2016. gada 30. decembrī.

Speciālās aizņēmuma tiesības (SDR) definē kā valūtu grozu. Lai pārvērtētu ECB SDR turējumus, SDR vērtību noteica kā piecu galveno valūtu (ASV dolāra, euro, Japānas jenas, Lielbritānijas sterliņu mārciņas un Ķīnas renminbi) kursu svērto summu, pārrēķinot tās euro saskaņā ar stāvokli 2016. gada 30. decembrī.

Vērtspapīri

Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri

Pašlaik monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri tiek uzskaitīti saskaņā ar amortizētajām izmaksām (ņemot vērā vērtības samazināšanos).

Pārējie vērtspapīri

Tirgojamās vērtspapīrus (izņemot monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus) un līdzīgus aktīvus novērtē, pamatojoties uz vidējo tirgus cenu vai attiecīgo ienesīguma līkni bilances datumā. Katru vērtspapīru novērtē atsevišķi. Ar vērtspapīriem saistītos iespēju līgumus atsevišķi nevērtē. Gadam, kas noslēdzās 2016. gada 31. decembrī, izmantotas vidējās tirgus cenas 2016. gada 30. decembrī. Nelikvidās kapitāla daļas un citus kapitāla instrumentus, kas tiek turēti kā pastāvīgie ieguldījumi, novērtē atbilstoši izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos.

Ienākumu atzīšana

Ienākumi un izdevumi atzīti periodā, kurā tie gūti vai radušies.²⁰ Ārvalstu valūtas, zelta un vērtspapīru pārdošanas realizētos guvumus un zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā. Šādus realizētos guvumus un zaudējumus aprēķina atbilstoši attiecīgā aktīva vidējām izmaksām.

Nerealizētos guvumus neatzīst kā ienākumus, bet pārved tieši uz pārvērtēšanas kontu.

Nerealizētos zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie gada beigās pārsniedz iepriekšējos pārvērtēšanas guvumus, kas uzrādīti atbilstošajā pārvērtēšanas kontā. Šādus kāda vērtspapīra, ārvalstu valūtas vai zelta nerealizētos zaudējumus neieskaita ar cita vērtspapīra, ārvalstu valūtas vai zelta nerealizētajiem guvumiem. Ja peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīti kāda posteņa nerealizētie zaudējumi, šā posteņa vidējās izmaksas samazina līdz valūtas kursam vai tirgus cenai gada beigās. Procentu likmju mijmaiņas darījumu nerealizētie zaudējumi, kas gada beigās uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, tiek amortizēti nākamajos gados.

Vērtības samazināšanās zaudējumi tiek uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā un nākamajos gados netiek reversēti, izņemot, ja vērtība atkal pieaug un šis pieaugums ir attiecināms uz novērojamu notikumu, kas norisinājies pēc tam, kad pirmo reizi uzrādīta vērtības samazināšanās.

Vērtspapīru prēmijas vai diskonta summas tiek amortizētas šo vērtspapīru atlikušajā līguma termiņā.

Reversie darījumi

Reversie darījumi ir operācijas, kurās ECB pērk vai pārdod aktīvus saskaņā ar *repo* līgumu vai veic kredītooperācijas pret nodrošinājumu.

Repo darījumos vērtspapīri tiek pārdoti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpirkšanu no darījuma partnera par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. *Repo* darījumi uzskaitīti kā nodrošināti noguldījumi bilances saistību pusē. Vērtspapīri, kas pārdoti šāda līguma ietvaros, paliek ECB bilancē.

Reversajos *repo* darījumos vērtspapīri tiek pirkti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpārdošanu darījuma partnerim par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. Reversie *repo* darījumi uzrādīti kā nodrošināti aizdevumi bilances aktīvu pusē, bet netiek iekļauti ECB vērtspapīru turējumā.

Reversos darījumus (t.sk. vērtspapīru aizdevumu darījumus), kurus veic specializētas iestādes piedāvātas programmas ietvaros, uzrāda bilancē tikai tad, ja tiek sniegts naudas līdzekļu nodrošinājums, kas netiek ieguldīts.

²⁰ Administratīvajiem uzkrājumiem noteikts minimālais sliekšnis 100 000 euro.

Ārpusbilances instrumenti

Valūtas instrumenti, t.i., biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi, ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumu nākotnes puse un citi valūtas instrumenti, kas ietver vienas valūtas apmaiņu pret citu kādā nākotnes datumā, ārvalstu valūtas maiņas guvumu un zaudējumu aprēķināšanai iekļauti tīrajā ārvalstu valūtas pozīcijā.

Katru procentu likmju instrumentu pārvērtē atsevišķi. Atklāto biržā tirgoto procentu likmju nākotnes darījumu līgumu, kā arī procentu likmju mijmaiņas darījumu, kuru klīringu veic centrālais darījuma partneris, starpības līdz tirgus vērtībai dienas pārmaiņas uzrādītas peļņas un zaudējumu aprēķinā. Biržā netirgotos nākotnes darījumus ar vērtspapīriem un procentu likmju mijmaiņas darījumus, kuru klīringu neveic centrālais darījuma partneris, novērtē ECB, pamatojoties uz vispārpieņemtām vērtēšanas metodēm un izmantojot novērojamās tirgus cenas un procentu likmes, kā arī diskonta faktoros no norēķina datumiem līdz novērtējuma datumam.

Notikumi pēc bilances datuma

Aktīvu un pasīvu vērtība koriģēta, atspoguļojot notikumus laikā no gada beigu bilances datuma līdz datumam, kad Valde akceptē ECB finanšu pārskatu iesniegšanu Padomei apstiprināšanai, ja šādi notikumi būtiski ietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā.

Svarīgi notikumi pēc bilances datuma, kas neietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā, atspoguļoti skaidrojumos.

ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi

ECBS iekšējie atlikumi veidojas galvenokārt saistībā ar ES veiktajiem pārrobežu maksājumiem, par kuriem norēķini tiek veikti euro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus. Šos darījumus lielākoties iniciē privātā sektora pārstāvji (t.i., kredītiestādes, sabiedrības un privātpersonas). Norēķini par šiem darījumiem tiek veikti TARGET2 (*Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system*), un to rezultātā veidojas divpusēji atlikumi ES valstu centrālo banku TARGET2 kontos. Katru dienu tiek aprēķinātas šo divpusējo atlikumu neto pozīcijas, ko attiecina uz ECB, un tādējādi katrai NCB paliek tikai viena divpusējā tīrā pozīcija attiecībā pret ECB. ECB uzskaitē šī pozīcija atspoguļo katras NCB neto prasības vai saistības pret pārējo ECBS. Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas ir euro zonas NCB atlikumi attiecībā pret ECB saistībā ar TARGET2, kā arī citi euro denominētie Eurosistēmas iekšējie atlikumi (piemēram, starpperioda peļņas sadales NCB), uzrādīti ECB bilancē kā viena neto aktīvu vai saistību pozīcija un atspoguļoti postenī "Pārējās prasības Eurosistēmā (neto)" vai postenī "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)". ECBS iekšējie atlikumi, kas ir ārpus euro zonas esošo valstu NCB atlikumi

attiecībā pret ECB saistībā ar to dalību TARGET2²¹, atspoguļoti postenī "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem".

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas saistīti ar euro banknošu sadali Eurosistēmā, uzrādīti kā viens neto aktīvs postenī "Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas radušies, NCB, kuras pievienojas Eurosistēmai, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, denominēti euro un uzrādīti postenī "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm".

Pamatlīdzekļi

Pamatlīdzekļi, ieskaitot nemateriālos aktīvus, bet izņemot zemi un mākslas darbus, tiek novērtēti atbilstoši izmaksām, atņemot nolietojumu. Zeme un mākslas darbi tiek novērtēti atbilstoši izmaksām. Lai uzrādītu ECB galvenās ēkas nolietojumu, izmaksas tiek attiecinātas uz atbilstošajām aktīvu sastāvdaļām, kuru nolietojums tiek aprēķināts saskaņā ar to novērtēto lietderīgās izmantošanas laiku. Nolietojumu aprēķina saskaņā ar lineāro metodi gaidāmajā pamatlīdzekļa lietderīgās izmantošanas laikā, sākot ar ceturksni, pēc kura pamatlīdzeklis kļuvis pieejams izmantošanai. Galvenajām aktīvu grupām piemēroti šādi lietderīgās izmantošanas laiki.

Ēkas	20 gadu, 25 gadi vai 50 gadu
Iekārtas telpās	10 vai 15 gadu
Tehniskais aprīkojums	4 gadi, 10 vai 15 gadu
Datori, ar tiem saistītā datoraparātūra un programmatūra, transportlīdzekļi	4 gadi
Mēbeles	10 gadu

Nolietojuma periods kapitalizētajiem remonta izdevumiem, kas saistīti ar ECB pašreizējām īrētajām telpām, koriģēts, ņemot vērā visus notikumus, kas ietekmē attiecīgā pamatlīdzekļa gaidāmo lietderīgās izmantošanas laiku.

Pamatlīdzekļus, kuru cena mazāka par 10 000 euro, noraksta iegādes gadā.

Pamatlīdzekļus, kuri atbilst kapitalizācijas kritērijiem, bet vēl ir būvniecības vai sagatavošanas stadijā, uzrāda postenī "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā". Pēc šo aktīvu lietošanas uzsākšanas ar tiem saistītās izmaksas tiek pārvestas uz attiecīgajiem pamatlīdzekļu posteņiem.

²¹ 2016. gada 31. decembrī TARGET2 piedalījās šādas ārpus euro zonas esošo valstu NCB: *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālā banka), *Danmarks Nationalbank*, *Hrvatska narodna banka*, *Narodowy Bank Polski* un *Banca Națională a României*.

ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti

ECB nodrošina noteikto pabalstu plānus saviem darbiniekiem, Valdes locekļiem un ECB nodarbinātajiem Uzraudzības valdes locekļiem.

Darbinieku pensiju plānu finansē, izmantojot aktīvus, kas tiek turēti darbinieku ilgtermiņa pabalstu fondā. ECB un darbinieku obligātās iemaksas ir attiecīgi 20.7% un 7.4% no pamatalgas un atspoguļotas plāna noteikto pabalstu pīlārā. Darbinieki var brīvprātīgi veikt papildu iemaksas noteikto iemaksu pīlārā, ko var izmantot, lai nodrošinātu papildu pabalstu apjomu.²² Šos papildu pabalstus nosaka brīvprātīgo iemaksu apjoms un veikto iemaksu ieguldījumu ienākumi.

Pastāv ar fondiem nesaistītas vienošanās par ECB Valdes locekļu un ECB nodarbināto Uzraudzības valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem. Pastāv arī ar fondiem nesaistītas vienošanās par darbinieku pēcnodarbinātības pabalstiem, kas nav pensijas, un citiem ilgtermiņa pabalstiem.

Neto noteikto pabalstu saistības

Saistības, kuras bilances postenī "Pārējās saistības" atzītas attiecībā uz noteikto pabalstu plāniem, veido noteikto pabalstu pienākuma pašreizējā vērtība bilances datumā, no kuras atņemta šā pienākuma finansēšanai izmantoto plāna aktīvu patiesā vērtība.

Noteikto pabalstu pienākumu katru gadu aprēķina neatkarīgi aktuāri, izmantojot plānotās vienības kredītmēro. Noteikto pabalstu pienākuma pašreizējo vērtību aprēķina, diskontējot aplēsto nākotnes naudas plūsmu, izmantojot procentu likmi, ko nosaka pēc euro denominētu augstas kvalitātes uzņēmumu obligāciju, kuru dzēšanas termiņš atbilst pensiju pienākuma termiņam, tirgus ienesīguma bilances datumā.

Aktuārie guvumi un zaudējumi var rasties uz pieredzi pamatoto korekciju rezultātā (kur faktiskie rezultāti atšķiras no iepriekšējiem aktuārajiem pieņēmumiem) un no aktuāro pieņēmumu pārmaiņām.

Neto noteikto pabalstu izmaksas

Neto noteikto pabalstu izmaksas sadala komponentos, kas uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, un pārrēķinātajos atlikumos saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem, kas uzrādīti bilances postenī "Pārvērtēšanas konti".

Peļņas un zaudējumu aprēķinā iekļauj neto summu, kas ietver:

²² Šos līdzekļus, kas uzkrāti brīvprātīgo iemaksu veidā, darbinieki pensionēšanās brīdī var izmantot papildu pensijas iegādei. Šī pensija no attiecīgā brīža tiek iekļauta noteikto pabalstu saistībās.

- a) kārtējās apkalpošanas izmaksas noteiktajiem pabalstiem, kas uzkrājas gada laikā;
- b) tīros procentus no neto noteikto pabalstu pienākuma pēc diskonta likmes;
- c) pārrēķinātos atlikumus saistībā ar citiem ilgtermiņa pabalstiem (pilnībā).

Postenī "Pārvērtēšanas konti" norādītajā tīrajā summā ietverti:

- a) aktuārie guvumi un zaudējumi no noteikto pabalstu pienākuma;
- b) faktiskā peļņa no plāna aktīviem, izņemot summas, kas ietvertas tīrajos procentos no neto noteikto pabalstu saistībām;
- c) jebkuras noteikta aktīvu maksimālā apjoma ietekmes pārmaiņas, izņemot summas, kas ietvertas neto noteikto pabalstu saistību tīrajos procentos.

Lai noteiktu atbilstošās saistības finanšu pārskatos, šos atlikumus katru gadu vērtē neatkarīgi aktuāri.

Banknotes apgrozībā

ECB un euro zonas NCB, kas kopā veido Eurosistēmu, emitē euro banknotes.²³ Apgrozībā esošo euro banknošu kopējā vērtība katra mēneša pēdējā darbadienā saskaņā ar banknošu pārdales atslēgu²⁴ tiek sadalīta starp Eurosistēmas centrālajām bankām.

ECB piešķirtā daļa ir 8% no apgrozībā esošo euro banknošu kopējās vērtības, un to atspoguļo bilances pasīvu postenī "Banknotes apgrozībā". ECB daļa kopējā euro banknošu emisijā nodrošināta ar prasībām pret NCB. Šīs prasības, par kurām tiek maksāti procenti²⁵, uzrādītas apakšpostenī "Eurosistēmas iekšējās prasības: prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Procentu ienākumi no šīm prasībām ietverti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Procentu ienākumi no euro banknošu sadales Eurosistēmā".

Starpperioda peļņas sadale

ECB ienākumu no euro banknotēm apgrozībā un no a) "Vērtspapīru tirgu programmas", b) trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas", c) "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru programmas" un d) "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" ietvaros iegādātajiem monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem radušos ienākumu summu sadala nākamā gada janvārī starpperioda

²³ 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/29 par euro banknošu emisiju (pārstrādāta versija; OV L 35, 09.02.2011., 26. lpp.; ar grozījumiem).

²⁴ Banknošu pārdales atslēga ir procentuālās daļas, ko iegūst, ņemot vērā ECB daļu kopējā euro banknošu emisijā un piemērojot kapitāla parakstīšanas atslēgu NCB daļai šajā kopumā.

²⁵ ECB 2016. gada 3. novembra Lēmums (ES) 2016/2248 par dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālo centrālo banku monetāro ienākumu sadali (ECB/2016/36; OV L 347, 20.12.2016., 26. lpp.).

ienākumu sadales veidā, ja vien ECB Padome nav lēmusi citādi.²⁶ To sadala pilnībā, ja vien tā nav lielāka par ECB tīro peļņu attiecīgajā gadā un atkarībā no Padomes lēmumiem pārvest līdzekļus uzkrājumā valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam. Padome var arī nolemt samazināt starpperioda peļņas sadales apjomu, neietverot izmaksas, kas radušās ECB saistībā ar euro banknošu emisiju un apstrādi.

Pārklasificēšana

Procentu ienākumi (piemēram, kuponu procenti) un procentu izdevumi (piemēram, prēmiju amortizācija), kas radušies saistībā ar monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem, iepriekš tika uzrādīti saskaņā ar bruto principu posteņos "Citi procentu ienākumi" un "Citi procentu izdevumi". Lai saskaņotu saistībā ar monetārās politikas operācijām radušos procentu ienākumu un izdevumu uzrādīšanu Eurosistēmas līmenī, ECB nolēmusi ar 2016. gadu uzrādīt šīs summas saskaņā ar neto principu posteņos "Citi procentu ienākumi" vai "Citi procentu izdevumi" atkarībā no tā, vai neto summa ir pozitīva vai negatīva. 2015. gada salīdzināmie atlikumi koriģēti šādi.

	Publicēts 2015. gadā (euro)	Korekcija pārklasificēšanas dēļ (euro)	Jaunais uzrādītais atlikums (euro)
Pārējie procentu ienākumi	2 168 804 955	(435 885 764)	1 732 919 191
Pārējie procentu izdevumi	(1 001 272 846)	435 885 764	(565 387 082)

Pārklasificēšana neietekmēja 2015. gadā uzrādīto tīro peļņu.

Citi jautājumi

Ņemot vērā ECB kā centrālās bankas lomu, naudas plūsmas pārskata publicēšana nesniegtu finanšu pārskatu lasītājiem nekādu svarīgu papildu informāciju.

Saskaņā ar ECBS Statūtu 27. pantu un pamatojoties uz Padomes rekomendāciju, ES Padome uz pieciem gadiem – līdz 2017. finanšu gada beigām – apstiprinājusi *Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft*, Stuttgart (Vācijas Federatīvā Republika) par ECB ārējiem revidentiem.

²⁶ ECB 2014. gada 15. decembra Lēmums (ES) 2015/298 par to, kā pagaidām sadala Eiropas Centrālās bankas ienākumus (pārstrādāta versija; ECB/2014/57; OV L 53, 25.02.2015., 24. lpp.; ar grozījumu).

Bilances skaidrojumi

1. Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi

ECB 2016. gada 31. decembrī piederēja 16 229 522 Trojas unces²⁷ zelta. 2016. gadā netika veikti darījumi ar zeltu, tāpēc ECB turējumi salīdzinājumā ar to apjomu 2015. gada 31. decembrī nemainījās. Šo turējumu vērtības euro ekvivalents pieauga sakarā ar zelta cenas kāpumu 2016. gadā (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 14. skaidrojumu "Pārvērtēšanas konti").

2. Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu un euro zonas valstu rezidentiem

2.1. SVF debitoru parādi

Šis aktīvs atspoguļo SDR ECB turējumā 2016. gada 31. decembrī. Tas saistīts ar divvirzienu vienošanos ar Starptautisko Valūtas fondu (SVF) par SDR pirkšanu un pārdošanu, saskaņā ar kuru SVF ir pilnvarots ECB vārdā organizēt SDR pirkšanu vai pārdošanu par euro minimālā un maksimālā turējumu līmeņa robežās. Grāmatvedības vajadzībām SDR uzskata par ārvalstu valūtu (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

2.2. Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem

Šos divus posteņus veido atlikumi bankās, aizdevumi ārvalstu valūtās un ieguldījumi ASV dolāros un Japānas jenās denominētos vērtspapīros.

Prasības pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	6 844 526 120	4 398 616 340	2 445 909 780
Naudas tirgus noguldījumi	2 005 810 644	1 666 345 182	339 465 462
Reversie <i>repo</i> darījumi	503 747 273	831 266 648	(327 519 375)
Ieguldījumi vērtspapīros	41 066 843 366	42 133 979 087	(1 067 135 721)
Kopā	50 420 927 403	49 030 207 257	1 390 720 146

²⁷ Tas atbilst 504.8 tonnām.

Prasības pret euro zonas valstu rezidentiem	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	1 211 369	953 098	258 271
Naudas tirgus noguldījumi	1 964 182 715	1 861 761 734	102 420 981
Reversie <i>repo</i> darījumi	507 541 979	0	507 541 979
Ieguldījumi vērtspapīros	0	0	0
Kopā	2 472 936 063	1 862 714 832	610 221 231

Šo posteņu pieaugums 2016. gadā skaidrojams galvenokārt ar ASV dolāra un Japānas jenas kursa kāpumu attiecībā pret euro.

2016. gada 31. decembrī ECB bija šādi neto ārvalstu valūtu turējumi ASV dolāros un Japānas jenās²⁸.

	2016 Valūta (milj.)	2015 Valūta (milj.)
ASV dolāri	46 759	46 382
Japānas jenas	1 091 844	1 085 596

3. Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm

2016. gada 31. decembrī šo posteņi veidoja pieprasījuma noguldījumu konti euro zonas valsts rezidentu turējumā.

4. Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri

4.1. Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri

2016. gada 31. decembrī šo posteņi veidoja vērtspapīri, ko ECB iegādājusies triju "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" (NOIP), "Vērtspapīru tirgu programmas" (VTP), "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas" (ABSIP) un "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" (VSAIP) ietvaros.

Pirmās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" ietvaros iegāde tika pabeigta 2010. gada 30. jūnijā, savukārt otrā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma" noslēdzās 2012. gada 31. oktobrī. VTP tika pārtraukta 2012. gada 6. septembrī.

²⁸ Šajos turējumos ietilpst attiecīgajā ārvalstu valūtā denominēti aktīvi mīnus pasīvi, uz kuriem attiecas ārvalstu valūtas pārvērtēšana. Tie ietverti posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", "Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi", "Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība" (pasīvu pusē) un "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi", ņemot vērā biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes darījumus un ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumus, kas ietverti ārpusbilances posteņos. Tie guvumi no ārvalstu valūtā denominēto finanšu instrumentu cenas, kuri radušies pārvērtēšanas rezultātā, nav ietverti.

2016. gadā Eurosistēmas programmas, kas veido aktīvu iegādes programmu (AIP)²⁹, t.i., trešo "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" (NOIP3), ABSIP un VSVIP, papildināja ceturtais komponents – "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma" (USAIP)³⁰. Padome 2016. gadā pieņēma lēmumus, kuriem bija tieša ietekme uz mēneša iegāžu apjomu un AIP ilgumu.³¹ Tika nolemts 1) sākot ar 2016. gada aprīli, palielināt NCB un ECB AIP ietvaros veikto iegāžu kopējo mēneša neto apjomu no 60 mljrd. euro līdz vidēji 80 mljrd. euro un 2) pēc 2017. gada marta turpināt neto iegādes AIP ietvaros ar mēneša apjomu 60 mljrd. euro līdz 2017. gada decembra beigām vai, ja nepieciešams, ilgāk, bet jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad Padome būs pārliecinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija atbilstoši tās inflācijas mērķim.³² Neto iegādes tiks veiktas, vienlaikus atkārtoti ieguldot to AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru pamatsummas maksājumus, kuriem pienācis dzēšanas termiņš.

Visu šo programmu ietvaros iegādātos vērtspapīrus novērtē saskaņā ar amortizētajām izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos (sk. grāmatvedības politikas skaidrojumu sadaļu "Vērtspapīri").

ECB turēto vērtspapīru amortizētās izmaksas, kā arī to tirgus vērtība³³ (netiek uzskaitīta bilancē vai peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet sniegta tikai salīdzinājumam) ir šādas.

	2016 (euro)		2015 (euro)		Pārmaiņas (euro)	
	Amortizētās izmaksas	Tirgus vērtība	Amortizētās izmaksas	Tirgus vērtība	Amortizētās izmaksas	Tirgus vērtība
Pirmā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	1 032 305 522	1 098 106 253	1 786 194 503	1 898 990 705	(753 888 981)	(800 884 452)
Otrā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	690 875 649	743 629 978	933 230 549	1 013 540 352	(242 354 900)	(269 910 374)
Trešā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	16 550 442 553	16 730 428 857	11 457 444 451	11 396 084 370	5 092 998 102	5 334 344 487
"Vērtspapīru tirgu programma"	7 470 766 415	8 429 995 853	8 872 443 668	10 045 312 608	(1 401 677 253)	(1 615 316 755)
"Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programma"	22 800 124 065	22 786 088 513	15 321 905 622	15 220 939 054	7 478 218 443	7 565 149 459
"Valsts sektora aktīvu iegādes programma"	112 270 760 463	112 958 545 591	39 437 433 065	39 372 318 024	72 833 327 398	73 586 227 567
Kopā	160 815 274 667	162 746 795 045	77 808 651 858	78 947 185 113	83 006 622 809	83 799 609 932

Vērtspapīru dzēšana noteica pirmās un otrās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" un VTP ietvaros turēto portfeļu amortizēto izmaksu samazināšanos.

Padome regulāri novērtē ar visu šo programmu ietvaros turētajiem vērtspapīriem saistītos finanšu riskus.

²⁹ Sīkāka informācija par AIP atrodama [ECB interneta vietnē](#).

³⁰ Šīs programmas ietvaros NCB var veikt euro zonā darbojošos nebanku sabiedrību emitēto euro denominēto investīciju kategorijas obligāciju iegādi. Šīs programmas ietvaros ECB neiegādājas vērtspapīrus.

³¹ Sk. ECB [2016. gada 10. marta](#) un [2016. gada 8. decembra](#) paziņojumus presei.

³² Cenšoties panākt cenu stabilitāti, ECB mērķis ir vidējā termiņā noturēt inflācijas līmeni, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam.

³³ Tirgus vērtības rādītāji ir indikatīvi, un to pamatā ir tirgū kotētās cenas. Ja tirgū kotētās cenas nav pieejamas, tirgus cenas noteiktas, izmantojot iekšējos Eurosistēmas modeļus.

Izmantojot gada beigu datus, tiek veikti gadskārtējie vērtības samazināšanās testi, kurus apstiprina Padome. Šajos testos vērtības samazināšanās rādītāji tiek novērtēti katrai programmai atsevišķi. Gadījumos, kad tika novēroti vērtības samazināšanās rādītāji, tika veikta papildu analīze, lai apstiprinātu, ka vērtības samazināšanās nav ietekmējusi pamatā esošo vērtspapīru naudas plūsmas. Pamatojoties uz šajā gadā veikto vērtības samazināšanās testu rezultātiem, zaudējumi no monetārās politikas portfeļos turētajiem vērtspapīriem 2016. gadā netika atzīti.

5. Eurosistēmas iekšējās prasības

5.1. Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā

Šo posteni veido ECB prasības pret euro zonas NCB saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Atbildība par šīm prasībām tiek aprēķināta katru dienu saskaņā ar pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto robežlikmi³⁴ (sk. 22.2. skaidrojumu "Procentu ienākumi no euro banknošu sadales Eurosistēmā").

6. Pārējie aktīvi

6.1. Materiālie un nemateriālie pamatlīdzekļi

Šie aktīvi 2016. gada 31. decembrī aptvēra šādus posteņus.

³⁴ Kopš 2016. gada 16. marta Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantotā procentu likme ir 0.00%.

	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas euro)
Izmaksas			
Zeme un ēkas	1 011 662 911	1 027 242 937	(15 580 026)
Iekārtas telpās	221 888 762	219 897 386	1 991 376
Datoraparātūra un programmatūra	88 893 887	77 350 193	11 543 694
Aprīkojums, mēbeles un transportlīdzekļi	96 197 706	92 000 437	4 197 269
Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā	3 024 459	244 590	2 779 869
Pārējie pamatlīdzekļi	9 713 742	9 453 181	260 561
Kopā izmaksas	1 431 381 467	1 426 188 724	5 192 743
Uzkrātais nolietojums			
Zeme un ēkas	(72 284 513)	(79 468 891)	7 184 378
Iekārtas telpās	(31 590 282)	(15 827 521)	(15 762 761)
Datoraparātūra un programmatūra	(57 935 440)	(45 530 493)	(12 404 947)
Aprīkojums, mēbeles un transportlīdzekļi	(29 107 438)	(20 831 615)	(8 275 823)
Pārējie pamatlīdzekļi	(1 138 207)	(883 374)	(254 833)
Kopā uzkrātais nolietojums	(192 055 880)	(162 541 894)	(29 513 986)
Tirā bilances vērtība	1 239 325 587	1 263 646 830	(24 321 243)

Neto samazinājums izmaksu kategorijā "Zeme un ēkas" un attiecīgais uzkrātais nolietojums galvenokārt skaidrojams ar kapitalizēto remonta izdevumu izslēgšanu saistībā ar aktīviem, kas vairs netika izmantoti.

6.2. Pārējie finanšu aktīvi

Šo posteni galvenokārt veido ECB pašu kapitāla ieguldījums³⁵, kas tiek turēts kā ECB kapitāla un rezervju un uzkrājuma valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenu riskam tiešs atbilstošais postenis. Tas ietver arī 3 211 Starptautisko norēķinu bankas (SNB) akciju atbilstoši to iegādes izmaksām (41.8 milj. euro).

Šo posteni veido šādi komponenti.

	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti euro	30 000	30 000	–
Euro denominētie vērtspapīri	19 113 074 101	19 192 975 459	(79 901 358)
Reversie <i>repo</i> darījumi euro	1 463 994 460	1 188 997 789	274 996 671
Pārējie finanšu aktīvi	41 830 662	41 914 335	(83 673)
Kopā	20 618 929 223	20 423 917 583	195 011 640

Šā posteņa neto pieaugums 2016. gadā galvenokārt skaidrojams ar pašu kapitāla portfeļa procentu ienākumu atkārtotu ieguldīšanu.

³⁵ Pašu kapitāla portfeļa pārvaldīšanas kontekstā veiktie *repo* darījumi uzrādīti posteņa "Dažādi" saistību pusē (sk.12.3. skaidrojumu "Dažādi").

6.3. Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība

Šo posteni veido galvenokārt 2016. gada 31. decembrī nepabeigto mijmaiņas un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu ārvalstu valūtā pārvērtēšanas pārmaiņas (sk. 19. skaidrojumu "Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šīs pārvērtēšanas pārmaiņas radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā atbilstoši valūtas kursam bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, šos darījumus konvertējot atbilstoši attiecīgās valūtas vidējai cenai šajā datumā (sk. "Ārpusbilances instrumenti" un "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Šajā postenī ietverti arī pārvērtēšanas guvumi no nepabeigtajiem procentu likmju mijmaiņas darījumiem (sk. 18. skaidrojumu "Procentu likmju mijmaiņas darījumi").

6.4. Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi

2016. gadā šajā postenī bija iekļauti uzkrātie kuponu procenti no vērtspapīriem, t.sk. iegādes brīdī samaksāto procentu atlikums 1 924.5 milj. euro apjomā (2015. gadā – 1 186.6 milj. euro; sk. 2.2. skaidrojumu "Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", 4. skaidrojumu "Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri" un 6.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

Turklāt postenis ietver arī a) uzkrātos ienākumus saistībā ar kopējiem Eurosistēmas projektiem (sk. 27. skaidrojumu "Pārējie ienākumi"), b) uzkrātos procentu ienākumus no pārējiem finanšu aktīviem un c) dažādus avansa maksājumus.

6.5. Dažādi

Šajā postenī iekļautas uzkrātās summas saistībā ar ECB starpperioda peļņas sadali (sk. "Starpperioda peļņas sadale" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 11.2. skaidrojumu "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)").

Tajā iekļauti arī atlikumi saistībā ar 2016. gada 31. decembrī nepabeigtajiem mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem ārvalstu valūtā, kas radušies sakarā ar šādu darījumu konvertēšanu to euro ekvivalentā atbilstoši attiecīgās valūtas vidējai cenai bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, kādā šie darījumi sākotnēji uzrādīti (sk. "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

7. Banknotes apgrozībā

Šis postenis ietver ECB daļu (8%) no kopējā apgrozībā esošo euro banknošu apjoma (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

8. Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm

Padome 2016. gada 8. decembrī nolēma, ka Eurosistēmas centrālajām bankām būs iespēja VSAIP ietvaros kā nodrošinājumu vērtspapīru aizdevumam pieņemt skaidro naudu bez nepieciešamības to atkārtoti ieguldīt. ECB gadījumā šīs operācijas tiek veiktas ar specializētas iestādes starpniecību.

Šādu ar euro zonas kredītiestādēm veiktu VSAIP vērtspapīru aizdevuma darījumu atlikums 2016. gada 31. decembrī bija 1.9 mljrd. euro. Naudas līdzekļi, kas tika saņemti kā nodrošinājums, tika pārvesti uz TARGET2 kontiem (sk. 11.2. skaidrojumu "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)"). Tā kā naudas līdzekļi gada beigās nebija ieguldīti, šie darījumi uzrādīti bilancē (sk. "Reversie darījumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos).³⁶

9. Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem

9.1. Pārējās saistības

Šis postenis ietver Euro banku asociācijas (EBA) dalībnieku noguldījumus, kas tiek izmantoti kā garantijas fonds TARGET2 sistēmā veiktajiem EURO1³⁷ norēķiniem.

10. Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem

2016. gada 31. decembrī šajā postenī bija iekļauti 9.5 mljrd. euro (2015. gadā – 1.5 mljrd. euro), ko veidoja ārpus euro zonas esošo centrālo banku atlikumi ECB, kas radušies saistībā ar darījumiem, kurus apstrādā TARGET2 sistēmā, vai ir šiem darījumiem atbilstošās summas. Šo atlikumu palielināšanos 2016. gadā noteica euro zonas valstu rezidentu maksājumi ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem (sk. 11.2. skaidrojumu "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)").

Šis postenis ietvēra arī summu, kas saistīta ar pastāvīgo savstarpējo valūtas vienošanos ar Federālo rezervju sistēmu (4.1 mljrd. euro; 2016. gadā – 0.8 mljrd. euro). Šīs vienošanās ietvaros Federālo rezervju sistēma mijmaiņas darījumu veidā nodrošina ECB ASV dolārus, lai piedāvātu Eurosistēmas darījuma partneriem īstermiņa finansējumu ASV dolāros. Vienlaikus ECB slēdz kompensējošus mijmaiņas darījumus ar euro zonas NCB, kas izmanto iegūtos līdzekļus, lai reverso darījumu veidā veiktu likviditāti palielinošas operācijas ASV dolāros ar Eurosistēmas

³⁶ Vērtspapīru aizdevumu darījumus, kuru rezultātā gada beigās neveidojas neieguldīts naudas līdzekļu nodrošinājums, uzrāda ārpusbilances kontos (sk. 16. skaidrojumu "Vērtspapīru aizdevumu programmas").

³⁷ EURO1 ir maksājumu sistēma, kuras darbību nodrošina EBA.

darījuma partneriem. Šo kompensējošo mijmaiņas darījumu rezultātā veidojas Eurosistēmas iekšējie atlikumi starp ECB un NCB (sk. 11.2. skaidrojumu "Pārējās prasības Eurosistēmā (neto)"). Turklāt mijmaiņas darījumi, kas veikti ar Federālo rezervju sistēmu un euro zonas NCB, veido biržā netirgoto nākotnes darījumu prasības un saistības, kuras uzrāda ārpusbilances kontos (sk. 19. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi").

Šā posteņa atlikušo daļu veidoja summa, kas radusies saistībā ar nepabeigtajiem VSAIP vērtspapīru aizdevumu darījumiem ar ārpus euro zonas esošo valstu rezidenti, kuros kā nodrošinājums saņemti naudas līdzekļi, kas pārvesti uz TARGET2 kontiem (3.1 mljrd. euro; 2015. gadā – 0 euro; sk. 8. skaidrojumu "Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm").

11. Eurosistēmas iekšējās saistības

11.1. Saistības par nodotajām ārējām rezervēm

Tās ir saistības pret euro zonas valstu NCB, kas radās, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, tām pievienojoties Eurosistēmai. 2016. gadā tās nemainījās.

	Kopš 2015. gada 1. janvāra (euro)
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	1 435 910 943
<i>Deutsche Bundesbank</i>	10 429 623 058
<i>Eesti Pank</i>	111 729 611
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	672 637 756
<i>Bank of Greece</i>	1 178 260 606
<i>Banco de España</i>	5 123 393 758
<i>Banque de France</i>	8 216 994 286
<i>Banca d'Italia</i>	7 134 236 999
<i>Central Bank of Cyprus</i>	87 679 928
Latvijas Banka	163 479 892
<i>Lietuvos bankas</i>	239 453 710
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	117 640 617
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	37 552 276
<i>De Nederlandsche Bank</i>	2 320 070 006
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1 137 636 925
<i>Banco de Portugal</i>	1 010 318 483
<i>Banka Slovenije</i>	200 220 853
<i>Národná banka Slovenska</i>	447 671 807
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	728 096 904
Kopā	40 792 608 418

Atlīdzība par šīm saistībām tiek aprēķināta katru dienu saskaņā ar pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto robežlikmi, kas

koriģēta, lai atspoguļotu to, ka no zelta sastāvdaļas peļņa netiek gūta (sk. 22.3. skaidrojumu "Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm").

11.2. Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)

2016. gadā šo posteni veidoja galvenokārt euro zonas NCB TARGET2 atlikumi attiecībā pret ECB (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Šīs pozīcijas neto pieaugums galvenokārt saistīts ar AIP ietvaros veiktajām vērtspapīru iegādēm (sk. 4. skaidrojumu "Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri"), par ko norēķini veikti TARGET2 kontos. Iegāžu ietekmi daļēji kompensēja a) euro zonas rezidentu veiktie maksājumi ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem TARGET2 (sk. 10. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem"), b) naudas līdzekļi, kas saņemti kā nodrošinājums VSAIP vērtspapīru aizdevumiem (sk. 8. skaidrojumu "Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm" un 10. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem"), c) kompensējošo mijmaiņas darījumu, kas veikti ar NCB saistībā ar ASV dolāru likviditāti palielinošajām operācijām, atlikumu pieaugums un d) "Vērtspapīru tirgu programmas" un pirmo divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros iegādāto vērtspapīru, par kuriem norēķini arī tika veikti TARGET2 kontos, dzēšana.

Atlīdzība par TARGET2 pozīcijām, izņemot atlikumus, kas veidojušies no kompensējošajiem mijmaiņas darījumiem, kuri veikti saistībā ar ASV dolāru likviditāti palielinošajām operācijām, tiek aprēķināta katru dienu saskaņā ar pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto robežlikmi.

Šajā postenī iekļauta arī summa, kas pienākas euro zonas NCB saistībā ar ECB starpperioda peļņas sadali (sk. "Starpperioda peļņas sadale" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

	2016 (euro)	2015 (euro)
Saistības pret euro zonas NCB saistībā ar TARGET2	1 058 484 156 256	812 734 808 529
Prasības pret euro zonas NCB saistībā ar TARGET2	(908 249 140 203)	(730 463 422 714)
Saistības pret euro zonas NCB saistībā ar ECB starpperioda peļņas sadali	966 234 559	812 134 494
Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)	151 201 250 612	83 083 520 309

12. Pārējās saistības

12.1. Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība

Šo posteni veido galvenokārt 2016. gada 31. decembrī nepabeigto mijmaiņas un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu ārvalstu valūtā pārvērtēšanas pārmaiņas (sk. 19. skaidrojumu "Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šīs pārvērtēšanas pārmaiņas radījusi

šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā atbilstoši valūtas kursam bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, šos darījumus konvertējot atbilstoši attiecīgās valūtas vidējai cenai šajā datumā (sk. "Ārpusbilances instrumenti" un "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Šajā postenī ietverti arī pārvērtēšanas zaudējumi no nepabeigtajiem procentu likmju mijmaiņas darījumiem (sk. 18. skaidrojumu "Procentu likmju mijmaiņas darījumi").

12.2. Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi

2016. gada 31. decembrī šis postenis ietvēra nākamo periodu ienākumus saistībā ar Vienoto uzraudzības mehānismu (VUM) (sk. 25. skaidrojumu "Tīrie komisijas maksas ienākumi/izdevumi"), administratīvos uzkrājumus un uzkrājumus saistībā ar finanšu instrumentiem.

Šis postenis ietvēra arī NCB maksājamās uzkrātos procentus, kas attiecas uz to prasībām par ECB nodotajiem ārējo rezervju aktīviem, par visu 2016. gadu (sk. 11.1. skaidrojumu "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm"). Šīs summas tika samaksātas 2017. gada janvārī.

	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Administratīvie uzkrājumi	20 723 173	20 455 723	267 450
Finanšu instrumenti	3 621 142	2 191 753	1 429 389
Ar VUM saistītie nākamo periodu ienākumi	41 089 798	18 926 078	22 163 720
ECB nodotie ārējo rezervju aktīvi	3 611 845	17 576 514	(13 964 669)
TARGET2	–	36 393 921	(36 393 921)
Kopā	69 045 958	95 543 989	(26 498 031)

12.3. Dažādi

2016. gadā šajā postenī bija ietverti atlikumi saistībā ar 2016. gada 31. decembrī nepabeigtajiem mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem ārvalstu valūtā (sk. 19. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šie atlikumi radušies sakarā ar šādu darījumu konvertēšanu to euro ekvivalentā atbilstoši attiecīgās valūtas vidējai cenai bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, kādā šie darījumi sākotnēji uzrādīti (sk. "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Papildus šis postenis ietvēra ECB neto noteikto pabalstu saistības, kas attiecas uz tās darbinieku un Valdes, kā arī ECB nodarbināto Uzraudzības valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem.

ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti³⁸

Bilance

Bilancē atzītās summas saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem darbinieku ilgtermiņa pabalstiem ir šādas.

	2016 Darbinieki (milj. euro)	2016 Valdes (milj. euro)	2016 Kopā (milj. euro)	2015 Darbinieki (milj. euro)	2015 Valdes (milj. euro)	2015 Kopā (milj. euro)
Pienākuma pašreizējā vērtība	1 361.3	27.7	1 388.9	1 116.7	24.1	1 140.8
Plāna aktīvu patiesā vērtība	(878.0)	–	(878.0)	(755.3)	–	(755.3)
Bilancē atzītās neto noteikto pabalstu saistības	483.3	27.7	510.9	361.4	24.1	385.5

2016. gadā pienākuma pret darbiniekiem pašreizējā vērtība 1 361.3 milj. euro (2015. gadā – 1 116.7 milj. euro) ietvēra nefondētos pabalstus 187.0 milj. euro apjomā (2015. gadā – 155.9 milj. euro) saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem, kas nav pensijas, un citiem ilgtermiņa pabalstiem. Ir arī nefondētas vienošanās par Valdes locekļu un Uzraudzības valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem.

Peļņas un zaudējumu aprēķins

Summas, kas 2016. gadā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā, bija šādas.

	2016 Darbinieki (milj. euro)	2016 Valdes (milj. euro)	2016 Kopā (milj. euro)	2015 Darbinieki (milj. euro)	2015 Valdes (milj. euro)	2015 Kopā (milj. euro)
Kārtējās apkalpošanas izmaksas	104.4	1.6	106.0	120.0	1.9	121.9
Tīrie procenti no neto noteikto pabalstu saistībām	9.7	0.6	10.3	9.5	0.5	10.0
<i>t.sk.:</i>						
<i>Pienākuma izmaksas</i>	29.1	0.6	29.8	22.9	0.5	23.4
<i>Ienākumi no plāna aktīviem</i>	(19.5)	–	(19.5)	(13.4)	–	(13.4)
Citu ilgtermiņa pabalstu pārrēķināšanas (guvumi)/zaudējumi	0.6	0.1	0.7	2.6	(0.1)	2.5
Kopā kategorijā "Personāla izmaksas"	114.6	2.4	117.0	132.1	2.3	134.4

Kārtējās apkalpošanas izmaksas 2016. gadā samazinājās līdz 106.0 milj. euro (2015. gadā – 121.9 milj. euro) galvenokārt sakarā ar diskonta likmes palielinājumu no 2% 2014. gadā līdz 2.5% 2015. gadā.³⁹

³⁸ Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa visās šīs sadaļas tabulās var atšķirties no kopsummas. Ailēs ar nosaukumu "Valdes" norādītas summas attiecībā uz Valdi un Uzraudzības valdi.

³⁹ Kārtējās apkalpošanas izmaksas aprēķina, izmantojot iepriekšējā gada diskonta likmi.

Noteikto pabalstu pienākumu, plāna aktīvu un pārrēķināšanas rezultātu pārmaiņas

Noteikto pabalstu pienākuma pašreizējās vērtības pārmaiņas bija šādas.

	2016 Darbinieki (milj. euro)	2016 Valdes (milj. euro)	2016 Kopā (milj. euro)	2015 Darbinieki (milj. euro)	2015 Valdes (milj. euro)	2015 Kopā (milj. euro)
Noteikto pabalstu sākuma pienākums	1 116.7	24.1	1 140.8	1 087.1	24.5	1 111.6
Kārtējās apkalpošanas izmaksas	104.4	1.6	106.0	120.0	1.9	121.9
Pienākuma procentu izmaksas	29.1	0.6	29.8	22.9	0.5	23.4
Plāna dalībnieku iemaksas	19.5	0.2	19.8	21.7	0.2	21.9
Samaksātie pabalsti	(8.6)	(0.8)	(9.5)	(7.5)	(0.8)	(8.3)
Pārrēķināšanas (guvumi)/zaudējumi	100.2	1.9	102.1	(127.5)	(2.2)	(129.7)
Noteikto pabalstu beigu pienākums	1 361.3	27.7	1 388.9	1 116.7	24.1	1 140.8

Kopējie pārrēķināšanas zaudējumi no noteikto pabalstu pienākuma pret darbiniekiem 102.1 milj. euro apjomā 2016. gadā galvenokārt radās sakarā ar diskonta likmes samazinājumu no 2.5% 2015. gadā līdz 2% 2016. gadā.

Plāna aktīvu patiesās vērtības pārmaiņas ar darbiniekiem saistīto noteikto pabalstu pīlārā 2016. gadā bija šādas.

	2016 (milj. euro)	2015 (milj. euro)
Plāna aktīvu sākuma patiesā vērtība	755.3	651.9
Procentu ienākumi no plāna aktīviem	19.5	13.4
Pārrēķināšanas guvumi	44.7	26.8
Darba devēja iemaksas	45.0	46.9
Plāna dalībnieku iemaksas	19.5	21.7
Samaksātie pabalsti	(6.0)	(5.4)
Plāna aktīvu beigu patiesā vērtība	878.0	755.3

Plāna aktīvu pārrēķināšanas guvumi gan 2016., gan 2015. gadā atspoguļoja to, ka fondu daļu faktiskā atdeve bija lielāka nekā aplēstie plāna aktīvu procentu ienākumi.

2016. gadā pēc ECB aktuāru veiktā ECB darbinieku pensiju plāna finansējuma novērtējuma 2015. gada 31. decembrī Padome pieņēma lēmumu a) pārtraukt veikt ECB papildu gada iemaksas 6.8 milj. euro apjomā un b) ar 2016. gada septembri palielināt ECB veiktās iemaksas darbinieku pensiju plānā no 19.5% līdz 20.7% no pamatalgas.⁴⁰ Šo lēmumu rezultātā veidojās ECB 2016. gadā veikto iemaksu kopējā apjoma neto samazinājums, neraugoties uz plāna dalībnieku skaita pieaugumu (sk. 28. skaidrojumu "Personāla izmaksas").

Pārrēķināšanas rezultātu pārmaiņas 2016. gadā bija šādas (sk. 14. skaidrojumu "Pārvērtēšanas konti").

⁴⁰ Turklāt Padome nolēma palielināt ECB darbinieku iemaksu likmi no 6.7% līdz 7.4% no pamatalgas.

	2016 (milj. euro)	2015 (milj. euro)
Sākuma pārrēķināšanas guvumi/(zaudējumi)	(148.4)	(305.6)
NCB, kuras pievienojas Eurosistēmai, veiktās iemaksas ⁴¹	0.0	(1.8)
Plāna aktīvu guvumi	44.7	26.8
Pienākuma guvumi/(zaudējumi)	(102.1)	129.7
Peļņas un zaudējumu aprēķinā atzītie zaudējumi	0.7	2.5
Noslēguma pārrēķināšanas zaudējumi, kas iekļauti "Pārvērtēšanas kontos"	(205.1)	(148.4)

Galvenie pieņēmumi

Gatavojot šajā skaidrojumā minētos novērtējumus, aktuāri izmantojuši pieņēmumus, kurus uzskaites un informācijas atklāšanas nolūkiem akceptējusi Valde. Lai aprēķinātu pabalstu shēmas saistības, izmantoti šādi galvenie pieņēmumi.

	2016 (%)	2015 (%)
Diskonta likme	2.00	2.50
Paredzamā plāna aktīvu atdeve ⁴²	3.00	3.50
Vispārējais algu pieaugums nākotnē ⁴³	2.00	2.00
Pensiju palielinājums nākotnē ⁴⁴	1.40	1.40

Turklāt darbinieku veiktās brīvprātīgās iemaksas noteikto iemaksu pīlārā 2016. gadā bija 133.2 milj. euro (2015. gadā – 123.3 milj. euro). Šīs iemaksas ieguldītas plāna aktīvos, bet arī rada atbilstošu pienākumu ar tādu pašu vērtību.

13. Uzkrājumi

Šo posteni galvenokārt veido uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam.

Uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam tiks izmantots tādā apjomā, kādu Padome uzskatīs par nepieciešamu, lai segtu nākotnes realizētos un nerealizētos zaudējumus, īpaši pārvērtēšanas zaudējumus, kurus nesedz pārvērtēšanas konti. Šā uzkrājuma apjomu un turpmāko nepieciešamību pārskata katru gadu, pamatojoties uz ECB novērtējumu par tās pakļautību šiem riskiem un ņemot vērā dažādus faktoros. Kopā ar jebkuru vispārējo

⁴¹ Lietuvai ieviešot vienoto valūtu, *Lietuvos bankas* 2015. gada 1. janvārī veica iemaksas visu ECB pārvērtēšanas kontu atlikumos. *Lietuvos bankas* iemaksu apjoms samazinājās atbilstoši 2014. gada 31. decembrī pārvērtēšanas kontos iekļautajiem pārrēķināšanas zaudējumiem.

⁴² Šie pieņēmumi izmantoti, aprēķinot ECB noteikto pabalstu pienākumu daļu, kuru finansē no aktīviem ar pamatā esošā kapitāla garantiju.

⁴³ Papildus tiek ņemts vērā iespējamais atsevišķu darbinieku algu pieaugums līdz 1.8% gadā atkarībā no plāna dalībnieku vecuma.

⁴⁴ Saskaņā ar ECB pensiju plāna noteikumiem pensijas palielina katru gadu. Ja ECB darbinieku vispārējās algu korekcijas ir mazākas par cenu inflācijas līmeni, pensijas tiek palielinātas atbilstoši vispārējām algu korekcijām. Ja vispārējās algu korekcijas pārsniedz cenu inflācijas līmeni, pensiju palielinājumu nosaka, pamatojoties uz šīm korekcijām, ja vien ECB pensiju plānu finanšu stāvoklis ļauj veikt šādu palielinājumu.

rezervju fondā turēto summu tas nedrīkst pārsniegt euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtību.

2016. gada 31. decembrī uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam bija tāds pats kā 2015. gadā – 7 619 884 851 euro. Šī summa atbilst euro zonas NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtībai šajā datumā.

14. Pārvērtēšanas konti

Šo posteni veido galvenokārt pārvērtēšanas atlikumi, kas rodas saistībā ar aktīvu, saistību un ārpusbilances instrumentu nerealizētajiem guvumiem (sk. "Ienākumu atzīšana", "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības", "Vērtspapīri" un "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Tas ietver arī ar pēcnodarbinātības pabalstiem saistīto ECB neto noteikto pabalstu saistību pārrēķinātos atlikumus (sk. "ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 12.3. skaidrojumu "Dažādi").

	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Zelts	13 926 380 231	11 900 595 095	2 025 785 136
Ārvalstu valūtas	14 149 471 665	12 272 562 352	1 876 909 313
Vērtspapīri un citi instrumenti	755 494 021	808 078 836	(52 584 815)
Neto noteikto pabalstu saistības attiecībā uz pēcnodarbinātības pabalstiem	(205 078 109)	(148 413 109)	(56 665 000)
Kopā	28 626 267 808	24 832 823 174	3 793 444 634

Pārvērtēšanas kontu apjoma pieaugumu noteica euro kursa kritums attiecībā pret zeltu, ASV dolāru un Japānas jenu 2016. gadā.

Gada beigu pārvērtēšanā izmantotie valūtu kursi bija šādi.

Valūtu kursi	2016	2015
ASV dolāri par euro	1.0541	1.0887
Japānas jenas par euro	123.40	131.07
Euro par SDR	1.2746	1.2728
Euro par zelta Trojas unci	1 098.046	973.225

15. Kapitāls un rezerves

15.1. Kapitāls

ECB parakstītā kapitāla apjoms ir 10 825 007 069 euro. Euro zonas un ārpus euro zonas esošo valstu NCB apmaksātais kapitāls ir 7 740 076 935 euro.

Euro zonas valstu NCB pilnībā apmaksājušas savu parakstītā kapitāla daļu, kuras apjoms kopš 2015. gada 1. janvāra bija 7 619 884 851 euro, kā parādīts tabulā.⁴⁵

	Kapitāla atslēga kopš 2015. gada 1. janvāra ⁴⁶ (%)	Apmaksātais kapitāls kopš 2015. gada 1. janvāra (euro)
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	2.4778	268 222 025
<i>Deutsche Bundesbank</i>	17.9973	1 948 208 997
<i>Eesti Pank</i>	0.1928	20 870 614
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	1.1607	125 645 857
<i>Bank of Greece</i>	2.0332	220 094 044
<i>Banco de España</i>	8.8409	957 028 050
<i>Banque de France</i>	14.1792	1 534 899 402
<i>Banca d'Italia</i>	12.3108	1 332 644 970
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0.1513	16 378 236
<i>Latvijas Banka</i>	0.2821	30 537 345
<i>Lietuvos bankas</i>	0.4132	44 728 929
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.2030	21 974 764
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	0.0648	7 014 605
<i>De Nederlandsche Bank</i>	4.0035	433 379 158
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1.9631	212 505 714
<i>Banco de Portugal</i>	1.7434	188 723 173
<i>Banka Slovenije</i>	0.3455	37 400 399
<i>Národná banka Slovenska</i>	0.7725	83 623 180
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.2564	136 005 389
Kopā	70.3915	7 619 884 851

Ārpus euro zonas esošo valstu NCB jāapmaksā 3.75% no to parakstītā kapitāla, piedaloties ECB darbības izmaksu segšanā. Šīs iemaksas apjoms 2016. gada beigās bija tāds pats kā 2015. gadā – 120 192 083 euro. Ārpus euro zonas esošo valstu NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB sadalāmās peļņas, t.sk. ienākumus, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā, un tās neuzņemas arī nekādas saistības finansēt ECB zaudējumus.

Ārpus euro zonas esošo valstu NCB samaksājušas šādas summas.

⁴⁵ Atsevišķās summas noapaļotas līdz tuvākajam euro. Tāpēc skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa tabulā var atšķirties no kopsummas.

⁴⁶ Atsevišķo valstu NCB procentuālo daļu ECB kapitāla parakstīšanas atslēgā pēdējo reizi koriģēja 2014. gada 1. janvārī. Taču, ņemot vērā to, ka 2015. gada 1. janvārī Lietuva kļuva par euro zonas dalībvalsti, euro zonas valstu NCB kopējā kapitāla atslēgas daļa ECB kopējā kapitālā palielinājās, savukārt ārpus euro zonas esošo valstu NCB kopējā kapitāla atslēgas daļa samazinājās. 2016. gadā korekcijas netika veiktas.

	Kapitāla atslēga kopš 2015. gada 1. janvāra (%)	Apmaksātais kapitāls kopš 2015. gada 1. janvāra (euro)
<i>Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	0.8590	3 487 005
<i>Česká národní banka</i>	1.6075	6 525 450
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1.4873	6 037 512
<i>Hrvatska narodna banka</i>	0.6023	2 444 963
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1.3798	5 601 129
<i>Narodowy Bank Polski</i>	5.1230	20 796 192
<i>Banca Națională a României</i>	2.6024	10 564 124
<i>Sveriges Riksbank</i>	2.2729	9 226 559
<i>Bank of England</i>	13.6743	55 509 148
Kopā	29.6085	120 192 083

Ārpusbilances instrumenti

16. Vērtspapīru aizdevumu programmas

ECB pašu kapitāla pārvaldības ietvaros ECB noslēgusi vērtspapīru aizdevumu līgumu. Saskaņā ar to specializēta iestāde ECB vārdā veic vērtspapīru aizdevuma darījumus.

Turklāt saskaņā ar Padomes lēmumiem ECB nodrošinājusi, ka pirmās, otrās un trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" ietvaros iegādāto vērtspapīru turējumi, kā arī VSAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru turējumi un tādu VTP ietvaros iegādāto vērtspapīru turējumi, kurus atļauts iegādāties arī VSAIP ietvaros, ir pieejami aizdevumiem.⁴⁷

Ja gada beigās nav neieguldīta naudas līdzekļu nodrošinājuma, attiecīgās vērtspapīru aizdevumu operācijas uzrāda ārpusbilances kontos.⁴⁸ Šādu vērtspapīru aizdevumu operāciju atlikums 2016. gada 31. decembrī bija 10.9 mljrd. euro (2015. gadā – 4.5 mljrd. euro). No šā apjoma 3.9 mljrd. euro (2015. gadā – 0.3 mljrd. euro) bija saistīti ar monetārās politikas mērķiem turētu vērtspapīru aizdevumiem.

17. Biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi

Noslēgto ārvalstu valūtu darījumu atlikumi, kas uzrādīti atbilstoši gada beigu tirgus kursiem, 2016. gada 31. decembrī bija šādi.

Biržā tirgotie ārvalstu valūtas procentu likmju nākotnes līgumi	2016 Līguma vērtība (euro)	2015 Līguma vērtība (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pirkšanas līgumi	558 770 515	694 406 172	(135 635 657)
Pārdošanas līgumi	2 258 798 975	690 554 100	1 568 244 875

Šie darījumi noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros.

18. Procentu likmju mijmaiņas darījumi

2016. gada 31. decembrī procentu likmju mijmaiņas darījumu atlikuma nosacītā vērtība bija 378.3 milj. euro (2015. gadā – 274.5 milj. euro; atlikumi uzrādīti atbilstoši gada beigu tirgus procentu likmēm). Šie darījumi noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros.

⁴⁷ ECB neiegādājas vērtspapīrus USAIP ietvaros, tāpēc tai nav attiecīgu turējumu, kas pieejami aizdevumiem.

⁴⁸ Ja gada beigās ir neieguldīts naudas līdzekļu nodrošinājums, attiecīgās aizdevumu operācijas uzrāda bilances kontos (sk. 8. skaidrojumu "Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm" un 10. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem").

19. Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi

Ārējo rezervju pārvaldība

Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi 2016. gadā noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros. Sakarā ar šo darījumu atlikumu 2016. gada 31. decembrī atbilstoši gada beigu tirgus kursiem uzrādītas šādas prasības un saistības.

Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Prasības	3 123 544 615	2 467 131 004	656 413 611
Saistības	2 855 828 167	2 484 517 472	371 310 695

Likviditāti palielinošās operācijas

Sakarā ar likviditātes nodrošināšanu ASV dolāros Eurosistēmas darījuma partneriem radušies ASV dolāros denominētu prasību un saistību atlikumi, kuru norēķinu diena ir 2017. gadā (sk. 10. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem").

20. Aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšana

2016. gadā ECB joprojām bija atbildīga par vidēja termiņa finansiālās palīdzības iespējas, Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma, Eiropas Finanšu stabilitātes fonda un Eiropas Stabilitātes mehānisma (ESM) ietvaros veikto ES aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšanu, kā arī par Grieķijas aizdevumu iespējas līgumu. 2016. gadā ECB apstrādāja maksājumus saistībā ar šīm operācijām, kā arī dalībvalstu maksājumus saistībā ar ESM autorizētā kapitāla parakstīšanu.

21. Iespējamās saistības sakarā ar nepabeigtiem tiesas procesiem

Vairāki Kipras kredītiestāžu noguldītāji, akcionāri un obligāciju turētāji uzsākuši četrus tiesas procesus pret ECB un citām ES iestādēm. Prasības iesniedzēji apgalvoja, ka cietuši finansiālus zaudējumus tiesību aktu dēļ, kuri, viņuprāt, izraisījuši šo kredītiestāžu pārstrukturēšanu saistībā ar finansiālās palīdzības programmu Kiprai. ES Vispārējā tiesa 2014. gadā noraidīja 12 līdzīgas lietas kā pilnībā nepieņemamas. Pret astoņiem no šiem lēmumiem tika iesniegta apelācija, un 2016. gadā Eiropas Savienības Tiesa vai nu atzina lietas par nepieņemamām, vai lēma par labu ECB. ECB dalība šajā procesā, kura rezultātā tika noslēgta finansiālās palīdzības programma, bija saistīta tikai ar tehniskas konsultācijas sniegšanu saskaņā ar Līgumu par Eiropas Stabilitātes mehānisma izveidi un sadarbībā ar Eiropas Komisiju, kā arī ar nesaistoša atzinuma sniegšanu par Kipras sagatavoto

noregulējuma likumprojektu. Tāpēc tiek uzskatīts, ka ECB šo tiesas procesu dēļ
necietīs zaudējumus.

Peļņas un zaudējumu aprēķina skaidrojumi

22. Tīrie procentu ienākumi

22.1. Ārējo rezervju aktīvu procentu ienākumi

Šo posteni veido šādi procentu ienākumi (neietverot procentu izdevumus), kas saistīti ar ECB tīrajiem ārējo rezervju aktīviem.

	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Procentu ienākumi no pieprasījuma noguldījumu kontiem	1 499 288	552 459	946 829
Procentu ienākumi no naudas tirgus noguldījumiem	18 095 835	6 306 443	11 789 392
Procentu ienākumi/(izdevumi) par <i>repo</i> darījumiem	(34 017)	38 311	(72 328)
Procentu ienākumi no reversajiem <i>repo</i> darījumiem	12 745 338	2 920 201	9 825 137
Procentu ienākumi no vērtspapīriem	304 958 993	261 121 900	43 837 093
Procentu ienākumi/(izdevumi) par procentu likmju mijmaiņas darījumiem	19 080	(861 355)	880 435
Procentu ienākumi no biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem un valūtas mijmaiņas darījumiem	33 157 253	13 127 982	20 029 271
Ārējo rezervju aktīvu procentu ienākumi (neto)	370 441 770	283 205 941	87 235 829

Tīrie procentu ienākumi 2016. gadā kopumā palielinājās, un tas galvenokārt skaidrojams ar ASV dolāru portfeļa procentu ienākumu pieaugumu.

22.2. Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā

Šis postenis ietver procentu ienākumus saistībā ar ECB daļu (8%) no kopējā euro banknošu emisijas apjoma (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 5.1. skaidrojumu "Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā"). Neraugoties uz apgrozībā esošo banknošu vidējās vērtības pieaugumu par 4.7%, 2016. gadā ienākumi samazinājās sakarā ar to, ka 2016. gadā vidējā galvenā refinansēšanas operāciju procentu likme (0.01%) bija zemāka nekā 2015. gadā (0.05%).

22.3. Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm

Šajā postenī uzrādīta atlīdzība, ko izmaksā euro zonas NCB par to prasībām saistībā ar ārējo rezervju aktīviem, kas nodoti ECB (sk. 11.1. skaidrojumu "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm"). Šīs atlīdzības samazināšanās 2016. gadā atspoguļoja to, ka vidējā galvenā refinansēšanas operāciju procentu likme bija zemāka nekā 2015. gadā.

22.4. Pārējie procentu ienākumi un pārējie procentu izdevumi⁴⁹

2016. gadā šajos posteņos ietverti galvenokārt tīrie procentu ienākumi no vērtspapīriem, kurus ECB iegādājusies monetārās politikas mērķiem (1 mljrd. euro; 2015. gadā – 0.9 mljrd. euro). No šā apjoma 0.5 mljrd. euro (2015. gadā – 0.6 mljrd. euro) attiecas uz tīrajiem procentu ienākumiem no vērtspapīriem, kuri iegādāti VTP ietvaros, un 0.4 mljrd. euro (2015. gadā – 0.2 mljrd. euro) – uz tīrajiem procentu ienākumiem no vērtspapīriem, kuri iegādāti AIP ietvaros.

Šo posteņu atlikušo daļu galvenokārt veidoja procentu ienākumi un izdevumi saistībā ar ECB pašu kapitāla portfeli (sk. 6.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi") un dažādiem citiem atlikumiem, par kuriem tiek maksāti procenti.

23. Realizētie finanšu operāciju guvumi/zaudējumi

Neto realizēto guvumu no finanšu operācijām sadalījums 2016. gadā bija šāds.

	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Neto realizētie guvumi no cenām	159 456 244	175 959 137	(16 502 893)
Neto realizētie guvumi no valūtu kursiem un zelta cenas	65 085 498	38 474 593	26 610 905
Neto realizētie guvumi no finanšu operācijām	224 541 742	214 433 730	10 108 012

Neto realizētie guvumi no cenām ietvēra realizētos guvumus un zaudējumus no vērtspapīriem, biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes līgumiem un procentu likmju mijmaiņas darījumiem. Neto realizēto guvumu no cenām samazināšanās 2016. gadā galvenokārt skaidrojama ar realizēto guvumu no ASV dolāru portfeli turēto vērtspapīru cenām samazinājumu.

Neto realizēto guvumu no valūtas kursiem un zelta cenas kopējais pieaugums skaidrojams galvenokārt ar SDR turējumu samazināšanos saistībā ar divvirziena vienošanos ar SVF par SDR pirkšanu un pārdošanu (sk. 2.1. skaidrojumu "SVF debitoru parādi").

24. Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana

2016. gadā tika norakstīta šādu finanšu aktīvu un pozīciju vērtība.

⁴⁹ Ar 2016. gadu procentu ienākumi un procentu izdevumi, kas radušies saistībā ar monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem, tiek uzrādīti pēc neto principa postenī "Pārējie procentu ienākumi" vai "Pārējie procentu izdevumi" atkarībā no tā, vai neto summa ir pozitīva vai negatīva (sk. "Pārklasificēšana" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Nerealizētie zaudējumi no vērtspapīru cenas	(148 159 250)	(63 827 424)	(84 331 826)
Nerealizētie zaudējumi no procentu likmju mijmaiņas darījumu cenas	–	(223 892)	223 892
Nerealizētie zaudējumi no valūtas kursiem	(12 760)	(1 901)	(10 859)
Kopā norakstītā vērtība	(148 172 010)	(64 053 217)	(84 118 793)

Norakstītās vērtības pieaugums salīdzinājumā ar 2015. gadu galvenokārt skaidrojams ar ASV dolāru portfeli turēto vērtspapīru tirgus ienesīguma palielināšanos un vispārējo tirgus vērtības kritumu.

25. Tīrie komisijas maksas ienākumi/izdevumi

	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Komisijas maksas ienākumi	382 191 051	277 324 169	104 866 882
Ar komisijas maksu saistītie izdevumi	(10 868 282)	(8 991 908)	(1 876 374)
Tīrie komisijas maksas ienākumi	371 322 769	268 332 261	102 990 508

2016. gadā šajā kategorijā ienākumus veidoja galvenokārt uzraudzības maksas. Izdevumus galvenokārt veidoja glabāšanas maksa, kā arī maksas, kuras maksājamas ārējiem aktīvu pārvaldniekiem, kas saskaņā ar skaidrām Eurosisēmas instrukcijām un tās vārdā veic atbilstošu ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru iegādes darījumus.

Ienākumi un izdevumi, kas saistīti ar uzraudzības uzdevumiem

ECB 2014. gada novembrī sāka pildīt uzraudzības uzdevumus saskaņā ar Padomes 2013. gada 15. oktobra Regulas 1024/2013/ES 33. pantu. Lai atgūtu ar šo uzdevumu veikšanu saistītos izdevumus, ECB no uzraudzītajām iestādēm iekasē gada maksu. ECB 2016. gada aprīlī paziņoja, ka 2016. gada uzraudzības maksas apjoms būs 404.5 milj. euro.⁵⁰ Šī summa pamatojās uz aplēsēm par 2016. gada izdevumiem 423.3 milj. euro apjomā, kas koriģēti, ņemot vērā 1) 2015. gadā iekasēto uzraudzības maksu pārpalikumu 18.9 milj. euro apjomā, 2) saistībā ar uzraudzīto iestāžu skaita vai to statusa pārmaiņām atmaksātās summas⁵¹ (0.3 milj. euro) un 3) 2015. gadā piemērotos procentu maksājumus par kavējumiem 0.1 milj. apjomā.

Pamatojoties uz ECB faktiskajiem izdevumiem saistībā ar banku uzraudzības uzdevumu veikšanu, ar uzraudzības maksām saistītie ienākumi 2016. gadā bija 382.2 milj. euro.

⁵⁰ Par šo summu 2016. gada oktobrī tika sagatavots rēķins ar samaksas termiņu līdz 2016. gada 18. novembrim.

⁵¹ Saskaņā ar ECB Regulas par uzraudzības maksām (ECB/2014/41) 7. pantu individuālās uzraudzības maksas koriģē gadījumos, kad 1) uzraudzītā iestāde vai uzraudzītā grupa tiek uzraudzīta tikai daļā no uzraudzības maksas perioda vai kad 2) uzraudzītās iestādes vai uzraudzītās grupas statuss mainās no nozīmīgas uz mazāk nozīmīgu vai otrādi. Jebkuras šāda veida saņemtas vai atmaksātās summas tiek ņemtas vērā, aprēķinot nākamajos gados iekasējamās gada uzraudzības maksas kopējo summu.

	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Uzraudzības maksas	382 151 355	277 086 997	105 064 358
t.sk.:			
<i>No nozīmīgajām iestādēm vai nozīmīgajām grupām iekasētās maksas</i>	338 418 328	245 620 964	92 797 364
<i>No mazāk nozīmīgajām iestādēm vai mazāk nozīmīgajām grupām iekasētās maksas</i>	43 733 027	31 466 033	12 266 994
Kopā ienākumi no banku uzraudzības pienākumiem	382 151 355	277 086 997	105 064 358

Pārpalikums 41.1 milj. euro apjomā, kuru veido starpība starp aplēstajiem izdevumiem (423.2 milj. euro) un faktiskajiem izdevumiem (382.2 milj. euro) 2016. gadā, uzrādīts postenī "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi" (sk. 12.2. skaidrojumu "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi"). Tas samazinās 2017. gadā iekasējamo uzraudzības maksu summu.

Turklāt ECB ir tiesības noteikt uzņēmumiem naudas sodus vai periodiskus soda maksājumus par nespēju izpildīt no tās noteikumiem un lēmumiem izrietošās saistības. 2016. gadā šādi soda maksājumi netika noteikti.

Ar VUM saistītie izdevumi rodas nozīmīgo iestāžu tiešas uzraudzības, mazāk nozīmīgo iestāžu uzraudzības pārraudzības un horizontālo uzdevumu un speciālo pakalpojumu veikšanas rezultātā. Tie ietver arī izmaksas, kas saistītas ar atbalsta funkcijām, t.sk. telpu, cilvēkresursu vadības, administratīvajiem pakalpojumiem, budžeta plānošanas un kontroles, grāmatvedības, juridiskajiem pakalpojumiem, iekšējā audita, statistikas un informācijas tehnoloģijām, kas palīdz ECB uzraudzības pienākumu pildīšanā.

Izdevumi 2016. gadā sadalīti šādās kategorijās.

	2016 (euro)	2015 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Algas un pabalsti	180 655 666	141 262 893	39 392 773
Īre un ēku uzturēšana	58 103 644	25 513 220	32 590 424
Citi darbības izdevumi	143 392 045	110 310 884	33 081 161
Kopā izdevumi par banku uzraudzības uzdevumiem	382 151 355	277 086 997	105 064 358

ECB darbinieku, kuri darbojas banku uzraudzības jomā, kopējā skaita pieaugums, pārceļšanās uz jaunām telpām un statistikas un IT infrastruktūras nodrošināšana uzraudzības uzdevumu veikšanai noteica kopējo VUM izdevumu pieaugumu 2016. gadā.

26. Kapitāla akciju un līdzdalības kapitālā ienākumi

Šajā postenī iekļautas dividendes, kas saņemtas par ECB piederošajām SNB akcijām (sk. 6.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

27. Pārējie ienākumi

Dažādos pārējos ienākumus 2016. gadā radīja galvenokārt euro zonas NCB uzkrātās iemaksas, piedaloties ECB izdevumos saistībā ar kopējiem Eurosistēmas projektiem.

28. Personāla izmaksas

Personāla izmaksas 2016. gadā pieauga, un to galvenokārt noteica lielāks ECB darbinieku vidējais skaits. Šo pieaugumu daļēji kompensēja ar pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem saistīto izdevumu neto samazinājums.

Šajā kategorijā ietvertas algas, pabalsti, darbinieku apdrošināšana un dažādas pārējās izmaksas (349.5 milj. euro; 2015. gadā – 306.4 milj. euro). Šajā postenī iekļauti arī 117.0 milj. euro (2015. gadā – 134.4 milj. euro), kas atzīti saistībā ar ECB pensiju plāniem, citiem pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem (sk. 12.3. skaidrojumu "Dažādi").

Algas un pabalsti, t.sk. augstākās vadības atalgojums, pamatā veidoti atbilstoši Eiropas Savienības iestāžu atalgojuma shēmai un ir ar to salīdzināmi.

Valdes locekļi un ECB nodarbinātie Uzraudzības valdes locekļi saņem pamatalgu, savukārt ECB nodarbinātie Uzraudzības valdes locekļi, kuri strādā nepilnu darba laiku, saņem papildu atalgojumu atkarībā no apmeklēto sanāksmju skaita. Turklāt Valdes locekļi un ECB nodarbinātie Uzraudzības valdes locekļi, kuri strādā pilnu darba laiku, saņem papildu pabalstus mājokļa īrei un reprezentācijas izdevumiem. Prezidentam mājokļa īres pabalsta vietā tiek nodrošināta oficiāla rezidence, kas pieder ECB. Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas personāla nodarbinātības noteikumiem gan Valdes, gan Uzraudzības valdes locekļiem ir tiesības saņemt mājokļa, bērna kopšanas un izglītības pabalstu (atbilstoši personiskajiem apstākļiem). Algu apliek ar nodokli, ko iekasē Eiropas Savienība, kā arī no tās atvelk iemaksas pensiju, veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās. Pabalstus neapliek ar nodokļiem un neiekļauj pensiju aprēķinā.

Valdes locekļiem un ECB nodarbinātajiem Uzraudzības valdes locekļiem (t.i., neietverot valstu uzraudzības iestāžu pārstāvjus) izmaksātās pamatalgas 2016. gadā bija šādas.⁵²

⁵² Summas norādītas bruto izteiksmē, t.i., pirms jebkādu Eiropas Savienības nodokļu samaksas.

	2016 (euro)	2015 (euro)
Mario Dragi (<i>Mario Draghi</i> , prezidents)	389 760	385 860
Vitors Konstansiu (<i>Vitor Constancio</i> , viceprezidents)	334 080	330 744
Peters Prāts (<i>Peter Praet</i> , Valdes loceklis)	277 896	275 604
Benuā Kerē (<i>Benoît Cœuré</i> , Valdes loceklis)	277 896	275 604
Īvs Meršs (<i>Yves Mersch</i> , Valdes loceklis)	277 896	275 604
Sabīne Lautenšlēgere (<i>Sabine Lautenschläger</i> , Valdes locekle)	277 896	275 604
Kopā Valde	1 835 424	1 819 020
Kopā Uzraudzības valde (ECB nodarbinātie locekļi) ⁵³	631 254	635 385
<i>t.sk.:</i>		
<i>Daniela Nuī (Danièle Nouy; Uzraudzības valdes priekšsēdētāja)</i>	277 896	275 604
Kopā	2 466 678	2 454 405

Turklāt Uzraudzības valdes nepilna darba laika locekļu atalgojums bija 343 341 euro (2015. gadā – 352 256 euro).

Kopā Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem izmaksātie pabalsti un iemaksas, ko ECB veica veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmā par Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem, bija 807 475 euro (2015. gadā – 625 021 euro). Padome 2015. gada decembrī nolēma, ka darbiniekiem un Valdes locekļiem, kuri pilnībā sedz privātās veselības apdrošināšanas izmaksas, ECB maksās summu, kas vienāda ar iemaksu, kādu tā veiktu, ja attiecīgās personas būtu ECB veselības apdrošināšanas shēmas dalībnieki. Turklāt šajā lēmumā ietverts nosacījums ar atpakaļejošu spēku attiecībā uz veselības apdrošināšanas maksājumiem kopš 2013. gada 1. janvāra. Sakarā ar šo nosacījumu gaidāms, ka 2017. gadā izmaksāto pabalstu apjoms būs mazāks nekā 2016. gadā.

Bijušajiem Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem noteiktu laiku pēc viņu amata pilnvaru termiņa beigām var tikt veikti pārejas laika maksājumi. 2016. gadā netika veikti šādi maksājumi. Pensiju maksājumi, ieskaitot ar tām saistītos pabalstus, bijušajiem Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem vai viņu apgādājamiem un iemaksas veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās bija 834 668 euro (2015. gadā – 783 113 euro).

2016. gada beigās faktiskais pilna darba laika ekvivalenta darbinieku skaits, kam bija darba līgumi ar ECB, bija 3 171⁵⁴ (t.sk. 320 – vadošos amatos). 2016. gadā notika šādas darbinieku skaita pārmaiņas.

⁵³ Šajā kopsummā nav ietverta Sabīnes Lautenšlēgeres alga, kas uzrādīta kopā ar pārējo Valdes locekļu atalgojumu.

⁵⁴ Nav ietverti bezalgas atvaļinājumā esošie darbinieki. Šajā skaitā ietverti darbinieki ar pastāvīgiem, noteikta termiņa vai īstermiņa darba līgumiem un ECB Absolventu programmas dalībnieki. Ietverti arī darbinieki, kas atrodas dzemdību un bērna kopšanas vai ilgstošā slimības atvaļinājumā.

	2016	2015
Kopējais darbinieku skaits 1. janvārī (neietverot jaunus darbiniekus, kuri darbu uzsāka 1. janvārī)	2 871	2 577
Jaunie darbinieki/darba līguma statusa maiņa	725	648
Aizgājušie darbinieki/darbinieki, kuriem beidzies līguma termiņš	(380)	(299)
Neto palielinājums/(samazinājums) sakarā ar nepilna laika nodarbinātības tendenču maiņu	(45)	(55)
Kopējais darbinieku skaits 31. decembrī	3 171	2 871
Vidējais darbinieku skaits	3 007	2 722

29. Administratīvie izdevumi

Tie ietver visus pārējos kārtējos izdevumus saistībā ar telpu īri un uzturēšanu, precēm un aprīkojumu, kas nav kapitālieguldījumi, maksu par profesionālajiem pakalpojumiem un pārējiem pakalpojumiem un piegādēm, kā arī izdevumus, kas saistīti ar personālu, t.sk. darbinieku pieņemšanas, pārcelšanās, iekārtošanās, mācību un pārvietošanas izdevumus.

30. Banknošu ražošanas pakalpojumi

Šie izdevumi veidojušies galvenokārt sakarā ar euro banknošu pārrobežu pārvadājumiem starp banknošu spiestuvēm un NCB saistībā ar jaunu banknošu piegādi un starp NCB saistībā ar banknošu trūkuma novēršanu, izmantojot banknošu pārpalikumu. Šīs izmaksas centralizēti sedz ECB.

President and Governing Council
of the European Central Bank
Frankfurt am Main

8 February 2017

Independent auditor's report

Opinion

We have audited the financial statements of the European Central Bank, which comprise the balance sheet as at 31 December 2016, the profit and loss account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes.

In our opinion, the accompanying financial statements of the European Central Bank give a true and fair view of the financial position of the European Central Bank as at 31 December 2016 and of the results of its operations for the year then ended, in accordance with the principles established by the Governing Council, which are laid down in Decision (EU) 2016/2247 of the ECB of 3 November 2016 on the annual accounts of the ECB (ECB/2016/35).

Basis for Opinion

We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing (ISAs). Our responsibilities under those standards are further described in the Auditor's Responsibilities for the Audit of the Financial Statements section of our report. We are independent of the European Central Bank in accordance with the German ethical requirements that are relevant to our audit of the financial statements, which are consistent with the International Ethics Standards Board for Accountants' Code of Ethics for Professional Accountants (IESBA Code) and we have fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with these requirements. We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion.

Responsibilities of the European Central Bank's Executive Board and Those Charged with Governance for the Financial Statements

The Executive Board is responsible for the preparation and fair presentation of the financial statements in accordance with the principles established by the Governing Council, which are laid down in Decision (EU) 2016/2247 of the ECB of 3 November 2016 on the annual accounts of the ECB (ECB/2016/35), and for such internal control as the Executive Board determines is necessary to enable the preparation of financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the financial statements, the Executive Board is responsible for using the going concern basis of accounting in accordance with Article 4 of the applicable Decision (ECB/2016/35).

Those charged with governance are responsible for overseeing the European Central Bank's financial reporting process.

Auditor's Responsibilities for the Audit of the Financial Statements

Our objectives are to obtain reasonable assurance about whether the financial statements as a whole are free from material misstatement, whether due to fraud or error, and to issue an auditor's report that includes our opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with ISAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these financial statements.

As part of an audit in accordance with ISAs, we exercise professional judgment and maintain professional skepticism throughout the audit. We also:

- Identify and assess the risks of material misstatement of the financial statements, whether due to fraud or error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting a material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations, or the override of internal control.
- Obtain an understanding of internal control relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control.
- Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by management.
- Conclude on the appropriateness of management's use of the going concern basis of accounting and, based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the entity's ability to continue as a going concern. If we conclude that a material uncertainty exists, we are required to draw attention in our auditor's report to the related disclosures in the financial statements or, if such disclosures are inadequate, to modify our opinion. Our conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of our auditor's report.
- Evaluate the overall presentation, structure and content of the financial statements, including the disclosures, and whether the financial statements represent the underlying transactions and events in a manner that achieves fair presentation

We communicate with those charged with governance regarding, among other matters, the planned scope and timing of the audit and significant audit findings, including any significant deficiencies in internal control that we identify during our audit.

We also provide those charged with governance with a statement that we have complied with relevant ethical requirements regarding independence, and to communicate with them all relationships and other matters that may reasonably be thought to bear on our independence, and where applicable, related safeguards.

Yours sincerely,

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

Victor Veger
Certified Public Accountant

Šo ECB ārējā revidenta ziņojuma neoficiālo tulkojumu nodrošinājusi ECB. Neatbilstības gadījumā noteicošais ir EY parakstītais teksts angļu valodā.

Eiropas Centrālās bankas
prezidentam un Padomei
Frankfurtē pie Mainas

2017. gada 8. februārī

Neatkarīga revidenta ziņojums

Atzinums

Mēs esam veikuši pievienoto Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatu, kas ietver 2016. gada 31. decembra bilanci, peļņas un zaudējumu aprēķinu par gadu, kas noslēdzās šajā datumā, un nozīmīgu grāmatvedības principu un citu skaidrojumu kopsavilkumu, revīziju.

Mūsaprāt, Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Eiropas Centrālās bankas finansiālo stāvokli 2016. gada 31. decembrī un tās darbības rezultātiem gadā, kas noslēdzās šajā datumā, saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti ECB 2016. gada 3. novembra Lēmumā (ES) 2016/2247 par ECB gada pārskatiem (ECB/2016/35).

Pamats atzinumam

Mēs veicām revīziju saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem (SRS). Mūsu atbildība saskaņā ar šiem standartiem ir sīkāk aplūkota mūsu ziņojuma sadaļā "Revidenta atbildība par finanšu pārskatu revīziju". Mēs esam neatkarīgi no Eiropas Centrālās bankas atbilstoši Vācijā noteiktajām ētikas prasībām, kuras attiecas uz mūsu veikto finanšu pārskatu revīziju, kas ir saskaņā ar Starptautiskās Grāmatvežu ētikas standartu padomes Profesionālo grāmatvežu ētikas kodeksu (SGĒSP Kodekss), un mēs esam pildījuši citus savus ētiskos pienākumus saskaņā ar šīm prasībām. Uzskatām, ka mūsu iegūtie revīzijas pierādījumi ir pietiekami un atbilstoši mūsu revīzijas atzinuma izteikšanai.

Eiropas Centrālās bankas Valdes un personu, kam uzticēta pārvalde, atbildība par finanšu pārskatiem

Valde ir atbildīga par šo finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti ECB 2016. gada 3. novembra Lēmumā (ES) 2016/2247 par ECB gada pārskatiem (ECB/2016/35), un par tādu iekšējās kontroles sistēmu, kāda saskaņā ar Valdes lēmumu nepieciešama, lai būtu iespējams sagatavot finanšu pārskatus, kuros nav krāpšanas vai kļūdu radītu būtisku neatbilstību.

Sagatavojot finanšu pārskatus, Valde ir atbildīga par darbības turpināšanas principa ievērošanu saskaņā ar piemērojamā Lēmuma (ECB/2016/35) 4. pantu.

Personas, kam uzticēta pārvalde, ir atbildīgas par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatu sniegšanas procesa pārraudzību.

Revidenta atbildība par finanšu pārskatu revīziju

Mūsu mērķis ir gūt pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos kopumā nav krāpšanas vai kļūdu radītu būtisku neatbilstību, un sniegt revidenta ziņojumu, kas ietver mūsu atzinumu. Pietiekamai pārliecībai ir augsts ticamības līmenis, taču tā negarantē, ka revīzija, kas veikta saskaņā ar SRS, vienmēr konstatēs būtiskas neatbilstības, ja tādas pastāv. Neatbilstības var radīt krāpšana vai kļūdas, un tās uzskatāmas par būtiskām, ja atsevišķi vai kopumā tās var nozīmīgi ietekmēt ar tautsaimniecību saistītus lēmumus, kas pieņemti, pamatojoties uz šiem finanšu pārskatiem.

Veicot revīziju saskaņā ar SRS, mēs sniedzam profesionālo spriedumu un saglabājam profesionālo skepticismu visā revīzijas gaitā. Papildus mēs veicam arī tālāk minēto.

- Identificējam un novērtējam krāpšanas vai kļūdu radītu būtisku neatbilstību riskus attiecībā uz finanšu pārskatiem, izstrādājam un veicam šiem riskiem atbilstošas revīzijas procedūras un gūstam revīzijas pierādījumus, kas ir pietiekami un atbilstoši mūsu atzinuma sniegšanai. Risks, ka netiek atklāta krāpšanas radīta būtiska neatbilstība, ir lielāks nekā risks, ka netiek atklāta kļūdu radīta būtiska neatbilstība, jo krāpšana var ietvert slepenas vienošanās, viltošanu, tīšu bezdarbību, nepatiesu atspoguļojumu vai izvairīšanos no iekšējās kontroles.
- Gūstam izpratni par iekšējo kontroli, kas saistīta ar revīziju, lai izstrādātu attiecīgajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, nevis lai sniegtu atzinumu par iestādes iekšējās kontroles efektivitāti.
- Novērtējam piemēroto grāmatvedības pamatprincipu atbilstību un grāmatvedības aplēšu un vadības sniegto saistīto skaidrojumu pamatotību.
- Izdarām secinājumus par to, vai vadība grāmatvedības uzskaitē atbilstoši piemēro darbības turpināšanas principu un, pamatojoties uz gūtajiem revīzijas pierādījumiem, secinām, vai pastāv būtiskas neatbilstības saistībā ar notikumiem vai apstākļiem, kas var radīt nopietnas šaubas par iestādes spēju turpināt darbību. Ja mēs secinām, ka pastāv būtiskas neatbilstības, revidenta ziņojumā mums jāvērš uzmanību uz attiecīgajiem skaidrojumiem finanšu pārskatos vai, ja šie skaidrojumi ir neatbilstoši, jāveic korekcijas mūsu atzinumā. Mūsu secinājumi pamatojas uz revīzijas pierādījumiem, kas gūti līdz revidenta ziņojuma sniegšanas datumam.
- Novērtējam finanšu pārskatos vispārēji sniegto informāciju, tā struktūru un saturu, t.sk. skaidrojumus, un to, vai finanšu pārskati patiesi atspoguļo pamatā esošos darījumus un notikumus.

Mēs ziņojam personām, kam uzticēta pārvalde, par jautājumiem attiecībā uz revīzijas plānoto apjomu un laiku, kā arī par nozīmīgiem revīzijas konstatējumiem, t.sk. jebkādiem nozīmīgiem trūkumiem iekšējā kontrolē, kurus mēs konstatējam revīzijas gaitā.

Personām, kam uzticēta pārvaldība, mēs sniedzam arī ziņojumu par to, ka esam ievērojuši attiecīgās ētikas prasības attiecībā uz neatkarību, un ziņojam par jebkādām attiecībām un citiem jautājumiem, kas var radīt šaubas par neatkarības principa ievērošanu un attiecīgos gadījumos saistītajiem drošības pasākumiem.

Ar cieņu,

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

Victor Veger
Certified Public Accountant

Peļņas vai zaudējumu sadales skaidrojums

Šis skaidrojums nav ECB 2016. gada finanšu pārskatu sastāvdaļa.

Saskaņā ar ECBS Statūtu 33. pantu ECB tīro peļņu pārskaita šādi:

- a) Padomes noteiktu summu, kas nepārsniedz 20% no tīrās peļņas, pārskaita vispārējo rezervju fondā, kas nepārsniedz 100% no kapitāla; un
- b) atlikušo tīro peļņu sadala ECB akcionāriem proporcionāli to apmaksātajām daļām.⁵⁵

Ja ECB radušies zaudējumi, tos var kompensēt no ECB vispārējo rezervju fonda un, ja nepieciešams, saskaņā ar Padomes lēmumu – no attiecīgā finanšu gada monetārajiem ienākumiem proporcionāli un nepārsniedzot apjomu, kādā tas sadalīts starp NCB saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5 pantu.⁵⁶

ECB 2016. gada tīrā peļņa bija 1 193.1 milj. euro. Saskaņā ar Padomes lēmumu 2017. gada 31. janvārī tika veikta starpperioda peļņas sadale euro zonas NCB 966.2 milj. euro apjomā. Turklāt Padome nolēma atlikušo peļņu (226.9 milj. euro) sadalīt euro zonas NCB.

	2016 (euro)	2015 (euro)
Gada peļņa	1 193 108 250	1 081 790 763
Starpperioda peļņas sadale	(966 234 559)	(812 134 494)
Gada peļņa pēc starpperioda peļņas sadales	226 873 691	269 656 269
Atlikušās peļņas sadale	(226 873 691)	(269 656 269)
Kopā	0	0

⁵⁵ Ārpus euro zonas esošo valstu NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB sadalāmās peļņas, un tās arī neuzņemas saistības finansēt jebkādus ECB zaudējumus.

⁵⁶ Saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu NCB monetāro ienākumu summa jāsadala NCB proporcionāli to apmaksātajām daļām ECB parakstītajā kapitālā.

Eurosistēmas konsolidētā bilance 2016. gada 31. decembrī¹

(milj. euro)²

AKTĪVI	2016. gada 31. decembris	2015. gada 31. decembris
1. Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	382 061	338 713
2. Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	327 854	307 243
2.1. SVF debitoru parādi	78 752	80 384
2.2. Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	249 102	226 860
3. Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	30 719	31 110
4. Prasības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	19 082	20 242
4.1. Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi	19 082	20 242
4.2. Kredītiespēju prasības VKM II ietvaros	0	0
5. Euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegti aizdevumi euro	595 873	558 989
5.1. Galvenās refinansēšanas operācijas	39 131	88 978
5.2. Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	556 570	469 543
5.3. Precizējošās reversās operācijas	0	0
5.4. Strukturālās reversās operācijas	0	0
5.5. Aizdevumu iespēja uz nakti	172	468
5.6. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu kredīti	0	0
6. Pārējās prasības euro pret euro zonas kredītiestādēm	69 104	107 864
7. Euro zonas rezidentu vērtspapīri euro	1 974 899	1 161 004
7.1. Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	1 654 026	803 135
7.2. Pārējie vērtspapīri	320 873	357 869
8. Valdības parāds euro	26 460	25 145
9. Pārējie aktīvi	236 847	230 236
Kopā aktīvi	3 662 901	2 780 546

¹ Izmantoti operatīvi neauditēti dati. Visu NCB finanšu pārskati tiks pabeigti 2017. gada maija beigās, un pēc tam tiks publicēta Eurosistēmas galīgā konsolidētā gada bilance.

² Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

PASĪVI	2016. gada 31. decembris	2015. gada 31. decembris
1. Banknotes apgrozībā	1 126 216	1 083 539
2. Saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	1 313 264	768 419
2.1. Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	888 988	555 864
2.2. Noguldījumu iespēja uz nakti	424 208	212 415
2.3. Termiņnoguldījumi	0	0
2.4. Precizējošās reversās operācijas	0	0
2.5. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu noguldījumi	69	140
3. Pārējās saistības euro pret euro zonas kredītiestādēm	9 427	5 200
4. Emitētie parāda vērtspapīri	0	0
5. Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	220 760	141 805
5.1. Saistības pret valdību	114 880	59 295
5.2. Pārējās saistības	105 880	82 510
6. Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	205 678	54 529
7. Saistības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	3 644	2 803
8. Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	9 301	3 677
8.1. Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības	9 301	3 677
8.2. Kredītiespēju saistības VKM II ietvaros	0	0
9. Saistības pret SVF speciālo aizņēmuma tiesību ietvaros	59 263	59 179
10. Pārējās saistības	221 402	217 492
11. Pārvērtēšanas konti	394 418	345 703
12. Kapitāls un rezerves	99 527	98 199
Kopā pasīvi	3 662 901	2 780 546

Statistical section

1. Financial and monetary developments	S2
2. Economic activity	S14
3. Prices and costs	S28
4. Exchange rates and balance of payments	S35
5. Fiscal developments	S40

Further information

ECB statistics:	http://sdw.ecb.europa.eu/
Methodological definitions can be found in the General Notes to the Statistics Bulletin:	http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=10000023
Details on calculations can be found in the Technical Notes to the Statistics Bulletin:	http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=10000022
Explanations of terms and abbreviations can be found in the ECB's statistics glossary:	http://www.ecb.europa.eu/home/glossary/html/glossa.en.html

Specific methodological note

Multi-annual averages of growth rates are calculated using the geometric mean. For all the other indicators included in this section, the multi-annual averages are computed using the arithmetic mean.

Cut-off date for the Statistical section

The cut-off date for the statistics included in the Statistical section was 15 March 2017.

Conventions used in the table

-	data do not exist/data are not applicable	(p)	provisional
.	data are not yet available	s.a.	seasonally adjusted
...	nil or negligible	n.s.a.	non-seasonally adjusted

1 Financial and monetary developments

1.1 Key ECB interest rates

(levels in percentages per annum; changes in percentage points)

With effect from: ¹⁾	Deposit facility		Main refinancing operations			Marginal lending facility	
			Fixed rate tenders	Variable rate tenders			
	Level	Change	Fixed rate	Minimum bid rate	Change	Level	Change
			Level	Level			
	1	2	3	4	5	6	7
1999 1 Jan.	2.00	-	3.00	-	-	4.50	-
4 Jan. ²⁾	2.75	0.75	3.00	-	...	3.25	-1.25
22 Jan.	2.00	-0.75	3.00	-	...	4.50	1.25
9 Apr.	1.50	-0.50	2.50	-	-0.50	3.50	-1.00
5 Nov.	2.00	0.50	3.00	-	0.50	4.00	0.50
2000 4 Feb.	2.25	0.25	3.25	-	0.25	4.25	0.25
17 Mar.	2.50	0.25	3.50	-	0.25	4.50	0.25
28 Apr.	2.75	0.25	3.75	-	0.25	4.75	0.25
9 June	3.25	0.50	4.25	-	0.50	5.25	0.50
28 June ³⁾	3.25	...	-	4.25	...	5.25	...
1 Sep.	3.50	0.25	-	4.50	0.25	5.50	0.25
6 Oct.	3.75	0.25	-	4.75	0.25	5.75	0.25
2001 11 May	3.50	-0.25	-	4.50	-0.25	5.50	-0.25
31 Aug.	3.25	-0.25	-	4.25	-0.25	5.25	-0.25
18 Sep.	2.75	-0.50	-	3.75	-0.50	4.75	-0.50
9 Nov.	2.25	-0.50	-	3.25	-0.50	4.25	-0.50
2002 6 Dec.	1.75	-0.50	-	2.75	-0.50	3.75	-0.50
2003 7 Mar.	1.50	-0.25	-	2.50	-0.25	3.50	-0.25
6 June	1.00	-0.50	-	2.00	-0.50	3.00	-0.50
2005 6 Dec.	1.25	0.25	-	2.25	0.25	3.25	0.25
2006 8 Mar.	1.50	0.25	-	2.50	0.25	3.50	0.25
15 June	1.75	0.25	-	2.75	0.25	3.75	0.25
9 Aug.	2.00	0.25	-	3.00	0.25	4.00	0.25
11 Oct.	2.25	0.25	-	3.25	0.25	4.25	0.25
13 Dec.	2.50	0.25	-	3.50	0.25	4.50	0.25
2007 14 Mar.	2.75	0.25	-	3.75	0.25	4.75	0.25
13 June	3.00	0.25	-	4.00	0.25	5.00	0.25
2008 9 July	3.25	0.25	-	4.25	0.25	5.25	0.25
8 Oct.	2.75	-0.50	-	-	-	4.75	-0.50
9 Oct. ⁴⁾	3.25	0.50	-	-	-	4.25	-0.50
15 Oct. ⁵⁾	3.25	...	3.75	-	-0.50	4.25	...
12 Nov.	2.75	-0.50	3.25	-	-0.50	3.75	-0.50
10 Dec.	2.00	-0.75	2.50	-	-0.75	3.00	-0.75
2009 21 Jan.	1.00	-1.00	2.00	-	-0.50	3.00	...
11 Mar.	0.50	-0.50	1.50	-	-0.50	2.50	-0.50
8 Apr.	0.25	-0.25	1.25	-	-0.25	2.25	-0.25
13 May	0.25	...	1.00	-	-0.25	1.75	-0.50
2011 13 Apr.	0.50	0.25	1.25	-	0.25	2.00	0.25
13 July	0.75	0.25	1.50	-	0.25	2.25	0.25
9 Nov.	0.50	-0.25	1.25	-	-0.25	2.00	-0.25
14 Dec.	0.25	-0.25	1.00	-	-0.25	1.75	-0.25
2012 11 July	0.00	-0.25	0.75	-	-0.25	1.50	-0.25
2013 8 May	0.00	...	0.50	-	-0.25	1.00	-0.50
13 Nov.	0.00	...	0.25	-	-0.25	0.75	-0.25
2014 11 June	-0.10	-0.10	0.15	-	-0.10	0.40	-0.35
10 Sep.	-0.20	-0.10	0.05	-	-0.10	0.30	-0.10
2015 9 Dec.	-0.30	-0.10	0.05	-	...	0.30	...
2016 16 Mar.	-0.40	-0.10	0.00	-	-0.05	0.25	-0.05

Source: ECB.

- 1) From 1 January 1999 to 9 March 2004, the date refers to the deposit and marginal lending facilities. For main refinancing operations, changes in the rate are effective from the first operation following the date indicated. The change on 18 September 2001 was effective on that same day. From 10 March 2004 the date refers both to the deposit and marginal lending facilities, and to the main refinancing operations (with changes effective from the first main refinancing operation following the Governing Council decision), unless otherwise indicated.
- 2) On 22 December 1998 the ECB announced that, as an exceptional measure between 4 and 21 January 1999, a narrow corridor of 50 basis points would be applied between the interest rates for the marginal lending facility and the deposit facility, aimed at facilitating the transition to the new monetary regime by market participants.
- 3) On 8 June 2000 the ECB announced that, starting from the operation to be settled on 28 June 2000, the main refinancing operations of the Eurosystem would be conducted as variable rate tenders. The minimum bid rate refers to the minimum interest rate at which counterparties may place their bids.
- 4) As of 9 October 2008 the ECB reduced the standing facilities corridor from 200 basis points to 100 basis points around the interest rate on the main refinancing operations. The standing facilities corridor was restored to 200 basis points as of 21 January 2009.
- 5) On 8 October 2008 the ECB announced that, starting from the operation to be settled on 15 October, the weekly main refinancing operations would be carried out through a fixed rate tender procedure with full allotment at the interest rate on the main refinancing operations. This change overrode the previous decision (made on the same day) to cut by 50 basis points the minimum bid rate on the main refinancing operations conducted as variable rate tenders.

1 Financial and monetary developments

1.2 Eurosystem monetary policy operations allotted through tender procedures ¹⁾

(EUR millions; interest rates in percentages per annum)

1.2.1 Main and longer-term refinancing operations ^{2), 3)}

Date of settlement	Bids (amount)	Number of participants	Allotment (amount)	Fixed rate tender procedures	Variable rate tender procedures			Running for (...) days
				Fixed rate	Minimum bid rate	Marginal rate ⁴⁾	Weighted average rate	
	1	2	3	4	5	6	7	8
Main refinancing operations								
2016 26 Oct.	36,027	77	36,027	0.00	-	-	-	6
1 Nov.	32,728	59	32,728	0.00	-	-	-	8
9 Nov.	31,449	69	31,449	0.00	-	-	-	7
16 Nov.	32,639	72	32,639	0.00	-	-	-	7
23 Nov.	33,719	79	33,719	0.00	-	-	-	7
30 Nov.	35,952	86	35,952	0.00	-	-	-	7
7 Dec.	35,762	77	35,762	0.00	-	-	-	7
14 Dec.	36,822	76	36,822	0.00	-	-	-	7
21 Dec.	32,877	53	32,877	0.00	-	-	-	7
28 Dec.	39,131	74	39,131	0.00	-	-	-	7
Longer-term refinancing operations ⁵⁾								
2016 29 June ⁶⁾	399,289	514	399,289	0.00	-	-	-	1,456
30 June	7,726	55	7,726	0.00	-	-	-	91
28 July	7,010	70	7,010	0.00	-	-	-	91
1 Sep.	5,015	58	5,015	0.00	-	-	-	91
28 Sep. ⁶⁾	45,270	249	45,270	0.00	-	-	-	1,463
29 Sep.	4,570	40	4,570	0.00	-	-	-	84
27 Oct.	5,427	55	5,427	0.00	-	-	-	91
1 Dec.	3,270	46	3,270	0.00	-	-	-	84
21 Dec. ⁶⁾	62,161	200	62,161	0.00	-	-	-	1,456
22 Dec. ⁷⁾	2,671	36	2,671	-	-	-	-	98

Source: ECB.

1) Only the 10 last operations until the end of 2016 are displayed in each category.

2) With effect from April 2002, split tender operations (i.e. operations with a one-week maturity conducted as standard tender procedures in parallel with a main refinancing operation) are classified as main refinancing operations.

3) On 8 June 2000 the ECB announced that, starting from the operation to be settled on 28 June 2000, the main refinancing operations of the Eurosystem would be conducted as variable rate tender procedures. The minimum bid rate refers to the minimum interest rate at which counterparties may place their bids. On 8 October 2008 the ECB announced that, starting from the operation to be settled on 15 October 2008, the weekly main refinancing operations would be carried out through a fixed rate tender procedure with full allotment at the interest rate on the main refinancing operations. On 4 March 2010 the ECB decided to return to variable rate tender procedures in the regular three-month longer-term refinancing operations, starting with the operation to be allotted on 28 April 2010 and settled on 29 April 2010.

4) In liquidity-providing (absorbing) operations, the marginal rate refers to the lowest (highest) rate at which bids were accepted.

5) For the operations settled on 22 December 2011 and 1 March 2012, after one year counterparties have the option to repay any part of the liquidity that they have been allotted in these operations, on any day that coincides with the settlement day of a main refinancing operation.

6) Targeted longer-term refinancing operation. Further information can be found in the "Monetary Policy" section of the ECB's website (<https://www.ecb.europa.eu>) under "Instruments" then "Open market operations".

7) In this longer-term refinancing operation, the rate at which all bids are satisfied is indexed to the average minimum bid rate in the main refinancing operations over the life of the operation. The interest rates displayed for these indexed longer-term refinancing operations have been rounded to two decimal places. For the precise calculation method, please refer to the Technical Notes.

1.2.2 Other tender operations

Date of settlement	Type of operation	Bids (amount)	Number of participants	Allotment (amount)	Fixed rate tender procedures	Variable rate tender procedures			Running for (...) days		
					Fixed rate	Minimum bid rate	Maximum bid rate	Marginal rate ²⁾		Weighted average rate	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2014 9 Apr.	Collection of fixed-term deposits	192,515	156	172,500	-	-	0.25	0.24	0.22	7	
16 Apr.	Collection of fixed-term deposits	153,364	139	153,364	-	-	0.25	0.25	0.23	7	
23 Apr.	Collection of fixed-term deposits	166,780	139	166,780	-	-	0.25	0.25	0.23	7	
30 Apr.	Collection of fixed-term deposits	103,946	121	103,946	-	-	0.25	0.25	0.24	7	
7 May	Collection of fixed-term deposits	165,533	158	165,533	-	-	0.25	0.25	0.23	7	
14 May	Collection of fixed-term deposits	144,281	141	144,281	-	-	0.25	0.25	0.24	7	
21 May	Collection of fixed-term deposits	137,465	148	137,465	-	-	0.25	0.25	0.24	7	
28 May	Collection of fixed-term deposits	102,878	119	102,878	-	-	0.25	0.25	0.25	7	
4 June	Collection of fixed-term deposits	119,200	140	119,200	-	-	0.25	0.25	0.24	7	
11 June	Collection of fixed-term deposits	108,650	122	108,650	-	-	0.15	0.15	0.13	7	

Source: ECB.

1) Only the 10 last operations until the end of 2016 are displayed in each category.

2) In liquidity-providing (absorbing) operations, the marginal rate refers to the lowest (highest) rate at which bids were accepted.

1 Financial and monetary developments

1.3 Long-term government bond yields

(percentages per annum; period averages)

	1999-2016 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	3.6	4.5	2.5	2.4	1.7	0.8	0.5
Germany	3.1	4.3	1.7	1.6	1.2	0.5	0.1
Estonia ²⁾
Ireland	4.4	4.4	4.4	3.8	2.4	1.2	0.7
Greece	7.5	4.8	11.0	10.1	6.9	9.7	8.4
Spain	4.1	4.4	3.7	4.6	2.7	1.7	1.4
France	3.4	4.4	2.2	2.2	1.7	0.8	0.5
Italy	4.2	4.6	3.7	4.3	2.9	1.7	1.5
Cyprus	5.3	5.3	5.3	6.5	6.0	4.5	3.8
Latvia	5.2	5.3	5.1	3.3	2.5	1.0	0.5
Lithuania	5.0	5.2	4.8	3.8	2.8	1.4	0.9
Luxembourg	3.1	4.1	2.0	1.9	1.3	0.4	0.3
Malta	4.1	5.0	3.2	3.4	2.6	1.5	0.9
Netherlands	3.3	4.4	2.0	2.0	1.5	0.7	0.3
Austria	3.4	4.4	2.2	2.0	1.5	0.7	0.4
Portugal	5.1	4.5	5.8	6.3	3.8	2.4	3.2
Slovenia	4.5	5.1	3.9	5.8	3.3	1.7	1.1
Slovakia	4.2	5.3	3.0	3.2	2.1	0.9	0.5
Finland	3.3	4.4	2.0	1.9	1.4	0.7	0.4
Euro area	3.7	4.4	2.9	3.0	2.0	1.2	0.9
Bulgaria	4.6	5.0	4.3	3.5	3.3	2.5	2.3
Czech Republic	3.5	4.6	2.5	2.1	1.6	0.6	0.4
Denmark	3.3	4.5	1.8	1.7	1.3	0.7	0.3
Croatia	5.3	5.1	5.3	4.7	4.1	3.6	3.5
Hungary	6.7	7.3	6.2	5.9	4.8	3.4	3.1
Poland	5.6	6.6	4.5	4.0	3.5	2.7	3.0
Romania	6.4	7.3	6.0	5.4	4.5	3.5	3.3
Sweden	3.4	4.5	1.9	2.1	1.7	0.7	0.5
United Kingdom	3.7	4.8	2.3	2.0	2.1	1.8	1.2
European Union	3.8	4.6	2.9	3.0	2.2	1.4	1.1
United States	3.7	4.7	2.5	2.3	2.5	2.1	1.8
Japan	1.2	1.5	0.8	0.7	0.6	0.4	0.0

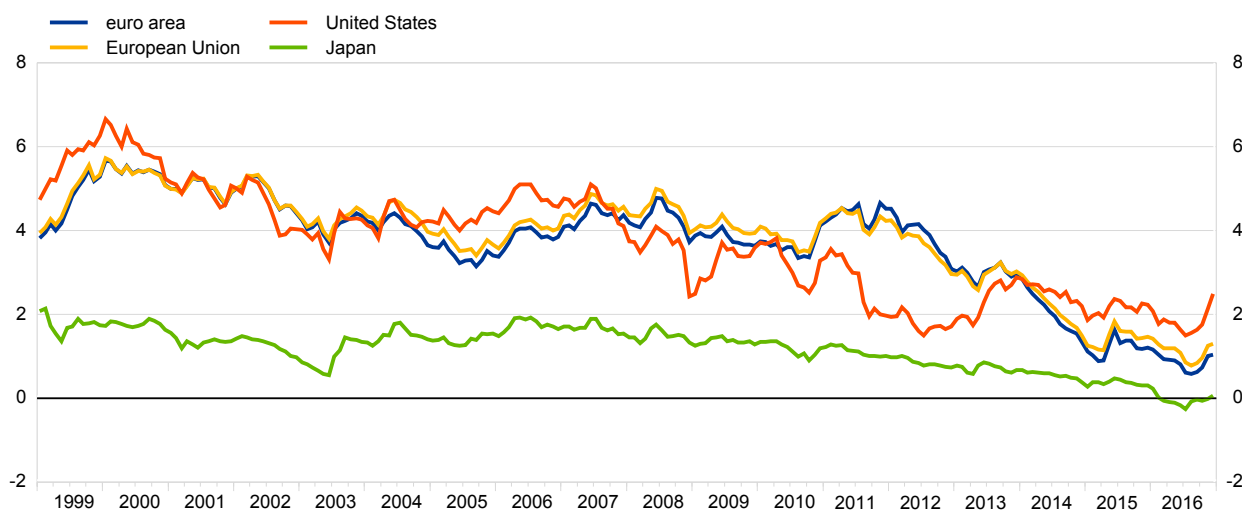
Source: ECB calculations based on daily data from national central banks. Thomson Reuters data for the United States and Japan.

1) Data for Cyprus, Latvia, Lithuania, Malta, Slovenia, Slovakia, Czech Republic, Hungary and Poland available since January 2001. Data for Bulgaria available since January 2003; for Romania since April 2005; and for Croatia since December 2005.

2) There are no Estonian sovereign debt securities that comply with the definition of long-term interest rates for convergence purposes. No suitable proxy indicator has been identified.

Chart 1.3 Long-term government bond yields ¹⁾

(percentages per annum; monthly averages)

Source: ECB calculations based on daily data from national central banks. Thomson Reuters data for the United States and Japan.

1) Data for Cyprus, Latvia, Lithuania, Malta, Slovenia, Slovakia, Czech Republic, Hungary and Poland available since January 2001. Data for Bulgaria available since January 2003; for Romania since April 2005; and for Croatia since December 2005.

1 Financial and monetary developments

1.4 Selected stock market indices

(percentage changes)

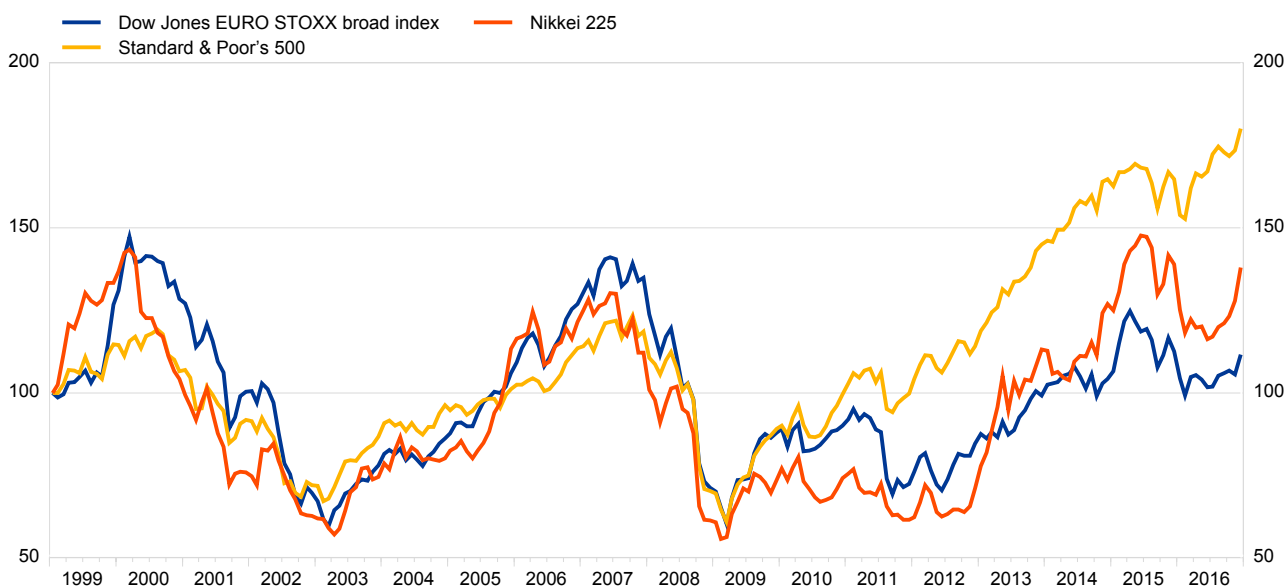
	1999-2016 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium - BEL 20 Index	8.0	-42.9	43.6	18.1	12.4	12.6	-2.5
Germany - DAX 30 Index	65.0	-30.9	92.7	25.5	2.7	9.6	6.9
Estonia - OMXT Index	756.9	119.0	165.8	11.4	-7.7	19.1	19.6
Ireland - ISEQ Index	29.9	-53.3	119.1	33.6	15.1	30.0	-4.0
Greece - ASE Index	-88.7	-68.7	-70.7	28.1	-28.9	-23.6	1.9
Spain - IBEX 35 Index	-19.7	-21.0	-21.7	21.4	3.7	-7.2	-2.0
France - CAC 40 Index	-18.4	-46.0	23.5	18.0	-0.5	8.5	4.9
Italy - FTSEMIB Index	-54.9	-54.3	-17.3	16.6	0.2	12.7	-10.2
Cyprus - CSE Index	-93.4	9.4	-95.8	-10.1	-17.0	-20.9	-2.0
Latvia - OMXR Index	371.0	74.1	163.1	16.2	-11.3	45.7	23.5
Lithuania - OMXV Index	458.5	79.3	113.4	18.7	7.3	7.4	14.9
Luxembourg - LuxX Index	19.5	-29.8	21.7	16.1	4.9	-8.5	20.0
Malta - MSE Index	34.5	-6.8	33.8	14.8	-9.6	33.0	4.5
Netherlands - AEX Index	-28.0	-63.4	44.1	17.2	5.6	4.1	9.4
Austria - ATX Index	118.6	46.2	4.9	6.1	-15.2	11.0	9.2
Portugal - PSI 20 Index	-60.9	-47.0	-44.7	16.0	-26.8	10.7	-11.9
Slovenia - SBITOP Index	-51.3	-42.0	-27.0	3.2	19.6	-11.2	3.1
Slovakia - SAX Index	313.4	366.0	19.3	2.9	12.4	31.5	9.0
Finland - OMXH Index	-38.9	-62.9	37.9	26.5	5.7	10.8	3.6
Euro area - DJ EURO STOXX Broad Index	-15.9	-46.5	27.5	20.5	1.7	8.0	1.5
Bulgaria - SOFIX Index	449.5	236.0	37.3	42.3	6.2	-11.7	27.2
Czech Republic - PX 50 Index	88.2	75.3	-17.5	-4.8	-4.3	1.0	-3.6
Denmark - OMXC 20 Index	245.7	-3.1	162.5	24.1	20.9	36.2	-12.8
Croatia - CROBEX Index	70.1	46.9	-0.5	3.1	-2.7	-3.2	18.1
Hungary - BUX Index	262.9	38.8	50.8	2.2	-10.4	43.8	33.8
Poland - WIG Index	186.2	50.6	29.4	8.1	0.3	-9.6	11.4
Romania - BET Index	1,479.6	546.8	51.0	26.1	9.1	-1.1	1.2
Sweden - OMXS 30 Index	26.5	-44.8	59.4	20.7	9.9	-1.2	4.9
United Kingdom - FTSE 100 Index	3.1	-36.0	32.0	14.4	-2.7	-4.9	14.4
United States - S&P 500 Index	52.4	-38.5	100.8	29.6	11.4	-0.7	9.5
Japan - Nikkei 225 Index	1.0	-53.2	81.2	56.7	7.1	9.1	0.4

Source: ECB calculations based on Thomson Reuters Datastream and Bloomberg daily data.

1) Data for Latvia and Bulgaria available since 2000; for Croatia since 2002; for Cyprus since 2004; and for Slovenia since 2007.

Chart 1.4 Dow Jones EURO STOXX broad index, Standard & Poor's 500 and Nikkei 225

(index: January 1999 = 100; monthly averages)

Source: ECB calculations based on Thomson Reuters Datastream and Bloomberg daily data.

1 Financial and monetary developments

1.5 Money markets: 3-month interbank offered rates ¹⁾

(percentages per annum; period averages)

	1999-2016 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Euro area - EURIBOR	2.09	3.35	0.52	0.22	0.21	-0.02	-0.26
Bulgaria - SOFIBOR	3.19	4.57	2.31	1.14	0.78	0.54	0.15
Czech Republic - PRIBOR	2.45	3.70	0.89	0.46	0.36	0.31	0.29
Denmark - CIBOR	2.36	3.64	0.76	0.27	0.31	-0.12	-0.15
Croatia - ZIBOR	5.44	7.54	2.81	1.52	0.97	1.23	0.85
Hungary - BUBOR	7.42	9.70	4.58	4.32	2.41	1.61	0.99
Poland - WIBOR	6.55	9.11	3.35	3.03	2.52	1.75	1.70
Romania - ROBOR	15.46	24.65	4.82	4.23	2.54	1.33	0.78
Sweden - STIBOR	2.33	3.44	0.93	1.19	0.66	-0.19	-0.49
United Kingdom - LIBOR	2.08	3.35	0.48	0.15	0.18	-0.02	-0.28
United States - LIBOR	2.26	3.73	0.42	0.27	0.23	0.32	0.74
Japan - LIBOR	0.24	0.29	0.18	0.15	0.13	0.09	-0.02

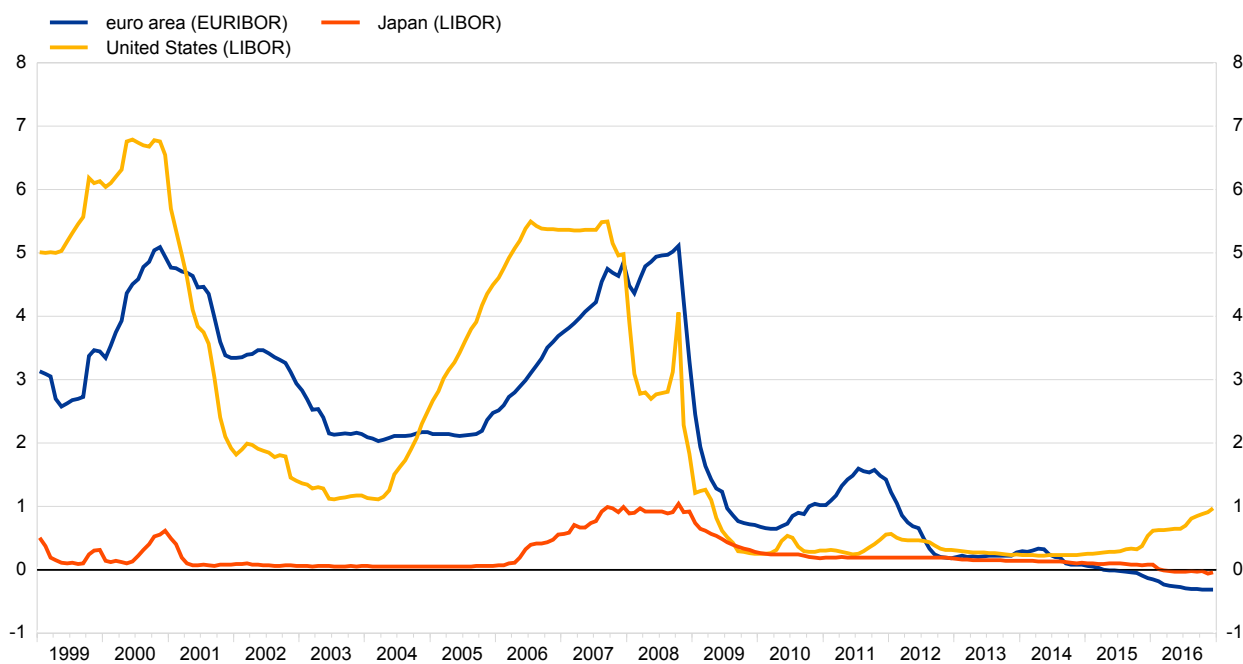
Source: ECB calculations based on Thomson Reuters and Thomson Reuters Datastream daily data.

1) Interbank offered rates for the currency of each reference area.

2) Data for Bulgaria available since 2003.

Chart 1.5 Money markets: 3-month interbank offered rates

(percentages per annum; monthly averages)

Source: ECB calculation based on Thomson Reuters daily data.

1 Financial and monetary developments

1.6 Composite cost of borrowing

(percentages per annum; new business; period averages)

1.6.1 Non-financial corporations ¹⁾

	2003-2016	2003-2008	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	3.13	4.24	2.30	2.28	2.26	1.98	1.77
Germany	3.62	4.75	2.78	2.57	2.48	2.09	1.88
Estonia	-	-	3.61	3.16	2.97	2.51	2.49
Ireland	4.16	5.10	3.46	3.60	3.69	3.06	2.80
Greece	5.71	5.78	5.66	6.25	5.83	5.13	4.92
Spain	3.58	4.21	3.10	3.58	3.36	2.61	2.12
France	3.10	4.11	2.33	2.18	2.11	1.74	1.60
Italy	4.00	4.90	3.34	4.00	3.56	2.67	2.15
Cyprus	-	-	5.92	6.30	5.82	4.78	4.19
Latvia	-	-	-	-	3.51	3.33	2.87
Lithuania	-	-	-	-	-	2.50	2.32
Luxembourg	2.88	4.03	2.02	1.77	1.65	1.56	1.34
Malta	-	-	4.39	4.48	4.26	3.94	3.47
Netherlands	3.21	4.30	2.39	2.36	2.32	1.84	1.48
Austria	3.08	4.26	2.20	2.01	1.97	1.82	1.71
Portugal	5.11	5.34	4.93	5.64	5.00	3.96	3.29
Slovenia	4.41	4.36	4.45	4.85	4.39	3.12	2.43
Slovakia	-	-	2.87	2.62	2.66	2.41	2.24
Finland	2.96	4.05	2.14	2.08	2.13	1.85	1.71
Euro area ²⁾	3.56	4.51	2.85	2.98	2.78	2.25	1.92

Source: ECB MFI interest rate statistics.

1) The composite cost of borrowing indicator for non-financial corporations combines interest rates on all loans to corporations, including overdrafts. This indicator is derived from the MFI interest rate statistics.

2) Data refer to the changing composition of the euro area.

1.6.2 Households for house purchase ¹⁾

	2003-2016	2003-2008	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	3.77	4.38	3.31	3.45	3.17	2.49	2.11
Germany	3.77	4.81	2.98	2.76	2.50	1.96	1.76
Estonia	-	-	2.96	2.72	2.52	2.30	2.32
Ireland	3.67	4.13	3.32	3.42	3.44	3.41	3.25
Greece	3.86	4.53	3.36	2.81	2.93	2.63	2.69
Spain	3.39	4.16	2.81	2.99	2.93	2.23	1.94
France	3.67	4.25	3.24	3.18	2.95	2.31	1.87
Italy	3.78	4.49	3.26	3.69	3.20	2.51	2.13
Cyprus	-	-	4.54	4.88	4.42	3.63	3.08
Latvia	-	-	-	-	3.33	3.08	2.88
Lithuania	-	-	-	-	-	1.88	1.94
Luxembourg	2.94	4.02	2.12	2.13	2.03	1.86	1.69
Malta	-	-	3.17	3.22	2.93	2.79	2.81
Netherlands	4.15	4.54	3.87	3.78	3.35	2.90	2.59
Austria	3.30	4.28	2.57	2.39	2.29	2.01	1.90
Portugal	3.48	4.17	2.96	3.25	3.19	2.38	1.90
Slovenia	4.24	5.55	3.26	3.20	3.21	2.53	2.20
Slovakia	-	-	4.12	4.10	3.42	2.74	2.04
Finland	2.74	3.85	1.90	2.01	1.81	1.36	1.16
Euro area ²⁾	3.66	4.42	3.09	3.07	2.80	2.26	1.97

Source: ECB MFI interest rate statistics.

1) The cost of borrowing indicator for new loans to households combines interest rates on loans to households for house purchase. This indicator is derived from the MFI interest rate statistics.

2) Data refer to the changing composition of the euro area.

1 Financial and monetary developments

1.7 Aggregated deposit rate

(percentages per annum; period averages)

1.7.1 Non-financial corporations ¹⁾

	2003-2016	2003-2008	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	1.42	2.79	0.40	0.34	0.35	0.15	-0.03
Germany	1.49	2.86	0.47	0.24	0.24	0.16	0.02
Estonia	-	-	0.65	0.30	0.31	0.23	0.17
Ireland	1.67	2.75	0.87	0.57	0.41	0.15	0.05
Greece	-	-	-	-	-	-	-
Spain	2.00	2.90	1.32	1.55	0.80	0.36	0.21
France	1.76	2.89	0.92	0.81	0.74	0.31	0.21
Italy	1.99	2.88	1.33	1.80	1.22	0.87	1.04
Cyprus	-	-	2.74	2.68	2.44	1.72	1.41
Latvia	-	-	-	-	-	-	-
Lithuania	-	-	0.62	0.36	0.22	0.17	0.19
Luxembourg	-	-	-	-	-	-	-
Malta	-	-	1.55	1.97	1.25	0.89	0.78
Netherlands	-	-	-	0.19	0.17	0.06	-0.03
Austria	1.67	2.92	0.74	0.45	0.44	0.32	0.26
Portugal	2.10	2.97	1.46	1.57	0.96	0.46	0.25
Slovenia	-	-	1.29	1.66	0.72	0.27	0.11
Slovakia	-	-	0.55	0.44	0.39	0.24	0.18
Finland	1.48	2.80	0.50	0.29	0.42	0.30	0.39
Euro area ²⁾	1.72	2.86	0.87	0.94	0.61	0.32	0.18

Source: ECB MFI interest rate statistics.

Note: Data on deposit interest rates for Greece, Latvia and Luxembourg are available, but are being treated as confidential under ECB rules.

1) New deposits with agreed maturity excluding overnight deposits and deposits redeemable at notice.

2) Data refer to the changing composition of the euro area.

1.7.2 Households ¹⁾

	2003-2016	2003-2008	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	1.84	2.75	1.16	1.29	1.17	1.00	0.65
Germany	1.79	2.80	1.04	0.86	0.69	0.47	0.42
Estonia	1.70	2.75	0.92	0.53	0.55	0.58	0.54
Ireland	1.80	2.64	1.17	0.94	0.64	0.29	0.16
Greece	-	-	-	-	-	-	-
Spain	2.22	2.89	1.72	1.83	0.99	0.46	0.21
France	2.39	2.89	2.01	2.18	2.19	1.68	1.24
Italy	1.88	2.07	1.73	2.14	1.59	1.20	1.08
Cyprus	-	-	3.21	2.95	2.56	1.77	1.53
Latvia	-	-	1.23	0.49	0.50	0.56	0.56
Lithuania	-	-	1.01	0.54	0.43	0.28	0.24
Luxembourg	-	-	-	-	-	-	-
Malta	-	-	2.01	2.26	1.83	1.34	1.17
Netherlands	-	-	-	2.33	2.09	1.92	1.68
Austria	1.88	2.89	1.11	0.89	0.74	0.45	0.37
Portugal	2.25	2.67	1.94	2.16	1.59	0.75	0.39
Slovenia	-	-	1.80	2.25	1.25	0.58	0.33
Slovakia	-	-	1.86	1.71	1.67	1.68	1.34
Finland	2.03	2.97	1.32	1.10	1.09	0.96	0.56
Euro area ²⁾	2.24	2.81	1.80	1.99	1.35	0.81	0.56

Source: ECB MFI interest rate statistics.

Note: Data on deposit interest rates for Greece and Luxembourg are available, but are being treated as confidential under ECB rules.

1) New deposits with agreed maturity excluding overnight deposits and deposits redeemable at notice.

2) Data refer to the changing composition of the euro area.

1 Financial and monetary developments

1.8 Debt securities issued by euro area residents in all currencies

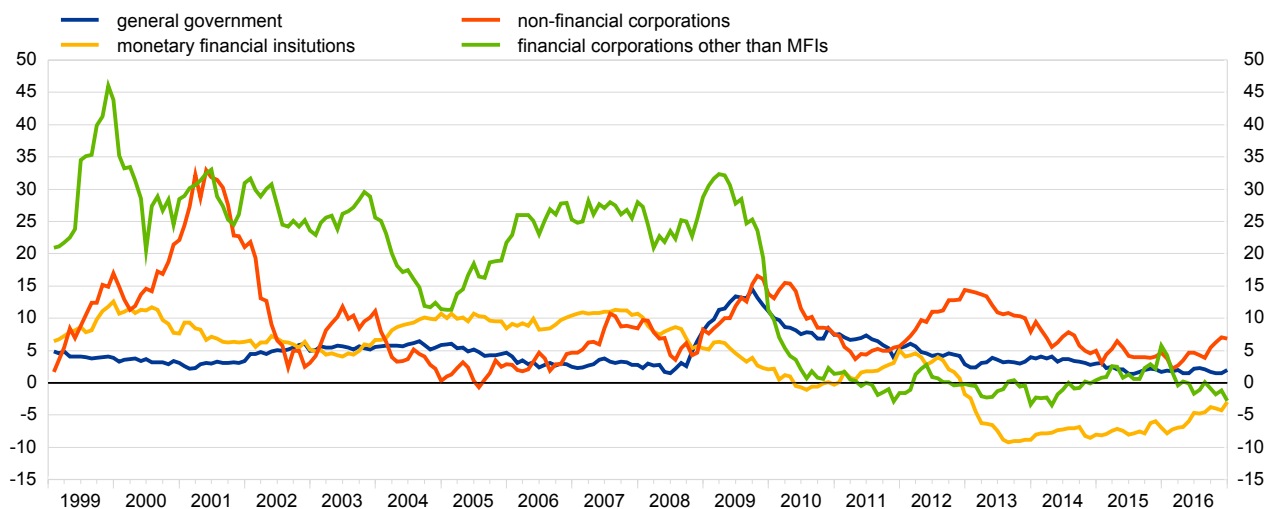
(annual percentage changes; period averages)

	1999-2016	1999-2008	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	3.5	2.6	3.0	1.4	1.4	1.3	4.2
Germany	2.1	4.8	-1.2	-4.1	-2.6	-0.6	-1.3
Estonia	-	-	6.7	9.9	10.4	-0.5	2.4
Ireland	5.1	9.9	-2.2	-3.0	-3.5	-0.5	-3.3
Greece	2.0	12.6	-11.7	-25.6	-11.4	-4.6	-28.1
Spain	8.5	15.6	-0.7	-4.1	-6.9	-4.5	-0.7
France	6.2	8.4	3.2	0.1	2.7	0.6	1.4
Italy	4.1	6.4	0.4	1.5	-1.3	-3.8	-2.3
Cyprus	-	-	1.4	2.5	-5.6	-2.9	4.7
Latvia	-	-	21.2	34.4	34.9	8.9	10.9
Lithuania	-	-	1.2	-	3.7	-2.1	6.7
Luxembourg	6.0	0.2	12.5	20.8	13.3	16.6	2.3
Malta	-	-	9.4	6.8	14.3	13.1	11.1
Netherlands	7.1	12.6	0.6	-0.6	-0.6	0.9	0.2
Austria	4.7	9.6	-1.0	-2.0	-1.7	-3.3	-0.7
Portugal	6.8	10.4	0.2	-2.1	-7.5	-6.7	1.1
Slovenia	-	-	8.6	11.9	29.6	3.6	1.6
Slovakia	11.8	13.7	9.4	13.7	7.7	1.6	3.1
Finland	4.9	3.6	5.7	8.5	7.2	-0.9	1.3
Euro area	4.9	7.7	0.9	-0.6	-0.7	-0.6	-0.3

Source: ECB.

Chart 1.8 Debt securities issued by euro area residents, by sector

(annual percentage changes)

Source: ECB.

1 Financial and monetary developments

1.9 Listed shares issued by euro area residents

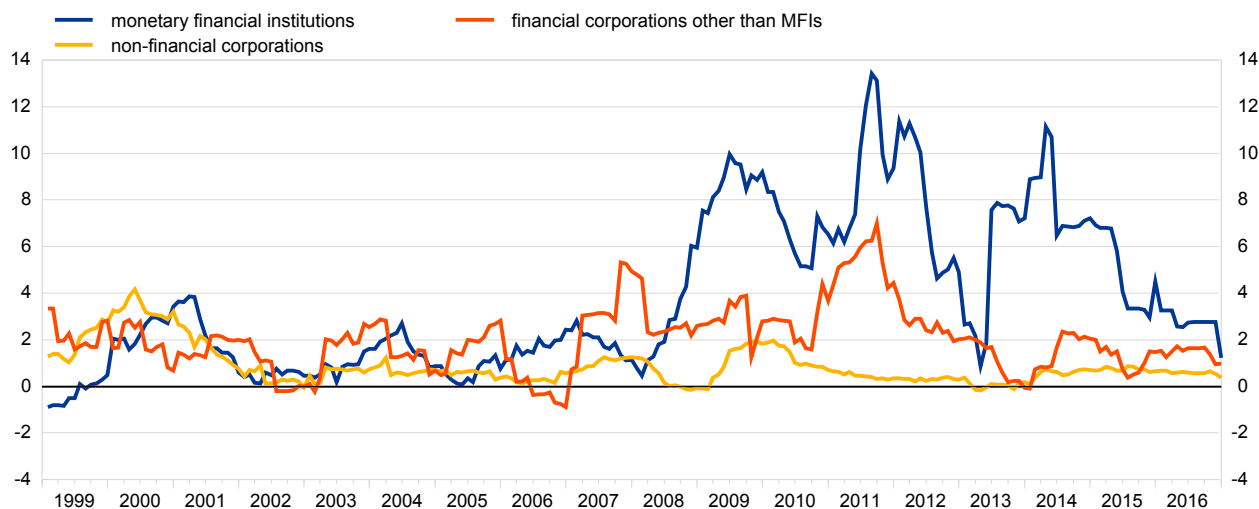
(annual percentage changes; period averages)

	1999-2016	1999-2008	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	0.2	0.1	0.4	0.9	1.3	1.0	1.1
Germany	1.2	1.4	0.9	0.3	0.7	0.9	0.3
Estonia	-	-	-7.3	-4.5	-3.8	-4.8	-4.0
Ireland	2.6	1.0	0.5	-6.1	-0.7	0.3	-0.1
Greece	7.8	1.5	16.9	39.6	35.1	6.8	33.9
Spain	1.2	1.1	1.2	0.8	0.3	2.5	1.1
France	0.8	0.7	0.7	0.9	0.7	0.8	0.5
Italy	1.6	1.1	1.8	0.7	1.4	1.8	1.4
Cyprus	-	-	16.2	9.3	13.8	23.1	9.2
Latvia	-	-	0.5	0.0	0.1	0.6	1.7
Lithuania	-	-	-0.4	-	-0.7	-3.9	0.3
Luxembourg	6.0	5.7	7.3	2.7	9.6	6.9	11.5
Malta	-	-	4.6	2.2	5.1	8.0	6.0
Netherlands	0.3	0.3	0.3	-0.6	0.7	0.0	0.6
Austria	5.6	8.7	2.1	1.3	5.2	2.3	0.4
Portugal	2.3	2.3	2.2	2.3	3.2	3.4	0.3
Slovenia	-	-	0.9	2.8	1.1	0.5	0.0
Slovakia	-	-	0.5	-0.1	0.0	-0.1	-0.2
Finland	0.2	-0.5	1.1	1.4	2.3	0.9	0.8
Euro area	1.2	1.1	1.1	0.6	1.4	1.2	0.9

Source: ECB.

Chart 1.9 Listed shares issued by euro area residents, by sector

(annual percentage changes)

Source: ECB.

1 Financial and monetary developments

1.10 Monetary aggregates, components and counterparts ¹⁾

(annual percentage changes at the end of each year; period averages; seasonally adjusted)

	1999-2016	1999-2008	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Components of M3							
M3	5.3	7.5	2.5	0.9	3.8	4.7	5.0
M2	5.5	7.3	3.3	2.4	3.7	5.2	4.8
M1	7.5	7.8	7.2	5.6	8.0	10.5	8.8
Currency in circulation	7.3	9.0	5.2	5.3	6.5	6.8	3.5
Overnight deposits	7.6	7.6	7.6	5.7	8.4	11.3	9.8
M2-M1 (other short-term deposits)	2.9	7.1	-2.0	-1.8	-2.3	-3.3	-2.6
Deposits with an agreed maturity of up to two years	1.9	10.3	-7.7	-6.4	-5.4	-8.6	-7.6
Deposits redeemable at notice of up to three months	3.6	3.3	4.0	2.2	0.2	0.6	0.7
M3-M2 (marketable instruments)	2.7	8.8	-4.5	-16.1	4.4	-3.5	8.8
Repurchase agreements	-0.5	6.2	-8.3	-8.9	2.9	-39.1	-5.8
Money market fund shares	4.2	9.4	-2.0	-10.4	2.5	12.0	8.8
Debt securities issued with a maturity of up to two years	0.2	11.9	-12.8	-38.0	19.9	-25.3	23.8
Counterparts of M3 ²⁾							
MFI liabilities:							
Central government holdings	3.9	7.2	0.0	-14.2	-1.6	3.6	10.9
Longer-term financial liabilities vis-a-vis other euro area residents	3.8	6.6	0.3	-1.1	-2.2	-3.1	-2.1
Deposits with an agreed maturity of over two years	2.9	5.8	-0.6	-0.8	-5.1	-4.8	-3.4
Deposits redeemable at notice of over three months	-3.2	-0.9	-6.1	-13.5	2.2	-14.5	-11.5
Debt securities issued with a maturity of over two years	2.6	7.3	-3.0	-5.1	-6.1	-8.6	-5.4
Capital and reserves	6.4	7.4	5.3	3.8	4.5	4.3	2.0
MFI assets:							
Credit to euro area residents	4.5	6.9	1.5	-2.0	-0.2	2.3	4.7
Credit to general government	3.2	0.6	6.6	-0.7	2.1	7.9	11.7
of which: loans	0.3	-0.1	0.8	-6.3	1.5	-1.9	-3.1
Credit to the private sector ³⁾	4.8	8.7	0.2	-2.4	-0.8	0.7	2.5
of which: loans ⁴⁾	4.7	8.3	0.3	-2.4	-0.3	0.7	2.3

Source: ECB.

1) Data refer to the changing composition of the euro area.

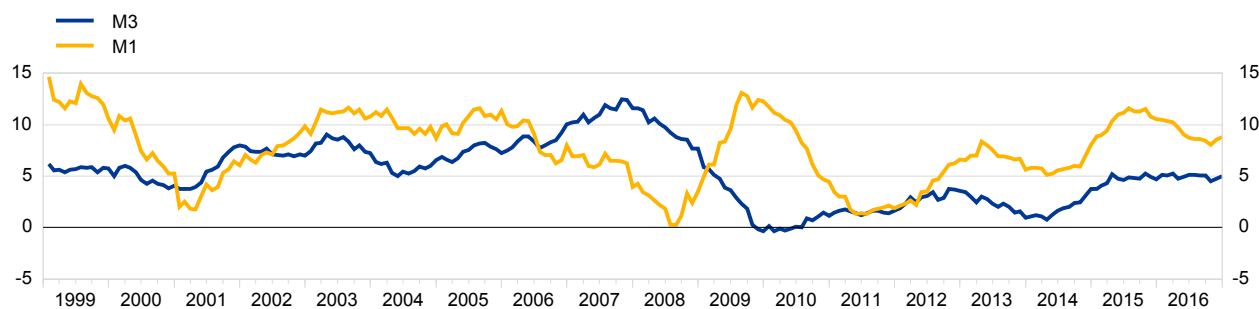
2) The table presents only selected counterparts to M3; i.e. net external assets and "other counterparts" (residual) are not included.

3) Private sector refers to euro area non-MFIs excluding general government.

4) Adjusted for loan sales and securitisation (resulting in derecognition from the MFI statistical balance sheet) as well as for positions arising from notional cash pooling services provided by MFIs.

Chart 1.10 Monetary aggregates ¹⁾

(annual percentage changes at the end of each month; seasonally adjusted)

Source: ECB.

1) Data refer to the changing composition of the euro area.

1 Financial and monetary developments

1.11 MFI loans to non-financial corporations ¹⁾

(annual percentage changes at the end of each year; period averages; not seasonally adjusted)

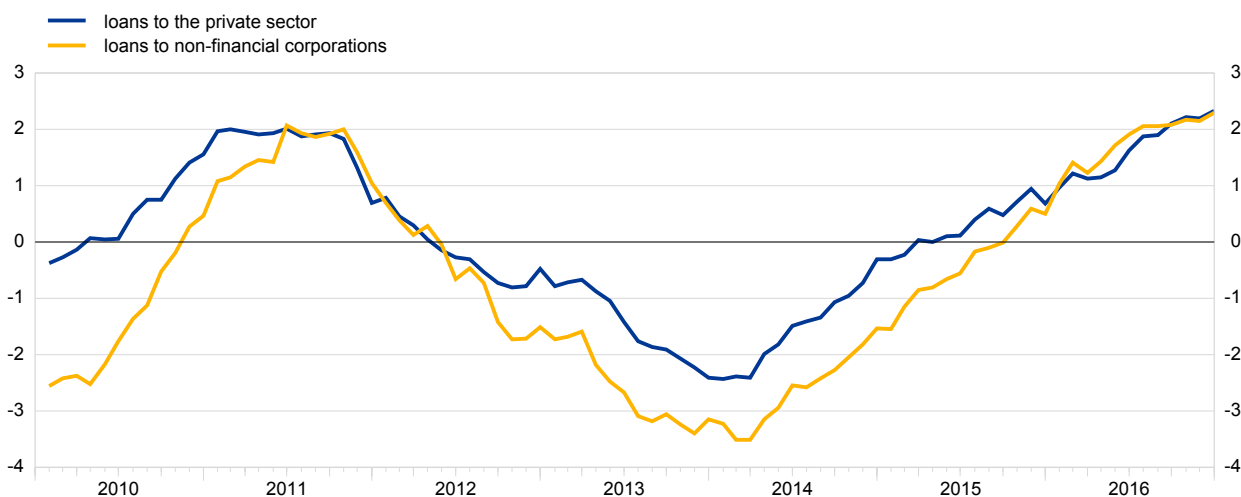
	2010-2016	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Belgium	2.9	4.9	2.1	1.3	1.1	0.7	3.8	6.9
Germany	0.3	-0.8	0.3	0.6	-1.9	-0.5	0.8	3.5
Estonia	1.8	-5.1	-4.9	3.1	3.6	3.6	6.4	6.6
Ireland	-4.5	-6.5	-2.4	-4.0	-5.7	-6.5	-5.3	-0.7
Greece	-2.3	0.0	-2.4	-6.2	-3.2	-2.8	-1.3	0.0
Spain	-4.5	-0.9	-4.0	-7.6	-9.8	-6.6	-1.2	-0.8
France	2.7	1.5	4.7	1.3	-0.2	2.9	3.3	5.3
Italy	-0.9	1.9	2.5	-2.2	-5.5	-2.5	-0.5	0.3
Cyprus	0.0	2.6	8.2	4.6	-5.7	-0.8	0.8	-8.4
Latvia	-0.5	-	-5.3	3.3	-0.6	-6.7	1.1	5.9
Lithuania	0.1	-9.5	0.3	2.5	-3.2	-1.2	3.3	9.8
Luxembourg	-0.3	-6.8	-5.4	-7.5	-3.0	2.9	7.5	12.0
Malta	-1.4	-2.0	2.8	-1.7	-9.1	4.2	-10.3	7.9
Netherlands	0.4	1.7	3.7	2.8	1.7	-3.6	-3.8	0.5
Austria	1.4	1.9	3.8	0.5	-0.2	1.1	0.7	2.1
Portugal	-2.8	1.7	-2.7	-5.2	-3.0	-6.8	-1.3	-1.9
Slovenia	-5.5	-0.1	-3.4	-4.8	-7.8	-13.9	-7.6	-0.1
Slovakia	3.1	1.6	7.6	-2.3	1.7	1.9	7.3	4.2
Finland	5.6	4.2	9.9	4.7	5.7	4.9	5.3	4.4
Euro area	-0.3	0.4	1.0	-1.6	-3.2	-1.5	0.5	2.3
Bulgaria	2.8	2.7	6.0	5.4	1.4	2.4	-0.3	2.2
Czech Republic	4.0	1.7	6.3	2.4	2.4	1.7	6.3	7.5
Denmark	-0.6	-1.9	-4.5	-2.0	1.1	0.5	-0.1	3.1
Croatia	-1.8	-	7.2	-12.3	0.5	-3.4	-3.2	1.5
Hungary	-2.1	-3.0	-5.9	-3.6	-1.3	1.8	-7.1	4.8
Poland	5.3	-1.2	14.0	5.8	1.5	5.1	7.9	4.9
Romania	0.8	9.4	9.9	1.2	-5.7	-3.5	-2.9	-1.8
Sweden	3.2	3.4	6.6	2.3	1.0	2.5	2.6	4.4
United Kingdom	-3.5	-7.1	-5.7	-5.1	-5.6	-3.4	-0.3	3.2

Source: ECB.

1) Data for euro area countries refer to loans granted by other MFIs to euro area non-financial corporations, while data for non-euro area EU countries refer to loans granted to domestic non-financial corporations. Data for euro area countries are adjusted for loan sales and securitisations (resulting in derecognition from the MFI statistical balance sheet) as well as for positions arising from notional cash pooling services provided by MFIs.

Chart 1.11 MFI loans to the private sector and to non-financial corporations ¹⁾

(annual percentage changes at the end of each month; seasonally adjusted)

Source: ECB.

1) Private sector refers to euro area non-MFIs excluding general government. Data are adjusted for loan sales and securitisation (resulting in derecognition from the MFI statistical balance sheet) as well as for positions arising from notional cash pooling services provided by MFIs.

1 Financial and monetary developments

1.12 MFI loans to households ¹⁾

(annual percentage changes at the end of each year; period averages; not seasonally adjusted)

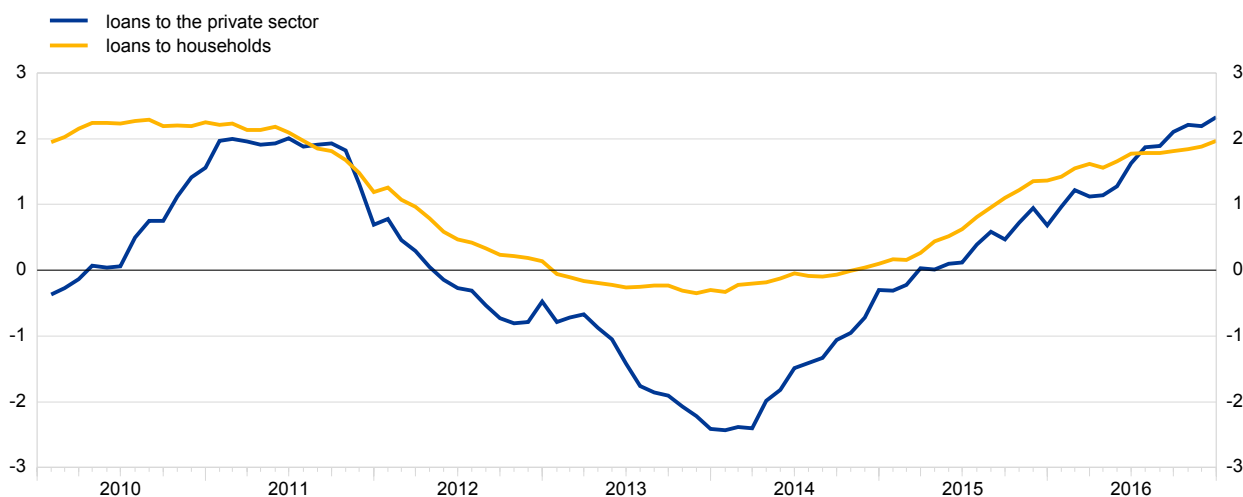
	2010-2016	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Belgium	4.4	6.3	5.3	4.1	2.2	3.8	4.3	5.1
Germany	1.5	0.7	0.7	1.3	1.2	1.5	2.8	2.8
Estonia	0.6	-3.0	-2.2	-2.3	0.4	2.5	3.9	5.3
Ireland	-3.8	-5.4	-3.8	-3.8	-3.9	-3.6	-3.7	-2.6
Greece	-3.0	-0.6	-4.3	-4.2	-3.0	-3.0	-2.8	-2.8
Spain	-2.8	-0.3	-2.7	-3.9	-5.0	-3.9	-2.2	-1.4
France	3.6	6.1	4.5	2.5	2.6	1.9	3.5	4.4
Italy	1.2	4.9	3.4	-0.5	-1.3	-0.5	0.7	1.9
Cyprus	0.7	9.1	4.7	1.7	-4.6	-2.7	-1.0	-1.2
Latvia	-3.7	-	-6.2	-5.3	-4.8	-3.9	-2.5	0.6
Lithuania	0.8	-5.2	-1.7	-1.5	0.0	1.5	4.9	8.2
Luxembourg	4.3	2.2	5.2	5.6	3.9	4.2	4.8	4.0
Malta	5.7	6.5	6.2	4.4	4.3	6.8	6.5	5.0
Netherlands	-0.3	1.6	0.8	-0.4	-1.7	-1.3	-0.7	-0.6
Austria	1.3	0.7	1.5	0.6	0.6	1.1	1.9	2.9
Portugal	-2.5	2.1	-2.2	-4.4	-4.1	-3.5	-2.8	-2.2
Slovenia	1.3	8.0	1.7	-1.7	-2.8	-1.5	0.6	4.9
Slovakia	12.0	12.5	11.1	10.3	10.3	13.2	13.1	13.4
Finland	3.7	6.1	5.6	4.9	2.1	1.9	2.6	2.6
Euro area	0.9	2.2	1.2	0.1	-0.3	0.1	1.4	2.0
Bulgaria	0.5	0.2	0.3	-0.3	0.4	-1.0	-0.3	4.1
Czech Republic	6.1	7.2	6.4	4.5	5.0	4.5	6.8	8.2
Denmark	0.5	1.4	0.8	0.6	-1.6	0.2	0.8	1.3
Croatia	-1.2	-	-2.3	-1.5	-1.3	-1.0	-1.8	0.6
Hungary	-7.6	-4.4	-16.7	-6.0	-5.8	-7.1	-12.0	-0.2
Poland	5.1	10.3	2.7	7.0	3.9	4.1	4.6	3.6
Romania	2.1	3.6	4.6	-2.0	-1.4	0.3	4.1	6.0
Sweden	6.1	8.0	5.3	4.4	4.9	5.8	7.5	7.1
United Kingdom	0.7	-5.6	-0.2	0.6	0.6	2.8	3.3	4.0

Source: ECB.

¹⁾ Data for euro area countries refer to loans granted by other MFIs to euro area households, while data for non-euro area EU countries refer to loans granted to domestic households. Data for euro area countries are adjusted for loan sales and securitisations (resulting in derecognition from the MFI statistical balance sheet) as well as for positions arising from notional cash pooling services provided by MFIs.

Chart 1.12 MFI loans to the private sector and to households ¹⁾

(annual percentage changes at the end of each month; seasonally adjusted)

Source: ECB.

¹⁾ Private sector refers to euro area non-MFIs excluding general government. Data are adjusted for loan sales and securitisation (resulting in derecognition from the MFI statistical balance sheet) as well as for positions arising from notional cash pooling services provided by MFIs.

2 Economic activity

2.1 GDP

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

	1999-2016 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2016 ²⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	1.6	2.3	0.8	-0.1	1.7	1.5	1.2
Germany	1.3	1.6	1.0	0.5	1.6	1.7	1.9
Estonia	3.4	5.7	0.6	1.4	2.8	1.4	1.6
Ireland	4.8	5.3	4.2	1.1	8.5	26.3	.
Greece	0.2	3.5	-3.7	-3.2	0.4	-0.2	0.0
Spain	1.9	3.6	-0.2	-1.7	1.4	3.2	3.2
France	1.4	2.0	0.6	0.6	0.6	1.3	1.2
Italy	0.3	1.2	-0.8	-1.7	0.1	0.8	0.9
Cyprus	1.9	4.1	-0.8	-6.0	-1.5	1.7	2.8
Latvia	3.6	6.6	0.0	2.6	2.1	2.7	2.0
Lithuania	3.7	6.1	0.8	3.5	3.5	1.8	2.3
Luxembourg	2.8	3.6	2.1	4.2	4.7	3.5	.
Malta	3.1	2.4	3.7	4.5	8.3	7.4	5.0
Netherlands	1.6	2.5	0.4	-0.2	1.4	2.0	2.1
Austria	1.6	2.4	0.6	0.1	0.6	1.0	1.5
Portugal	0.7	1.6	-0.5	-1.1	0.9	1.6	1.4
Slovenia	2.3	4.3	-0.3	-1.1	3.1	2.3	2.5
Slovakia	3.6	5.1	1.9	1.5	2.6	3.8	3.3
Finland	1.6	3.3	-0.5	-0.8	-0.6	0.3	1.6
Euro area	1.3	2.1	0.3	-0.3	1.2	2.0	1.7
Bulgaria	3.1	4.7	1.1	0.9	1.3	3.6	3.4
Czech Republic	2.7	4.0	0.9	-0.5	2.7	4.5	2.4
Denmark	1.2	1.8	0.5	0.9	1.7	1.6	1.1
Croatia	1.5	3.7	-1.1	-1.1	-0.5	1.6	2.9
Hungary	2.2	3.4	0.6	2.1	4.0	3.1	2.0
Poland	3.7	4.2	3.1	1.4	3.3	3.9	2.8
Romania	3.5	5.4	1.1	3.5	3.1	3.9	4.8
Sweden	2.4	3.0	1.8	1.2	2.6	4.1	3.3
United Kingdom	1.9	2.5	1.2	1.9	3.1	2.2	1.8
European Union	1.5	2.3	0.6	0.2	1.6	2.2	1.9
United States	2.1	2.6	1.5	1.7	2.4	2.6	1.6
Japan	0.8	1.0	0.6	2.0	0.3	1.2	1.0

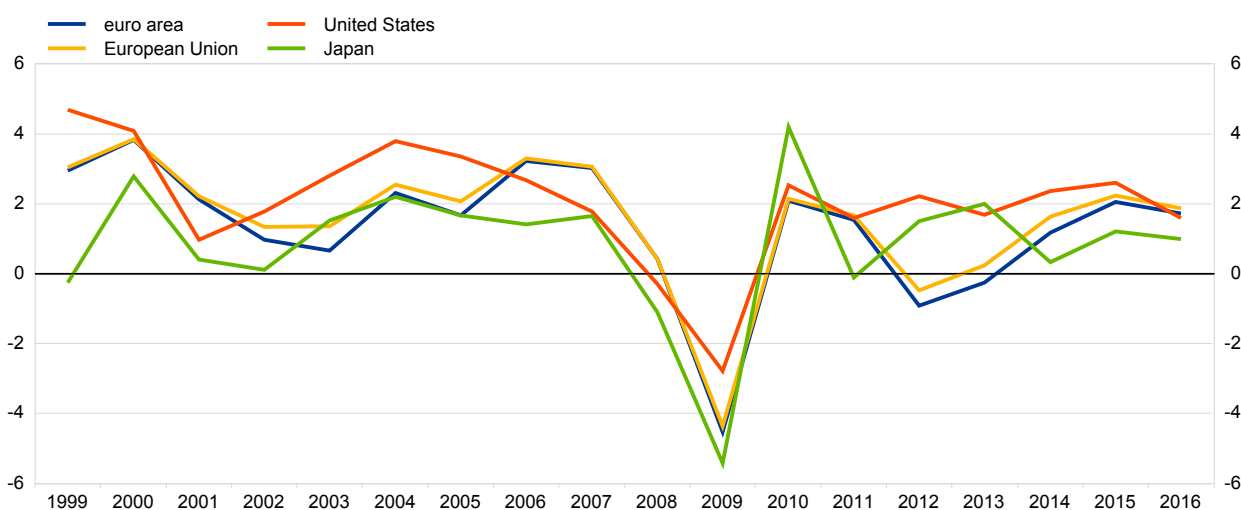
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta available since 2000, data for Luxembourg available since 2001.

2) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015.

Chart 2.1 GDP

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.2 Private consumption

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

	1999-2016 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2016 ²⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	1.2	1.4	0.9	0.7	0.6	1.1	0.7
Germany	1.0	0.9	1.1	0.7	0.9	2.0	2.0
Estonia	3.9	6.6	0.7	3.8	3.3	4.7	4.1
Ireland	3.1	5.5	-0.2	-0.3	1.8	5.0	.
Greece	0.4	3.7	-3.4	-2.6	0.4	-0.2	1.4
Spain	1.5	3.3	-0.6	-3.1	1.6	2.9	3.2
France	1.7	2.3	0.9	0.5	0.7	1.5	1.9
Italy	0.4	1.0	-0.5	-2.5	0.3	1.6	1.4
Cyprus	2.6	5.3	-0.7	-5.9	0.7	1.9	2.9
Latvia	3.8	6.5	0.5	5.0	1.3	3.5	3.4
Lithuania	4.6	8.1	0.4	4.3	4.3	4.1	5.6
Luxembourg	2.2	2.3	2.1	2.6	2.7	1.8	.
Malta	2.0	1.7	2.3	2.3	2.8	5.2	3.8
Netherlands	0.9	1.6	0.0	-1.0	0.3	1.8	1.8
Austria	1.2	1.8	0.6	-0.1	-0.3	0.0	1.5
Portugal	0.9	2.0	-0.4	-1.2	2.3	2.6	2.3
Slovenia	1.7	3.1	0.1	-4.0	2.0	0.5	2.8
Slovakia	2.8	4.6	0.6	-0.8	1.4	2.2	2.9
Finland	2.2	3.2	0.9	-0.5	0.8	1.5	2.0
Euro area	1.1	1.8	0.3	-0.6	0.8	1.8	2.0
Bulgaria	4.5	7.3	1.0	-2.5	2.7	4.5	2.1
Czech Republic	2.2	3.3	0.9	0.5	1.8	3.0	2.9
Denmark	1.1	1.7	0.4	0.3	0.5	1.9	2.1
Croatia	1.3	3.5	-1.4	-1.8	-1.6	1.2	3.3
Hungary	2.0	3.7	0.0	0.3	2.5	3.4	5.0
Poland	3.3	3.9	2.5	0.3	2.4	3.2	3.6
Romania	4.9	7.9	1.3	0.7	4.7	6.0	7.4
Sweden	2.4	2.7	2.0	1.9	2.1	2.7	2.2
United Kingdom	2.1	3.1	0.9	1.6	2.2	2.4	3.0
European Union	1.5	2.2	0.5	-0.1	1.2	2.1	2.3
United States	2.5	3.1	1.8	1.5	2.9	3.2	2.7
Japan	0.8	1.0	0.6	2.4	-0.9	-0.4	0.4

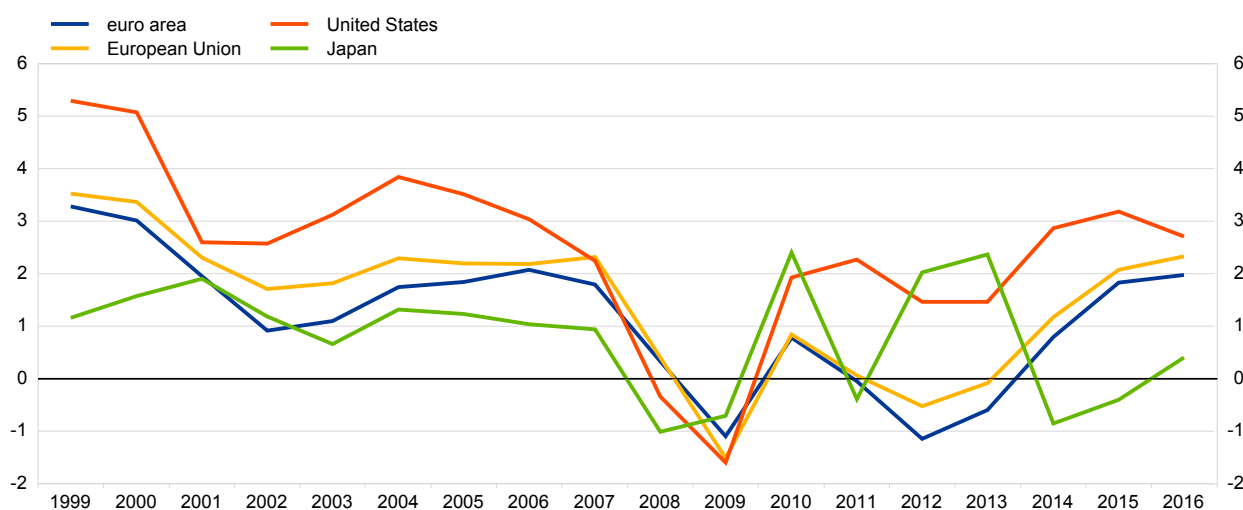
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta available since 2000, data for Luxembourg available since 2001.

2) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015.

Chart 2.2 Private consumption

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.3 Government consumption

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

	1999-2016 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2016 ²⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	1.4	1.9	0.9	0.1	1.4	0.5	0.2
Germany	1.4	1.0	1.9	1.2	1.2	2.7	4.0
Estonia	2.2	3.0	1.2	1.9	2.7	3.4	1.0
Ireland	2.7	5.3	-1.0	-1.3	4.5	0.3	.
Greece	0.5	3.5	-3.2	-6.4	-1.4	0.0	-2.1
Spain	2.8	5.0	0.1	-2.1	-0.3	2.0	0.8
France	1.5	1.6	1.5	1.5	1.2	1.4	1.5
Italy	0.6	1.4	-0.4	-0.3	-0.7	-0.7	0.6
Cyprus	1.4	3.8	-1.5	-8.2	-7.9	-0.6	-1.4
Latvia	1.2	2.8	-0.9	1.6	2.1	3.1	2.7
Lithuania	0.8	1.4	-0.1	0.7	0.3	0.9	1.3
Luxembourg	2.9	2.8	3.0	1.9	0.0	2.3	.
Malta	2.3	2.8	1.7	-0.3	6.5	3.8	-3.1
Netherlands	2.2	3.4	0.6	-0.1	0.3	0.2	0.8
Austria	1.4	1.7	1.0	0.7	0.8	2.1	1.3
Portugal	0.8	2.2	-0.8	-2.0	-0.5	0.8	0.8
Slovenia	1.8	3.2	0.1	-2.1	-1.2	2.5	2.6
Slovakia	2.8	3.2	2.3	2.2	5.3	5.4	1.6
Finland	1.0	1.6	0.3	1.1	-0.5	0.1	0.0
Euro area	1.5	2.0	0.8	0.3	0.6	1.3	1.8
Bulgaria	2.2	4.2	-0.2	0.6	0.1	1.4	0.6
Czech Republic	1.5	2.1	0.8	2.5	1.1	2.0	1.5
Denmark	1.5	2.0	0.8	-0.1	1.2	0.6	-0.2
Croatia	1.1	2.0	0.0	0.3	-0.8	-0.3	1.7
Hungary	1.6	1.9	1.2	4.1	4.5	1.0	0.1
Poland	3.2	4.0	2.1	2.5	4.1	2.3	3.8
Romania	0.6	1.2	-0.2	-4.6	0.8	0.1	2.5
Sweden	1.2	0.7	1.7	1.3	1.5	2.5	3.1
United Kingdom	2.2	3.1	1.0	0.3	2.3	1.3	0.8
European Union	1.6	2.1	0.9	0.4	1.0	1.4	1.7
United States	1.0	2.0	-0.1	-2.4	-0.7	1.6	0.8
Japan	1.7	1.8	1.6	1.5	0.5	1.6	1.5

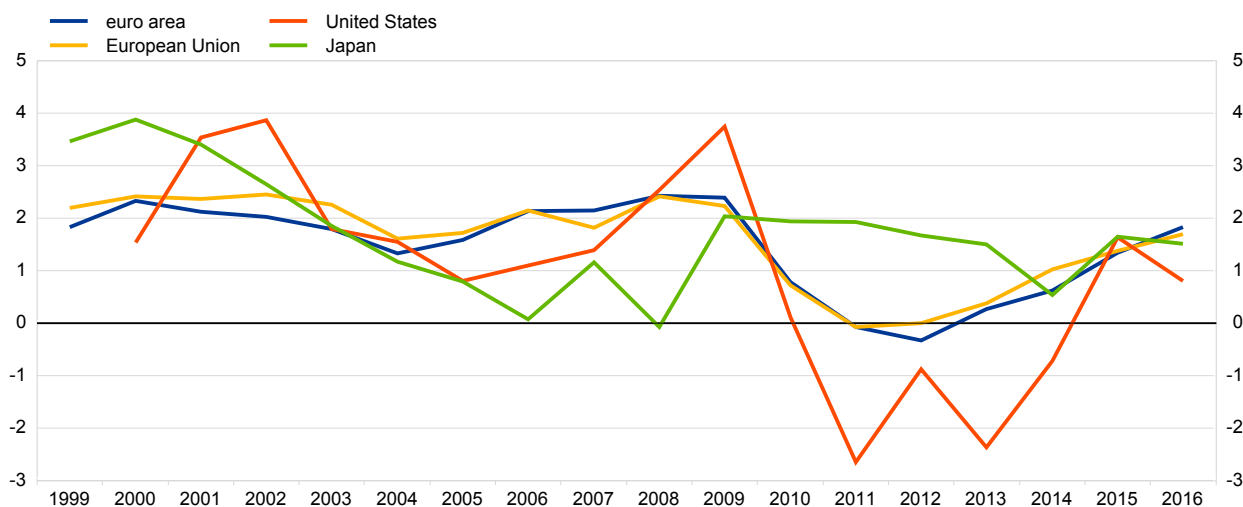
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta available since 2000, data for Luxembourg available since 2001.

2) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015.

Chart 2.3 Government consumption

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.4 Gross capital formation

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

	1999-2016 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2016 ²⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	2.0	3.6	0.2	-3.9	6.9	3.6	0.3
Germany	0.3	0.8	-0.2	1.3	3.2	-0.6	1.3
Estonia	3.4	7.7	-1.8	-2.8	0.8	-9.0	0.7
Ireland	4.4	5.1	3.3	-6.0	24.9	26.7	.
Greece	-3.7	4.4	-13.0	-9.9	4.2	-8.9	-0.8
Spain	1.2	5.3	-3.6	-4.6	5.4	6.5	3.8
France	1.8	3.4	-0.1	0.3	2.1	1.5	2.6
Italy	-0.4	2.4	-3.7	-5.6	1.0	2.9	-0.1
Cyprus	1.1	8.5	-7.5	-25.5	-3.2	13.4	14.3
Latvia	3.5	11.1	-5.3	-5.8	-4.3	-0.9	2.3
Lithuania	3.3	8.9	-3.2	1.8	3.0	22.7	-8.5
Luxembourg	3.3	4.9	1.8	-1.4	8.9	3.3	.
Malta	2.1	0.9	3.4	9.0	-2.3	49.1	-2.1
Netherlands	1.0	2.3	-0.8	-3.9	3.2	6.2	4.7
Austria	1.0	1.7	0.2	-0.1	0.4	0.5	2.6
Portugal	-2.1	0.4	-5.1	-5.1	5.1	4.6	-0.9
Slovenia	0.7	6.9	-6.5	4.3	4.3	2.8	1.0
Slovakia	1.4	3.6	-1.4	1.8	6.2	10.8	-4.2
Finland	1.1	3.2	-1.5	-4.9	-1.8	2.7	4.0
Euro area	0.8	2.6	-1.5	-1.7	3.2	2.5	2.1
Bulgaria	4.7	15.8	-5.4	-3.3	4.4	2.0	0.9
Czech Republic	2.6	5.4	-0.8	-5.1	8.6	10.0	-1.2
Denmark	1.1	2.5	-0.7	3.4	4.3	0.9	3.0
Croatia	1.5	7.9	-5.9	-0.4	-3.8	2.6	4.1
Hungary	-0.2	2.3	-3.2	5.8	9.8	-2.5	-5.0
Poland	3.6	5.0	1.8	-5.8	12.8	4.9	-0.2
Romania	5.4	12.2	-2.5	0.5	1.7	7.5	2.6
Sweden	3.3	4.3	2.1	1.6	6.1	8.0	6.1
United Kingdom	1.7	1.1	2.5	10.0	9.4	1.1	-2.6
European Union	1.1	2.7	-0.8	-0.1	4.5	2.8	1.8
United States	1.6	1.9	1.3	4.0	3.4	4.5	-1.2
Japan	-0.5	-0.9	0.0	3.2	3.3	2.5	-0.2

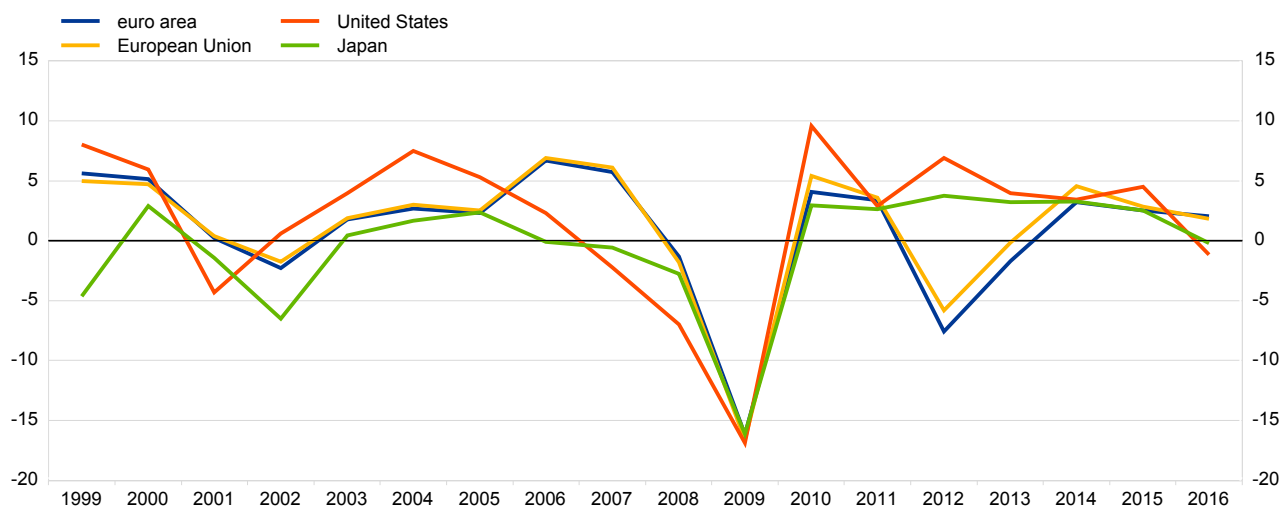
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta and Bulgaria available since 2000, data for Luxembourg available since 2001.

2) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015.

Chart 2.4 Gross capital formation

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.5 Exports of goods and services

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

	1999-2016 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2016 ²⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	3.9	4.6	3.1	0.8	5.1	4.3	6.1
Germany	5.2	7.2	2.8	1.9	4.1	5.2	2.6
Estonia	5.8	7.0	4.3	2.3	3.1	-0.6	3.6
Ireland	8.3	7.6	9.2	3.1	14.4	34.4	.
Greece	3.9	7.5	-0.5	1.5	7.8	3.4	-2.0
Spain	3.8	4.5	2.9	4.3	4.2	4.9	4.4
France	3.1	3.8	2.3	1.9	3.3	6.1	1.2
Italy	2.1	2.9	1.1	0.7	2.7	4.4	2.4
Cyprus	1.7	1.8	1.6	2.1	4.2	0.0	3.6
Latvia	6.3	8.4	3.8	1.1	3.9	2.6	2.6
Lithuania	7.8	9.6	5.7	9.6	3.5	-0.4	2.9
Luxembourg	5.6	7.0	4.3	6.3	12.1	12.8	.
Malta	5.0	6.2	3.8	1.4	5.3	4.1	4.0
Netherlands	4.3	5.3	3.0	2.1	4.5	5.0	3.7
Austria	4.1	6.2	1.5	0.5	2.3	3.6	1.7
Portugal	4.1	4.4	3.8	7.0	4.3	6.1	4.4
Slovenia	5.9	8.8	2.3	3.1	5.7	5.6	5.9
Slovakia	9.1	12.6	4.9	6.7	3.7	7.0	4.8
Finland	3.2	7.1	-1.5	1.1	-2.7	2.0	0.7
Euro area	4.3	5.5	2.8	2.1	4.4	6.5	2.9
Bulgaria	4.0	3.7	4.5	9.6	3.1	5.7	5.7
Czech Republic	8.4	11.4	4.7	0.2	8.7	7.7	4.3
Denmark	3.7	5.8	1.2	1.6	3.6	1.8	1.4
Croatia	4.7	6.5	2.4	3.1	7.6	10.0	6.7
Hungary	8.8	12.9	3.8	4.2	9.8	7.7	5.8
Poland	7.5	8.8	5.9	6.1	6.7	7.7	8.4
Romania	9.4	10.9	7.7	19.7	8.0	5.4	7.6
Sweden	4.0	5.7	2.0	-0.8	5.3	5.6	3.4
United Kingdom	3.1	4.4	1.6	1.1	1.5	6.1	1.4
European Union	4.4	5.6	2.8	2.2	4.4	6.4	3.0
United States	3.6	4.4	2.5	3.5	4.3	0.1	0.4
Japan	4.1	6.6	1.1	0.8	9.3	3.0	1.2

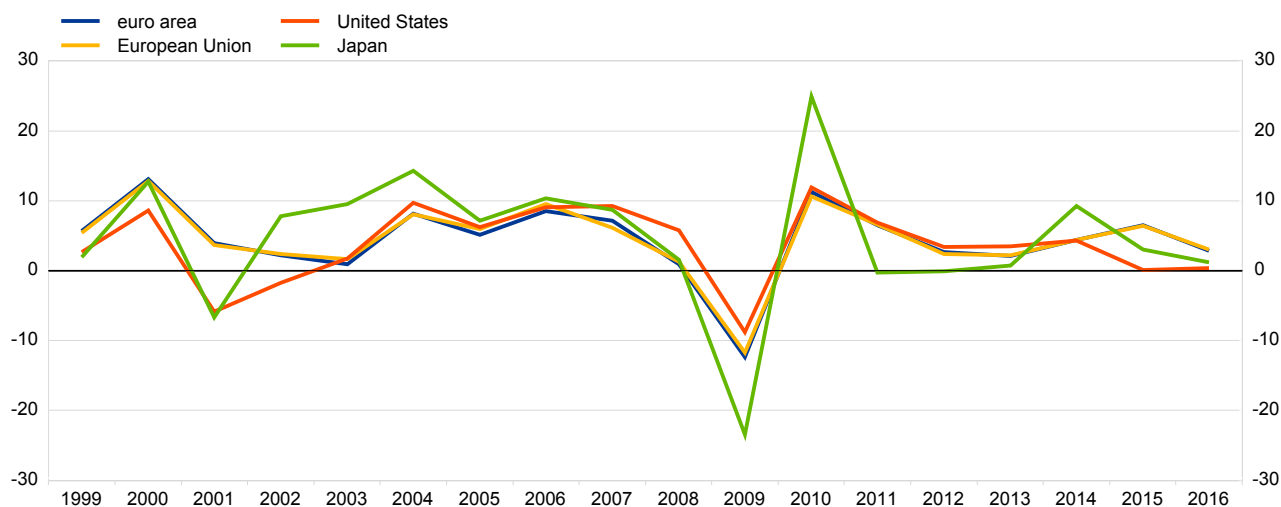
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta available since 2000, data for Luxembourg available since 2001.

2) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015.

Chart 2.5 Exports of goods and services

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.6 Imports of goods and services

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

	1999-2016 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2016 ²⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	3.8	4.4	3.0	0.3	5.9	4.3	5.3
Germany	4.5	5.6	3.1	3.1	4.0	5.5	3.7
Estonia	6.0	8.4	3.1	3.2	2.2	-1.4	4.9
Ireland	7.1	7.8	6.2	1.1	15.3	21.7	.
Greece	1.6	7.2	-5.0	-2.4	7.6	0.3	-0.4
Spain	3.1	6.3	-0.8	-0.5	6.5	5.6	3.3
France	4.1	5.2	2.8	2.1	4.7	6.6	3.7
Italy	2.0	3.5	0.0	-2.4	3.2	6.8	2.9
Cyprus	2.0	4.6	-1.2	-4.8	4.6	2.1	5.3
Latvia	5.1	8.8	0.7	-0.2	0.5	2.1	4.4
Lithuania	7.4	11.0	3.1	9.3	3.3	6.2	2.6
Luxembourg	6.1	7.3	4.8	5.3	13.1	14.0	.
Malta	4.2	5.6	2.9	0.4	1.6	7.5	1.1
Netherlands	4.1	5.3	2.7	1.0	4.2	5.8	3.9
Austria	3.5	4.9	1.7	0.7	1.3	3.4	2.8
Portugal	2.7	4.0	1.1	4.7	7.8	8.2	4.4
Slovenia	4.8	8.4	0.4	2.1	4.2	4.6	6.2
Slovakia	7.1	10.2	3.2	5.6	4.4	8.1	2.9
Finland	3.8	7.0	-0.1	0.5	-1.3	3.1	2.0
Euro area	4.0	5.4	2.1	1.4	4.9	6.5	3.5
Bulgaria	6.9	12.0	0.9	4.3	5.2	5.4	2.8
Czech Republic	7.8	10.9	4.1	0.1	10.1	8.2	3.2
Denmark	4.0	6.6	0.8	1.5	3.6	1.3	2.4
Croatia	3.9	7.3	-0.3	3.1	4.5	9.4	7.3
Hungary	7.7	12.0	2.6	4.5	10.9	6.1	5.7
Poland	6.2	7.9	4.0	1.7	10.0	6.6	8.7
Romania	10.5	16.0	4.0	8.8	8.7	9.2	9.3
Sweden	3.9	5.0	2.4	-0.1	6.3	5.5	3.7
United Kingdom	3.6	4.9	2.0	3.4	2.5	5.5	2.5
European Union	4.1	5.7	2.2	1.7	5.0	6.3	3.6
United States	3.7	5.1	2.0	1.1	4.4	4.6	1.1
Japan	3.0	3.9	1.8	3.3	8.3	0.1	-1.7

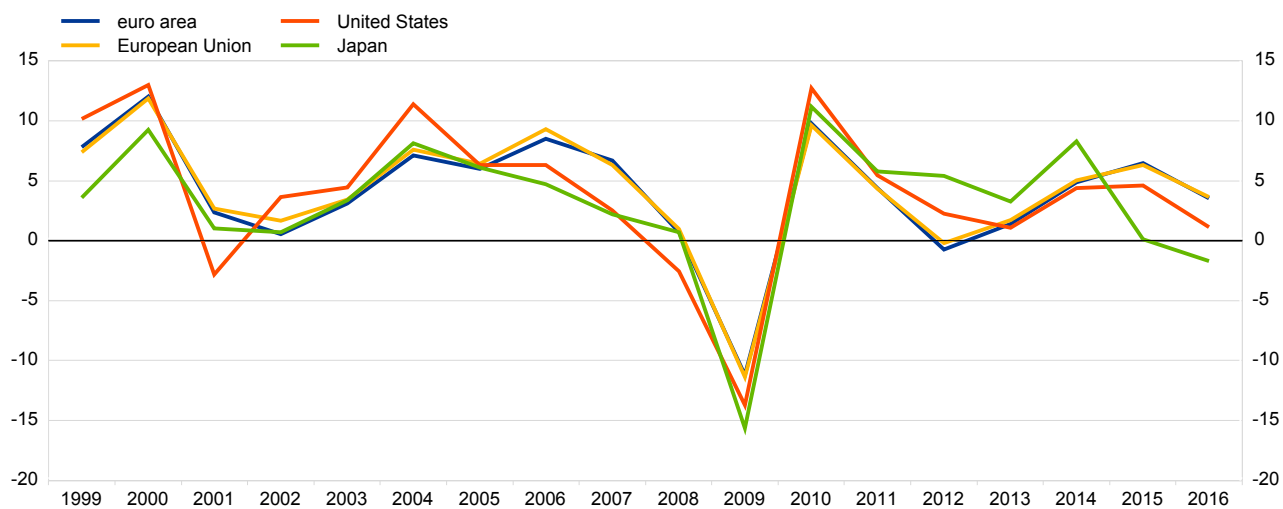
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Malta available since 2000, data for Luxembourg available since 2001.

2) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015.

Chart 2.6 Imports of goods and services

(chain-linked volumes; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.7 Nominal GDP

(current prices; EUR billions)

	1999-2016 ¹⁾	1999-2008	2009-2016 ¹⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	337.1	296.2	388.2	391.7	400.8	410.4	422.0
Germany	2,513.8	2,283.0	2,802.2	2,826.2	2,923.9	3,032.8	3,132.7
Estonia	13.6	10.2	17.9	18.9	19.8	20.3	20.9
Ireland	165.6	150.1	187.8	180.2	193.2	255.8	.
Greece	190.8	186.3	196.5	180.7	177.9	175.7	175.9
Spain	945.1	849.0	1,065.3	1,025.6	1,037.0	1,075.6	1,113.9
France	1,871.8	1,694.7	2,093.2	2,115.3	2,140.0	2,181.1	2,225.3
Italy	1,508.2	1,417.5	1,621.6	1,604.6	1,621.8	1,645.4	1,672.4
Cyprus	16.0	13.9	18.5	18.1	17.6	17.6	17.9
Latvia	17.2	13.5	21.8	22.8	23.6	24.4	25.0
Lithuania	25.6	19.3	33.4	35.0	36.6	37.3	38.6
Luxembourg	34.9	28.3	44.3	46.4	49.3	51.2	.
Malta	6.2	5.0	7.7	7.6	8.4	9.3	9.9
Netherlands	581.6	524.2	653.3	652.7	663.0	676.5	696.9
Austria	276.6	242.9	318.6	322.5	330.4	339.9	349.5
Portugal	161.8	150.4	176.0	170.3	173.1	179.5	185.0
Slovenia	32.0	27.9	37.1	35.9	37.3	38.6	39.8
Slovakia	52.7	36.4	73.1	74.2	75.9	78.7	81.0
Finland	176.7	158.3	199.7	203.3	205.5	209.5	214.4
Euro area	8,933.4	8,107.3	9,966.1	9,932.1	10,135.2	10,459.6	10,733.2
Bulgaria	30.9	22.0	42.0	42.0	42.8	45.3	47.4
Czech Republic	127.3	100.5	160.8	157.7	156.7	167.0	174.5
Denmark	226.6	202.8	256.2	258.7	265.2	271.8	277.3
Croatia	38.2	33.3	44.3	43.5	43.0	43.8	45.6
Hungary	88.9	77.9	102.6	101.5	105.0	109.7	112.4
Poland	304.2	236.7	388.6	394.7	411.0	429.8	424.6
Romania	103.7	73.0	142.2	144.3	150.4	160.0	169.1
Sweden	351.5	304.2	410.6	435.8	432.7	447.0	462.4
United Kingdom	1,988.9	1,906.3	2,092.1	2,048.3	2,260.8	2,580.1	2,367.6
European Union	12,193.9	11,064.0	13,606.3	13,558.6	14,002.6	14,714.0	14,819.6
United States	11,660.1	10,584.4	13,004.6	12,567.8	13,092.3	16,256.4	16,772.6
Japan	4,111.2	4,072.2	4,160.0	3,880.7	3,661.3	3,949.4	4,470.1

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015.

2 Economic activity

2.8 GDP per capita

(current prices; PPPs¹⁾ in EUR thousands)

	1999-2015 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2015	2012	2013	2014	2015
Belgium	28.9	26.5	32.4	33.0	33.1	33.7	34.4
Germany	29.1	26.4	33.2	33.7	34.2	35.3	36.0
Estonia	14.9	11.9	19.3	20.1	20.7	21.4	21.7
Ireland	33.6	30.8	37.6	36.0	36.5	38.5	51.4
Greece	20.5	20.4	21.3	19.6	19.7	19.8	19.7
Spain	23.1	21.8	25.5	24.8	24.6	25.2	26.0
France	26.5	24.7	29.2	29.2	29.9	30.1	30.8
Italy	25.9	24.9	27.6	27.7	27.1	27.2	27.9
Cyprus	23.0	21.9	25.2	24.7	23.1	22.8	23.6
Latvia	12.9	10.9	16.1	16.6	17.2	17.9	18.7
Lithuania	13.6	10.4	18.4	19.1	20.2	21.1	21.7
Luxembourg	62.8	56.5	70.7	70.5	71.7	75.0	76.5
Malta	20.0	17.8	23.1	22.8	23.6	25.4	26.9
Netherlands	32.4	30.1	36.3	36.2	36.8	36.7	37.2
Austria	30.7	27.9	34.8	35.8	36.1	36.4	37.1
Portugal	19.3	18.1	21.3	20.5	21.1	21.6	22.3
Slovenia	20.8	19.7	22.8	22.3	22.3	23.2	24.0
Slovakia	14.2	10.2	20.3	20.6	21.1	21.8	22.4
Finland	27.9	25.8	31.3	31.4	31.2	31.1	31.7
Euro area	26.3	24.4	29.2	29.2	29.5	30.0	30.9
Bulgaria	9.5	7.6	12.3	12.5	12.6	13.0	13.6
Czech Republic	19.3	17.0	22.9	22.5	23.0	24.3	25.3
Denmark	30.3	27.4	34.6	34.7	35.3	35.8	36.8
Croatia	14.2	12.7	16.3	16.4	16.4	16.5	16.8
Hungary	14.9	12.9	17.9	17.8	18.4	19.1	19.8
Poland	13.7	11.0	17.5	18.2	18.4	19.0	19.9
Romania	10.3	7.6	14.4	14.7	15.0	15.6	16.5
Sweden	30.2	27.8	34.0	34.6	34.5	34.8	35.9
United Kingdom	26.8	25.3	29.2	29.0	29.5	30.5	31.3
European Union	24.1	22.1	27.2	27.2	27.5	28.1	29.0
United States	36.4	34.5	39.5	39.8	39.8	40.8	42.0
Japan	25.5	24.3	27.3	27.7	28.0	28.0	28.8

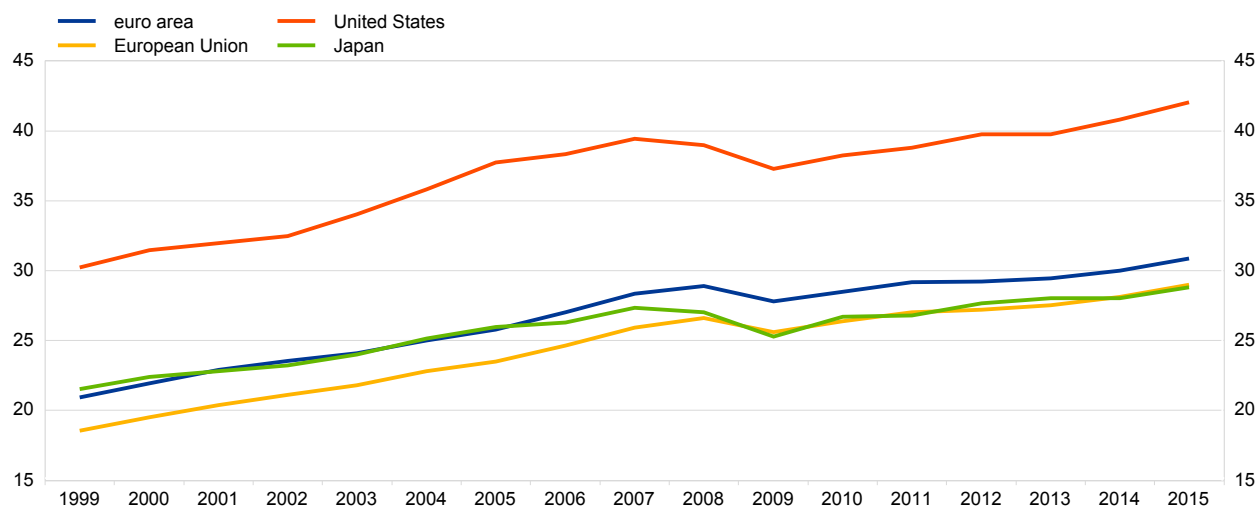
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) GDP in Purchasing Power Standards (PPSs) in euro, calculated on the basis of PPP rates relative to the euro area (Euro 19 = 1).

2) Data for Croatia available since 2000.

Chart 2.8 GDP per capita

(current prices; PPPs¹⁾ in EUR thousands)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) GDP in Purchasing Power Standards (PPSs) in euro, calculated on the basis of PPP rates relative to the euro area (Euro 19 = 1).

2 Economic activity

2.9 Employment

(persons employed; annual percentage changes)

	1999-2016 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2016 ²⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	0.9	1.1	0.6	-0.3	0.4	0.9	1.3
Germany	0.7	0.6	0.8	0.6	0.8	0.9	1.0
Estonia	0.2	0.6	-0.3	1.2	0.8	2.9	0.3
Ireland	1.6	3.4	-0.5	2.5	1.7	2.5	2.7
Greece	-0.4	1.2	-2.7	-2.6	0.0	0.5	.
Spain	1.2	3.4	-1.5	-2.6	0.9	2.5	2.7
France	0.7	1.1	0.2	0.3	0.5	0.5	0.7
Italy	0.6	1.3	-0.3	-1.8	0.1	0.7	1.3
Cyprus	1.2	2.9	-0.8	-5.9	-1.8	1.9	2.7
Latvia	-0.5	0.8	-2.1	2.3	-1.3	1.3	-0.1
Lithuania	-0.5	-0.5	-0.6	1.3	2.0	1.3	2.0
Luxembourg	3.2	3.9	2.2	1.8	2.6	2.6	.
Malta	1.8	0.9	2.9	3.7	5.1	3.8	3.7
Netherlands	0.7	1.3	0.0	-1.2	-0.2	0.9	1.2
Austria	1.0	1.1	0.8	0.3	0.9	0.6	1.3
Portugal	-0.2	0.4	-1.1	-2.9	1.4	1.4	1.6
Slovenia	0.4	1.2	-0.5	-1.1	0.4	1.1	2.0
Slovakia	0.5	0.6	0.4	-0.8	1.4	2.0	2.4
Finland	0.8	1.6	-0.2	-0.7	-0.5	-0.3	0.6
Euro area	0.7	1.3	-0.1	-0.6	0.6	1.0	1.3
Bulgaria	0.0	1.0	-1.2	-0.4	0.4	0.4	0.5
Czech Republic	0.3	0.4	0.2	0.3	0.6	1.4	1.8
Denmark	0.3	0.8	-0.3	0.0	1.0	1.3	1.7
Croatia	0.9	3.0	-1.5	-2.6	2.7	1.5	0.6
Hungary	0.4	0.1	0.8	1.1	4.8	2.3	2.2
Poland	0.6	1.0	0.3	-0.1	1.7	1.5	0.6
Romania	-1.5	-1.6	-1.3	-0.9	0.8	-0.9	.
Sweden	1.0	1.1	0.9	1.0	1.4	1.5	1.7
United Kingdom	0.9	1.0	0.9	1.2	2.4	1.8	1.4
European Union	0.6	1.0	0.0	-0.3	1.0	1.1	1.2
United States	0.7	1.0	0.3	1.0	1.6	1.7	.
Japan	-0.2	-0.2	-0.2	0.6	0.6	.	.

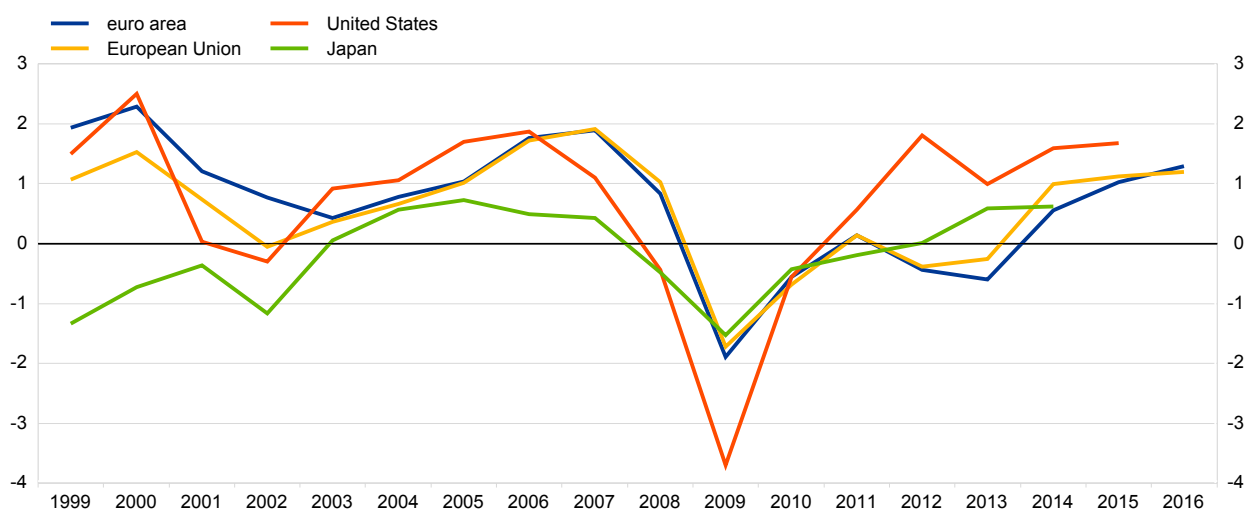
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Croatia and Poland available since 2000.

2) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015. However, for Japan the average refers to the periods 1999-2014 and 2009-2014.

Chart 2.9 Employment

(persons employed; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.10 Labour productivity

(per persons employed; annual percentage changes)

	1999-2016 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2016 ²⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	0.7	1.1	0.3	0.3	1.2	0.6	-0.1
Germany	0.6	1.0	0.2	-0.1	0.8	0.8	0.9
Estonia	3.2	5.1	1.0	0.2	2.0	-1.3	1.3
Ireland	3.2	1.8	5.2	-1.4	6.7	23.2	.
Greece	0.5	2.2	-1.6	-0.6	0.3	-0.7	-1.3
Spain	0.6	0.1	1.3	0.9	0.5	0.7	0.5
France	0.7	1.0	0.4	0.3	0.2	0.8	0.5
Italy	-0.2	0.0	-0.5	0.1	0.0	0.1	-0.4
Cyprus	0.7	1.2	-0.1	0.0	0.2	-0.2	0.1
Latvia	4.2	5.8	2.2	0.3	3.5	1.4	2.0
Lithuania	4.3	6.6	1.4	2.1	1.5	0.5	0.3
Luxembourg	-0.1	-0.2	-0.1	2.3	2.0	0.9	.
Malta	1.0	1.2	0.8	0.8	3.0	3.5	1.3
Netherlands	0.8	1.2	0.5	1.0	1.7	1.0	0.9
Austria	0.6	1.3	-0.2	-0.2	-0.3	0.3	0.1
Portugal	0.9	1.2	0.6	1.8	-0.5	0.2	-0.2
Slovenia	1.8	3.1	0.2	0.0	2.7	1.2	0.5
Slovakia	3.1	4.5	1.5	2.3	1.1	1.8	0.9
Finland	0.8	1.7	-0.3	0.0	-0.2	0.6	1.0
Euro area	0.6	0.8	0.4	0.3	0.6	1.0	0.4
Bulgaria	3.1	3.7	2.3	1.3	1.0	3.3	2.9
Czech Republic	2.4	3.6	0.8	-0.8	2.2	3.1	0.6
Denmark	0.8	0.9	0.8	1.0	0.7	0.4	-0.6
Croatia	0.7	1.2	0.2	1.6	-3.1	0.1	2.3
Hungary	1.7	3.3	-0.2	1.0	-0.7	0.9	-0.2
Poland	2.7	2.6	2.8	1.5	1.5	2.4	2.2
Romania	4.9	7.1	1.9	4.4	2.3	4.9	.
Sweden	1.5	1.9	0.9	0.3	1.1	2.5	1.6
United Kingdom	1.0	1.5	0.3	0.7	0.7	0.4	0.4
European Union	1.0	1.3	0.6	0.5	0.6	1.1	0.7
United States	1.4	1.5	1.2	0.7	0.8	0.9	.
Japan	0.9	1.3	0.4	0.8	-0.6	.	.

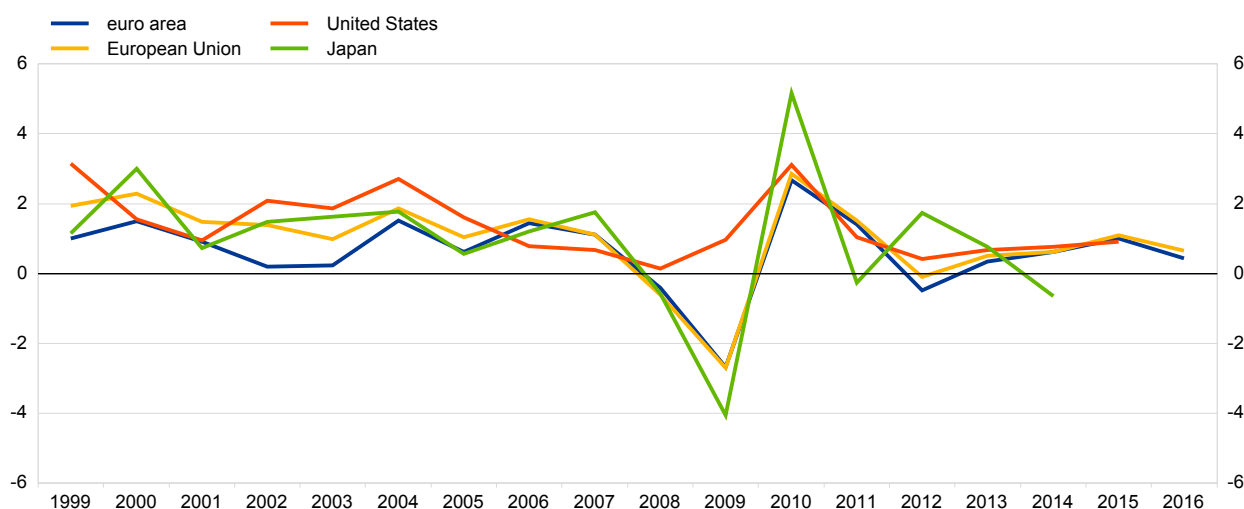
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Luxembourg and Malta available since 2000; and for Poland since 2002.

2) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015. However, for Japan the average refers to the periods 1999-2014 and 2009-2014.

Chart 2.10 Labour productivity

(per persons employed; annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

2 Economic activity

2.11 Unemployment

(percentage of the labour force)

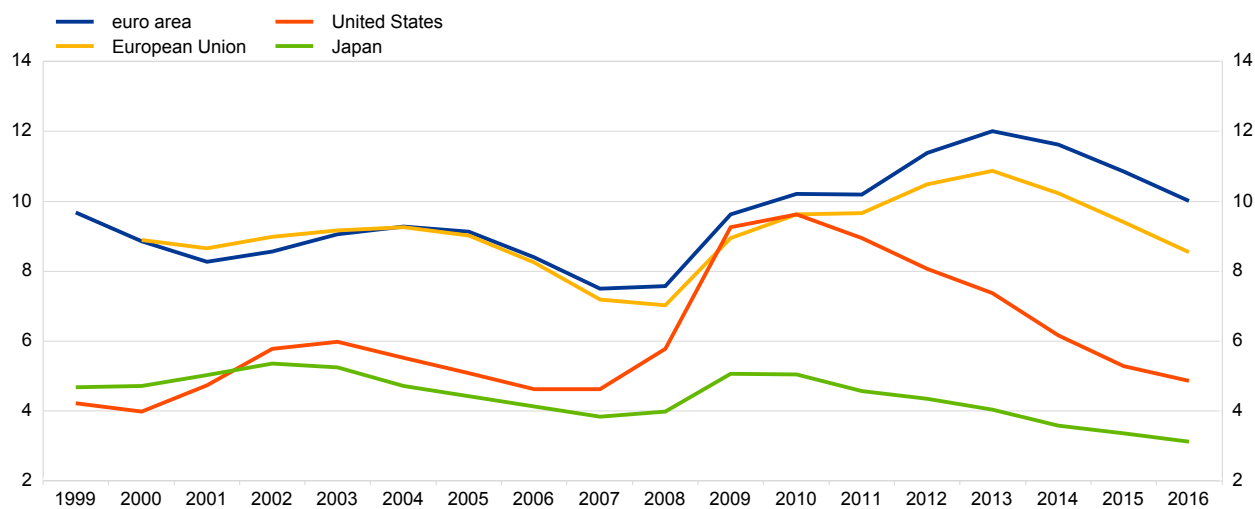
	1999-2016 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	7.9	7.7	8.1	8.4	8.5	8.5	8.0
Germany	7.7	9.1	5.8	5.2	5.0	4.6	4.1
Estonia	9.9	9.3	10.7	8.6	7.4	6.2	6.8
Ireland	8.0	4.7	12.7	13.1	11.3	9.4	7.9
Greece	14.3	10.0	20.5	27.5	26.5	24.9	23.5
Spain	15.5	10.7	22.4	26.1	24.5	22.1	19.6
France	9.2	8.9	9.8	10.3	10.3	10.4	10.0
Italy	9.1	8.2	10.3	12.1	12.7	11.9	11.7
Cyprus	7.3	4.3	11.2	15.9	16.1	14.9	13.3
Latvia	12.3	10.9	14.4	11.9	10.8	9.9	9.6
Lithuania	11.9	11.0	13.2	11.8	10.7	9.1	7.9
Luxembourg	4.4	3.6	5.4	5.9	6.0	6.5	6.3
Malta	6.7	7.0	6.3	6.4	5.8	5.4	4.8
Netherlands	5.0	4.4	6.0	7.3	7.4	6.9	6.0
Austria	4.9	4.7	5.2	5.4	5.6	5.7	6.0
Portugal	9.8	7.3	13.5	16.4	14.1	12.6	11.2
Slovenia	7.1	6.1	8.4	10.1	9.7	9.0	7.9
Slovakia	14.9	16.0	13.3	14.2	13.2	11.5	9.7
Finland	8.4	8.5	8.3	8.2	8.7	9.4	8.8
Euro area	9.5	8.6	10.8	12.0	11.6	10.9	10.0
Bulgaria	11.6	12.4	10.6	13.0	11.4	9.2	7.7
Czech Republic	7.0	7.3	6.5	7.0	6.1	5.1	4.0
Denmark	5.5	4.5	6.9	7.0	6.5	6.2	6.2
Croatia	13.7	13.1	14.5	17.3	17.3	16.3	12.8
Hungary	7.9	6.6	9.7	10.1	7.7	6.8	5.1
Poland	12.9	15.5	9.2	10.4	9.0	7.5	6.2
Romania	7.1	7.2	6.9	7.1	6.8	6.8	5.9
Sweden	7.1	6.5	8.0	8.0	7.9	7.4	6.9
United Kingdom	6.0	5.2	7.2	7.6	6.1	5.3	4.8
European Union	9.1	8.5	9.9	10.9	10.2	9.4	8.5
United States	6.2	5.0	7.8	7.4	6.2	5.3	4.9
Japan	4.5	4.6	4.3	4.0	3.6	3.4	3.1

Source: Eurostat.

1) Data for Estonia, Cyprus, Malta, Bulgaria, Croatia and the European Union available since 2000.

Chart 2.11 Unemployment

(percentage of the labour force)

Source: Eurostat.

2 Economic activity

2.12 Household debt ¹⁾ (percentages of GDP)

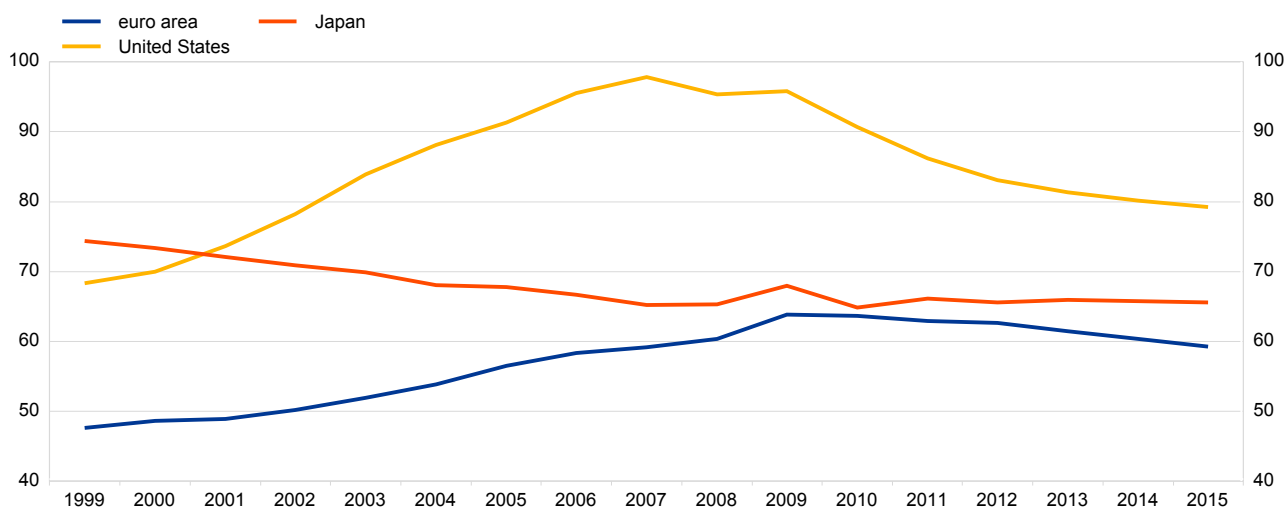
	1999-2015 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2015	2012	2013	2014	2015
Belgium	46.9	41.5	54.6	54.7	55.8	57.7	58.7
Germany	62.9	67.3	56.7	56.3	55.4	54.3	53.5
Estonia	33.7	25.4	45.5	41.9	40.2	39.7	40.7
Ireland	85.1	76.5	94.8	98.8	93.5	82.3	58.5
Greece	42.1	28.3	61.7	64.6	65.1	63.4	62.4
Spain	68.3	61.4	78.2	80.6	77.1	72.7	67.8
France	45.8	39.4	54.9	55.2	55.7	56.0	56.6
Italy	35.2	29.7	43.2	44.0	43.5	42.7	42.2
Cyprus	99.5	82.4	123.7	126.5	127.5	131.0	129.2
Latvia	35.6	34.5	36.4	33.2	29.8	26.4	24.5
Lithuania	17.0	11.2	25.4	23.7	22.4	21.5	22.2
Luxembourg	49.4	43.1	55.8	56.2	56.1	56.8	58.5
Malta	54.4	48.3	58.8	60.3	59.1	57.6	55.5
Netherlands	106.7	100.1	116.3	118.4	114.7	113.1	112.0
Austria	50.3	48.6	52.8	52.4	51.6	51.6	51.8
Portugal	78.8	72.9	87.1	90.7	86.3	82.3	77.5
Slovenia	23.9	19.1	29.4	30.9	30.0	28.5	27.8
Slovakia	17.6	10.0	28.4	27.7	29.6	32.2	34.7
Finland	50.2	41.2	63.1	63.6	64.0	65.5	66.8
Euro area	57.0	53.5	62.0	62.7	61.5	60.4	59.3
Bulgaria	17.2	11.9	24.0	23.2	23.1	23.1	21.7
Czech Republic	20.9	14.4	30.2	30.9	31.7	30.5	30.7
Denmark	117.9	105.9	135.0	135.7	132.8	131.4	128.3
Croatia	34.4	29.0	40.7	41.2	40.5	40.4	39.1
Hungary	23.8	18.3	31.7	31.7	28.1	25.6	21.5
Poland	27.3	18.8	34.6	34.1	35.1	35.6	36.1
Romania	13.0	7.9	20.2	20.6	19.2	18.1	17.5
Sweden	66.3	56.6	80.3	80.5	82.3	83.3	83.9
United Kingdom	84.1	79.9	90.2	90.0	87.6	85.8	86.0
European Union	-	-	-	-	-	-	-
United States	84.6	84.2	85.2	83.1	81.3	80.2	79.2
Japan	68.0	69.4	66.0	65.6	66.0	65.8	65.6

Sources: ECB, Eurostat, US Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve Board and Bank of Japan.

1) Defined as outstanding amounts of loans received by households and non-profit institutions serving households.

2) Data for the European Union are not available. Data for Greece and Lithuania since 1999; for Bulgaria available since 2000; for Ireland, Croatia and Slovenia since 2001; for Luxembourg since 2002; for Poland since 2003; and for Latvia and Malta since 2004.

Chart 2.12 Household debt
(percentages of GDP)

Sources: ECB, Eurostat, US Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve Board and Bank of Japan.

2 Economic activity

2.13 Household savings ratio

(percentages of adjusted disposable income¹⁾)

	1999-2015 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2015	2012	2013	2014	2015
Belgium	15.0	16.0	13.6	12.9	12.3	12.1	11.7
Germany	16.3	16.1	16.6	16.4	16.3	16.7	17.0
Estonia	4.7	1.3	9.4	8.9	6.2	9.4	8.8
Ireland	8.8	7.0	11.4	11.8	10.3	10.9	10.7
Greece	3.6	6.7	-0.9	-0.2	-4.1	-5.6	-5.8
Spain	9.7	9.5	9.9	8.6	9.6	9.0	8.2
France	14.8	14.9	14.8	14.7	14.0	14.1	14.1
Italy	12.9	14.3	11.1	9.5	11.0	11.1	10.4
Cyprus	4.7	7.2	1.2	3.6	-3.3	-7.9	-5.7
Latvia	0.9	1.6	-0.1	-3.8	-4.5	-3.5	-2.2
Lithuania	2.6	2.5	2.7	1.8	2.1	-0.6	-1.9
Luxembourg	-	-	-	-	-	-	-
Malta	-	-	-	-	-	-	-
Netherlands	12.9	12.4	13.5	14.1	14.1	13.1	12.7
Austria	14.8	15.6	13.8	14.0	12.6	12.6	13.0
Portugal	8.6	9.5	7.5	7.7	7.8	5.2	4.4
Slovenia	14.2	16.0	13.2	10.8	13.4	13.3	14.8
Slovakia	7.5	7.9	7.1	6.2	5.9	7.2	8.8
Finland	8.5	8.5	8.4	7.8	8.6	7.2	6.8
Euro area	13.3	13.6	12.9	12.3	12.5	12.5	12.3
Bulgaria	-8.1	-9.8	-5.3	-8.5	-1.5	-14.3	.
Czech Republic	11.5	11.3	11.8	11.1	10.9	11.8	11.8
Denmark	6.5	5.6	7.9	7.0	8.8	5.2	10.5
Croatia	9.6	7.9	11.6	12.1	10.5	11.8	.
Hungary	9.5	9.5	9.5	8.2	9.8	10.9	9.6
Poland	6.3	8.8	2.9	1.5	2.5	1.9	2.1
Romania	-3.0	-6.5	2.0	-14.6	13.3	13.2	15.1
Sweden	12.7	9.8	16.7	17.9	17.7	18.3	18.7
United Kingdom	7.8	7.6	8.2	8.3	6.7	6.8	6.5
European Union	11.5	11.7	11.2	10.9	10.8	10.6	10.3
United States	8.0	7.2	9.2	10.7	8.2	8.8	9.0
Japan	10.8	12.1	8.8	9.2	6.9	6.0	7.0

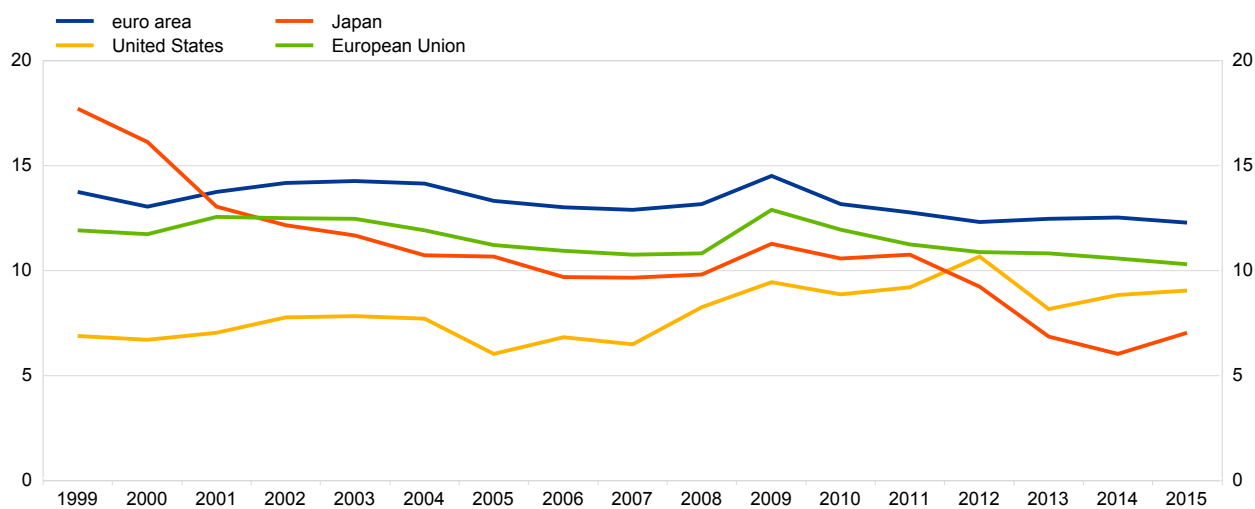
Sources: ECB, Eurostat, US Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve Board and Bank of Japan.

1) Disposable income adjusted for the change in the net equity of households in pension fund reserves.

2) Data for Luxembourg and Malta are not available. Data for Ireland and Poland available since 1999; for Croatia since 2002; for Lithuania since 2004; and for Slovenia since 2005.

Chart 2.13 Household savings

(percentages of adjusted disposable income)

Sources: ECB, Eurostat, US Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve Board and Bank of Japan.

2 Economic activity

2.14 Non-financial corporations' debt ¹⁾ (percentages of GDP)

	1999-2015 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2015	2012	2013	2014	2015
Belgium	127.7	114.2	147.1	147.9	149.1	150.6	154.9
Germany	64.5	65.8	62.7	61.9	63.5	61.0	60.7
Estonia	88.3	85.0	93.1	87.3	87.3	90.4	90.2
Ireland	147.0	97.8	203.3	207.7	197.3	223.9	265.1
Greece	54.9	47.5	65.5	66.9	64.1	65.1	63.9
Spain	106.1	94.4	122.9	126.1	120.2	112.8	105.5
France	108.5	101.1	119.0	120.6	118.8	125.9	126.6
Italy	77.6	70.5	87.7	89.7	87.6	86.8	83.9
Cyprus	200.9	193.9	211.0	203.9	215.5	225.1	226.1
Latvia	78.3	66.6	86.7	84.8	79.6	77.1	77.5
Lithuania	43.2	44.2	42.5	41.6	38.3	36.1	35.9
Luxembourg	307.3	259.5	355.0	359.3	339.5	345.3	367.4
Malta	139.0	121.9	151.2	156.7	150.0	145.1	138.9
Netherlands	121.4	119.0	125.0	125.2	124.1	125.0	124.3
Austria	93.2	90.9	96.6	96.7	99.1	95.8	96.0
Portugal	113.4	101.3	130.7	143.3	136.7	128.3	120.7
Slovenia	81.3	71.8	88.1	93.7	89.4	79.6	68.2
Slovakia	44.8	43.2	47.1	46.0	47.5	48.0	49.1
Finland	98.3	89.7	110.5	109.0	113.1	112.2	116.1
Euro area	100.2	95.2	106.5	107.0	104.4	106.4	108.3
Bulgaria	86.7	66.6	112.5	111.6	119.4	113.6	99.9
Czech Republic	45.4	44.7	46.5	46.0	52.5	50.1	46.3
Denmark	86.2	80.5	94.3	97.5	94.6	91.6	89.6
Croatia	81.4	64.3	100.9	102.4	103.5	101.5	101.2
Hungary	72.2	62.0	86.7	87.4	83.4	82.2	77.6
Poland	38.2	33.1	42.5	42.5	43.7	46.1	47.2
Romania	49.3	44.5	56.1	52.1	48.6	45.1	43.7
Sweden	134.3	122.4	151.3	149.8	150.4	150.9	151.4
United Kingdom	116.3	110.3	124.9	129.7	118.1	135.5	122.2
European Union	-	-	-	-	-	-	-
United States ³⁾	66.3	64.9	68.3	66.9	67.6	68.9	70.9
Japan ⁴⁾	109.2	112.4	104.7	104.0	103.6	102.8	100.2

Sources: ECB, Eurostat, US Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve Board and Bank of Japan.

1) Defined as outstanding amounts of loans taken, debt securities issued and pension scheme liabilities.

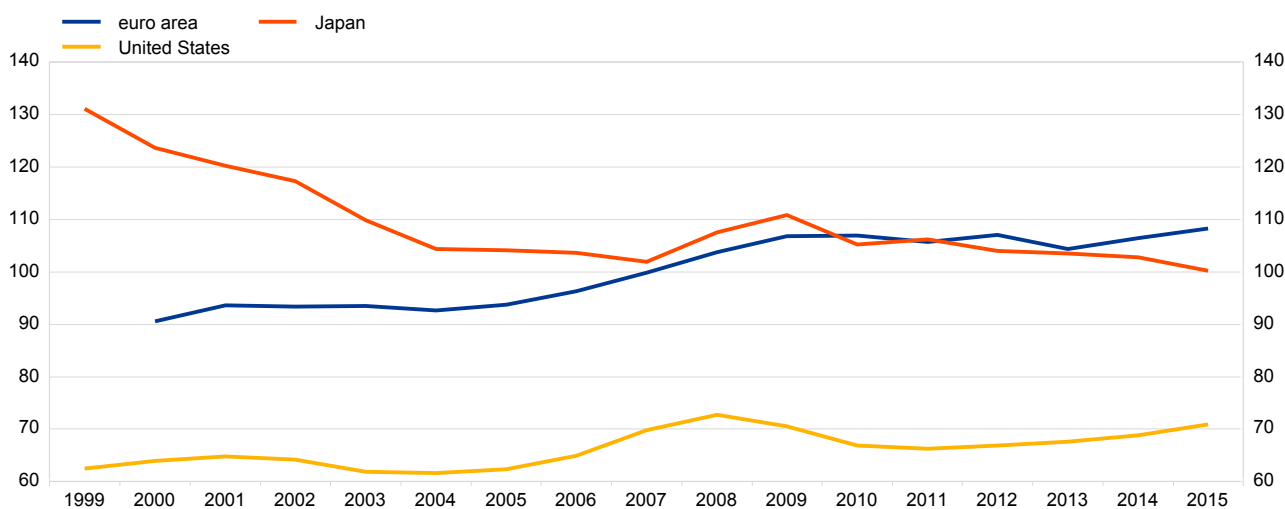
2) Data for the European Union are not available. Data for Austria and Denmark available since 1999; for Bulgaria since 2000; for Ireland and Croatia since 2001; for Luxembourg since 2002; for Poland since 2003; and for Latvia, Lithuania, Malta and Slovenia since 2004.

3) Figures for the United States do not include inter-company loans and pension scheme liabilities.

4) Figures for Japan do not include pension scheme liabilities.

Chart 2.14 Non-financial corporations' debt

(percentages of GDP)

Sources: ECB, Eurostat, US Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve Board and Bank of Japan.

3 Prices and costs

3.1 HICP

(annual percentage changes)

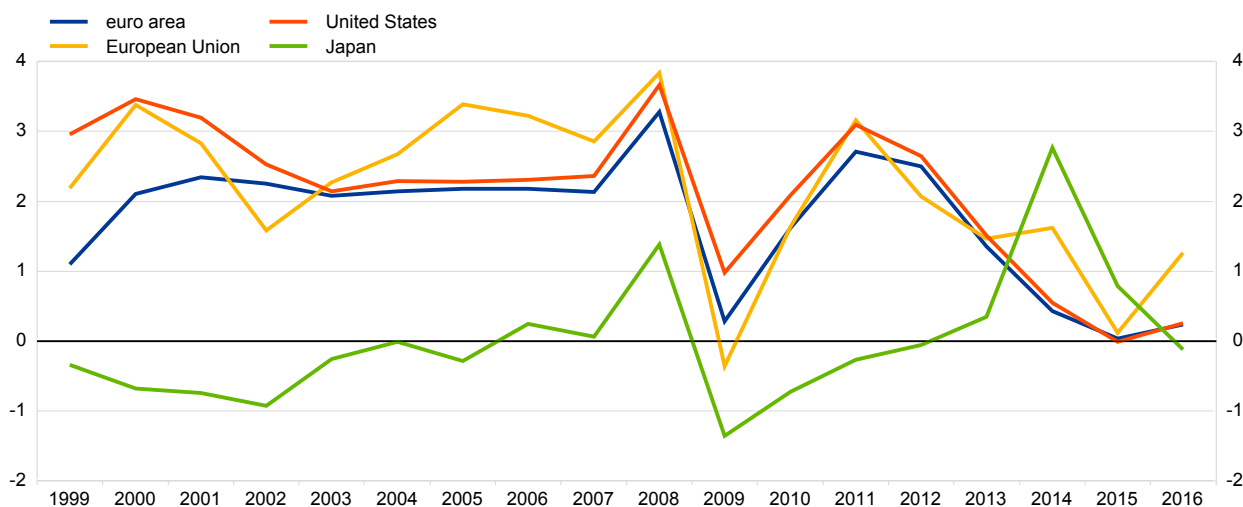
	1999-2016	1999-2008	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	1.9	2.2	1.5	1.2	0.5	0.6	1.8
Germany	1.4	1.7	1.1	1.6	0.8	0.1	0.4
Estonia	3.5	4.6	2.1	3.2	0.5	0.1	0.8
Ireland	1.9	3.4	0.0	0.5	0.3	0.0	-0.2
Greece	2.2	3.3	0.8	-0.9	-1.4	-1.1	0.0
Spain	2.2	3.2	0.9	1.5	-0.2	-0.6	-0.3
France	1.5	1.9	1.0	1.0	0.6	0.1	0.3
Italy	1.9	2.4	1.3	1.2	0.2	0.1	-0.1
Cyprus	1.9	2.7	0.8	0.4	-0.3	-1.5	-1.2
Latvia	3.6	5.6	1.2	0.0	0.7	0.2	0.1
Lithuania	2.3	2.7	1.7	1.2	0.2	-0.7	0.7
Luxembourg	2.2	2.8	1.5	1.7	0.7	0.1	0.0
Malta	2.2	2.6	1.7	1.0	0.8	1.2	0.9
Netherlands	1.9	2.4	1.3	2.6	0.3	0.2	0.1
Austria	1.8	1.9	1.7	2.1	1.5	0.8	1.0
Portugal	2.1	2.9	1.0	0.4	-0.2	0.5	0.6
Slovenia	3.5	5.4	1.1	1.9	0.4	-0.8	-0.2
Slovakia	3.9	6.2	1.2	1.5	-0.1	-0.3	-0.5
Finland	1.7	1.8	1.7	2.2	1.2	-0.2	0.4
Euro area	1.7	2.2	1.1	1.4	0.4	0.0	0.2
Bulgaria	4.1	6.7	0.9	0.4	-1.6	-1.1	-1.3
Czech Republic	2.1	2.7	1.3	1.4	0.4	0.3	0.6
Denmark	1.7	2.1	1.2	0.5	0.4	0.2	0.0
Croatia	2.5	3.4	1.3	2.3	0.2	-0.3	-0.6
Hungary	4.8	6.7	2.5	1.7	0.0	0.1	0.4
Poland	2.9	3.9	1.8	0.8	0.1	-0.7	-0.2
Romania	11.8	19.5	3.0	3.2	1.4	-0.4	-1.1
Sweden	1.4	1.7	1.1	0.4	0.2	0.7	1.1
United Kingdom	1.9	1.8	2.2	2.6	1.5	0.0	0.7
European Union	2.1	2.7	1.4	1.5	0.5	0.0	0.3
United States ⁽¹⁾	2.2	2.8	1.4	1.5	1.6	0.1	1.3
Japan ⁽¹⁾	0.0	-0.2	0.2	0.3	2.8	0.8	-0.1

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data refer to the consumer price index.

Chart 3.1 HICP 1)

(annual percentage changes)

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for the United States and Japan refer to the consumer price index.

3 Prices and costs

3.2 HICP excluding food and energy (annual percentage changes)

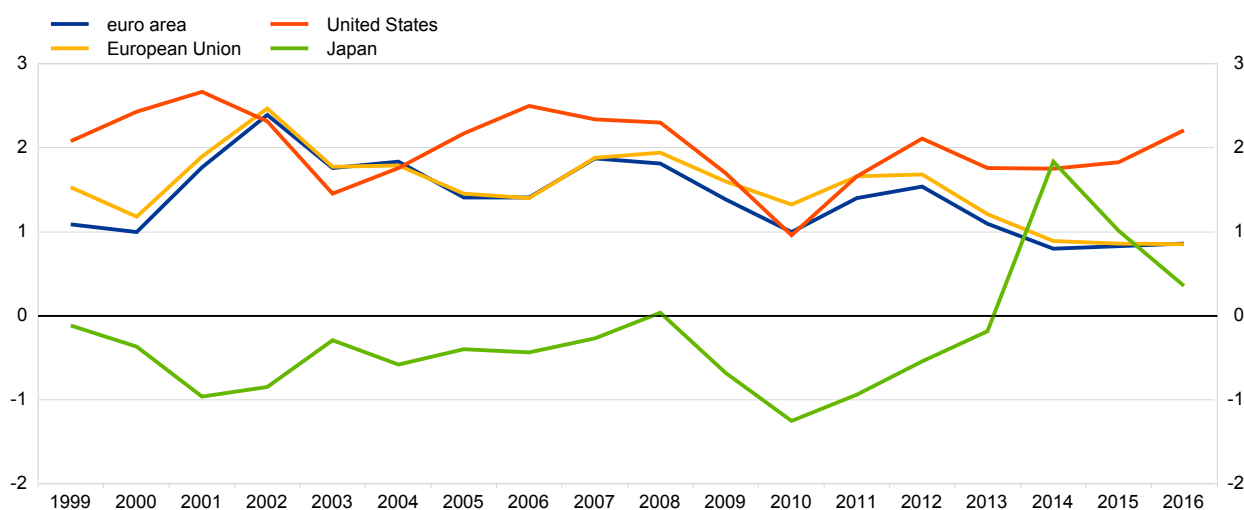
	1999-2016 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	1.6	1.5	1.6	1.5	1.5	1.6	1.8
Germany	1.0	1.0	1.1	1.2	1.1	1.1	1.1
Estonia	2.8	3.8	1.5	1.9	1.3	1.2	1.2
Ireland	1.6	3.0	0.0	0.1	0.7	1.6	0.7
Greece	1.7	2.9	0.2	-2.4	-1.5	-0.4	0.6
Spain	1.8	2.7	0.8	1.3	-0.1	0.3	0.7
France	1.2	1.4	1.0	0.7	1.0	0.6	0.6
Italy	1.8	2.1	1.3	1.2	0.7	0.7	0.5
Cyprus	0.9	1.3	0.5	-0.3	0.1	-0.4	-0.8
Latvia	2.5	4.3	0.3	-0.1	1.7	1.5	1.2
Lithuania	1.4	1.7	1.1	1.4	0.7	1.9	1.7
Luxembourg	1.8	1.9	1.7	2.0	1.3	1.7	1.0
Malta	1.7	2.1	1.2	0.1	1.5	1.5	1.0
Netherlands	1.6	1.9	1.4	2.5	0.6	0.9	0.6
Austria	1.7	1.5	1.9	2.2	1.7	1.7	1.6
Portugal	1.8	2.7	0.7	0.1	0.2	0.6	0.9
Slovenia	2.9	4.9	0.5	0.9	0.6	0.3	0.7
Slovakia	3.4	5.1	1.3	1.4	0.5	0.5	0.9
Finland	1.6	1.5	1.6	1.8	1.6	0.8	1.1
Euro area	1.4	1.6	1.1	1.1	0.8	0.8	0.9
Bulgaria	3.8	6.5	0.5	0.0	-1.6	-0.6	-1.0
Czech Republic	1.3	1.9	0.6	0.3	0.5	0.7	1.2
Denmark	1.5	1.8	1.1	0.5	0.6	1.2	0.5
Croatia	1.4	3.2	0.8	0.9	0.5	0.8	0.2
Hungary	3.3	4.3	2.4	2.3	1.4	1.7	1.5
Poland	2.5	3.5	1.2	0.7	0.2	0.5	0.2
Romania	5.8	9.3	2.8	2.3	2.3	1.6	0.0
Sweden	1.1	1.1	1.0	0.3	0.4	0.9	1.2
United Kingdom	1.5	1.1	1.9	2.0	1.6	1.0	1.2
European Union	1.5	1.7	1.3	1.2	0.9	0.9	0.9
United States ²⁾	2.0	2.4	1.7	1.8	1.7	1.8	2.2
Japan ²⁾	-0.3	-0.2	-0.1	-0.2	1.8	1.0	0.4

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Slovenia and Czech Republic available since 2001; for Hungary and Romania since 2002; and for Croatia since 2006.

2) Data refer to the consumer price index.

Chart 3.2 HICP excluding food and energy¹⁾
(annual percentage changes)

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for the United States and Japan refer to the consumer price index.

3 Prices and costs

3.3 GDP deflator

(annual percentage changes)

	1999-2016 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2016 ²⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	1.7	1.9	1.4	1.2	0.7	0.9	1.6
Germany	1.1	0.8	1.6	2.0	1.8	2.0	1.4
Estonia	4.8	6.5	2.4	3.9	1.7	1.0	1.7
Ireland	2.1	3.4	0.3	1.4	-1.2	4.9	.
Greece	1.7	3.2	-0.2	-2.4	-1.8	-1.0	0.1
Spain	2.0	3.6	0.2	0.4	-0.3	0.5	0.3
France	1.4	1.8	0.7	0.8	0.5	0.6	0.8
Italy	1.9	2.4	1.1	1.2	1.0	0.7	0.8
Cyprus	2.1	3.4	0.3	-1.0	-1.5	-1.3	-1.3
Latvia	4.7	7.8	0.3	1.5	1.6	0.4	0.7
Lithuania	2.5	3.3	1.3	1.4	1.0	0.2	1.2
Luxembourg	2.8	3.3	2.4	1.3	1.5	0.4	.
Malta	2.5	2.5	2.5	2.0	2.0	2.4	1.6
Netherlands	1.7	2.5	0.6	1.4	0.1	0.1	0.8
Austria	1.7	1.6	1.7	1.6	1.8	1.9	1.3
Portugal	2.2	3.2	0.9	2.3	0.7	2.1	1.6
Slovenia	3.3	4.9	0.9	0.9	0.8	1.0	0.6
Slovakia	2.8	4.6	0.3	0.5	-0.2	-0.2	-0.4
Finland	1.7	1.5	2.0	2.6	1.7	1.7	0.8
Euro area	1.6	2.0	1.0	1.2	0.9	1.1	0.9
Bulgaria	4.3	6.0	2.1	-0.7	0.5	2.2	1.1
Czech Republic	1.8	2.3	1.1	1.4	2.5	1.0	1.1
Denmark	2.0	2.5	1.3	0.9	0.8	0.9	0.7
Croatia	2.8	4.1	1.1	0.8	0.0	0.1	-0.1
Hungary	4.9	6.4	2.8	2.9	3.4	1.7	1.0
Poland	-	-	1.9	0.3	0.5	0.6	0.2
Romania	15.1	23.6	3.9	3.4	1.7	2.4	1.9
Sweden	1.7	1.8	1.5	1.1	1.8	2.0	1.4
United Kingdom	1.9	2.2	1.5	1.9	1.6	0.6	1.7
European Union	1.7	2.0	1.3	0.6	1.6	2.8	-1.1
United States	2.0	2.3	1.5	1.6	1.8	1.1	1.3
Japan	-0.8	-1.2	-0.2	-0.3	1.7	2.0	0.3

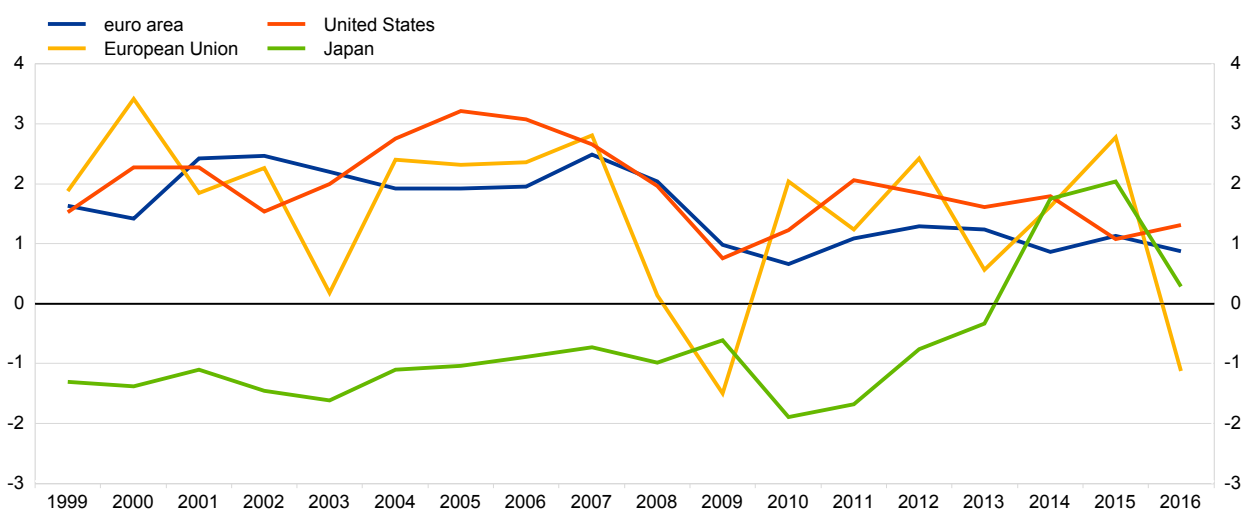
Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Luxembourg, Malta and Croatia available since 2000; and for Poland since 2003.

2) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015.

Chart 3.3 GDP deflator

(annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

3 Prices and costs

3.4 Industrial producer prices (annual percentage changes)

	1999-2016 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	1.8	3.4	-0.1	0.6	-4.6	-4.2	-1.8
Germany	1.3	2.4	0.0	0.0	-0.9	-1.8	-1.7
Estonia	2.8	4.7	1.4	9.9	-2.3	-2.8	-2.1
Ireland	1.2	4.0	0.1	1.5	-0.3	-4.4	-2.8
Greece	2.5	4.7	-0.1	-0.7	-0.8	-5.8	-5.4
Spain	2.1	3.3	0.6	0.6	-1.3	-2.1	-3.1
France	1.3	2.4	0.0	0.3	-1.3	-2.2	-2.3
Italy	1.6	3.0	-0.3	-1.2	-1.8	-3.4	-2.2
Cyprus	2.4	4.8	0.1	-2.1	-3.1	-5.7	-3.8
Latvia	4.4	8.4	1.0	1.1	0.1	-1.4	-3.3
Lithuania	2.3	4.8	-0.8	-0.3	-5.1	-9.1	-3.3
Luxembourg	2.4	5.5	-1.3	1.3	-4.8	-0.5	-6.0
Malta	3.9	5.2	2.6	0.9	-1.1	-3.2	-0.3
Netherlands	1.9	4.7	-1.4	-1.3	-3.2	-7.3	-5.2
Austria	1.1	1.8	0.1	-1.0	-1.5	-2.1	-2.5
Portugal	2.2	3.8	0.2	-0.4	-1.5	-4.2	-1.7
Slovenia	2.8	4.7	0.5	0.3	-1.1	-0.5	-1.4
Slovakia	2.1	5.1	-1.5	-0.2	-3.6	-4.3	-4.4
Finland	1.6	2.6	0.5	0.9	-0.9	-2.2	-1.7
Euro area	1.5	2.8	-0.1	-0.2	-1.5	-2.7	-2.3
Bulgaria	4.5	7.2	1.2	-1.3	-0.9	-1.7	-2.8
Czech Republic	1.4	2.6	-0.1	0.8	-0.8	-3.2	-3.2
Denmark	3.0	5.3	0.1	2.2	-2.3	-6.5	-1.5
Croatia	2.5	3.8	0.8	0.4	-2.7	-3.8	-3.9
Hungary	5.0	8.0	1.3	-0.5	-2.1	-3.0	-3.1
Poland	2.5	3.5	1.5	-1.2	-1.4	-2.4	-0.2
Romania	9.8	18.0	2.1	3.7	0.2	-1.8	-2.3
Sweden	1.8	3.1	0.2	-0.7	0.1	-1.1	0.0
United Kingdom	2.6	4.3	0.5	1.0	-2.3	-7.6	-0.3
European Union	1.7	3.1	0.1	0.0	-1.5	-3.3	-2.0
United States ⁽²⁾	2.2	3.1	1.0	1.2	1.9	-3.3	-1.0
Japan ⁽³⁾	-0.1	0.5	-0.8	1.2	3.2	-2.3	-3.5

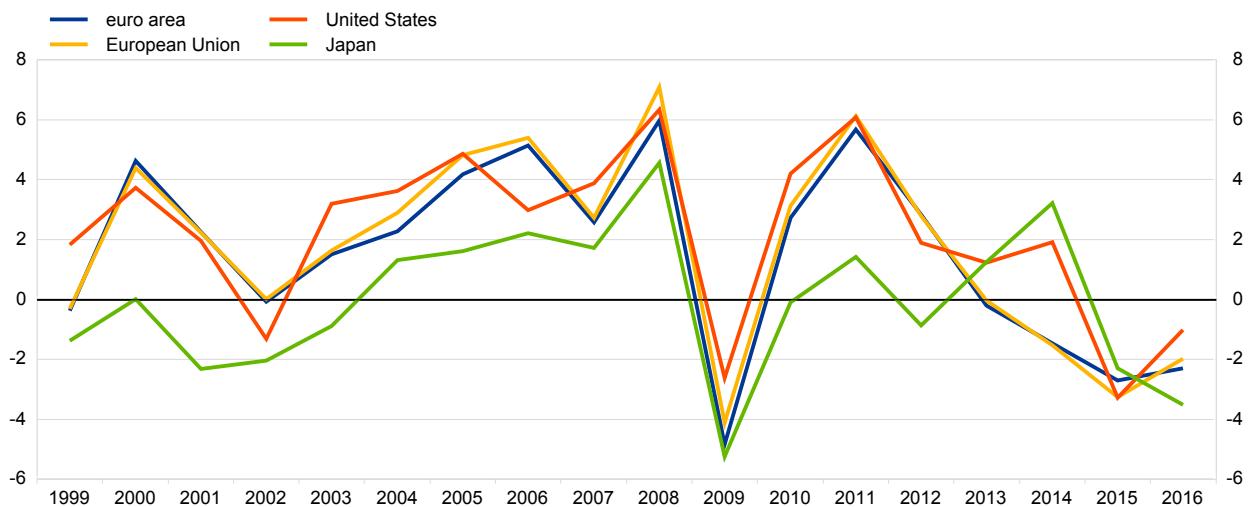
Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Cyprus, Malta, Bulgaria, Poland and Romania available since 2001; for Latvia since 2002; for Estonia since 2003; and for Ireland since 2006.

2) Data refer to finished goods.

3) Data refer to the output price index in the manufacturing sector.

Chart 3.4 Industrial producer prices ¹⁾
(annual percentage changes)

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for the United States refer to finished goods; data for Japan refer to the output price index in the manufacturing sector.

3 Prices and costs

3.5 Unit labour costs (annual percentage changes)

	1999-2016 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2016 ²⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	1.6	1.8	1.3	2.2	-0.2	-0.5	0.2
Germany	1.0	0.2	2.0	1.9	2.0	1.6	1.4
Estonia	4.9	7.0	2.4	4.4	2.1	7.2	4.3
Ireland	0.2	3.8	-4.6	2.8	-4.5	-16.5	.
Greece	1.7	3.6	-0.6	-6.9	-2.4	-2.2	2.1
Spain	1.6	3.3	-0.6	-0.6	-0.3	0.2	-0.4
France	1.6	1.9	1.4	1.2	0.9	0.3	0.8
Italy	2.0	2.7	1.1	0.7	0.0	0.9	0.8
Cyprus	1.7	3.2	-0.1	-5.4	-4.0	-0.9	-0.7
Latvia	4.9	8.8	0.1	5.1	4.9	5.4	4.8
Lithuania	2.1	2.8	1.2	3.1	3.2	4.8	4.7
Luxembourg	2.9	3.6	2.1	0.0	0.5	0.1	.
Malta	2.2	2.6	1.8	1.3	-1.5	-0.2	1.1
Netherlands	1.7	2.0	1.1	1.1	-0.1	-0.8	.
Austria	1.4	1.0	2.0	2.3	2.1	1.5	1.2
Portugal	1.3	2.6	-0.3	1.8	-1.3	-0.5	1.7
Slovenia	3.1	4.6	1.2	0.4	-1.3	0.3	1.7
Slovakia	2.6	3.6	1.3	0.3	0.7	1.3	0.9
Finland	1.8	1.6	2.2	1.4	1.1	1.0	-0.1
Euro area	1.5	1.7	1.2	1.2	0.7	0.3	0.8
Bulgaria	4.9	5.2	4.5	7.4	4.6	2.3	0.2
Czech Republic	2.1	2.8	1.2	0.5	0.4	-0.5	3.1
Denmark	2.0	2.7	1.2	0.6	0.8	1.2	2.6
Croatia	1.9	4.0	-0.2	-2.2	-2.4	-0.5	-2.7
Hungary	4.2	6.0	2.0	0.6	2.1	0.6	5.5
Poland	0.9	0.9	1.0	0.2	0.6	-1.2	.
Romania	12.4	21.6	0.4	-0.6	4.3	-3.8	.
Sweden	2.0	2.2	1.8	1.7	1.0	0.9	0.9
United Kingdom	2.3	2.8	1.6	1.4	0.0	0.7	2.4
European Union	1.6	1.9	1.2	1.1	0.6	0.2	1.0
United States	-0.5	-0.8	0.0	0.0	2.6	2.2	2.7
Japan	-1.7	-2.3	-0.8	-0.9	1.5	.	.

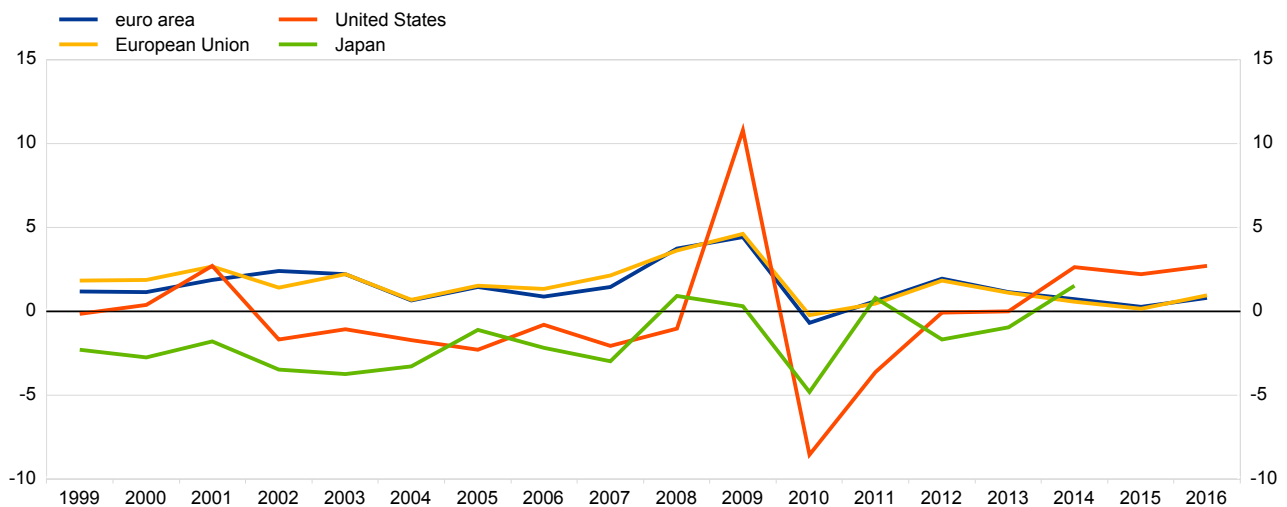
Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States) and ECB calculations.

1) Data for Luxembourg, Malta, Croatia, the euro area and the European Union available since 2001; and for Poland since 2003.

2) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015. However, for Japan the average refers to the periods 1999-2014 and 2009-2014.

Chart 3.5 Unit labour costs

(annual percentage changes)

Sources: Eurostat, national data from the BIS databank (for the United States) and ECB calculations.

3 Prices and costs

3.6 Compensation per employee (annual percentage changes)

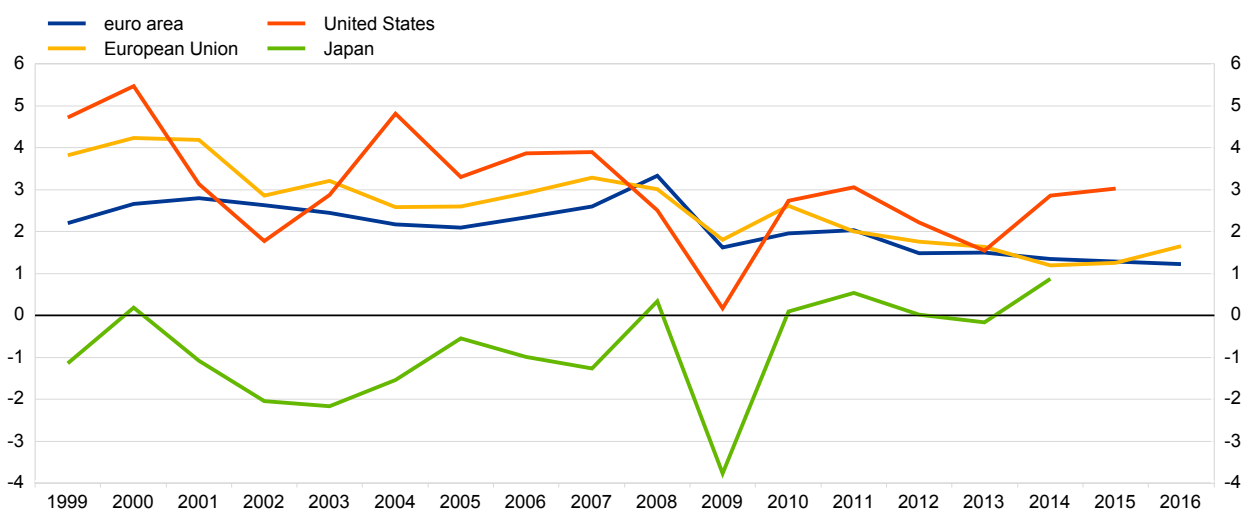
	1999-2016 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2016 ²⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	2.3	2.9	1.5	2.5	1.0	0.0	0.1
Germany	1.6	1.2	2.2	1.8	2.8	2.4	2.3
Estonia	8.3	12.4	3.4	4.6	4.2	5.8	5.6
Ireland	3.5	5.7	0.3	1.4	1.8	2.8	.
Greece	2.2	6.0	-2.2	-7.5	-2.1	-2.9	0.8
Spain	2.2	3.5	0.7	0.3	0.1	0.9	0.1
France	2.4	2.8	1.7	1.6	1.1	1.1	1.3
Italy	1.7	2.6	0.6	0.8	0.1	1.0	0.4
Cyprus	2.4	4.5	-0.2	-5.4	-3.8	-1.1	-0.6
Latvia	9.2	15.1	2.3	5.5	8.6	6.9	6.9
Lithuania	6.4	9.6	2.6	5.4	4.7	5.3	5.0
Luxembourg	2.8	3.5	2.0	2.3	2.6	0.9	.
Malta	3.3	3.9	2.6	2.0	1.5	3.3	2.4
Netherlands	2.5	3.2	1.5	2.1	1.6	0.2	.
Austria	2.1	2.3	1.8	2.1	1.9	1.9	1.3
Portugal	2.2	3.8	0.3	3.6	-1.8	-0.3	1.5
Slovenia	5.0	7.9	1.5	0.5	1.3	1.4	2.2
Slovakia	5.8	8.3	2.7	2.6	1.8	3.1	1.8
Finland	2.7	3.3	1.9	1.3	1.0	1.6	0.9
Euro area	2.1	2.5	1.6	1.5	1.3	1.3	1.2
Bulgaria	8.1	9.1	6.9	8.8	5.6	5.6	3.1
Czech Republic	4.5	6.5	2.0	-0.3	2.6	2.6	3.7
Denmark	2.9	3.6	2.0	1.6	1.5	1.5	2.0
Croatia	2.6	5.3	-0.1	-0.7	-5.4	-0.3	-0.5
Hungary	6.0	9.6	1.8	1.6	1.3	1.5	5.3
Poland	3.7	3.5	3.9	1.7	2.2	1.1	.
Romania	17.9	30.2	2.3	3.8	6.7	0.9	.
Sweden	3.5	4.1	2.7	2.0	2.2	3.5	2.5
United Kingdom	3.3	4.4	1.9	2.1	0.7	1.1	2.8
European Union	2.6	3.3	1.7	1.6	1.2	1.3	1.6
United States	3.0	3.6	2.1	1.5	2.9	3.0	.
Japan	-0.8	-1.0	-0.4	-0.2	0.9	.	.

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

1) Data for Luxembourg, Malta, Croatia, the euro area and the European Union available since 2001; and for Poland since 2003.

2) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015. However, for Japan the average refers to the periods 1999-2014 and 2009-2014.

Chart 3.6 Compensation per employee
(annual percentage changes)

Sources: Eurostat, OECD (for the United States and Japan) and ECB calculations.

3 Prices and costs

3.7 Residential property prices (annual percentage changes)

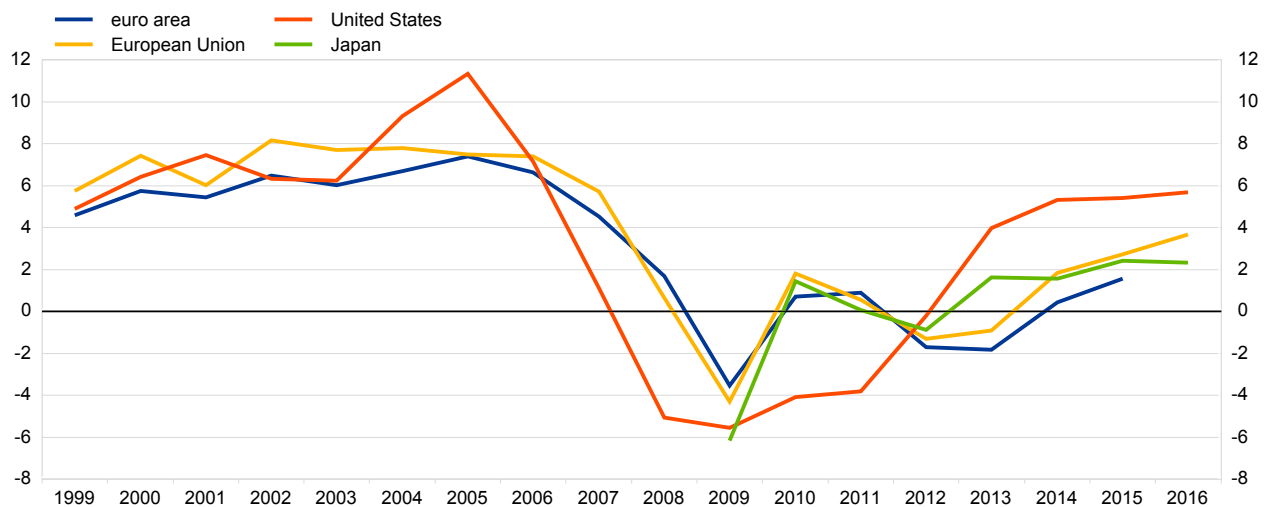
	1999-2016 ^{1,2)}	1999-2008 ¹⁾	2009-2016 ²⁾	2013	2014	2015	2016
Belgium	5.5	7.8	2.4	1.7	0.7	3.7	.
Germany	2.3	1.4	2.8	3.2	3.1	4.5	6.0
Estonia	5.4	17.7	0.5	10.7	13.7	6.9	.
Ireland	3.8	10.6	-4.1	3.5	17.1	8.0	6.6
Greece	1.7	8.6	-6.4	-10.8	-7.5	-5.0	-2.3
Spain	3.7	10.5	-5.4	-10.6	0.3	3.6	.
France	5.0	9.3	-0.2	-2.1	-1.8	-1.9	1.0
Italy	2.2	5.6	-2.4	-5.7	-4.4	-2.6	.
Cyprus	3.9	15.3	-4.9	-6.5	-8.8	-4.3	.
Latvia	-0.5	17.4	-5.1	6.8	6.0	-3.4	.
Lithuania	8.5	20.6	-5.2	3.6	7.6	4.8	.
Luxembourg	3.8	3.3	3.8	5.0	4.4	5.4	.
Malta	5.4	17.2	0.8	-0.4	2.6	5.0	.
Netherlands	3.3	7.4	-1.6	-6.5	0.9	2.8	5.0
Austria	2.8	1.0	5.5	4.7	3.4	4.2	.
Portugal	-1.0	-	-1.0	-1.9	4.3	3.1	.
Slovenia	1.5	14.4	-3.6	-5.2	-6.6	0.8	.
Slovakia	2.8	9.9	-2.9	-0.9	-0.8	0.9	.
Finland	2.6	4.1	2.0	1.2	-0.4	0.0	.
Euro area	3.0	5.5	-0.5	-1.8	0.4	1.6	.
Bulgaria	2.2	22.7	-5.4	-2.2	1.4	2.8	.
Czech Republic	-0.1	-	-0.1	0.0	2.4	4.0	.
Denmark	4.0	10.0	0.0	3.9	3.7	7.0	.
Croatia	-3.0	-	-3.0	-4.0	-1.6	-2.9	.
Hungary	-0.1	2.3	-0.4	-2.6	4.3	11.0	.
Poland	-1.1	-	-1.1	-4.4	1.0	1.5	.
Romania	-4.7	-	-4.7	-0.2	-2.3	3.7	.
Sweden	7.5	8.5	6.0	5.5	9.4	13.1	.
United Kingdom	6.2	9.5	1.6	2.6	8.0	6.0	7.5
European Union	3.7	6.4	0.0	-0.9	1.9	2.7	.
United States	3.2	5.4	0.1	4.0	5.3	5.4	5.7
Japan	1.0	-	1.0	1.6	1.6	2.4	.

Sources: National sources and ECB.

1) Data for Cyprus and Denmark available since 2002; for Germany since 2003; for Estonia, Ireland, Spain, Malta, Finland and Bulgaria since 2005; for Latvia since 2006; for Luxembourg and Slovenia since 2007; for Portugal, the Czech Republic, Croatia and Japan since 2008; for Romania since 2009; and for Poland since 2010.

2) Where data are not available for 2016, the average indicated is for the periods 1999-2015 and 2009-2015

Chart 3.7 Residential property prices
(annual percentage changes)

Sources: National sources and ECB.

4 Exchange rates and balance of payments

4.1 Effective exchange rates

(period averages; index: 1999 Q1=100)

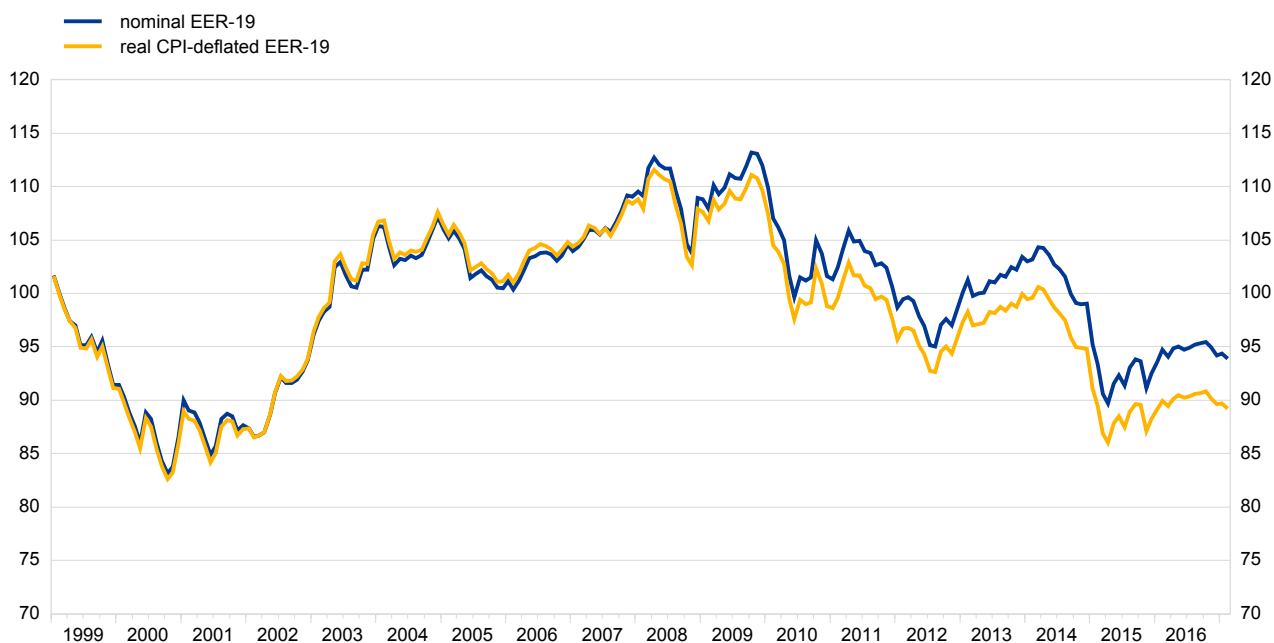
	1999-2016	1999-2008	2009-2016	2013	2014	2015	2016
EER-19							
Nominal	99.6	98.8	100.7	101.2	101.8	92.4	94.8
Real CPI	98.2	98.8	97.5	98.2	97.8	88.4	90.1
Real PPI	97.6	98.6	96.3	97.1	97.0	89.3	91.4
Real GDP deflator	95.3	96.9	93.0	91.7	91.9	83.7	
Real ULCM ⁽¹⁾	99.2	97.3	102.0	101.0	98.5	85.0	
Real ULCT	98.7	97.6	100.4	99.0	100.0	90.9	
EER-38							
Nominal	107.3	103.7	111.8	111.9	114.7	106.5	110.4
Real CPI	96.8	97.9	95.5	95.5	96.1	87.8	90.0

Source: ECB.

1) ULCM-deflated series are available only for the EER-18 trading partner group.

Chart 4.1 Effective exchange rates

(monthly averages; index: 1999 Q1=100)

Source: ECB.

4 Exchange rates and balance of payments

4.2 Bilateral exchange rates

(units of national currency per euro; period averages)

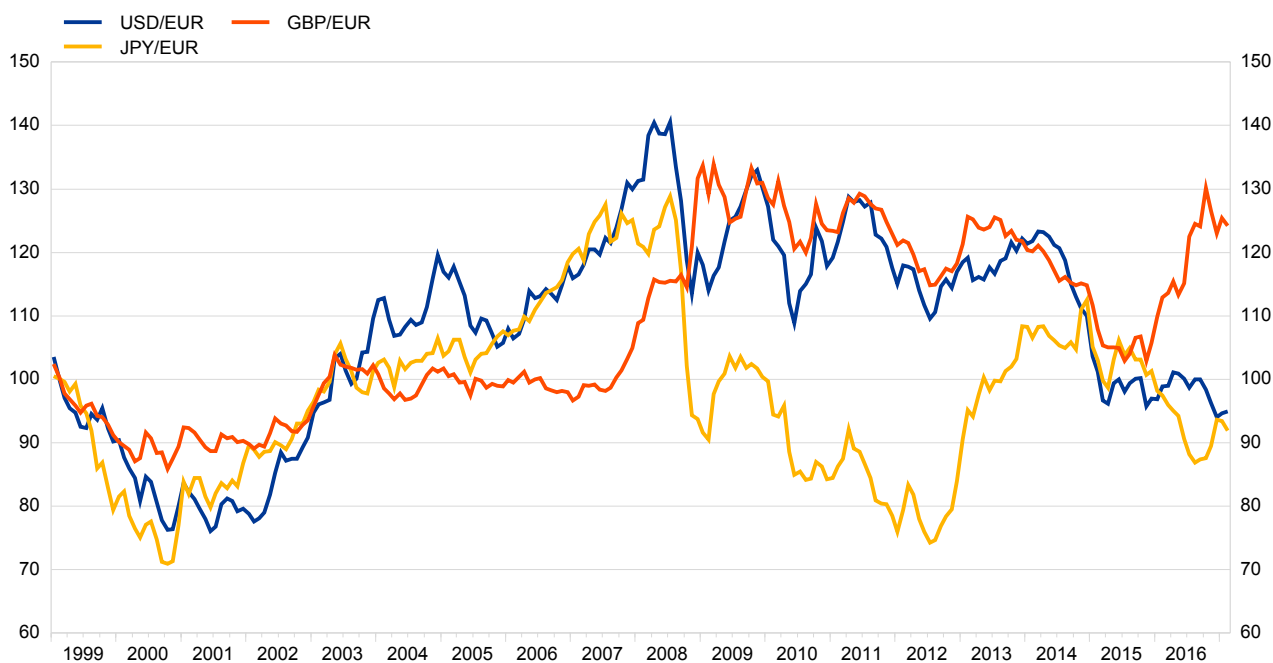
	1999-2016 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Chinese renminbi	8.876	9.468	8.285	8.165	8.186	6.973	7.352
Croatian kuna	7.450	7.406	7.494	7.579	7.634	7.614	7.533
Czech koruna	28.956	31.193	26.161	25.980	27.536	27.279	27.034
Danish krone	7.448	7.446	7.451	7.458	7.455	7.459	7.445
Hungarian forint	271.348	253.282	293.930	296.873	308.706	309.996	311.438
Japanese yen	127.446	130.952	123.063	129.663	140.306	134.314	120.197
Polish zloty	4.081	3.991	4.195	4.197	4.184	4.184	4.363
Pound sterling	0.742	0.674	0.829	0.849	0.806	0.726	0.819
Romanian leu	3.682	3.132	4.369	4.419	4.444	4.445	4.490
Swedish krona	9.210	9.132	9.308	8.652	9.099	9.353	9.469
Swiss franc	1.416	1.555	1.241	1.231	1.215	1.068	1.090
US dollar	1.212	1.155	1.284	1.328	1.329	1.110	1.107

Source: ECB.

1) Data for Chinese renminbi and Croatian kuna available since 2001.

Chart 4.2 Bilateral exchange rates

(monthly averages; index: 1999 Q1=100)

Source: ECB.

4 Exchange rates and balance of payments

4.3 Real effective exchange rates ¹⁾

(deflated by consumer price indices; period averages; index: 1999 Q1 = 100)

	1999-2016	1999-2008	2009-2016	2013	2014	2015	2016
Belgium	99.7	99.2	100.3	100.5	100.7	96.6	99.1
Germany	93.1	95.2	95.2	90.3	90.9	86.2	87.5
Estonia	114.1	106.4	123.7	124.4	126.2	124.9	126.9
Ireland	108.2	108.9	107.2	106.8	106.0	97.9	99.3
Greece	101.2	99.7	102.9	102.5	100.7	95.7	96.6
Spain	106.1	104.8	107.8	108.7	108.1	102.7	103.5
France	96.3	97.6	94.7	94.4	94.7	90.4	91.5
Italy	99.8	100.2	99.3	99.8	99.8	95.1	96.0
Cyprus	104.6	104.0	105.3	106.4	105.7	100.1	100.0
Latvia	109.3	104.7	114.9	112.5	114.0	113.2	114.2
Lithuania	121.9	115.7	129.7	128.7	130.1	127.5	129.7
Luxembourg	106.1	104.4	108.1	109.0	109.2	104.7	105.4
Malta	105.8	105.1	106.6	106.7	106.7	101.4	103.3
Netherlands	101.4	102.5	99.9	100.6	100.7	95.3	96.3
Austria	96.5	97.1	95.7	95.7	97.0	94.5	96.0
Portugal	102.7	103.1	102.2	102.2	101.6	99.2	100.5
Slovenia	99.9	99.3	100.6	100.9	101.3	97.6	98.0
Slovakia	162.6	139.4	191.7	193.1	193.4	187.2	188.5
Finland	96.2	96.9	95.2	94.8	96.6	93.3	94.5
Euro area	96.8	97.9	95.5	95.5	96.1	87.8	90.0
Bulgaria	132.8	120.9	147.8	148.8	146.9	140.7	139.9
Czech Republic	132.6	122.4	145.4	146.1	138.1	134.4	137.9
Denmark	98.9	99.5	98.1	97.1	97.7	93.8	95.0
Croatia	104.5	103.5	105.7	105.2	104.7	100.3	101.5
Hungary	129.0	125.4	133.5	134.4	129.2	123.5	124.6
Poland	117.2	117.4	116.9	117.5	118.1	113.4	109.3
Romania	133.0	127.5	140.0	141.5	142.9	137.7	135.8
Sweden	93.3	95.2	90.8	96.1	91.5	85.8	86.6
United Kingdom	90.3	97.9	80.7	79.4	84.9	88.7	79.5
European Union	-	-	-	-	-	-	-
United States	94.5	99.3	88.5	84.2	86.1	95.3	99.2
Japan	83.5	89.4	76.2	68.8	64.9	60.7	68.9

Source: ECB.

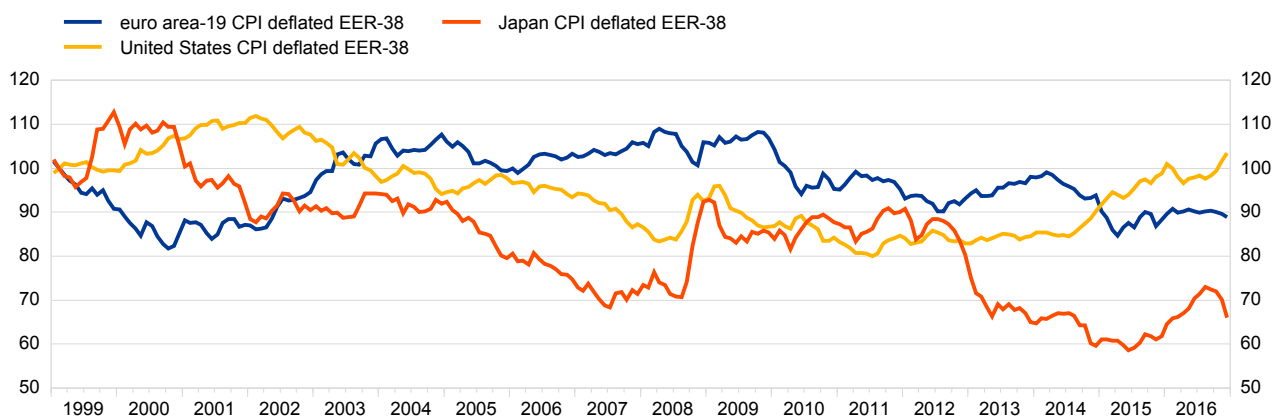
1) For the euro area as a whole, the real effective exchange rate of the euro vis-à-vis 38 trading partners is displayed.

For individual euro area countries, the table shows the harmonised competitiveness indicators calculated vis-à-vis these same trading partners plus the other euro area countries.

For the non-euro area countries, the real effective exchange rate of the euro vis-à-vis 38 trading partners is displayed. A positive change points to a decrease in price competitiveness.

Chart 4.3 Real effective exchange rates

(deflated by consumer price indices; monthly averages; index: 1999 Q1=100)

Source: ECB.

4 Exchange rates and balance of payments

4.4 Balance of payments: net current account

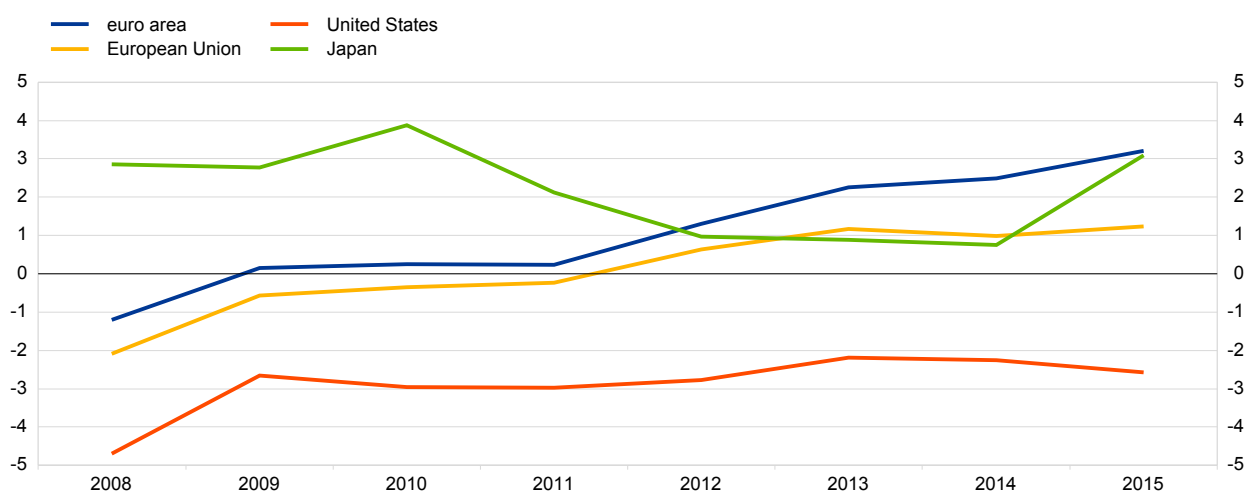
(chain-linked volumes; percentages of GDP; period averages; non-working day and non-seasonally adjusted)

	2008-2015	2008-2011	2012-2015	2012	2013	2014	2015
Belgium	-0.2	-0.3	-0.2	-0.1	-0.3	-0.7	0.5
Germany	6.7	5.7	7.8	7.2	7.1	7.8	9.0
Estonia	-0.2	-0.7	0.3	-2.1	-0.4	1.1	2.6
Ireland	-0.5	-4.1	3.2	-2.8	2.3	1.8	11.4
Greece	-7.0	-12.1	-1.8	-3.8	-2.0	-1.6	0.1
Spain	-2.1	-5.1	0.9	-0.2	1.5	1.1	1.4
France	-0.9	-0.9	-0.9	-1.2	-0.9	-1.1	-0.2
Italy	-0.8	-2.8	1.1	-0.4	1.0	2.0	1.7
Cyprus	-7.1	-9.5	-4.6	-6.2	-5.1	-4.4	-2.9
Latvia	-2.2	-1.8	-2.6	-4.0	-3.1	-2.2	-0.9
Lithuania	-1.8	-4.0	0.5	-1.3	1.7	4.0	-2.6
Luxembourg	6.4	6.9	6.0	6.4	6.1	5.6	5.8
Malta	0.7	-3.0	4.5	1.8	3.0	7.3	5.8
Netherlands	8.1	6.5	9.7	10.5	10.2	9.2	8.9
Austria	2.5	2.9	2.0	1.5	2.1	2.6	2.0
Portugal	-4.8	-9.6	0.1	-1.8	1.6	0.1	0.4
Slovenia	1.7	-1.4	4.8	2.6	4.9	6.4	5.4
Slovakia	-1.9	-4.9	1.1	1.0	1.9	1.2	0.2
Finland	-0.2	0.9	-1.4	-2.0	-1.7	-1.2	-0.5
Euro area	1.1	-0.1	2.3	1.3	2.3	2.5	3.2
Bulgaria	-3.7	-7.6	0.2	-0.9	1.4	0.1	0.4
Czech Republic	-1.4	-2.5	-0.3	-1.6	-0.5	0.2	0.9
Denmark	6.5	4.8	8.2	6.5	7.3	9.3	9.7
Croatia	-1.0	-3.9	2.0	-0.1	0.9	2.1	5.0
Hungary	0.5	-1.7	2.7	1.8	3.8	2.0	3.3
Poland	-3.6	-5.3	-2.0	-3.8	-1.3	-2.1	-0.6
Romania	-4.3	-6.7	-2.0	-5.0	-1.2	-0.7	-1.3
Sweden	5.9	6.2	5.6	6.3	6.0	5.1	5.2
United Kingdom	-3.8	-2.7	-4.9	-4.0	-4.7	-5.4	-5.4
European Union	0.1	-0.8	1.0	0.6	1.2	1.0	1.2
United States	-2.9	-3.3	-2.4	-2.8	-2.2	-2.3	-2.6
Japan	2.2	2.9	1.4	1.0	0.9	0.8	3.1

Sources: ECB, national data from BIS databank (for the United States and Japan) and Eurostat.

Chart 4.4 Balance of payments: net current account

(percentages of GDP, non-working day and non-seasonally adjusted)

Sources: ECB, national data from BIS databank (for the United States and Japan) and Eurostat.

4 Exchange rates and balance of payments

4.5 Net international investment position

(chain-linked volumes; percentages of GDP; end-of-period averages)

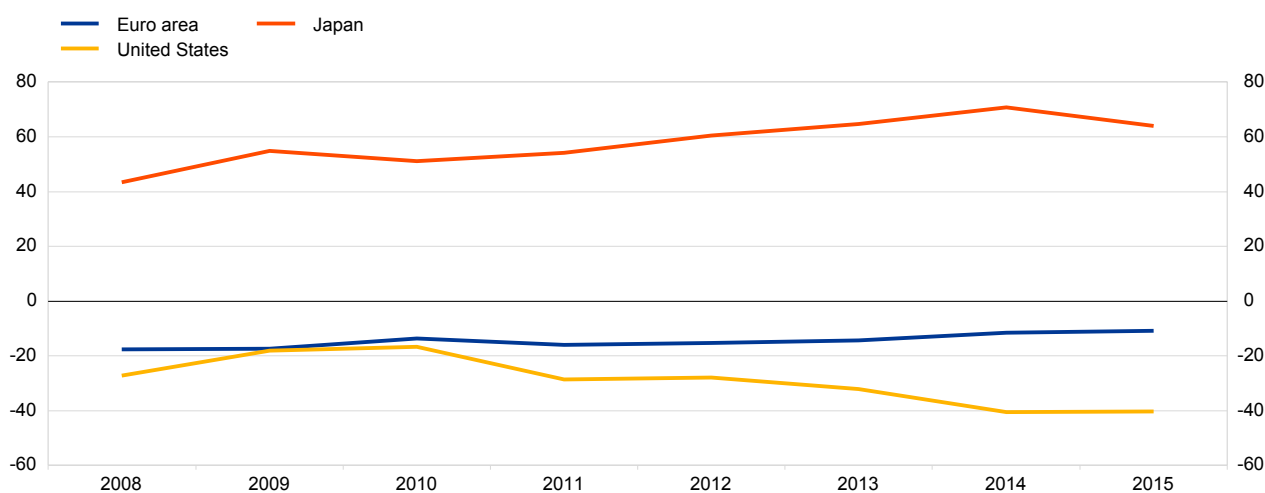
	2008-2015 ¹⁾	2008-2011 ¹⁾	2012-2015	2012	2013	2014	2015
Belgium	58.9	58.5	59.2	53.9	54.8	62.9	65.4
Germany	31.4	22.9	39.9	28.7	35.3	42.8	52.9
Estonia	-61.8	-70.3	-53.3	-55.5	-56.5	-53.6	-47.4
Ireland	-147.2	-121.0	-173.4	-146.0	-142.1	-172.9	-232.6
Greece	-106.1	-87.2	-125.0	-116.4	-127.9	-127.5	-128.2
Spain	-90.8	-88.5	-93.2	-90.0	-94.8	-97.7	-90.6
France	-13.9	-11.6	-16.2	-13.1	-17.1	-17.5	-17.1
Italy	-23.1	-20.9	-25.4	-24.5	-26.4	-25.7	-24.9
Cyprus	-121.9	-104.9	-139.0	-134.2	-142.7	-149.1	-130.2
Latvia	-78.2	-82.5	-73.9	-75.4	-75.0	-73.5	-71.8
Lithuania	-53.7	-55.1	-52.4	-57.7	-51.5	-50.7	-49.6
Luxembourg	22.4	-0.7	45.4	56.3	48.5	37.1	39.8
Malta	21.9	8.7	35.1	20.5	21.7	43.0	55.3
Netherlands	26.2	6.3	46.2	27.4	32.0	59.6	65.9
Austria	-2.3	-5.5	0.9	-3.3	1.4	2.4	3.2
Portugal	-108.9	-101.4	-116.4	-115.8	-118.1	-117.6	-114.3
Slovenia	-44.9	-43.8	-46.0	-50.6	-47.7	-45.6	-40.3
Slovakia	-63.3	-62.5	-64.1	-63.2	-64.4	-65.9	-62.9
Finland	5.6	7.7	3.6	12.4	4.2	-2.9	0.7
Euro area	-14.6	-16.2	-13.0	-15.4	-14.4	-11.5	-10.9
Bulgaria	-81.4	-89.8	-77.2	-83.8	-78.4	-80.7	-65.8
Czech Republic	-40.1	-42.2	-38.0	-46.8	-39.3	-35.2	-30.6
Denmark	24.3	9.2	39.5	37.1	38.7	46.2	35.9
Croatia	-85.3	-85.0	-85.6	-90.4	-88.5	-86.0	-77.3
Hungary	-91.3	-104.3	-78.2	-93.7	-84.2	-74.4	-60.6
Poland	-62.3	-57.2	-67.4	-67.7	-70.2	-68.8	-62.7
Romania	-61.7	-59.4	-64.1	-70.1	-66.9	-62.1	-57.2
Sweden	-6.7	-7.0	-6.4	-16.6	-14.0	1.3	3.7
United Kingdom	-10.1	-3.1	-17.1	-24.3	-17.6	-20.8	-5.8
European Union	-	-	-	-	-	-	-
United States	-29.0	-22.7	-35.3	-28.0	-32.2	-40.5	-40.4
Japan	57.9	50.9	65.0	60.5	64.7	70.7	64.0

Sources: ECB and national data from BIS databank (for the United States and Japan).

1) Data for Bulgaria available since 2010.

Chart 4.5 Net international investment position

(percentages of GDP)

Sources: ECB and national data from BIS databank (for the United States and Japan).

5 Fiscal developments

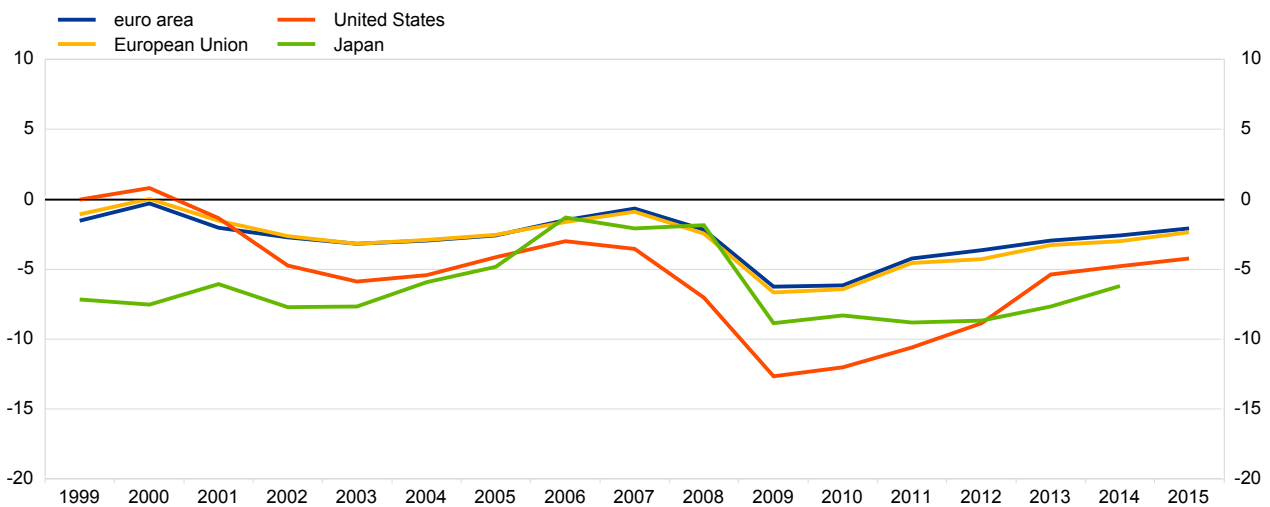
5.1 General government balance (percentages of GDP)

	1999-2015 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2015	2012	2013	2014	2015
Belgium	-1.9	-0.6	-3.8	-4.2	-3.0	-3.1	-2.5
Germany	-1.7	-2.1	-1.1	0.0	-0.2	0.3	0.7
Estonia	0.3	0.6	-0.1	-0.3	-0.2	0.7	0.1
Ireland	-4.1	0.7	-11.1	-8.0	-5.7	-3.7	-1.9
Greece	-8.0	-6.7	-10.0	-8.8	-13.2	-3.6	-7.5
Spain	-3.6	-0.3	-8.4	-10.5	-7.0	-6.0	-5.1
France	-3.6	-2.6	-5.1	-4.8	-4.0	-4.0	-3.5
Italy	-3.1	-2.9	-3.5	-2.9	-2.7	-3.0	-2.6
Cyprus	-3.4	-2.1	-5.2	-5.8	-4.9	-8.8	-1.1
Latvia	-2.6	-1.9	-3.6	-0.8	-0.9	-1.6	-1.3
Lithuania	-3.0	-1.9	-4.5	-3.1	-2.6	-0.7	-0.2
Luxembourg	1.6	2.5	0.5	0.3	1.0	1.5	1.6
Malta	-4.0	-4.9	-2.7	-3.6	-2.6	-2.1	-1.4
Netherlands	-1.7	-0.5	-3.6	-3.9	-2.4	-2.3	-1.9
Austria	-2.4	-2.1	-2.8	-2.2	-1.4	-2.7	-1.0
Portugal	-5.5	-4.2	-7.2	-5.7	-4.8	-7.2	-4.4
Slovenia	-3.9	-2.2	-6.4	-4.1	-15.0	-5.0	-2.7
Slovakia	-4.8	-5.0	-4.6	-4.3	-2.7	-2.7	-2.7
Finland	1.2	3.8	-2.4	-2.2	-2.6	-3.2	-2.8
Euro area	-2.8	-2.0	-4.0	-3.6	-3.0	-2.6	-2.1
Bulgaria	-0.7	0.6	-2.4	-0.3	-0.4	-5.5	-1.7
Czech Republic	-3.3	-3.6	-2.9	-3.9	-1.2	-1.9	-0.6
Denmark	0.7	2.4	-1.8	-3.5	-1.1	1.5	-1.7
Croatia	-4.7	-3.7	-5.6	-5.3	-5.3	-5.4	-3.3
Hungary	-4.9	-6.0	-3.3	-2.3	-2.6	-2.1	-1.6
Poland	-4.2	-3.9	-4.7	-3.7	-4.1	-3.4	-2.6
Romania	-3.4	-2.8	-4.2	-3.7	-2.1	-0.8	-0.8
Sweden	0.4	1.2	-0.7	-1.0	-1.4	-1.6	0.2
United Kingdom	-4.2	-2.0	-7.3	-8.3	-5.7	-5.7	-4.3
European Union	-2.9	-1.9	-4.4	-4.3	-3.3	-3.0	-2.4
United States	-5.5	-3.4	-8.4	-8.9	-5.4	-4.8	-4.2
Japan	-6.3	-5.2	-8.1	-8.7	-7.7	-6.2	.

Sources: ESCB and OECD.

1) Data for Luxembourg available since 2000; for Croatia since 2002.

Chart 5.1 General government balance
(percentages of GDP)

Sources: ESCB and OECD.

5 Fiscal developments

5.2 Primary general government balance ¹⁾ (percentages of GDP)

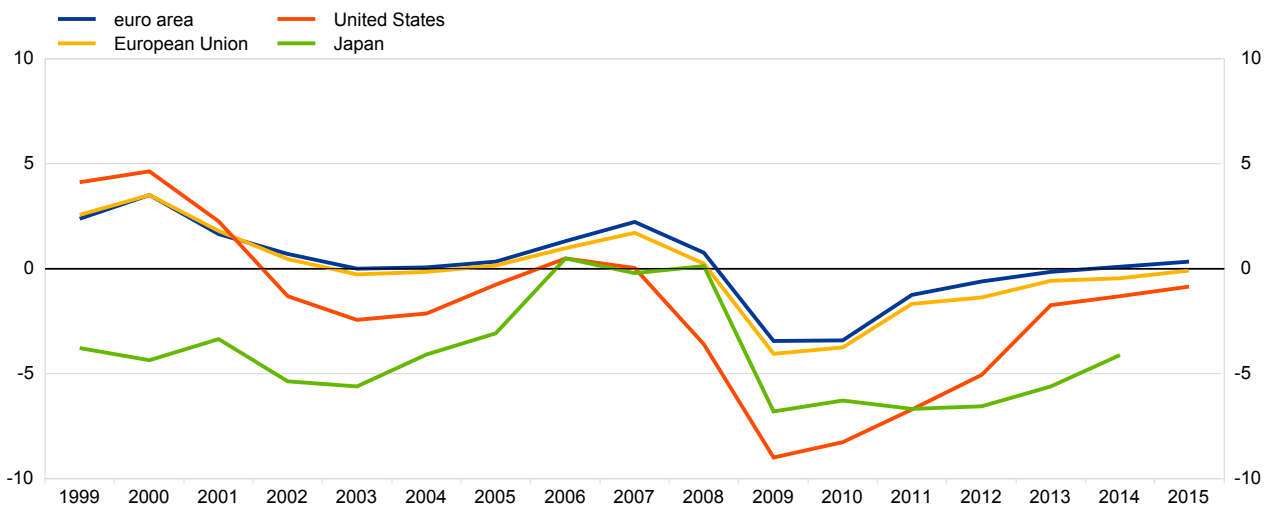
	1999-2015 ²⁾	1999-2008 ²⁾	2009-2015	2012	2013	2014	2015
Belgium	2.6	4.7	-0.3	-0.6	0.3	0.2	0.5
Germany	0.9	0.8	1.1	2.3	1.8	2.1	2.2
Estonia	0.5	0.8	0.1	-0.1	-0.1	0.8	0.2
Ireland	-2.0	2.1	-7.8	-3.9	-1.4	0.1	0.7
Greece	-2.8	-1.3	-5.0	-3.7	-9.1	0.4	-3.9
Spain	-1.1	2.0	-5.6	-7.5	-3.5	-2.5	-2.0
France	-1.0	0.1	-2.7	-2.2	-1.8	-1.8	-1.5
Italy	1.8	2.4	1.1	2.3	2.1	1.6	1.5
Cyprus	-0.6	0.9	-2.6	-2.9	-1.8	-6.0	1.7
Latvia	-1.6	-1.3	-2.1	0.8	0.6	-0.1	0.1
Lithuania	-1.6	-0.8	-2.8	-1.2	-0.9	0.9	1.3
Luxembourg	2.0	2.8	1.0	0.9	1.5	1.9	2.0
Malta	-0.6	-1.2	0.3	-0.6	0.3	0.8	1.2
Netherlands	0.4	2.1	-2.0	-2.2	-0.9	-0.8	-0.6
Austria	0.6	1.1	-0.1	0.5	1.2	-0.3	1.3
Portugal	-2.1	-1.4	-3.0	-0.8	0.0	-2.3	0.2
Slovenia	-1.9	-0.4	-4.2	-2.1	-12.5	-1.9	0.3
Slovakia	-2.6	-2.4	-2.9	-2.6	-0.8	-0.8	-1.0
Finland	2.9	5.8	-1.1	-0.8	-1.4	-1.9	-1.6
Euro area	0.3	1.3	-1.2	-0.6	-0.2	0.1	0.3
Bulgaria	1.0	2.9	-1.6	0.5	0.3	-4.6	-0.8
Czech Republic	-2.2	-2.6	-1.6	-2.5	0.1	-0.6	0.4
Denmark	3.0	5.0	0.0	-1.7	0.6	3.0	-0.1
Croatia	-2.1	-1.8	-2.5	-1.9	-1.8	-1.9	0.3
Hungary	-0.5	-1.5	0.9	2.3	2.0	1.9	2.0
Poland	-1.7	-1.2	-2.4	-1.0	-1.5	-1.5	-0.8
Romania	-1.4	-0.7	-2.5	-1.9	-0.3	0.8	0.9
Sweden	2.2	3.5	0.2	0.0	-0.6	-0.9	0.7
United Kingdom	-1.9	0.1	-4.7	-5.4	-2.8	-3.0	-2.0
European Union	-0.1	1.1	-1.7	-1.4	-0.6	-0.5	-0.1
United States	-1.9	0.1	-4.7	-5.1	-1.7	-1.3	-0.8
Japan	-4.1	-2.9	-6.0	-6.6	-5.6	-4.1	.

Sources: ESCB and OECD.

1) General government balance excluding the interest expenditure.

2) Data for Luxembourg available since 2000; and for Croatia since 2002.

Chart 5.2 Primary general government balance
(percentages of GDP)

Sources: ESCB and OECD.

5 Fiscal developments

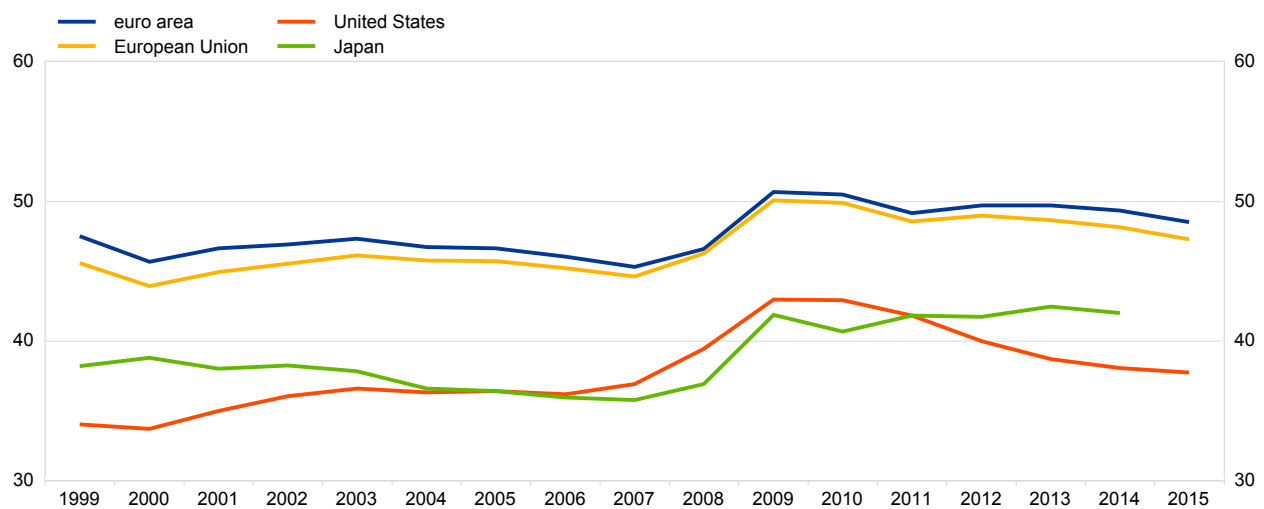
5.3 General government expenditure (percentages of GDP)

	1999-2015 ¹⁾	1999-2008 ¹⁾	2009-2015	2012	2013	2014	2015
Belgium	51.7	49.6	54.6	55.8	55.7	55.1	53.9
Germany	45.6	45.8	45.3	44.3	44.7	44.4	44.0
Estonia	37.6	35.9	40.1	39.3	38.5	38.5	40.3
Ireland	38.1	34.0	43.9	41.8	39.8	37.8	29.4
Greece	50.1	46.7	54.9	55.4	62.3	50.6	55.4
Spain	41.7	39.0	45.6	48.1	45.6	44.9	43.8
France	54.1	52.3	56.7	56.8	57.0	57.3	57.0
Italy	48.5	47.1	50.5	50.8	50.8	50.9	50.4
Cyprus	39.4	37.2	42.5	41.9	41.3	48.2	40.1
Latvia	37.3	35.8	39.5	37.1	37.0	37.5	37.1
Lithuania	37.2	36.2	38.7	36.1	35.5	34.7	35.1
Luxembourg	42.1	41.0	43.6	44.3	43.4	42.3	42.1
Malta	42.1	42.1	42.1	42.5	41.8	43.2	43.4
Netherlands	44.7	43.2	46.9	47.1	46.3	46.2	45.1
Austria	51.7	51.3	52.2	51.5	51.2	52.8	51.6
Portugal	46.9	44.6	50.1	48.5	49.9	51.8	48.4
Slovenia	47.4	45.1	50.6	48.6	60.3	50.0	47.8
Slovakia	42.1	41.9	42.4	40.6	41.4	42.0	45.6
Finland	51.7	48.6	56.2	56.2	57.5	58.1	57.7
Euro area	47.8	46.5	49.7	49.7	49.7	49.4	48.5
Bulgaria	38.1	38.4	37.7	34.5	37.6	42.1	40.7
Czech Republic	42.5	42.2	43.0	44.5	42.6	42.2	42.0
Denmark	54.0	52.1	56.7	58.3	56.5	56.0	55.7
Croatia	46.9	46.0	47.8	47.1	48.3	48.3	46.9
Hungary	49.3	49.2	49.5	48.6	49.3	49.0	50.0
Poland	43.8	44.2	43.4	42.7	42.4	42.1	41.5
Romania	36.6	36.0	37.5	37.2	35.4	34.4	35.7
Sweden	52.3	52.9	51.6	51.7	52.4	51.5	50.3
United Kingdom	42.0	39.4	45.7	46.3	44.7	43.7	42.8
European Union	46.8	45.4	48.8	49.0	48.7	48.1	47.3
United States	37.8	36.1	40.3	40.0	38.7	38.1	37.7
Japan	39.0	37.3	41.8	41.8	42.5	42.0	.

Sources: ESCB and OECD.

1) Data for Luxembourg available since 2000; and for Croatia since 2002.

Chart 5.3 General government expenditure
(percentages of GDP)

Sources: ESCB and OECD.

5 Fiscal developments

5.4 General government debt 1) (percentages of GDP)

	1999-2015 2)	1999-2008 2)	2009-2015	2012	2013	2014	2015
Belgium	101.3	99.8	103.3	104.1	105.4	106.5	105.8
Germany	68.3	62.6	76.5	79.9	77.5	74.9	71.2
Estonia	6.5	5.0	8.6	9.7	10.2	10.7	10.1
Ireland	58.9	32.1	97.2	119.5	119.5	105.2	78.6
Greece	128.6	104.6	162.7	159.6	177.4	179.7	177.4
Spain	61.0	47.3	80.5	85.7	95.4	100.4	99.8
France	73.6	63.1	88.5	89.5	92.3	95.3	96.2
Italy	111.2	102.9	123.0	123.3	129.0	131.9	132.3
Cyprus	67.3	57.3	81.5	79.3	102.2	107.1	107.5
Latvia	24.3	12.8	40.6	41.3	39.0	40.7	36.3
Lithuania	27.0	19.6	37.6	39.8	38.7	40.5	42.7
Luxembourg	13.6	8.1	20.7	21.8	23.5	22.7	22.1
Malta	66.2	65.3	67.5	67.6	68.4	67.0	64.0
Netherlands	55.6	49.9	63.6	66.4	67.7	67.9	65.1
Austria	73.2	66.6	82.7	82.0	81.3	84.4	85.5
Portugal	83.2	60.8	115.1	126.2	129.0	130.6	129.0
Slovenia	38.9	25.3	58.4	53.9	71.0	80.9	83.2
Slovakia	42.8	39.4	47.7	52.2	54.7	53.6	52.5
Finland	45.3	39.8	53.1	53.9	56.5	60.2	63.6
Euro area	75.9	67.9	87.4	89.5	91.3	92.0	90.4
Bulgaria	29.7	38.3	18.7	16.7	17.0	27.0	26.0
Czech Republic	31.4	25.0	40.6	44.5	44.9	42.2	40.3
Denmark	43.0	42.7	43.5	45.2	44.7	44.8	40.4
Croatia	55.1	38.9	71.2	70.7	82.2	86.6	86.7
Hungary	67.3	60.0	77.7	78.2	76.6	75.7	74.7
Poland	47.0	43.1	52.5	53.7	55.7	50.2	51.1
Romania	25.2	18.8	34.2	37.3	37.8	39.4	37.9
Sweden	45.1	48.2	40.6	37.8	40.4	45.2	43.9
United Kingdom	56.8	39.5	81.5	85.1	86.2	88.1	89.1
European Union	69.2	60.3	81.9	83.8	85.7	86.7	85.0
United States	70.6	55.5	92.1	95.1	97.0	96.9	97.2
Japan	182.9	156.3	221.0	225.8	232.5	236.2	233.4

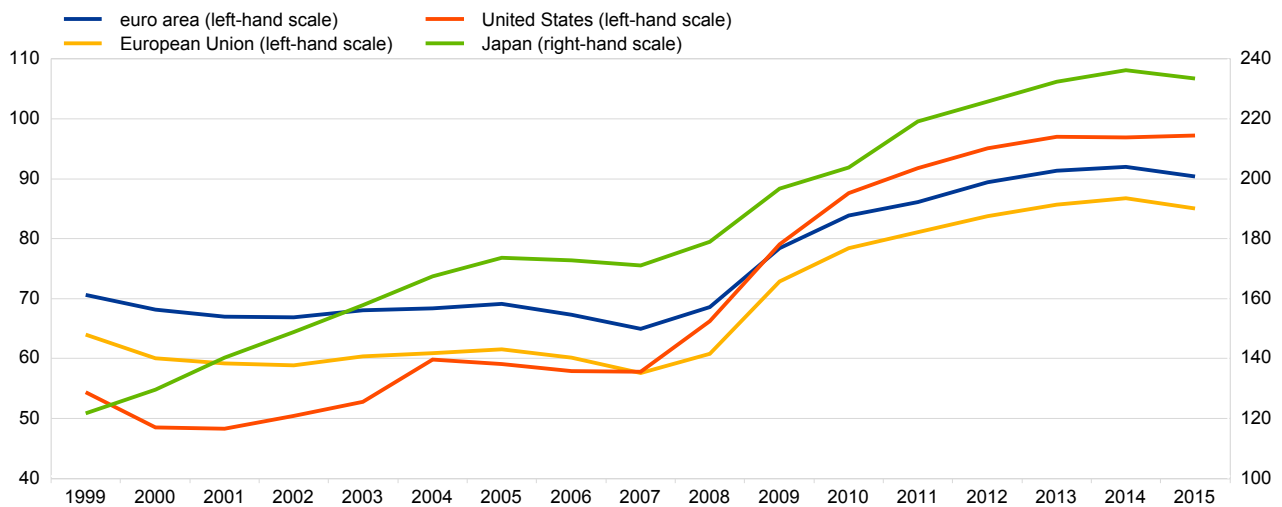
Sources: ESCB and OECD.

1) Gross debt (includes currency, deposits, debt securities and loans). The data are consolidated between the sub-sectors of general government, except for Japan.

2) Data for Bulgaria available since 2000; for Croatia since 2002.

Chart 5.4 General government debt

(percentages of GDP)

Sources: ESCB and OECD.

Saīsinājumi

Valstis

BE	Beļģija	HR	Horvātija	PL	Polija
BG	Bulgārija	IT	Itālija	PT	Portugāle
CZ	Čehijas Republika	CY	Kipra	RO	Rumānija
DK	Dānija	LV	Latvija	SI	Slovēnija
DE	Vācija	LT	Lietuva	SK	Slovākija
EE	Igaunija	LU	Luksemburga	FI	Somija
IE	Īrija	HU	Ungārija	SE	Zviedrija
GR	Grieķija	MT	Malta	UK	Apvienotā Karaliste
ES	Spānija	NL	Nīderlande	US	ASV
FR	Francija	AT	Austrija		

Saskaņā ar ES praksi šajā pārskatā ES dalībvalstis uzskaitītas alfabēta secībā atbilstoši attiecīgo valstu nosaukumiem to nacionālajās valodās.

Citi

ECB	Eiropas Centrālā banka	OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma	PCI	patēriņa cenu indekss
EMS	Ekonomikas un monetārā savienība	PDP	pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra
ES	Eiropas Savienība	SNB	Starptautisko norēķinu banka
ESRK	Eiropas Sistēmisko risku kolēģija	SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
EUR	euro	SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
IKP	iekšzemes kopprodukts	VKM	Valūtas kursa mehānisms
MFI	monetārā finanšu iestāde	VUM	Vienotais uzraudzības mehānisms
NCB	nacionālā centrālā banka (valsts centrālā banka)		

Tabulās lietotie apzīmējumi

"-" datu nav/dati nav izmantojami

"." dati pagaidām nav pieejami

© Eiropas Centrālā banka, 2017

Pasta adrese: 60640 Frankfurt am Main, Germany
Tālrunis: +49 69 1344 0
Interneta vietne: www.ecb.europa.eu

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.

Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst stāvoklim 2017. gada 10. februārī. Šajā statistikas sadaļā ietverto statistisko datu iesniegšanas beigu termiņš bija 2017. gada 15. marts.

Fotogrāfi: Andreass Bethers (*Andreas Böttcher*)
Luiss Felipe Torego (*Luis Felipe Torrego*)
Andreass Varnhorns (*Andreas Varnhorn*)

ISSN	1830-298X (html)	DOI	10.2866/196287 (html)
ISSN	1830-298X (pdf)	DOI	10.2866/758546 (pdf)
ISBN	978-92-899-2702-4 (html)	ES kataloga Nr.	QB-AA-17-001-LV-Q (html)
ISBN	978-92-899-2673-7 (pdf)	ES kataloga Nr.	QB-AA-17-001-LV-N (pdf)